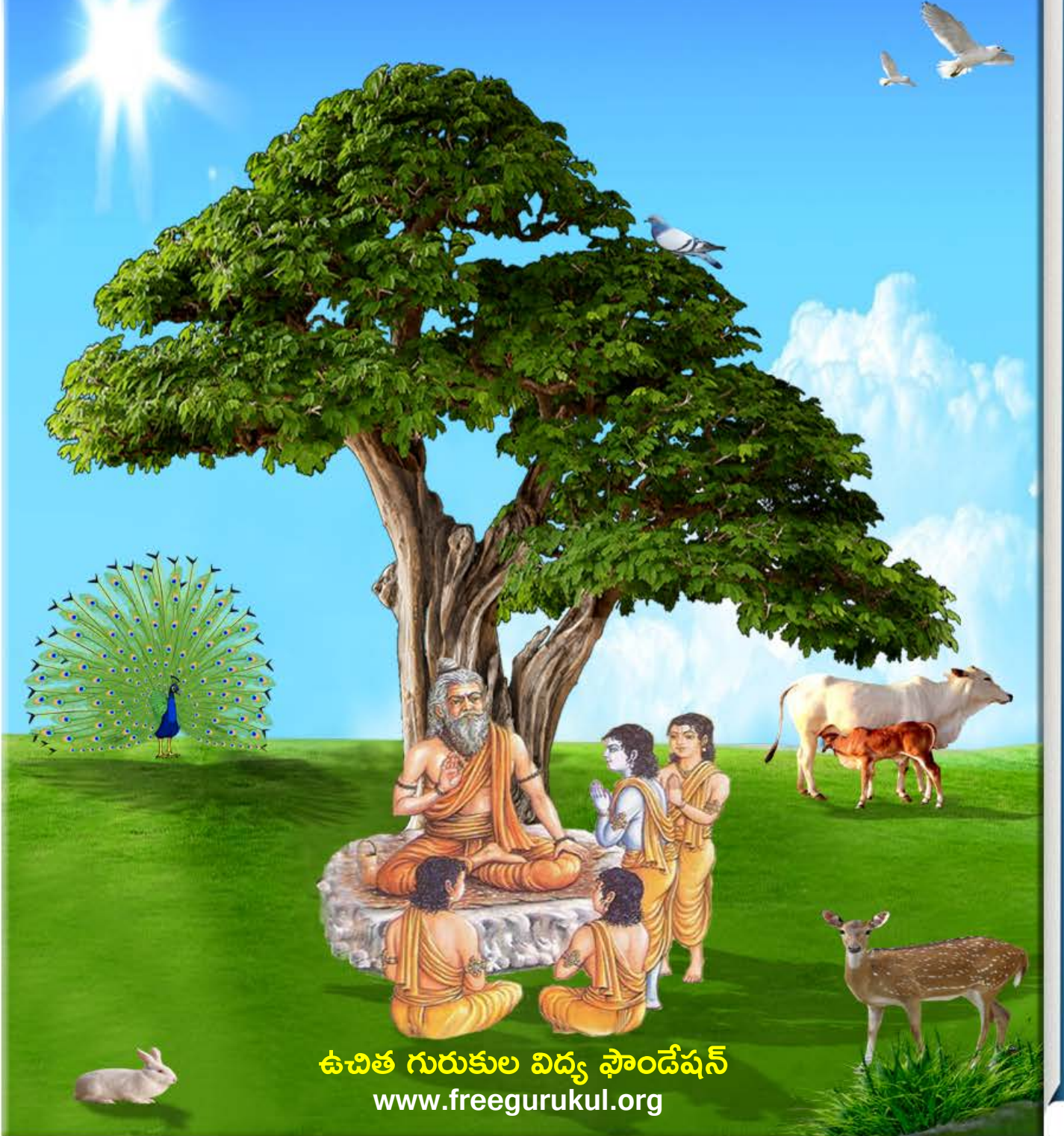

రామాయణం

సుందరకాండము

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుచ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజి

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు మైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరభక్తాచార్య స్వామి

యోగి బేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు చైలింగ్ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమ్మ శారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాబా

గురు అరబింద్

గురు రమాణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

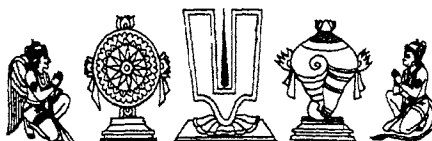
మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది ఐలిప్పులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినిచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఓం శ్రీరామాయ నమః
శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ యతిభ్యో నమః
శ్రీ సీతారామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ వాల్మీకీమహర్షి ప్రణీతమయిన
శ్రీ రామాయణములోని

సుందరకాండము

మూలము

ప్రచురణ

జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్

సీతానగరం, గుంటూరుజిల్లా.

విషయసూచిక

సర్గ సంఖ్య.	పత్ర సంఖ్య.	సర్గ సంఖ్య.	పత్ర సంఖ్య.	సర్గ సంఖ్య.	పత్ర సంఖ్య.
1	43	19	129	37	190
2	61	20	131	38	196
3	66	21	134	39	202
4	71	22	137	40	207
5	73	23	141	41	210
6	78	24	143	42	212
7	82	25	148	43	216
8	84	26	150	44	218
9	86	27	154	45	220
10	92	28	159	46	222
11	97	29	162	47	226
12	101	30	163	48	232
13	104	31	167	49	240
14	110	32	169	50	242
15	115	33	171	51	243
16	119	34	174	52	248
17	123	35	178	53	251
18	126	36	185	54	255

సర్గ సంఖ్య.	పత్ర సంఖ్య.	సర్గ సంఖ్య.	పత్ర సంఖ్య.	సర్గ సంఖ్య.	పత్ర సంఖ్య.
55	261	60	289	65	302
56	264	61	290	66	305
57	267	62	293	67	306
58	271	63	296	68	310
59	286	64	299		
9.	శ్రీయుద్ధకాండే	50 సర్గ:	నాగపాశవిమోచమ్		313
10.	"	107 సర్గ:	ఆదిత్యహృదయమ్		319
11.	"	111 సర్గ:	రావణవధా		322
12.	"	120 సర్గ:	బ్రహ్మాదికృత రామస్తుతి:		325
13.	"	131 సర్గ:	శ్రీరామపట్టాభిషేక:		328

శ్రీ మద్వేద మార్గ పరిష్కారనాచార్యులు, ఉభయ వేదాంత ప్రవర్తకాచార్యులు
 సత్త్వ సంకల్పాలు, పరమహంస పరివ్రాజకులు
 శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జయీస్వామివారు
 వేదాంత ధ్వయ తత్వజ్ఞం మంత్ర మనార్గదం గురుం ।

సత్య సంకల్పాలు వేద విశ్వవిద్యాలయ సంస్థాపకులు,
 పరమహంస పరివ్రాజకులు
 శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ
 జీయర్స్వమివారు

హరిః ఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీమద్రామాయణే, సుందరకాండే

ప్రథమ స్కంధః

తతో రావణ నీతాయా స్సీతాయా శ్శత్రుకర్మణః
ఇయేష పద మన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి. 1

దుష్కరం నిష్క్రిందిద్వంద్వం చికిర్షన్ కర్మ వాసరః
సముచగ్గిరో గ్రీవో గవాంపతి రివాబభౌ. 2

అథ వైడూర్య వర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః
ధీర స్ఫులిల కల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్. 3

ద్విజా స్విత్రాసయౌ ధీమా మరసా పాదపాన్ హరౌ
మృగాంశ్చ సుబహూ నిఘ్నౌ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ. 4

నీల రోహిత మాంజిష్య పత్ర వర్ణై స్సీతాపీతైః
స్వభావ విహితై శ్చిత్రై ర్థాతుభి స్సమలంకృతమ్. 5

కామరూపిభి రావిష్ట మభీక్షం సపరిచ్ఛదైః
యక్ష కిన్నర గంధర్వై రేవకల్పైశ్చ పన్నగైః 6

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగ వరాయుతే
తిష్ఠౌకపివరస్తత్ర హదే నాగ ఇవాబభౌ. 7

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే
భూతేభ్య శ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్. 8

అంజలిం ప్రాఙ్మృ(ఖ)ఖం కృత్వా పవనా యాత్యయోనయే
తతో హి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్. 9

ప్లవంగ ప్రవరై ర్మృష్టైః ప్లవనే కృతనిశ్చయః
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు. 10

నిష్క్రమాణ శరీర స్పృశిలంఘయిషు రర్థవమ్
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్. 11

స చచా లాచలశ్చాపీ ముహుర్తం కపిపీడితః
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్ప మశాతయత్. 12

తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా
సర్వత స్సంవృత శ్చైలో బభౌ పుష్పమయో యథా. 13

తేన చోత్తమ వీర్యేణ పీడ్యమాన స్స పర్వతః
సలిలం సంప్రసుప్రావ శుదం మత్త ఇన ద్విషః. 14

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః
రీతి ర్నిర్వర్తయామాస కాంచ నాంజన రాజతీః. 15

ముమోచ చ శిలాశ్చైలో విశాలా స్సమనశ్శిలాః
మధ్యమే నార్చిషా జాష్టో ధూమ రాజీ రివానలః. 16

గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని పర్వతః
గుహా విష్టాని భూతాని వినేదు ర్వికృతై స్స్వరైః. 17

స మహాసత్త్వ సన్నాద శ్శృణ పీడా నిమిత్తజః
పుథివీం పూరయామాస దేశశోపననాని చ. 18

శిరోభిః పృథుభి స్సర్వా వ్యక్త స్పష్టిక లక్షణైః
నమంతః పావకం ఘోరం దదంశు ర్తశనై శ్శిలాః. 19

తాస్తదా సవిష్టైర్వృష్టాః కుపితై స్తైర్మహాశిలాః
జఙ్గాలుః పాన కోద్దీప్తాబిభిదు శ్చ సహస్రధా. 20

యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాలాని పర్వతే
విషహ్నా వ్యపి నాగానాం న శేకు శ్శమితుం విషమ్. 21

భిద్యతేఽయం గిరి ర్భూతై రితి మత్స్యా తపస్వినః
త్రప్తా విద్యాధరా స్తస్మా దుత్పేతు స్త్ర్యగణై స్సహ. 22

- పాన భూమి గతం హిత్యా హైమ మాసవ భాజనమ్
పాత్రాణి చ మహార్హాణి కరకాంశ్య హిరణ్మయాన్. 23
- లేహ్య నుచ్చావచా న్భక్ష్యా మాంసాని వివిధాని చ
ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాం శ్చ కనకత్యరూన్. 24
- కృత కంఠ గుణాః క్షీబా రక్షమాల్వానులేపనాః
రక్షాక్షాః పుష్కరాక్షా శ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే. 25
- హార నూపుర కేయూర పారిహార్య ధరాః స్త్రియః
విస్మితా స్సస్మితా స్తస్థు రాకాశే రమణై స్సహ. 26
- దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధర మహర్షయః
సహితా స్తస్థు రాకాశే వీక్షాంచక్రు శ్చ పర్వతమ్. 27
- శుశ్రువు శ్చ తదా శబ్ద మృషీణాం భావి తాత్మనామ్
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽంబరే. 28
- ఏష పర్వత సంకాశో హనూమా న్మారుతాత్మజః
తిత్తిర్నతి మహావేగ స్సముద్రం మకరాలయమ్. 29
- రామార్థం వానరార్థం చ చిక్కిర్షకర్మ దుష్కరమ్
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తు మిచ్ఛతి. 30
- ఇతి విద్యాధరా శ్శృత్వా వచ స్తేషాం మహాత్మనామ్
త మప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వాన రర్షభమ్. 31
- దుధువే చ సరోమాణి చకంపే చాచలోపమః
ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః. 32
- ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం లోమభిశ్చితమ్
ఉత్పతిష్కృత విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్. 33
- తస్య లాంగూల మావిద్ధ మాత్త వేగస్య పృశ్యతః
దదృశే గరుడే నేవ హ్రీయమాణో మహోరగః. 34

బాహూ సంప్తంభయామాస మహా పరిఘ సన్నిభౌ
ససాద చ కపిః కట్యాం చరణౌ సంమకోచ చ. 35

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్ తథైవ చ శిరోధరామ్
తేజ స్సత్త్వం తథా వీర్య మావివేశ స వీర్యవాన్. 36

మార్గ మాలోకయన్ దూరా దూర్ధ్వం ప్రణిహితేక్షణః
రురోధ హృదయే ప్రాణా నాకాశ మవలోకయన్ 37

పద్భ్యాం దృఢ మవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః
నికుంచ్య కర్ణౌ హనుమా నుత్పత్తిష్య స్మహాబలః. 38

వానరా న్వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచన మబ్రవీత్
యథా రాఘవ నిర్ముక్త శ్శర శ్శ్వసన విక్రమః 39

గచ్ఛే త్తద్వద్గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితామ్
న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజామ్. 40

అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యా మ్యకృత శ్రమః. 41

బద్ధ్వా రాక్షస రాజాన మూనయిష్యామి రావణమ్
సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా. 42

ఆనయిష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్
ఏవ ముక్త్యాతు హనుమా న్వానరా న్వానరోత్తమః. 43

ఉత్పా తాథ వేగేన వేగవా నవిచారయన్
మపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః. 44

సముత్పతతి తస్మిం స్తు వేగా త్తే నగ రోహిణః
సంహృత్య విటపాన్ సర్పాన్ సముత్పేతు స్సమంతతః. 45

సమత్త కోయష్టిమకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః
ఉద్వహ స్సూరు వేగేన జగము విమలే ఽంబరే. 46

- ఊడు వేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపి మన్వయుః
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధు మివ బాంధవాః. 47
- త మూడు వేగోన్మథితా స్సాలా శ్చాన్యే నగోత్తమాః
అనుజగ్ము ర్హనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్. 48
- సుపుష్పి తాగై ర్భహుభిః పాదపై రస్త్రితః కపిః
హనుమా న్పర్వతాకారో బభూ వాద్భుత దర్శనః 49
- సారవంతో లథయే వృక్షా న్యమజ్జకలనణాంభసీ
భయా దివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే. 50
- స నానా కుసుమైః క్షీర్ణః కపి స్సాంకుర కోరకైః
శుశుభే మేఘ సంకాశః ఖద్యోతై రివ పర్వతః. 51
- విముక్తా ప్రస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః
అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తా స్సుహృదో యథా. 52
- లఘుత్వే నోపపన్నం తద్విచిత్రం సాగరేలవతత్
ద్రుమాణాం వినిధం పుష్పం కపి వాయు సమీరితమ్. 53
- తారా శత మివా కాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః
పుష్పౌఘే నానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః. 54
- బభౌ మేఘ ఇ వాకాశే విద్యుద్గణ విభూషితః
తస్య వేగ సమాధూతైః పుష్పై స్తోయ మదృశ్యత. 55
- తారాభి రభిరామాభి రుదితాభి రివాంబరమ్
త స్యాంబర గతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ. 56
- పర్వ తాగ్రా ద్వివిష్కృంతౌ పంచాస్యా వివ పన్నగౌ
పీబ న్నివ బభౌ చాపి సోర్మిమాలం మహార్ణవమ్. 57
- పిపాసు రివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః
తస్య విద్యు త్ప్రభా కారే వాయు మార్గానుసారిణః 58

- నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థా వి వానలౌ
పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే. 59
- చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్ర సూర్యా వివోదితౌ
ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్ర మాబభౌ 60
- సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా త త్సూర్యమండలమ్
లాంగూలం చ పమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే. 61
- అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితమ్
లాంగూల చక్రేణ మహాన్ శుక్లదంత్రోఽనిలాత్మజః. 62
- వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివే షీవ భాస్కరః
స్ఫిగ్దేశే నాభితామేణ రరాజ స మహాకపిః 63
- మహతా దారితే నేన గిరి రైరిక ధాతునా
తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్. 64
- కక్షాంతర గతో వాయుర్దీమూత ఇవ గర్జతి
భే యథా నిపతం త్యుల్కా హ్యుత్తరాంతా ద్వినిస్సృతా. 65
- దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః
పత త్పతంగ సంకాశో వ్యాయత శ్శుశుభే కపిః. 66
- ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా భిద్యమానయా
ఉపరిష్ఠా చ్చరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా. 67
- సాగరే మారు తావిష్ఠా నౌ రి వాసీత్తదా కపిః
యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః. 68
- స స తస్యోరు వేగేన పోన్మార్ద ఇవ లక్ష్యతే
సాగర స్యోర్మిజాలానా మురసా శైలవర్షణామ్. 69
- అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుష్పవే స మహాకపిః
కపివాతశ్చ బలవా మేఘవాత శ్చ నిస్సృతః. 70

- సాగరం భీమ నిర్దోషం కంపయామాసతు ర్భృశమ్
వికర్ష న్నూర్మి జాలాని బృహంతి లవణాంభసి. 71
- పుష్లవే కపిశార్దూలో వికిర న్నివరోదసీ
మేరు మందర సంకాశా న్దుద్ధతాన్ స మహార్ణవే. 72
- అతిక్రామ న్మహావేగ స్తరంగా గణయ న్నివ
తస్య వేగ సముద్ధాతం జలం సజలదం తదా. 73
- అంబరప్థం విబభ్రాజ శార దాభ్ర మి వాతతమ్
తిమి నక్ర ఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతా స్తదా. 74
- వప్రప్రకర్షణే నేవ శరీరాణి శరీరీణామ్
ప్లవమానం సమీ క్ష్యథ భుజంగా స్సాగ రాలయాః. 75
- వ్యోమ్ని తం కపి శార్దూలం సుపల్ల ఇతి మేనిరే
దశయోజన విస్తీర్ణా త్రింశద్వ్యోజనమాయతా. 76
- ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరా ౭భవత్
శ్వేతాభ్ర ఘన రాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ. 77
- తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణాంభసి
శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః. 78
- వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవా నివ పర్వతః
యే నాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః. 79
- తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత శవార్ణవః
అపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్. 80
- హనుమా న్మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా
పాండు రారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ. 81
- కపినాకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే
వ్రవిశ న్నృభ జాలాని నిష్పతంశ్చ పునఃపునః. 82

- ప్రచ్ఛన్న శ్చ ప్రకాశ శ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్మ్యతే
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా. 83
- వవర్షః పుష్పవర్షాణి దేవ గంధర్వ దానవాః
తతాప న హితం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్. 84
- పిషేవే చ తదా వాయూ రామకర్ణార్థసిద్ధయే
ఋషయ స్తుష్టువు శ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా. 85
- జగుశ్చ దేవ గంధర్వాః ప్రశంసంతో మహాజనమ్
నాగాశ్చ తుష్టువు ర్మక్షా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః. 86
- ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం పహసా విగత క్లమమ్
తస్మిన్ ప్లవగ శార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి. 87
- ఇక్ష్వాకు కుల మానార్థీ చింతయామాస సాగరః
సాహాయ్యం వానరేంద్రస్య యది నాహం హనూమతః 88
- కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్
ఆహ మిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః. 89
- ఇక్ష్వాకుపచివ శ్చాయం నావసీదితు మర్తతి
తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః. 90
- శేషం చ మయి విశ్రాంత స్సుఖే నాతిపతిష్యతి
ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్ర శ్చన్న మంభసి. 91
- హిరణ్యనాభం మైనాక మువాచ గిరిసత్తమమ్
త్వ మిహామరసంఘానాం పాతాళతలవాసినామ్. 92
- దేవరాజ్ఞా గిరిశేష్ఠ పరిఘ ప్సన్నివేశితః
త్వ మేషాం జాత వీర్యాణాం పున రేవోత్పతిష్యతామ్. 93
- పాతాళ స్వాప్రమేయస్య ద్వార మావృత్య తిష్ఠసి
తిర్య గూర్ధ్వ మథ శ్చైవ శక్తిస్తే శైల వర్ధితుమ్. 94

- తస్మా త్సంచోదయామి త్వా ముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ
స ఏష కపి శార్దూల స్త్వా ముపర్యేతి వీర్యవాన్. 95
- హనుమాన్ రామకార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాఘ్నతః
అస్య సాహ్యం మయా కార్య మిచ్ఛామి కులవర్తినః. 96
- మమ హీచ్ఛాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ
కురు సాచివ్య మస్మాకం న నః కార్య మతిక్రమేత్. 97
- కర్తవ్య మకృతం కార్యం సతాం మమ్య ముదీరయేత్
సలిలా దూర్ధ్వ ముత్తిష్ఠ తిష్ఠ తేష కపిస్త్యయి. 98
- అస్మాక మతిథి శ్చైవ పూజ్యశ్చ స్థవతాం వరః
చామీకర మహానాథ దేవ గంధర్వ సేవిత. 99
- హనుమాం స్త్యయి విశ్రాంత స్తత శ్శేషం గమిష్యతి
స ఏష కపిశార్దూల స్త్వా ముపర్యేతి వీర్యవాన్
కాకుత్స్థ స్యాన్యశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్. 100
- శ్రమం చ వైవగేంద్రస్య సమీ క్ష్యోత్థాతు మర్హసి
హిరణ్యనాథో మైనాకో నిశమ్య లవణాంభసః. 101
- ఉత్ససాత జలా త్కూర్ణం మహాద్రుమ లతా యుతః
ససాగరజలం భిత్వా బభూ వాభ్యుత్థిత స్తదా. 102
- యథా జలధరం భిత్వా దీప్తరశ్మిర్ది వాకరః
స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వత స్ఫలిలావృతః 103
- దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః
శాతకుంభమయై శ్శృంగై స్సకిన్నర మహోరగైః. 104
- ఆది త్యోదయ సంకాశై రాలిఖద్భి రివాంబరమ్
తప్తజాంబూనదై శ్శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః. 105
- ఆకాశం శస్త్ర సంకాశ మభవ త్కాంచనప్రభమ్
జాతరూపమయై శ్శృంగై ర్భ్రాజమానై స్స్వయం ప్రభైః. 106

- ఆదిత్య శత సంకాశ స్సోఽభవ ద్గిరిసత్తమః
త ముత్థిత మసంగేన హనూమా నగ్రత స్థితమ్. 107
- మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నేఽయమితి నిశ్చితః
స త ముచ్చిత మత్కర్థం మహావేగో మహాకపిః. 108
- ఉరసా పాతయామాస జీమూత మివ మారుతః
స తదా పాతిత స్తేన కపినా పర్వతోత్తమః. 109
- బుద్ధ్యా తస్య కపే ర్యేగం జహర్ష చ ననంద చ
త మాకాశగతం వీర మాకాశే సముపస్థితః. 110
- ప్రీతో హృష్టమనా వాక్య మబ్రవీ త్పర్వతః కపిమ్
మానుషం ధారయన్ రూప మాత్మన శ్శిఖరే స్థితః. 111
- దుష్కరం కృతవా స్కర్మత్వ మిదం వానరోత్తమ
నిపత్య మమ శృంగేషు విశమస్య యథాసుఖమ్. 112
- రాఘవస్య కులే జాతై రుదధిః పరివర్తితః
స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః. 113
- కృతే చ ప్రతికర్తవ్య మేష ధర్మ స్సనాతనః
సో ఽయం త్వ త్ప్రౌఢికారాధీ త్వత్త స్సమ్మాన మర్హతి. 114
- త్వన్నిమిత్త మనేనాహం బహుమానా త్ప్రచోదితః
తిష్ఠ త్వం కపిశార్దూల మయి విశమ్య గమ్యతామ్. 115
- యోజనానాం శతం చాపి కపి రేష సమాప్లుతః
తవ సానుషు విశ్రాంత శ్శేషం ప్రక్రమతా మితి. 116
- తదిదం గంధవత్స్వాదు కందమూలఫలం బహు
తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతో ఽనుగమిష్యసి. 117
- అస్మాక మపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాఽస్తివై
ప్రఖ్యాత స్త్రిషు లోకేషు మహాగుణ ఫరిగహః. 118

- వేగవంతః ప్లవంతో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వా మహం కపికుంజర. 119
- అతిథి కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పున స్త్వాదృశో మహాః. 120
- త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః
పుత్రస్తస్త్వేవ వేగేన సదృశః కపికుంజర. 121
- పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః
తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్. 122
- పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవత్
తే హి జగ్ముర్దిశ స్సర్వా గరుడానిలవేగినః. 123
- తత స్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘా స్సహర్షభిః
భూతాని చ భయం జగ్ముస్తేషాం పతనశంకయా. 124
- తతః క్రుద్ధ స్సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః
పక్షాం శ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః. 125
- స మా ముపాగతః క్రుద్ధో వజ్ర ముద్యమ్య దేవరాట్
తతోఽహం సహసా క్షిప్త శ్వసనేన మహాత్మనా 126
- అస్మి న్లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ
గుప్తపక్షసమగ్రశ్చ తవపిత్రాఽభిరక్షితః. 127
- తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యోహి మమ మారుతః
త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః. 128
- అస్మిన్నేవం గతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వ మర్హసి మహాకపే. 129
- శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ
ప్రీతిం చ బహు మన్యస్వ ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్. 130

- ఏవ ముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తం నగోత్తమ మబ్రవీత్
ప్రీతోఽస్మి కృత మాతిథ్యం మన్యు రేషో ఽపనీయతామ్. 131
- త్వరతే కార్యకాలో మే అహ శ్చాప్యతివర్తతే
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్య మిహంతరే. 132
- ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైల మాలభ్య హరిపుంగవః
జగా మాకాశ మావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ. 133
- స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానా దనేక్షితః
పూజిత శోపపన్నాభి రాశీర్భి రవిలాత్మజః. 134
- అథోర్ధ్వం దూర ముత్పల్లత్య హిత్వా శైలమహోర్ధవౌ
పితుః పంథాన మాస్థాయ జగామ విమలే ఽంబరే. 135
- భూయశ్చోర్ధ్వగతిం ప్రాప్య గిరిం త మవలోకయన్
వాయుసును ర్నిరాలంబే జగామ విమలేఽంరే. 136
- తద్ద్వితీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్
ప్రశశంసు స్ఫురా స్ఫుర్యే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః. 137
- దేవతా శ్చాభవన్ హృష్టా ప్రత్రస్థాస్తస్య కర్మణా
కాంచనవ్య సునాభవ్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః. 138
- ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషా త్సగద్గదమ్
సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయ మేవ శచీపతిః. 139
- హిరణ్యనాభ! శైలేంద్ర! పరితుష్టోఽస్మి తే భృశమ్
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య! యథాసుఖమ్. 140
- సాహ్యం కృతం తే సుమహ ద్విక్రాంతస్య హనూమతః
క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి. 141
- రామస్యైష హి దూత్యేన యాతి దాశరథే ర్హరిః
సత్క్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా. 142

- తతః ప్రహర్ష మగమ ద్విపులం పర్వతోత్తమః
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్. 143
- సవై దత్తవర శ్చైలో బభూ వావస్థిత స్తదా
హనుమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్. 144
- తతో దేవా స్సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః
అబ్రువన్ సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్. 145
- అయం వాతాత్మజ శ్రీమూఁ ప్లవతే సాగరోపరి
హనుమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్న మాచర. 146
- రాక్షసం రూప మాస్థాయ సుహృదం పర్వతోపమమ్
దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభస్సమమ్. 147
- బల మిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయ శ్చాస్య పరాక్రమమ్
త్వాం విజేష్య త్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి. 148
- ఏవ ముక్తా తు సా దేవీ దైవతై రభిసత్కృతా
సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః. 149
- వికృతం చ విరూపం చ సేర్వస్య చ భయావహమ్
ప్లవమానం హనూమంత మావృ త్యేద మువాచహ. 150
- మమ భక్తః ప్రదిష్ట స్త్వ మీశ్వరై ర్వానరర్షభ
అహం త్వాం భక్తయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్. 151
- ఏవ ముక్త స్సురసయా ప్రాంజలి ర్వానరర్షభః
ప్రహృష్టవదన శ్రీమూ నిదం వచన మబ్రవీత్. 152
- రామో దాశరథి ర్నామ ప్రవిష్టో దండకావనమ్
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్య చాపి భార్యయా. 153
- అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ. 154

- తస్యా స్వకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్
కర్తు మర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని. 155
- అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే. 156
- ఏవ ముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ
అబ్రవీ న్నాతివర్తే న్నాం కశ్చి దేష వరో మమ. 157
- [తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్య మ్మబ్రవీత్
బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హమామతః. 1
- ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ
వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్యరా. 2
- వ్యాదాయ విపులం వక్త్రం స్థితా సా మారుతేః పురః
ఏవ ముక్త స్సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః. 3
- అబ్రవీ త్కురువై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసే
ఇత్యుక్త్వా సురసా క్రుద్ధా దశయోజన మాయతా. 4
- దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమాం స్తదా
తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్. 5
- చకార సురసా చాహ్యం వింశ ద్ద్యోజన మాయతమ్
హనుమాంస్తు తతః క్రుద్ధ స్త్రింశ ద్ద్యోజన మాయతః. 6
- చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్రతోచ్చితమ్
బభూవ హనుమా స్వీరః పంచాశద్ద్యోజనోచ్చితః. 7
- చకార సురసా వక్త్రం షష్టియోజన మాయతమ్
తథైవ హనుమా స్వీర సప్తతి యోజనోచ్చితః. 8
- చకార సురసా వక్త్ర మశీతి యోజనాయతమ్
హనుమా వచరి త్రత్యో నవతి యోజనోచ్చితః. 9

- చకార సురసా వక్త్రం శతయోజన మాయతమ్
త ద్దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్త్ర స్సుబుద్ధిమాన్.] 10
- దీర్ఘ జిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమమ్
సుసంక్షిప్తాత్మనః కాయం బభూ వాంగుష్ఠమాత్రకః. 158
- సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాబలః
అంతరిక్షే స్థితశ్శీమా నిదం వచనమబ్రవీత్. 159
- ప్రవిష్టోఽస్మిహి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తుతే
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యం చాసీద్ధర స్తవ. 160
- తం దృష్ట్వా వదనా స్మక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ
అబ్రవీ త్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్. 161
- అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్
సమానయస్య వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా. 162
- తత్తృతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్
సాధుసాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసు స్తదా హరిమ్. 163
- స సాగర మనాధృప్య మభ్యేత్య వరుణాలయమ్
జగామాకాశ మావిశ్య వేగేన గరుడోపమః. 164
- సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే
చరితే కైశికాచార్యై రైరావతనిషేవితే. 165
- సింహ కుంజర శార్దూల పతంగోరగవాహనైః
విమానైః స్సంపతద్భిశ్చ విమలైః స్సమలంకృతే. 166
- వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావతై రుపశోభితే
కృతపుణ్యై ర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భి రలంకృతే. 167
- వహతా హవ్య మత్కర్ణం సేవితే చిత్రభానునా
గ్రహనక్షత్రచంద్రార్క తారగణవిభూషితే. 168

మహర్షిగణ గంధర్వ నాగయక్షసమాకులే
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే. 169

దేవరాజగజాక్రాంతే చంద్రసూర్యపథే శివే
వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే. 170

బహుశస్పేవితే వీరై ర్విద్యాధరగణై ర్వరైః
జగము వాయుమార్గేతు గరుత్మానివ మారుతిః. 171

[హనుమాన్మేఘజాలాని ప్రకర్షన్మారుతో యథా
కాలాగరుసవర్ణాని రక్తపీతసితాని చ.

కపినాకృష్యమాణాని మహాభ్రాణీ చకాశిరే
ప్రవిశన్లు భజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః
ప్రావృషీన్దురివాభాతి నిష్పతప్రవిశం స్తదా]

ప్రదృశ్యమాన స్పర్వత్ర హనుమా న్మారుతాత్మజః
భేజేఽంబరం నిరాలంబం లంబవక్ష ఇవాద్రిరాట్. 172

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ
మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ. 173

అద్య ద్దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యో మ్యహ మాశితా
ఇదం హి మే మహత్సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్. 174

ఇతి సంచింత్య మనసా ఛాయా మస్య సమాక్షిపత్
ఛాయాయాం గృహ్యమాణామూఽచింతయామాస వానరః. 175

సమాక్షిప్తోఽస్మి వహసా పంశూక్ష్మతః పరాక్రమః
ప్రతిలోమేన వాతేన మహానారిన సాశ్చక్లే 176

తిర్భగూర్ధ్వమధశ్చైవ చీక్షమాణస్తతః కపిః
దదత్త్వ స మహత్సత్త్వముత్థలేం లవణాంభసి. 177

తద్దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతి ర్వికృతాననమ్
కపరాజేన కత్థితం సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్. 178

- ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః
స తాం బుద్ధ్యర్థతత్వేన సింహికాం మతిమాన్కపిః 179
- వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ వలాహకః
తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్ధమానం మహాకపిః. 180
- వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాంతరసన్నిభమ్
ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్. 181
- స దదర్శ తత స్తస్యా వివృతం సుమహాన్ముఖమ్
కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః 182
- స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః
సంక్షిప్త ముపహ రాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః. 183
- ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశు స్సిద్ధచారణాః
గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా. 184
- తత స్తస్యా నఖై స్తీక్ణైర్మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః
ఉత్పపాతాథ వేగేన మన స్సంపాతవిక్రమః 185
- తాం తు దృష్ట్వా చ ధృత్యాచ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ
స కపిప్రవరో వేగాద్వచ్చధే పునరాత్మవాన్. 186
- హృతహృత్సా హనుమతా పపాత విధురాఽంభసి
[స్వయంభువైవ హనుమాన్సప్తస్తస్యా నిపాతనే]
తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్. 187
- భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్
భీమ మద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతమ్. 188
- సాధయార్థ మభిప్రేత మరిష్టం ప్లవతాం వర
యస్యత్యేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ. 189
- ధృతి ర్నృప్తి ర్మతి ర్దాక్ష్యం స్వకర్మసు న సీదతి
సతైస్సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్న ప్రయోజనః. 190

జగామాకాశ మావిశ్వ పన్నగాశనవత్కపిః
ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్. 191

యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః
దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధ ద్రుమభూషితమ్. 192

ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ
సాగరం సాగరానూపం సాగరా నూపజాన్స్తూమాన్. 193

సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్
సమహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యత్మాన మాత్మవాన్. 194

నిరుంధంత మివాకాశం చకార మతిమాన్మతిమ్
కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్యైవ రాక్షసాః. 195

మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహాకపిః
తతశ్శరీరం సంక్షిప్య తస్మహీధరసన్నిభమ్. 196

పునః ప్రకృతి మాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్
తద్రూప మతిసంక్షిప్య హనుమా న్ప్రకృతౌ స్థితః. 197

త్రీన్కమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః

స చారునానావిధరూపధారీ
పరం సమాసాద్య సముద్రతీరమ్
పరైరశక్యః ప్రతివన్నరూప
స్సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః. 198

తత స్స లంబస్య గిరే స్సమృద్ధే
విచిత్రకూటే విపపాత కూటే
పతేతకోద్దాలకనాభితేరే
మహాద్రికూట ప్రతిమో మహాత్మా. 199

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరమ్
సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని

కపిస్తు తస్మై నిపపాత సర్వతే
విధాయ రూపం వ్యథయన్మృగద్విజాఁ. 200

స సాగరం దానవపన్నగాయుతమ్
బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినమ్
నిపత్య తీరే చ మహోదధే స్తదా
దదర్శ లంకా మమరావతీ మివ. 201

ఇత్యాద్యై, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్,
శ్రీమత్సుందరకాండే ప్రథమస్కంధః

అథ ద్వితీయస్కంధః

స సాగర మానాధృష్య మతిక్రమ్య మహాబలః
త్రికూటశిఖరే లజ్జాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శహ. 1

తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాఁ
అభివృష్ట్యః స్థితస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా. 2

యోజనానాం శతం శ్రీమాం స్తీర్త్వాఽపుత్రమవిక్రమః
అనిశ్వసన్మృపిస్తత్ర న గ్లాని మధిగచ్ఛతి. 3

శతా న్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూ నృపి
కిం పున స్సాగర స్యాంతం సజ్జ్యతం శతయోజనమ్. 4

సతు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతా మపి చోత్తమః
జగామ వేగవాఁ లజ్జాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్. 5

శాద్వలాని చ నీలాని గన్ధవన్తి వనాని చ
గండవంతి చ మధ్యేన జగామ నగవంతి చ. 6

తైలంశ్చ తరుసంఛన్నాన్ వనరాజీశ్చ పుష్పితాః
అభిచక్రామ తేజస్వీ హనుమాఁ ప్లవగర్షభాః. 7

- స తస్మి న్నచలే తిష్ఠ్య వనా న్యుపవనాని చ
స నగ్రాగ్రే చ తాం లంకాం దదర్శ పవనాత్మజః 8
- సరళాః కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాః
ప్రియాళా న్ముచులించాంశ్చ కుటజా న్నేతకా నపి. 9
- ప్రియంగూః గంధపూర్ణాంశ్చ నీపాః సప్తచ్ఛదాం ప్రథా
అసనాః కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాః. 10
- పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకుళితా నపి
పాదపాన్ విహగకీర్ణాః పవనాధూతమస్తకాః. 11
- హంసకారండవాకీర్ణా వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః
అక్రీడాః వివిధాః రమ్యాః వివిధాంశ్చ జలాశయాన్. 12
- సంతతాః వివిధై ర్వృక్షై స్సర్పర్షు ఫలపుష్పితైః
ఉద్యానాని చ రమ్యణీ దదర్శ కపికుంజరః. 13
- సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాః లంకాం రావణపాలితామ్
పరిఘాభి స్సపద్మాభి సోత్పలాభి రలంకృతామ్. 14
- సీతాపహరణార్థేన రావణేన సురక్షితామ్
సమంతా ద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసై రుగ్రధన్విభిః. 15
- కాంచనే నావృతాం రమ్యం ప్రాకారేణ మహాపురీమ్
గృహైశ్చ గ్రహనంకాకై శ్శారదాంబుదసన్నిభైః. 16
- పాండురాభిః ప్రతోలీభి రుచ్చాభి రభిసంవృతామ్
అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజమాలినీమ్. 17
- తోరణైః కాంచనై ర్దివ్యై ర్లతాపక్కించిత్రితైః
దదర్శ హనుమాన్ లంకాం దివి దేవపురీం యథా. 18
- గిరిమూర్ధ్ని స్థితాం లంకాం పాండురై ర్భవనై శ్శుభ్రైః
దదర్శ స కపిశ్రేష్ఠః పుర మాకాశగం యథా. 19

- పాలితాం రాక్షసేంద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా
ప్లవమానా మివాకాశే దదర్శ హనుమా న్పురీమ్. 20
- వప్రప్రాకారజఘనాం విపులామ్బునవామ్బురామ్
శతఘ్నీశూలకేశాన్తా మట్టాలక్ష్మవతంసకామ్. 21
- మనసేవ కృతాం లఙ్కాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా
ద్వార ముత్తర మాసాద్య చింతయామాస వానరః. 22
- కైలాసశిఖర ప్రఖ్యా మాలిఖన్తీ మివామ్బురమ్
డీయమానా మివాకాశ ముచ్చితై ర్భవనోత్తమైః. 23
- సమ్పూర్ణాం రాక్షసై ర్హరైర్నాగై ర్భగవతీ మివ
అచిన్త్యాం సుకృతాం సృష్ట్యాం కుభేరాధ్యక్షితాం పురా. 24
- దంష్ట్రీభి ర్బహుభి శ్చూరై శ్చూలపట్టపపాణిభిః
రక్షితాం రాక్షసైర్హరై ర్గుహా మాశీవిష్టై రివ. 25
- తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తీం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః
రావణం చ రిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః. 26
- ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యంతి నిరర్థకాః
న హి యుద్ధేన వై లంకా శక్యా జేతుం సురైరపి. 27
- ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం లంకాం రావణపాలితాం
ప్రాప్యౌపి స మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః. 28
- అవకాశో న సాంత్యస్య రాక్షసే శ్వభిగమ్యతే
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే. 29
- చతుర్థా మేవ హి గతి ర్వానరాణాం మహాత్మనామ్
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ ధీమతః. 30
- యావ జ్ఞానామి వైదేహీం యది జీవతివా నవా
తత్రైవ చింతయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్. 31

- తతస్స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః
గిరిశ్యంగే స్థిత స్తస్మిన్ రామ స్వాభ్యుదయే రతః. 32
- ఆనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ
ప్రవేష్టుం రాక్షసై ర్గుప్తా క్రూరై ర్భలసమన్వితైః. 33
- ఉగ్రౌజసో మహావీర్యా బలవంతశ్చ రాక్షసాః
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా. 34
- లక్ష్మ్యలక్ష్మ్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లంకాపురీ మయా
ప్రవేష్టుం ప్రాప్తకాలం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్. 35
- తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః
హనుమాన్ చింతయామాస వినిశ్చిత్వ ముహుర్ముహుః. 36
- కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజామ్
ఆదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా. 37
- న వినశ్యే త్కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః
ఏకా మేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్. 38
- భూతా శ్చార్థా విపద్యంతే దేశకాలవిరోధితాః
విక్లబం దూతమాసాద్య తమ స్ఫుర్యోదయే యథా. 39
- అర్థా నర్థాంతరే బుద్ధి ర్నిశ్చి తాఽపి న శోభతే
ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః. 40
- న వినశ్యే త్కథం కార్యం వైక్లబ్యం న కథం భవేత్
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్. 41
- మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితాత్మనః
భవే ద్వ్యర్థ మిదం కార్యం రావణా నర్థ మిచ్ఛతః. 42
- నహి శక్యం క్వచి త్థాతు సువిజ్ఞాతేన రాక్షసైః
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్. 43

- నాయురప్యత్ర నాజ్ఞాత శ్చరే దితి మతిర్మమ
న హ్యస్త్యవిదితం కించి ద్రాక్షసానాం బలీయసామ్. 44
- ఇహోహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంస్పృతః
వినాశ ముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే. 45
- తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం ప్రాస్పృతాం గతః
లంకా మభిపతిష్యామి రాఘవ స్వార్థసిద్ధయే. 46
- రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్
విచిన్వత్ భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్. 47
- ఇతి సంచింత్య హనుమాన్ సూర్యస్యా స్తమయం కపిః
ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః. 48
- సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః
ప్రషదంశకమాశ్రస్యైవభూ వాద్భృతదర్శనః. 49
- ప్రదోషకాలే హనుమాం స్ఫూర్ణ ముత్కుప్త్య వీర్యవాన్
ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం సువిభక్త మహాపథామ్. 50
- ప్రాసాదమాలావతతాం స్తంభైః కాంచనరాజతైః
శాతకుంభమయై ర్జాలై ర్గంధర్చనగరోపమామ్. 51
- సప్తభౌమాష్టభౌమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీమ్
తలై స్సృటికసంకీర్ణైః కార్తవ్యరవిభూషితైః. 52
- వైడూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః
తలై శ్శుశుభిరే తాని భవనా న్యత్ర రక్షసామ్. 53
- కాంచనాని చ చిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్
లంకా ముద్యోతయామాసు స్సర్వత స్సమలంకృతామ్. 54
- ఆచింత్య మద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః
ఆసీ ద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః. 55

స పాండురోద్విధ విమానమాలినీమ్
మహార్హజాంబూనద జాలతోరణామ్
యశస్వినీం రావణబాహుపాలితామ్
క్షపాచరై ర్భీమబరై స్సమావృతామ్. 56

చంద్రోఽపి సాచివ్య మివాస్య కుర్వన్
తారాగణై ర్మధ్యగతో విరాజన్
జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోక
ముత్తిష్ఠతే నైకసహ స్రరశ్శిః 57

శంఖప్రభం క్షీరమృణాళవర్ణ
ముద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానమ్
దదర్శ చంద్రం స హరిప్రవీరః
పోషాయమానం సరసీన హంసమ్. 58

ఇత్యాద్యై, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహ స్రీకాయాం, సంహితాయామ్,
శ్రీమత్సుందరకాండే ద్వితీయస్సర్గః.

అథ తృతీయస్సర్గః

స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభే
సత్త్వ మాస్థాయ మేధావీ హనుమా న్మారుతాత్మజః. 1

నిశి లంఘం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః
రమ్యకానన తోయాధ్యం పురీం రావణపాలితామ్. 2

శారదాంబుధర ప్రఖ్యై ర్భవనై రుపకోభితామ్
సాగరోపమనిర్హోషాం స గరానిలసేవితామ్. 3

సుపుష్పజలసంఘుష్టాం యథైవ విటపావతీమ్
చారుతోరణ నిర్యూహం పాండుర ద్వారతోరణామ్. 4

భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీ మివ
తాం స విద్యుద్ధవాకీర్ణాం జ్యోతిర్మార్గనిషేవితామ్. 5

మందమారుతసంచారాం యథేంద్రస్యామరావతీమ్
శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతామ్. 6

కింకిణీజాలఘోషాభిః పతాకాభి రలంకృతామ్
అసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకార మభిషేదివాన్. 7

విస్మయావిష్టహృదయః పురీ మాలోక్య సర్వతః
జాంబూనదమయై ర్ద్వారై ర్వైడూర్యకృతవేదికైః. 8

వజ్రస్ఫటికముక్తాభి ర్మణికుట్టిమభూషితైః
తప్తహోటకనిర్యూహై రాజతామలపాండురైః. 9

వైడూర్యకృతసోపానై స్స్ఫటికాంతరపాంసుభిః
చారుసంజవనోషేతైః ఖమివోత్పతితై శ్శుభైః. 10

క్రౌంచబర్హిణసంఘుష్టై రాజహంసనిషేవితైః
తూర్యాభరణనిర్ఘోష్టై స్సర్వతః ప్రతినాదితామ్. 11

వస్త్రాకసారాప్రతిమాం తాం వీక్ష్య నగరీం తతః
ఖమివోత్పతితుం కామాం జహర్ష హనుమాన్ కపిః. 12

తాం సమీక్ష్య పురీం రమ్యం రాక్షసాధిపతే శ్శుభామ్
అనుత్తమా మృద్ధియుతాం చింతయామాస వీర్యవాన్. 13

నేయ మన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్
రక్షితా రావణబలై రుద్యతాయుధధారిభిః. 14

కుముదాంగదయో ర్వాపి సుషేణస్య మహాకపేః
ప్రసిద్ధేయం భవే ద్భూమి ర్మైందద్వివిదయో రపి. 15

విపస్వత స్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః
ఋక్షస్య కేతుమాలస్య మమ చైవ గతిర్భవేత్. 16

సమీక్ష్య తు మహాబాహూ రాఘవస్య పరాక్రమమ్
లక్ష్మణస్య చ విక్రాంత మభవ త్ప్రీతిమా న్కపిః. 17

తాం రత్నవసనోపేతాం కోష్ఠాగారావతంసకామ్
యంత్రాగారస్తనీమృద్ధాం ప్రమదామివ భూషితామ్. 18

తాం నష్టతిమిరాం దీప్తై ర్భాస్వరైశ్చ మహాగృహైః
నగరీం రాక్షసేంద్రస్య స దదర్శ మహాకపిః. 19

అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాబలః
నగరీ స్సేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజమ్. 20

సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా
స్వయమేవోత్థితా తత్ర విక్రతాననదర్శనా. 21

పురస్తాత్కపివర్యస్య వాయుసూనోరతిష్ఠత
ముంచమానా మహానాద మబ్రవీ త్పవనాత్మజమ్. 22

కస్త్యం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ
కథయస్యేహ యత్తత్సం యావత్ప్రాణా ధరంతి తే. 23

న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా
రక్షితా రావణబలై రభిగుప్తా సమంతతః. 24

అథ తామబ్రవీర్ద్విరో హనుమా నగ్రతస్థితామ్
కథయిష్యామి తే తత్త్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి. 25

కా త్వం విరూపనయనా హరద్వారేనతిష్ఠసి
కిమర్థం చాపి మాం రుద్ధ్వా నిర్భర్త్యయసి దారుణా. 26

హనుమద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ
ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజమ్. 27

అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః
ఆజ్ఞాపితీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమామ్. 28

న శక్యా మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీ త్వయా
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వప్యసే నిహతో మయా. 29

- అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ స్థవంగమ
సర్వతః పరిరక్షామి హ్యేతత్తే కథితం మయా. 30
- లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమా న్మారుతాత్మజః
యత్నవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః స్థితశ్చైల ఇనాపరః. 31
- స తాం స్త్రీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః
అబభాషేఽథ మేధావీ సత్త్వవాన్ స్థవగర్షభః. 32
- ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్
ఇత్థర్థమిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే. 33
- వనాన్యపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ
సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టు మాగమనం హి మే. 34
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ
భూయ ఏవ పునర్వాక్యం బభాషే పరుషాక్షరమ్. 35
- మా మనిర్జిత్య దుర్బుధే రాక్షసేశ్వరపాలితామ్
న శక్యమద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాధమ. 36
- తతస్య కపిశార్దూల స్తామువాచ నిశాచరీమ్
దృష్ట్వా పురీ మిమాం భద్రే పునర్యాశ్చ యథాగతమ్. 37
- తతః కృత్వా మహానాదం సావై లంకా భయావహమ్
తలేన వానర శ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా. 38
- తతస్య కపిశార్దూలో లంకయా తాడితో భృశమ్
ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్ పవనాత్మజః. 39
- తతస్సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగుళీ
ముష్టినాఽభిజఘానైనాం హనుమాన్ క్రోధమూర్ఛితః. 40
- స్త్రీ చేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధ స్వయం కృతః
సా తు తేన ప్రహరేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ. 41

పపాత పపాసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా
తతస్త్వ హనుమాన్ ప్రాజ్ఞస్తాం దృష్ట్వా వినిపాతితామ్. 42

కృసాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం తు తామ్
తతో వైభృశపంవిగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరమ్. 43

ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనూమంతం ప్లవంగమమ్
ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ. 44

సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః
అహం తు వగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ. 45

విర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల
ఇదం తు తథ్యం శృణు వై బ్రువంత్యా మే హరీశ్వర. 46

స్వయంభువా పురా దత్తం వరదానం యథా మమ
యదా త్వాం వానరః కశ్చ ద్విక్రమా ద్వశ మూనయేత్. 47

తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయ మాగతమ్
స హి మే పమయ స్సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్. 48

స్వయంభువిహిత స్సత్యో న తస్మాస్తి వ్యతిక్రమః
సీతావిమిత్తం రాజ్ఞస్తై రావణస్య దురాత్మనః. 49

రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశ స్సముపాగతః
తత్ప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పురీం రావణపాలితామ్. 50

విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి
ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర

శ్శుభాం పురీం రాక్షసముఖ్యపాలితామ్
యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మాజాం సతీమ్
విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖమ్. 51

ఇత్యాదీ, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే తృతీయస్కంధః.

అథ చతుర్థస్సర్గః

స నిర్జిత్య పురీం శ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీం
వికమేణ మహాతేజా హనూమాన్కపిసత్తమః. 1

అద్యారేణ మహాబాహుః ప్రాకారమభిపుష్ణవే
ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజహితంకరః. 2

చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని
ప్రవిష్ట స్సత్త్వసంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్మజః. 3

స మహాపథమాస్థాయ ముక్తాపుష్పవిరాజితమ్
తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యమభియయౌ కపిః. 4

హసితోత్కృష్టనినదై సూర్యమోషపురస్సరైః
వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రజాలవిభూషితైః. 5

గృహమేఘైః పురీ రమ్య బభౌసే ద్యౌ రివాంబుదైః
ప్రజజ్వాల తదా లంకా రక్షోగణగృహై శ్శుభైః. 6

సితాభసదృశైశ్చిత్రైః పద్మస్వస్తికసంస్థితైః
వర్తమానగృహై శ్చాపి సర్వత స్సువిభూషితా. 7

తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజహితంకరః
రాఘవార్థం చరత్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ. 8

భవనాదృవనం గచ్ఛత్ దదర్శ పవనాత్మజః
వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః. 9

శుశ్రావ మధురం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితం
స్త్రీణాం మదసమృద్ధానాం దివి చాప్సరసామివ. 10

శుశ్రావ కాంచీనినదం నూపురాణాం చ నిస్స్వనం
సోపాననినదాంశ్చైవ భవనేషు - మహాత్మానామ్. 11

- అస్పృటితనినాదాంశ్చ క్షేళితాంశ్చ తతస్తతః
శ్చుశ్చావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై. 12
- స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః
రావణ స్తవసంయుక్తాన్ గర్జతో రాక్షసానపి. 13
- రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షో బలం మహత్
దదర్శ మధ్యమే గుర్మే రావణస్య చరా నృహూన్. 14
- దీక్షితాన్ జటిలాన్ ముందాన్ గోజినాంబరవాససః
దర్శముష్టిప్రహరణా నగ్నికుండాయుధాం స్తథా. 15
- కూటముద్గరపాణీంశ్చ దండాయుధ ధరానపి
ఏకాక్షా నేకకర్ణాంశ్చ లంబోదరపయోధరాన్. 16
- కరాళాన్ భుగ్ననక్త్రాంచ వికటాన్ వామనాం స్తథా
ధన్వినః ఖడ్గివశ్చైవ శతఘ్నీ ముసలాయుధాన్. 17
- పరిఘోత్రమహస్తాంశ్చ విచిత్ర కవచోజ్వలాన్
వాతిష్ఠాలా న్నాతికృశాన్ వాతిదీర్ఘాతిహ్రస్వకాన్. 18
- వాతిగౌరా న్నాతికృష్ణా న్నాతికుబ్జా న్న వామానాన్
విరూపాన్ బహురూపాంశ్చ సురుపాంశ్చ సువర్చసః. 19
- ధృజీన్ పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్
శక్తివృక్షాయుధాంశ్చైవ పట్టపాశనిధారిణః. 20
- క్షేపణీపాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః
స్రగ్విణ స్త్వమలిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాన్. 21
- నానావేషసమాయుక్తాన్ యథా స్నైరగతాన్ బహూన్
తీక్షణాంధరాంశ్చైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్. 22
- శతసాహస్ర మన్యగ్ర మారక్షం మధ్యమం కపిః
రక్షోధిపతినిర్జిహ్వం దదార్శాంతఃపురాగ్రతః. 23

- స తదా తద్గుహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణమ్
రాక్షసేంద్రస్య విఖ్యాతమద్రీ మూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితమ్. 24
- పుండరీకావతంసాభిః సరిఘాభి రలంకృతమ్
ప్రాకారావృత మత్యంతం దదర్శ స మహాకపిః. 25
- త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితమ్
వాజిహేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణై స్తథా. 26
- రథై ర్యానై ర్విమానై శ్చ తథా హయగజై శ్శుభైః
వారణైశ్చ చతుర్దంతై శ్శ్వేతాభ్రనిచయోపమైః. 27
- భూషితం రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః
రక్షితం సుమహావీర్యై ర్యాతుధానై స్సహస్రశః. 28
- రాక్షసాధిపతే ర్గుప్త మావివేశ మహాకపిః
స హేమజాంబూనదచక్రవాళమ్
మహార్హముక్తామణిభూషితాంతమ్
పరార్థకాలాగరుచందనాక్తమ్
స రావణాంతఃపుర మావివేశ. 29

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే చతుర్థస్సర్గః.

అథ పంచమస్సర్గః

తతస్స మధ్యంగత మంశుమంతమ్
జ్యోత్స్నానితానం మహదుద్వమంతమ్
దదర్శ ధీమాన్ దివి భానుమంతమ్
గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రమంతమ్. 1

లోకస్య సాపాని వినాశయంతమ్
మహోదధిం చాపి సమేధయంతమ్

భూతాని సర్వాణి విరాజయంతమ్
దదర్శ శీతాంశు మథాభియాంతమ్. 2

యా భాతి లక్ష్మీ ర్భువి మందరస్థా
తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా
తదైవ తోషేషు చ పుష్కరస్థా
రరాజ సా చారునిశాకరస్థా. 3

హంసో యథా రాజతపంజరస్థ
స్సింహో యథా మందరకన్దరస్థః
వీరో యథా గర్వితకుంజరస్థ
శృంగద్రోపి బ్రభాజ తథాంబరస్థః 4

స్థితః కకుద్ధానివ తీర్క్షణశృంగో
మహాచల శ్వేత ఇవోచ్చశృంగః
హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగో
రరాజ చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః. 5

విన్వశీతాంబుతుషారపంక్తో
మహాగ్రహగ్రాహవిన్వపంక్తః
ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకో
రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః. 6

శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో
మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః
రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్ర
స్తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః. 7

ప్రకాశచంద్రోదయన్వదోషః
ప్రవృత్తరక్షః పీఠిలాశదోషః
రామాభిరామేరితచిత్తదోషః
స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః. 8

తంత్రీస్వనాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః
స్వపంతి నార్యః పతిభి స్సువృత్తాః
నక్తంచరా శ్చాపి తథా ప్రవృత్తా
విహర్తు మత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః

9

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని.
రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని
దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని.

10

పరస్పరం చాధిక మాక్షిపంతి
భుజాంశ్చ పీనా నధినిక్షిపంతి
మత్తప్రలాపా నధివిక్షిపంతి
మత్తాని చాన్యోన్య మధిక్షిపంతి.

11

రక్షాంసీ వక్షాంసీ చ విక్షిపంతి
గాత్రాణి కాంతాసు చ విక్షిపంతి
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపంతి
దృఢాని చాపాని చ విక్షిపంతి.

12

దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలభంత్య
స్తథా పరా స్తత్ర పున స్స్వపంత్యః
సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసంత్యః
క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిశ్చ్వసంత్యః.

13

మహాగజై శ్చాపి తథా నదద్భి
స్సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః
రరాజ వీరైశ్చ వినిశ్చ్వసద్భి
ర్హృదో భుజంగై రివ నిశ్చ్వసద్భిః.

14

బుద్ధిప్రధానాః రుచిరాభిధానాః
సంశ్రద్ధధానాః జగతః ప్రధానాః

నానావిధానాఁ రుచిరాభిధానాఁ
దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాఁ. 15

ననంద దృష్ట్వా స చ తాఁ మరూపాన్
నానాగుణా నాత్మగుణానురూపాఁ
విద్యోతమానా స్స తదానురూపాఁ
దదర్శ కాంశ్చిచ్ఛ పునర్విరూపాఁ. 16

తతో వరార్థా స్సువిశుద్ధభావా
స్తేషాం స్త్రియ స్తత్ర మహానుభావాః
ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావా
దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః. 17

శ్రియా జ్వలంతీ స్తపయోపగూఢా
నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః
దదర్శ కాశ్చ త్ప్రమదోపగూఢాః
యథా విహంగాః కుసుమోపగూఢాః. 18

ఆన్యాః పున ర్లర్యతలోపవిష్టా
స్తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః
భర్తుః ప్రియా ధర్మపరా నివిష్టా
దదర్శ ధీమా వృదనాభివిష్టాః. 19

అప్రావృతాః కాంచనరాజవర్ణాః
కాశ్చ త్పరార్థ్యా స్తపవీయవర్ణాః
పునశ్చ కాశ్చ చృశలక్ష్యవర్ణాః
కాంతప్రసీణా రుచిరాంగవర్ణాః. 20

తతః ప్రియా న్నాప్య మనోభిరామాః
సుప్రీతియుక్తాః ప్రసమీక్ష్య రామాః
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామాః
హరిప్రవీర స్స దదర్శ రామాః. 21

చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాళాః
వక్రాక్షిపక్ష్మాశ్చ సునేత్రమాళాః
విభూషణానాం చ దదర్శ మాళా
శృతప్రదానామివ చారుమాళాః. 22

న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతామ్
పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతామ్
లతాం ప్రపుల్లా మివ సాధుజాతామ్
దదర్శ తస్మిం మనసాభిజాతామ్. 23

సనాతనే వర్తమాని సన్నివిష్టామ్
రామేక్షణాం తాం మదనాభివిష్టామ్
భర్తు ర్మన శృగ్మదనుప్రవిష్టామ్
ప్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్. 24

ఉష్ణార్దితాం సానుస్పృతాసకంఠీమ్
పురా వరాహోత్తమనిష్కంఠీమ్
సుజాతపక్ష్యామభిరక్తకంఠీమ్
వనే ప్రనృతామివ నీలకంఠీమ్. 25

అవ్యక్త రేఖా మివ చంద్రరేఖామ్
పాంసుప్రదిగ్ధా మివ హేమరేఖామ్
క్షతప్రరూఢా మివ బాణరేఖామ్
వాయుప్రభిన్నా మివ మేఘరేఖామ్. 26

సీతా మపశ్య స్మమజేశ్వరస్య
రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య
బభూవ దుఃఖాభిహత శిరస్య
ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య. 27

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే పంచమస్తర్గః.

అథ షష్ఠస్కంధః

స వికామం విమానేషు నిషణ్ణః కామరూపధృత్
విచచార పున ర్లంకాం తాఘవేన సమన్వితః. 1

ఆససాదాథ తక్ష్మీవాక్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్
ప్రాకారే జార్కవర్ణేన భాస్వరే జాభిసంవృతమ్. 2

రక్షితం రాక్షసై ర్హరే స్త్రీం హై రివ మహద్భవమ్
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపీకుంజరః. 3

రూఢ్యకోపహితై శ్చిత్రై స్తోరణై ర్హేమభూషితైః
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభిర్ద్వారైశ్చ రుచిరై ర్వృతమ్. 4

గజాస్తై ర్మహామూలై శ్చూరైశ్చ విగతశ్రవైః
ఉపస్థిత మసంహత్యైర్మయై స్స్వందనయాయుభిః. 5

సింహవాక్రమతమత్రాణై ర్దాంతకాంచనరాజితైః
ఘోషనద్యై ర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః. 6

బహురత్నసమాకీర్ణం పరాఢ్యాపవభోజనం
మహారథసమావాసం మహారథమహాస్వనమ్. 7

దృశ్యైశ్చ పరమోదారై స్తై స్తై శ్చ మృగపక్షిభిః
విచిత్రై ర్మహుపాహైః పరిపూర్ణం సమంతతః. 8

విచిత్రై రంతపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితమ్
ముఖ్యాభిశ్చ పరీక్షితైః పరిపూర్ణం సమంతతః. 9

ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్రనివేశనమ్
వరాభరణసంఘోదై స్సముద్రస్థవనిస్సృనమ్. 10

తద్రాజగుణపంపన్తం ముఖ్యై శ్చాగరుచందనైః
మహాజై స్సమాకీర్ణం సింహై రివ మహద్భవమ్. 11

- భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషనినాదితమ్
నిత్యార్చితం పర్వహుతం పూజితం రాక్షసై స్సదా. 12
- సముద్రమివ గంభీరం సముద్రమివ నిస్స్వనమ్
మహాత్మానో మహద్వేశ్మ మహారత్నపరిచ్ఛదమ్. 13
- మహారత్నసమాక్షిర్ణం దదర్శ స మహాకపిః
విరాజమానం వపుషా గజాశ్చరభసంకులమ్. 14
- లంకాభరణ మిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః
చచార హనుమాన్స్తత్ర రావణస్య సమీపతః. 15
- గృహో ధ్గృహం రాక్షసానా ముద్యానాని చ వానరః
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః. 16
- అవష్ణుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్
తతోఽన్య త్పుష్లవే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాఙ్. 17
- అథ మేఘప్రతీకాశం కుంభకర్ణనివేశనమ్
విభీషణస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః. 18
- మహోదరస్య చ గృహం విరూపాక్షస్య చైవ హి
విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాలే స్తథైవ చ. 19
- వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః
శుకస్య చ మహాతేజా స్సారణస్య చ ధీమతః. 20
- తథా చేంద్రజితో వేశ్మ జగామ హరియుధపః
జంబుమాలే స్సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః. 21
- రశ్మి కేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ
వజ్రకాయస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః. 22
- ధూమ్రాక్షస్య చ సంపాతే ర్భవనం మారుతాత్మజః
విద్యుద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ. 23

- శుకనాసస్య వక్రస్య శఠస్య వికటస్య చ
బ్రహ్మకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః. 24
- యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య నాదినః
విద్యుజ్జిహ్వేంద్రజిహ్వనాం తథా హస్తీముఖస్య చ. 25
- కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవహి
క్రమమాణః క్రమేనైవ హనుమా న్మారుతాత్మజః. 26
- తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః
తేషా మృద్ధిమతా మృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః. 27
- సర్వేషాం సమితీక్రమ్య భవనాని సమంతతః
ఆససాదాథ లక్ష్మీవా న్రాక్షసేంద్రనివేశనమ్. 28
- రావణ సోపశాయిన్యో దదర్శ హరిసత్తమః
విచర వ్హరిశార్దూలో రాక్షసీ ర్వికృతేక్షణాః. 29
- శూలముద్గరహస్తాశ్చ శక్తితోమరధారిణీః
దదర్శ వివిధాన్ గుల్మాన్ తస్య రక్షఃపతేర్నహే. 30
- రాక్షసాంశ్చ మహాకాయా న్నానా ప్రహరణోద్యతాన్
రక్తాన్ శ్వేతాన్ స్థితాంశ్చైవ హరీంశ్చాపి మహాజవాన్. 31
- కులీవాన్ రూపసంపన్నాన్ గజా వృరగజారుజాన్
విష్మితాన్ గజశిక్షాయా మైరావతసమామృధి. 32
- నిహంత్యా వృరసైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః
క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ ప్రవతశ్చ యథా గిరీన్. 33
- మేఘస్తవితనిర్హోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః
సహస్రం వాహినీ స్తత్ర జాంబూనదపరిష్కృతాః. 34
- హేమజాలపరిచ్ఛన్నా స్తరుణాదిత్య సన్నిభాః
దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే. 35

శిబికా వివిధాకారా స్స కపి ర్మారుతాత్మజః
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలాగృహాణి చ. 36

క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకావపి
కామస్య గృహకం రమ్యం దివాగృహక మేవ చ. 37

దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే
సమందరగిరిప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులమ్. 38

ధ్వజయష్టిభి రాక్షీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమమ్
అనేకరత్నసంక్షీర్ణం నిధిజాలం సమంతతః. 39

ధీరనిష్ఠితకర్మాంతం గృహం భూతపతే రివ
అర్చిర్చిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ. 40

విరరాజాథ తద్వేశ్మ రశ్మిమానివ రశ్మిభిః
జాంబూనదమయాన్వేవ శయనా న్యాసనాని చ. 41

భాజణాని చ ముఖ్యాని దదర్శ హరియూథపః
మధ్యాసవకృతక్షేదం మణిభాజనసంకులమ్. 42

మనోరమ మసంబాధం కుబేరభవనం యథా
నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం వినదేన చ. 43

మృదంగతలఘోషైశ్చ ఘోషవద్భి ర్వినాదితమ్
ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులమ్. 44

సువ్యూఢకక్ష్యం హనుమా న్ప్రవివేశ మహాగృహమ్

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే షష్ఠస్సర్గః

అథ సప్తమస్కంధః

స వేశ్మజాలం బలవాణ్ దదర్శ
వ్యాసక్తవైడూర్యసువర్ణజాలమ్
యథా మహాత్మావృషీ మేఘజాలమ్
విద్యుత్ప్రసద్ధం పవిత్రాంగజాలమ్.

1

నివేశనానాం నివిధాశ్చ శాలాః
ప్రధావశంఖాయుధచాపశాలాః
మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలాః
దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః.

2

గృహాణి నానావసురాజితాని
దేవాసురరైశ్చాపి సుషూణితాని
సర్వైశ్చ దోష్టైః పరివర్జితాని
కపి ర్దదర్శ స్వబలార్జితాని.

3

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని
మయేన సాక్షాదీన నిర్మితాని
మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి
దదర్శ లంకాధిపతే ర్గృహాణి.

4

తతో దద ర్శోచ్చితమేఘరూపమ్
మనోహరం కాంచనచారురూపమ్
రక్షోఽధిప స్వాత్మబలానురూపమ్
గృహోత్తమం పృథ్వీరూపరూపమ్.

5

మహీతలే స్వర్గమివ ప్రక్షిర్ణమ్
శ్రియా జ్వలంతం బహురత్నక్షిర్ణమ్
నానాతరూణాం కుసుమావక్షిర్ణమ్
గిరే రివాగ్రం రజసావక్షిర్ణమ్.

6

నారీప్రవేతైరివ దీప్యమానమ్
తటిద్ధి రంభోదన దర్శ్యమానమ్
హంసప్రవేతైరివ వాహ్యమానమ్
శ్రియా యుతం ఖే సుకృతాం విమానమ్. 7

యథా నగాగ్రం బహుధాతుచిత్రమ్
యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రమ్
దదర్శ యుక్తీకృతమేఘచిత్రమ్
విమానరత్నం బహురత్నచిత్రమ్. 8

మహీ కృతా పర్వతరాజిపూర్ణా
తైలాః కృతా వృక్షవితానపూర్ణాః
వృక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః
పుష్పం కృతం కేసరపత్రపూర్ణమ్. 9

కృతాని వేశ్మానిచ పాండురాణి
తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి
పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి
ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని. 10

పుష్పాస్వయం నామ విరాజమానమ్
రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ధమానమ్
వేశ్మోత్తమానా మపి చోచ్చమానమ్
మహాకపి స్తత్ర మహావిమానమ్. 11

కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగాః
రూప్యప్రవాళైశ్చ తథా విహంగాః
చిత్రాశ్చ నానావసుభి ర్బుజంగాః
జాత్యానురూపా స్తురగా శ్శుభంగాః. 12

ప్రవాళజాంబూనదపుష్పపక్షా
స్సరీల మావర్జితజిహ్వాపక్షాః

కామస్య సాక్షాదీన భాంతి పక్షాః
కృతా విహంగా స్సముఖా మ్మనక్షాః. 38

నియుజ్యమానాస్తు గజా స్సహస్రా
స్స కేసరా శ్చేత్తలపత్త్రహస్తాః
బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్రా
లక్ష్మీ ప్రథా పద్మిని పద్మహస్తా. 14

ఇతీవ తద్గృహమభిగమ్య శోభనమ్
పవిష్మయో నగమివ చారు శోభనమ్
పునశ్చ తత్పరమసుగంధి సుందరమ్
హిమాత్మయే నగమివ చారుకందరమ్. 15

తతస్స తాం కపి రభిషత్స పూజితామ్
చరణ్మరీం దశముఖ బాహుపాలితామ్
అదృశ్యతాం జనకమతాం సుపూజితామ్
సుదుఃఖితః పతిగుణవేగవిరితామ్. 16

తత సదాబహువిధభావితాత్మనః
కృతాత్మనో జనకమతాం సువర్తమనః
అపశ్యతోఽభవ దతిదుఃఖితం మన
స్సంచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః. 17

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తమస్సర్గః.

అథ అష్టమస్సర్గః

ప తస్య మధ్యే భవనస్య పంక్తితమ్
మహద్విమానం మణివజ్రచిత్రితమ్
ప్రతప్తజాంబూవదజాలకృత్రిమమ్
దదర్శ వీరః పవనాత్మజః కపిః. 1

తదప్రమేయా ప్రతికారకృత్రిమమ్
కృతం స్వయం సాధ్యితి విశ్వకర్మణా
దివం గతం వాయుపథప్రతిష్ఠితమ్
వ్యరాజతాఽఽదిత్య పథస్య లక్ష్మణత్. 2

న తత్ర కించి న్న కృతం ప్రయత్నతో
న తత్ర కించి న్న మహార్ధరత్నవత్
నతే విశేషా నియతా స్ఫురేష్వపి
న తత్ర కించి న్న మహావిశేషవత్. 3

తపస్సమాధానపరాక్రమాద్జితమ్
మనస్సమాధానవిచారచారిణమ్
అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితమ్
తత స్తత స్తుల్య విశేషదర్శనమ్. 4

మన స్సమాధాయ తు శీఘ్రగామినమ్
దురావరం మారుతతుల్యగామినమ్
మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్థినామ్
యశస్వినా మగ్ర్యముదా మివాలయమ్. 5

విశేషమాలంబ్య విశేషసంస్థితమ్
విచిత్రకూటం బహుకూటమండితమ్
మనోభిరామం శరదిందునిర్మలమ్
విచిత్రకూటం శిఖరం గిరే ర్మథా. 6

వహంతి యం కుండలశోభితాననాః
మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః
వివృత్త విధ్వస్త విశాలలోచనాః
మహాజవా భూతగణా స్సహస్రశః. 7

వసంతపుష్పోత్కరచారుదర్శనమ్
వసంతమాసా దపి కాంతదర్శనమ్

స పుష్పకం తత్ర విమాన ముత్తమమ్

దదర్శ తద్వానరవీరసత్తమః

8

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరాకాండే అష్టమస్తర్గః.

అథ నవమస్తర్గః

తస్యాలయవరిష్టస్య మధ్యే విపుల మాయతమ్

దదర్శ భవన శ్రేష్ఠం హనుమా న్మారుతాత్మజః.

1

అర్థయోజనవిస్తీర్ణ మాయతం యోజనం హి తత్

భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులమ్.

2

మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతా మాయతలోచనామ్

సర్వతః పరిచక్రామ హనుమా నరిసూదనః

3

ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనుమా నవలోకయత్

ఆససాదాథ లక్ష్మీవా రాక్షసేంద్రనివేశనమ్.

4

చతుర్విషాణై ర్విరదై స్త్రివిషాణై స్తథైవ చ

పరిక్షిప్త మసంబాధం రక్ష్యమాణ ముదాయుధైః.

5

రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనమ్

ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభి రావృతమ్.

6

తన్నక్రమకరాక్రీర్ణం తిమింగిలఋషాకులమ్

వాయువేగసమాధూతం పన్నగై రివ సాగరమ్.

7

యా హి వైశవణే లక్ష్మీ ర్వా చేంద్రే హరివాహనే

సా రావణగృహే సర్వా నిత్య మేవానపాయినీ.

8

యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ

తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షోగృహే స్విహ.

9

- తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థం వేశ్మ చాన్య త్సునిర్మితమ్
బహునిర్యూహసంక్లిర్ణం దదర్శ పవనాత్మజః. 10
- బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్విశ్వకర్మణా
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్న విభూషితమ్. 11
- పరేణ తపసా లేభే యత్కుబేరః పితామహాత్
కుబేర మోజసా జిహ్వా లేభే తద్రాక్షపేశ్వరః. 12
- ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్వరహిరణ్మయైః
సుకృతై రాచితం స్తంభైః ప్రదీప్త మివ చ శ్రియా. 13
- మేరుమందరసంకాశై రుల్లిఖద్భి రివాంబరమ్
కూటాగారై శ్శుభాకారై స్సర్వత సమలంకృతమ్. 14
- జ్వలనార్క ప్రతీకాశం సుకృతం విశ్వకర్మణా
హేమసోపానసంయుక్తం చారుప్రవరవేదికమ్. 15
- జాలవాతాయనై ర్భుక్తం కాంచనై స్సృటికైరపి
ఇంద్రనీల మహానీల మణిప్రవరవేదికమ్. 16
- విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభిస్తలే నాభివిరాజితమ్ 17
- చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేవ చ
సుపుణ్యగంధినా యుక్త మాదిత్యతరుణోపమమ్. 18
- కూటాగారై ర్వరాకారై ర్వివిధై సమలంకృతమ్
విమానం పుష్పకం దివ్య మారురోహ మహాకపిః. 19
- తత్రస్థ స్స తదా గంధం పానభక్ష్యాన్నసంభవమ్
దివ్యం సమ్మూర్జితం జిఘ్ర ద్రూపవంత మివానిలమ్. 20
- స గంధస్తం మహాసత్త్వం బంధు ర్బంధు మివోత్తమమ్
ఇత ఏహీ త్యువాచే వ తత్ర యత్ర స రావణః 21

తత స్తాం ప్రస్థితశ్శాలాం దదర్శ మహతీం శుభామ్
రావణస్య మనః కాంతాం కాంతా మివ వరస్త్రియమ్. 22

మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిభూషితామ్
స్సాటికై రావృతతలాం దంతాంతరితరూపికామ్. 23

ముక్తాభిశ్చ ప్రవాలైశ్చ రూప్యచామీకరై రపి
విభూషితాం మణిస్తంభై స్సుబహుస్తంభభూషితామ్. 24

సమై ర్మజుభి రత్యుచ్చై స్సమంతా త్సువిభూషితైః
స్తంభైః పక్షై రివాత్యుచ్చైర్ద్రివం సంప్రస్థితా మివ. 25

మహత్యా కుథయా స్తీర్ణాం పృథివీలక్షణాంకయా
పృథివీ మివ విస్తీర్ణాం సరాస్త్రిగృహమాలినీమ్. 26

నాదితాం మత్తవిహగై ర్దివ్యగంధాధివాసితామ్
పరాధ్వాస్తరణోపేతాం రక్షోధిపనిషేవితామ్. 27

ధూన్రా మగరుధూపేన విమలాం హంసపాండురామ్
చిత్రాం పుష్పోపహరేణ కల్మాషీ మివ సుశ్రభామ్. 28

మనస్సంహృదజవవీం వర్ణస్యాపి ప్రసాదినీమ్
తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియ స్సంజననీ మివ. 29

ఇంద్రియాణీంద్రియార్జైస్తు పంచపంచభి రుత్తమైః
తర్పయామాస మాతేన తదా రావణపావితా. 30

స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయ మింద్రస్వేయం పురీ భవేత్
సిద్ధి ర్వేయం పరా హి స్యా దిత్యమన్యత మారుతిః. 31

ప్రధ్యాయత ఇవాపశ్య త్ప్రదీప్తాం స్తత్ర కాంచనాన్
ధూర్తా నివ మహాధూర్తై ర్దేవనేన పరాజితాః. 32

దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ
అర్చిర్భి ర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తే త్యభ్యమన్యత. 33

- తతోఽపశ్య త్కుఠాఽఽసీనం నానావర్ణాంబరస్రజమ్
సహస్రం వరనారీణాం నానాచేష విభూషితమ్. 34
- పరివృత్తేఽర్థరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతమ్
క్రీడి త్యోపరతం రాత్రౌ సుష్పాప బలవత్తదా. 35
- తత్ప్రసుప్తం విరురుచే నిశ్శబ్దాంతరభూషణమ్
నిశ్శబ్దహంస భ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్. 36
- తాసాం సంవృతదంతాని మీలితాక్షాణి మారుతిః
అపశ్య త్పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితామ్. 37
- ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే
పున స్సంవృతప్రతాణి రాత్రౌ వివ బభు స్తదా. 38
- ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః
అంబుజానీవ పుల్లాని ప్రార్థయంతి పునః పునః. 39
- ఇతి చామన్యత శ్రీమా నుపపత్త్వా మహాకపిః
మేనే హి గుణత స్తాని సమాని సలిలోద్భవైః. 40
- సా తస్య శుశుభే శాలా తాభి స్త్రిభి ర్విరాజితా
శారదీవ ప్రసన్నా ద్యౌ స్తారాభి రభిశోభితా. 41
- స చ తాభిః పరివృత శ్శుశుభే రాక్షసాధిపః
యథా హ్యుడుపతి శ్శ్రీమాం స్తారాభి రభిసంవృతః. 42
- యా శ్చృవంతేఽంబరా త్తారాః పుణ్యశేషసమావృతాః
ఇమా స్తా స్సంగతాః కృత్స్నా ఇతి మేనే హరి స్తదా. 43
- తారాణా మివ సువ్యక్తం మహతీనాం శుభార్చిషామ్
ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజు స్తత్ర యోషితామ్. 44
- వ్యావృత్తగురు పీనస్రక్ప్రకీర్ణవరభూషణాః
పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రాపహృతచేతసః. 45

- వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చి త్కాశ్చి దుద్భాగితనూపురాః
పార్శ్వే గళితహారాశ్చ కాశ్చి త్పురమయోషితః. 46
- ముక్తాహారాఽవృతా శ్చాన్యాః కాశ్చి ద్విస్తస్తవాసనః
వ్యావిద్ధరశనాదామూః కీశోర్య ఇవ వాహితాః. 47
- సుకుండలధరా శ్చాన్యా విచ్చిన్నమృదితస్రజః
గజేంద్రమృదితాః పుల్లా లతా ఇవ మహావనే. 48
- చంద్రాంశుకీరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచి దుష్కృతాః
హంసా ఇవ బభు స్సుప్తాః స్తనమధ్యేషు యోషితామ్. 49
- అపరాసాం చ నైదూర్యాః కాదంబా ఇవ పక్షిణః
హేమసుత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవత్. 50
- హంస కాండవాక్తిర్లాశ్చక్రవాకోపశోభితాః
ఆపగా ఇవ తా రేజా ర్జఘనైః పులినైరివ. 51
- కింకిణీజాలసంకోశా స్తా హైమవిపులాంబుజాః
భావగ్రాహో యశ స్తీరా స్సుప్తా నద్య ఇవాఽఽబభుః. 52
- మృదు స్వంగేషు కాసాంచి త్కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః
బభూవు ర్భూషణా వీన శుభా భూషణరాజయః. 53
- అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచి న్ముఖమారుతకంపితాః
ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునః పునః. 54
- తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః
నానావర్ణసువర్ణానాం వక్త్రమూలేషు రేజిరే. 55
- వవల్ల శ్చాత్ర కాసాంచి త్కుండలాని శుభార్చిషామ్
ముఖమారుతసంసర్గా న్మందం మందం మయోషితామ్. 56
- శర్కరాఽసవగందైశ్చ ప్రకృత్యా సురభి స్సుఖః
తాసాం వదనవిశ్వాస స్ఫిషేవే రావణం తదా. 57

- రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చి ద్రావణయోషితః
ముఖాని స్మ సపత్నీనా ముపాజిఘ్న స్పృశః పునః. 58
- అత్యర్థం సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియః
అస్వతంత్రా స్సపత్నీనాం ప్రియ మేవాఽఽచరం స్తదా. 59
- భాషూ నుపనిధా యాన్యాః పారిహర్యవిభూషితాః
అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదా స్తత్ర శిశ్యరే. 60
- అన్యా వక్షసి చాన్యస్యా స్తస్యాః కాశ్చి త్పునర్భుజమ్
అపరా త్వంక మన్యస్యా స్తస్యా శ్చా వ్యపరా భుజౌ. 61
- ఊరుపార్శ్వకటీ పృష్ఠ మన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః
పరస్పరనివిష్టాంగ్యో మదస్నేహావశానుగాః. 62
- అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలా గ్రథితా హి సా
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పుదా. 63
- లతానాం మాధవే మోసి పుల్లనాం వాయుసేవనాత్
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్తకుసుమోచ్చయమ్. 64
- వృతివేష్టితసుస్కంధ మన్యోన్యభ్రమరాకులమ్
ఆసీ ద్ధ్వన మివోద్ధృతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్. 65
- ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా
వివేక శ్శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబరస్రజామ్. 66
- రావణే సుఖసంవిష్టే తా స్త్రియో వివిధప్రభాః
జ్వలంతః కాంచనా దీపాః ప్రైక్షంతాఽనిమిషా ఇవ. 67
- రాజర్షిపితృదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః
రాక్షసానాం చ యాః కన్యా స్తస్య కామవశం గతాః. 68
- యుద్ధకామేన తా స్సర్వా రావణేన హృతా స్త్రియః
సమదా మదనే నైవ మోహితాః కాశ్చి దాగతాః. 69

న తత్ర కాచి తృమదా వ్రసహ్య
 వీర్యోపపన్నేన గుణేన లబ్ధా
 న చాన్యకామాపి న చాన్యపూర్వా
 వినా వరార్థాం జనకాత్మజాం తామ్. 70

న చాకులీనా న చ హీనరూపా
 నాదక్షిణా నానువచారయుక్తా
 భార్య భవ త్రస్య న హీనపత్న్యా
 న చాపి కాంతస్య న కామనీయా. 71

బభూవ బుద్ధిస్తు హరిశ్చరస్య
 యదీదృశీ రాఘవధర్మవత్ప్రీ
 ఇమా యథా రాక్షసరాజభార్య
 స్సుజాత మశ్యేతి హి సాధుబుద్ధేః. 72

పునశ్చ సోఽచింతయ దార్తరూపో
 ద్రువం విశిష్టా గుణతో హి సీతా
 ఆథాయ మన్యాం కృతవాక్ మహాత్మా
 లంకేశ్వరః కష్ట మనార్యకర్మ. 73

ఇత్యార్థే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
 చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, పంహితాయామ్
 శ్రీమత్సుందరకాండే నవమస్సర్గః.

అథ దశమస్సర్గః

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్నభూషితమ్
 అవేక్షమాణో హనుమాన్ దదర్శ శయనాసనమ్. 1

దాంతకాంచనచిత్రాంగై ర్నైదూ ర్వైశ్చ వరాసనైః
 మహార్థా స్తరణోపేతై రుపవన్దం మహాధనైః. 2

- తస్య చైకతమే దేశే సోఽగ్ర్యమాలావిభూషితమ్
దదర్శ పాండురం ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభమ్. 3
- జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానుసమప్రభమ్
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనమ్. 4
- వాలవ్యజనహస్తాభి ర్వీజ్యమానం సమంతతః
గందైశ్చ వివిధై ర్జుష్టం వరధూపేన ధూపితమ్. 5
- పరమాస్తరణా స్తీర్థ మావికాజినసంవృతమ్
దామభి ర్వరమాల్యానాం సమంతా దుపశోభితమ్. 6
- తస్మిన్ జీమూతసంకాశం ప్రదీప్తోత్తమకుండలమ్
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాససమ్. 7
- లోహితే నానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా
సంధ్యారక్త మివాకాశే తోయదం సతటిర్గణమ్. 8
- వృత మాభరణై ర్నివృత్తై స్సురూపం కామరూపిణమ్
స వృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్త మివ మందరమ్. 9
- క్రీడి తోపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితమ్
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహమ్. 10
- పీత్వాఽప్యపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః
భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపమ్. 11
- నిశ్శ్వసంతం యథా నాగం రావణం వానరర్షభః
ఆసాద్య పరమోద్విగ్న స్సోపాసర్చ త్సుభీతవత్. 12
- అథాఽఽరోహణ మాసాద్య రావణం వానరర్షభః
సుప్తం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతే స్మ మహాకపిః. 13
- శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపత శ్శయనోత్తమమ్
గంధహస్తీని సంవిష్టే యథా ప్రస్రవణం మహత్. 14

- కాంచనాంగదసన్నద్ధౌ దదర్శ స మహాత్మనః
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజౌ వింద్రధ్వజోపమా. 15
- ఐరావతవిషాణాగై రాపీడనకృతవణౌ
నజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రవరిక్షతౌ. 16
- పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలపంయుతౌ
సులక్షణ నఖాంగుష్ఠౌ స్వంగులీతలలక్షితౌ. 17
- సంహతౌ పరీఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమా
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షా వివోరగా. 18
- శశ్చతజకర్తేన సుశీతేన సుగంధినా
చందనేన పరార్థేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ. 19
- ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ
యక్ష కిష్కర గంధర్వ దేవ దానవ రావిణౌ. 20
- దదర్శ స కపి స్తస్య బాహూ శయనపంఘితౌ
మందర స్వాంతరే సుప్తౌ మహాహీ రుషితౌ వివ. 21
- తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః
శుశుభేఽచలపంకాశ శృంగాభ్యా మివ మందరః. 22
- చూతపున్నాగమరభి ర్మకుశోత్తమసంయుతః
మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురస్సరః. 23
- తస్య రాక్షససింహస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్
శయానస్య వివిశ్వాసః పూరయన్నివ తద్గృహమ్. 24
- ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితమ్
మకుటే నాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననమ్. 25
- రక్తచందనద్ధిగేన తథా హరేణ శోభినా
పీనాయతవిశాలేన వక్షసాఽభివిరాజితమ్. 26

- పాండరే జాపవిధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణమ్
మహార్థేణ సుసంవీతం పీతే నోత్తమవాససా. 27
- మాషరాశి ప్రతీకాశం నిశ్శ్వసంతం భుజంగవత్
గాంగే మహతి తోయాంతే ప్రసుప్త మివ కుంజరమ్. 28
- చతుర్భుః కాంచనై ర్దీపై ర్దీప్యమానం చతుర్దిశమ్
ప్రకాశీకృతసర్వాంగం మేఘం విద్యుద్గణై రివ. 29
- పాదమూలగతా శ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః
పత్నీ స్స ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షఃపతే ర్గృహే. 30
- శశిప్రకాశవదనా శ్చారుకుండలభూషితాః
అమృతమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః. 31
- నృత్రవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్రభుజాంకగాః
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే హరిః. 32
- వజ్రవైడూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితామ్
దదర్శ తాపనీయాని కుండలా న్యంగదాని చ. 33
- తాసాం చంద్రోపమై ర్వక్త్రై శ్శుభ్రై ర్గలితకుండలైః
విరరాజ విమానం తన్నభ స్తారాగణై రివ. 34
- మదవ్యాయామఖిన్నా స్తా రాక్షసేంద్రస్య యోషితః
తేషు తే ష్వవకాశేషు ప్రసుప్తా స్తనుమధ్యమాః. 35
- అంగహారై స్తథై వాన్యా కోమలై ర్నృత్రశాలినీ
విన్యస్తశుభసర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరనల్గినీ. 36
- కాచి ద్వీణాం పరిష్కంభ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే
మహానదీప్రకీర్ణేవ నఖినీ పోత మాశ్రితా. 37
- అన్యా కక్షగతే నైవ మద్భుకే నాసితేక్షణా
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా. 38

- పటహం చారుసర్వాంగీ వీడ్వ శేతే శుభస్తనీ
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్వ జ్యేవ భామినీ. 39
- కాచి ద్వంశం పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా
రహః ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ. 40
- విపంచీం పరిగృహ్యన్యా నియతా నృత్తశాలినీ
నిద్రావశ మనుప్రాప్తా సహకాంతేవ భామినీ. 41
- అన్యా కనకసంకాశై ర్మృదువీనై ర్మనోరమైః
మృదంగం పరిపీడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా. 42
- భుజపార్శ్వంతరస్థేన కక్షగేణ కృశోదరీ
పణవేన సహానిద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా. 43
- డిండిమం పరిగృహ్యన్యా తథై నాపక్తడిండిమా
ప్రసుప్తా తరుణం వత్స ముపగూహ్యేవ భామినీ. 44
- కాచి దాడంబరం నారీ భుజసంయోగపీడితమ్
కృత్వా కమలపత్తాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా. 45
- కలశీ మపవిధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా. 46
- పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచి త్సువర్ణకలశోపమా
ఉపగూ హ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా. 47
- అన్యా కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందుసదృ శాననా
అన్యా మాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా. 48
- ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రియః
నివీడ్వ చ కుచై స్సుప్తాః కామిన్యః కాముకా నివ. 49
- తాసా మేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే
దదర్శ రూపసంపన్నా మపరాం హ సపి స్త్రియమ్. 50

ముక్తమణిసమాయుక్తై ర్భూషణై స్సువిభూషితామ్
విభూషయంతీ మివ తత్స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్. 51

గౌరీం కనకవర్ణాభా మిష్టా మంతఃపురేశ్వరీమ్
కపి ర్మండోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్. 52

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహు ర్భూషితాం మారుతాత్మజః
తర్కయామాస సీతేతి రూపయావనసంపదా. 53

హర్షేణ మహతా యుక్తోననంద హరియాథసః
అస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్చమ్
ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ
స్తంభా నరోహ స్నివపాత భూమౌ
నిదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్. 54

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరాంధే దశమస్కంధః.

అథ ఏకాదశస్కంధః

అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూ వావస్థిత స్తదా
జగామ చాపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః 1

స రామేణ వియుక్తా సా పృష్ఠ మర్హతి భామినీ
స భోక్తుం నాశ్యలంకర్తుం స పాన ముపసేవితుమ్. 2

నాన్యం నర ముపస్థాతుం సురాణా మపి చేశ్వరమ్
స హి రామపమః కశ్చి ద్విద్యతే త్రిదశే స్వపి. 3

అన్యేయ మితి నిశ్చిత్త్య పావభూమౌ చచార సః
క్రీడితే నాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాఽపరాః. 4

నృతేన చాపరాః క్లాంతాః పానవిప్రహతాస్తథా
మురజేషు మృదంగేషు పీఠికాసు చ సంస్థితాః. 5

- తథాఽస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టా శ్చావరా స్త్రియః
అంగనానాం సహాసేణ భూషితేన విభూషణైః. 6
- రూపసల్లాపశీలేన యుక్తగీతార్థభాషిణా
దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా. 7
- రతాభిరతసంసుప్తం దదర్శ హరియుధపః
తాసాం మధ్యే మహాబాహు శ్శుశుభే రాక్షసేశ్వరః. 8
- గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః
స రాక్షసేంద్ర శుశ్శుభే తాభిః పరివృత స్స్వయమ్. 9
- కరేణుభి ర్యథాఽరణ్యే పరికిర్ణో మహద్విషః
సర్వకామై రుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః. 10
- దదర్శ హరిశార్దూల స్తస్య రక్షపతే ర్గృహే
మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః. 11
- తత్ర నృస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః
రౌక్మేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వర్థభక్తితాన్. 12
- దదర్శ హరిశార్దూలో మయూరా మృక్కుటాం స్తథా
వరాహవార్ధాణసకాః దధిసౌవర్చలాయుతాః. 13
- శల్య స్మగమయూరాం శృహనుమా నన్వవైక్షత
క్రకరా నివిధా నిద్ధాం శృకోరా వర్థభక్తితాన్. 14
- మహిషా నేకశల్యంశు ఛాగాంశు కృతనిష్ఠితాః
లేహ్య సుచ్ఛావదా వేయాభోజ్యాని వివిధాని చ. 15
- తథాఽఽమృలవణోత్తంపై ర్వివిధైరాగషాడభైః
హర నూపుర కేయూరై రపవిద్దై ర్మహాధవైః. 16
- పానభాజనవిక్తిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధై రపి
కృతపుష్పోపహరా భూ రధికం పుష్పతి శ్రియమ్. 17

తత్ర తత్ర చ విన్యస్తై స్సుశ్రిష్టై శ్శయనాననైః
పానభూమి ర్వివా వహ్నిం ప్రదీప్తే వోపలక్ష్యతే. 18

బహుప్రకారై ర్వివిధై ర్వరసంస్కారసంస్కృతైః
మాంసైః కుశలసంపృక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్. 19

దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధా స్సురాః కృతసురా అపి
శర్కరాఽఽనన మాధ్వక పుష్పానన ఫలానవా. 20

వాసచూర్ణైశ్చ వివిధై ర్ద్రిష్టై స్తైః పృథ కృథక్
సంతతా శుశుభే భూమి ర్మాల్యై శ్చ బహుసంస్థితైః 21

హిరణ్మయై శ్చ వివిధై ర్బాజస్తస్కృటికై రహిః
జాంబూనదమయై శ్చాన్యైః కరకై రభిసంవృతా. 22

రాజతేషు చ కుంభేషు జాంబూనదమయేషు చ
పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి కపిస్తత్ర దదర్శ హ. 23

సోఽపశ్య చ్చాతకుంభాని శిలామణిమయాని చ
రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః. 24

క్వచి దర్థావశేషాణి క్వచి త్రీతాని సర్వశః
క్వచి నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ. 25

క్వచి ద్భక్ష్యం శ్చ వివిధాః క్వచి త్సానాని భాగశః
క్వచి దర్థావశేషాణి పశ్య నై విచచార హ. 26

క్వచి త్కృభిన్యైః కరకైః క్వచి చాలోశితై ర్మదైః
క్వచి త్సంపృక్తమాల్యాని జలాని చ ఫలాని చ. 27

శయనా స్వప్ర నారీణాం శుభ్రాణి బహుధా పునః
పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చ త్సుప్తా వరాంగనాః. 28

కాశ్చ చ్చ వస్త్ర మన్యస్యా స్ప్రపంత్యాః పరిధాయ చ
ఆహృత్య చాబలా స్సుప్తా నిద్రా బలపరాజితాః. 29

- తాపా ముచ్చాసవాతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజమ్
వాత్సర్థం స్పందతే చిత్రం ప్రాప్య మందమివానిలమ్. 30
- చందనస్య చ శీతస్య శీఢోర్మధురసస్య చ
వివిధస్యచ మాల్యస్య ధూపస్య వివిధస్య చ. 31
- బహుధా మారుత స్తత్ర గంధం వివిధ ముద్వహా
రసానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్చితః. 32
- ప్రవవౌ సురభి ర్గంధో విమానే పుష్పకే తదా
శ్యామావదాతా స్తత్రాన్యః కాశ్చి త్కృష్ణా వరాంగనాః. 33
- కాశ్చి త్కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే
తాసాం నిద్రావశత్వాచ్చ మదనేన విమూర్చితమ్. 34
- పద్మినీనాం శ్రమప్తానాం రూప మాసీ ద్యుతైవ హి
ఏవం సర్వ మశేషేణ రావణాంతఃపురం కపిః. 35
- దదర్శ సుమహాతేజా న దదర్శ చ జానకీమ్
విరీక్షమాణ శ్చ తదా తా స్త్రియ స్స మహాకపిః. 36
- పరదారావరోధస్య ప్రమత్తస్య నిరీక్షణమ్
ఇదం ఖలు మమాత్సర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి. 37
- న హి మే పరదారాణాం దృష్టి ర్విషయవర్తినీ
అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారపరిగ్రహః. 38
- తస్య ప్రాదురభూ చ్చింతా పున రన్య మనస్వినః
నిశ్చితైకాంతచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినః. 39
- కామం దృష్ట్వా మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణస్త్రియః
న హి మే మనసః కించి ద్ద్యైకృత్య ముపపద్యతే. 40
- మనో హి హేతు స్సర్వేషా మింద్రియాణాం ప్రవర్తనే
శుభాశుభా స్వనస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్. 41

నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుమ్
ప్రియో హి ప్రీషు దృశ్యంతే సదా సం పరిమార్గణే. 42

యస్య సత్త్వస్య యా యోని స్తస్యాం. తత్పరిమార్గ్యతే
న శక్యా ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుమ్. 43

తదిదం మార్గితం తావ చ్చుద్ధేన మనసా మయా
రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ. 44

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్
అవేక్షమాణో హనుమా నైవాపశ్యత జానకీమ్. 45

తా మపశ్య నృపి స్తత్ర పశ్యం శ్చాన్యా వరప్రియః
అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతు ముపచక్రమే. 46

స భూయ స్తు పరం శ్రీమామారుతి ర్యత్త మాస్థితః
ఆపానభూమి ముత్సృజ్య తద్విచేతుం ప్రచక్రమే. 47

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకాదశస్కంధః.

అథ ద్వాదశస్కంధః

స తస్య మధ్యే భవనస్య మారుతి
ర్లతాగృహం శ్చిత్రగృహం నిశాగృహమ్
జగామ సీతాం ప్రతి దర్శనోత్సుక్
న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనామ్. 1

స చింతయామాస తతో మహాకపిః
ప్రియా మపశ్య న్నఘనందనస్య తామ్
ధ్రువం హి సీతా మ్రియతే యథా న మే
విచిన్వతో దర్శన మేతి మైథిలీ. 2

సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ
 స్వశీలసంరక్షణతత్పరా సతీ
 అనేన నూనం ప్రతి దుష్ట కర్మణా
 హతా భవే దార్ద్రపథేపరే స్థితా. 3

విరూపరూపా వికృతా వివర్చసా
 మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః
 సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజయోషితో
 భయా ద్విసప్టా జనకేశ్వరాత్మజా. 4

సీతా మదృష్ట్యా హ్యనవాప్య పౌరుషమ్
 విహృత్య కాలం సహ వానరై శ్చిరమ్
 న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతి
 స్సుతీక్ష్ణదండో బలవాంశు వానరః. 5

దృష్ట మంతఃపురం సర్వం దృష్టా రావణయోషితః
 న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః. 6

కిం ను మాం వానరా సుర్వే గతం వక్ష్యంతి సంగతాః
 గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్వదస్య నః. 7

ఆదృష్ట్యా కిం ప్రవక్ష్యామి తా మహం జనకాత్మజామ్
 ధ్రువం ప్రాయ ముపైష్యంతి కాలస్య వ్యతివర్తనే. 8

కింవా నక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జాంబవా నంగదశ్చ సః
 గతం పారం సముద్రస్య వానరా శ్చ సమాగతాః. 9

అనిర్వేద శ్శ్రియో మూల మనిర్వేదః పరం సుఖమ్
 అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః. 10

కరోతి సఖం జంతోః కర్మ యత్త త్కరోతి సః
 కస్మా దనిర్వేదకృతం యత్నం చేష్టేఽహ ముత్తమమ్. 11

- భూయ స్తావ ద్విచేష్యామి దేశా న్రావణపాలితాన్
ఆపానశాలా విచితా స్తథా పుష్పగృహాణి చ. 12
- చిత్రశాలా శ్చ విచితా భూయః క్షీడాగృహాణి చ
నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్పశః. 13
- ఇతి సంచిత్య భూయోఽపి విచేతు ముపచక్రమే
భూమీగృహం శ్చైత్యగృహం గృహతిగృహకానపి. 14
- ఉత్పత న్నిష్పతం శ్చాపి తిష్ఠన్ గచ్ఛ న్నునః పునః
ఆపావృణ్వం శ్చ ద్వారాణి కవాటా న్యవఘాటయన్. 15
- సవిశ న్నిష్పతం శ్చాపి ప్రపత న్నుత్పత న్నపి
సర్ప మవ్యవకాశం స విచచార మహాకపిః. 16
- చతురంగుళమాత్రోఽపి నావకాశ స్స విద్యతే
రావణాంతఃపురే తస్మిన్యం కపిర్న జగామ సః. 17
- ప్రాకారాంతరరథ్యాశ్చ వేదికా శ్చైత్యసంశ్రయాః
దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్య శ్చ సర్వం తే నావలోకితమ్. 18
- రాక్షసాః వివిధాకారా విరూపా వికృతా స్తథా
దృష్ట్వా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా. 19
- రూపేణా ప్రతిమా లోకే వరా విద్యాధరస్త్రియః
దృష్ట్వా హనుమతా తత్ర న తు రాఘవనన్దినీ. 20
- నాగకన్యా వరారోహః పూర్ణచంద్ర విభాననాః
దృష్ట్వా హనుమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా. 21
- ప్రమధ్య రాక్షసేంద్రేణ దేవకన్యా బలాద్భ్రుతాః
దృష్ట్వా హనుమతా తత్ర న సా జనకనన్దినీ. 22
- సోఽపశ్యం స్తాం మహాబాహుః పశ్యం శ్చాన్యా వరస్త్రియః
విషసాద ముపహ ర్థిమాన్ హనుమా న్మారుతాత్మజా. 23

ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ
వ్యర్థం వీక్త్యానిలసుత శ్చింతాం పున రుపాగమత్. 24

అవతీర్య విమానా చృ హనుమా న్మారుతాత్మజః
చింతా ముపజగామా థ శోకోపహతచేతనః. 25

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే ద్వాదశస్సర్గః.

అథ త్రయోదశస్సర్గః

విమానాత్తు సుసంక్రమ్య ప్రాక్కారం హరియూథపః
హనుమా వ్యేగవా నాసీ ద్యథా విదుర్ద్దనాంతరే. 1

సంపరిక్రమ్య హనుమా న్రావణస్య నివేశనాత్
అదృష్ట్వా జానకీం సీతా మబ్రవీ ద్యచనం కపిః. 2

భూయిష్ఠం రోశితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియమ్
న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనామ్. 3

పల్వలాని తటాకాని సరాంసీ సరిత స్తథా
వద్యోఽనూపవనాంతా శ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః. 4

రోశితా వసుధా సర్వా న తు పశ్యామి జానకీమ్
ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే. 5

అఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తా మహమ్
కీం సు సీతాఽథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా. 6

ఉవతిష్ఠేత వివశా రావణం దుష్టచారిణమ్
క్షీప్ర ముత్పతతో మన్యే సీతా మాదాయ రక్షసః. 7

బిభృతో రామబాణానా మంతరా పతితా భవేత్
అథనా హ్రియమాణాయాః పథి సిద్ధవిషేవితే. 8

- మన్యే పతిత మార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరమ్
రావణ స్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ. 9
- తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్వక్తం జీవిత మార్యయా
ఉపర్యుపరి వా నూనం సాగరం క్రమత స్తదా. 10
- వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా
అహో క్షుద్రేణ వాఽనేన రక్షంతీ శీల మాత్మనః
- అబంధు ర్భక్తితా సీతా రావణేన తపస్వినీ
అథవా రాక్షసేంద్రస్య పత్నీభి రసితేక్షణా. 12
- అదుష్టా దుష్టభావాభి ర్భక్తితా సా భవిష్యతి
సంపూర్ణచంద్ర ప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్. 13
- రామస్య ధ్యాయతీ వక్తం పంచత్వం కృపణా గతా
హా రామ లక్ష్మణేత్యేవం హాఽయోధ్యే చేతి మైథిలీ. 14
- విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి
అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే. 15
- మానం లాలప్యతే సీతా పంజరస్థేన శారికా
జనకస్య సుతా సీతా రామపత్నీ సుమధ్యమా. 16
- కథ ముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్
వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా. 17
- రామస్య ప్రియభార్యస్య న వివేదయితుం క్షమమ్
నివేద్యమానే దోష స్సౌర్దోష స్సౌర్దవివేదనే. 18
- కథం ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే
అస్మి న్నేవం గతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిమ్. 19
- భవే దితి మతం భూయో హనుమా న్ప్రవిచారయత్
యది సీతా మద్యష్టాఽహం వానరేంద్రపురీ మితః. 20

- గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి
మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి. 21
- ప్రవేశ శ్చైవ లంకాయా రాక్షసానాం చ దర్శనమ్
కిం మాం వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వా సమాగణాః. 22
- కిష్కింధాం సమనుసాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ
గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరమప్రియమ్. 23
- న దృష్టేతి మయా సీతా తత స్తక్ష్యతి జీవితమ్
పరుషం దారుణం క్రూరం తీక్షణ మింద్రియతాపనమ్. 24
- సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి
తం తు కృచ్ఛగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసమ్. 25
- భృశాసురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః
విసష్టా భ్రాతరో శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి. 26
- భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి
పుత్రాః మృతాః సమీక్ష్యథ న భవిష్యంతి మాతరః. 27
- కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః
కృతజ్ఞ సృత్యసంధ శ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః. 28
- రామం తథాగతం దృష్ట్వా తత స్తక్ష్యతి జీవితమ్
దుర్మనా వ్యధితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ 29
- పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితమ్
వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్పితా. 30
- పంచత్వం చ గతే రాజ్ఞి తారాఽపి న భవిష్యతి
మాతాపిత్రో ర్వివాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ. 31
- కుమారోఽప్యంగదః కష్టా ద్దారయిష్యతి జీవితమ్
భర్తృజేన తు దుఃఖేన హ్యభిభూతా వనౌకసః. 32

- శిరాం స్యభిహనిష్యంతి తలై ర్ముష్టిభి రేవ చ
సాంత్యే నానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా. 33
- లాలితాః కపిరాజేన ప్రాణాం స్త్యక్ష్యంతి వానరాః
న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః. 34
- క్రీడా మనుభవిష్యంతి సమేత్య కపికుంజరాః
సపుత్త్రదారా స్సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః. 35
- శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేత్య విషమేషు చ
విష ముదృంధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా. 36
- ఉపవాస మధో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః
ఘోర మారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి. 37
- ఇక్ష్వాకుకులవాశశ్చ నాశ శ్చైవ వనాకసామ్
సోఽహం నైవ గమిష్యామి కీష్కింధాం నగరీ మితః. 38
- న చ శక్య మ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా
మ య్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానా మహారథా. 39
- ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరా శ్చ మనస్వినః
హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః. 40
- వానప్రస్థో భవిష్యామి హృదృష్త్వా జనకాత్మజామ్
సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే. 41
- చితాం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధ మరణీసుతమ్
ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్నింగీనీం సాధయిష్యతః. 42
- శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసా శ్శ్వాపదాని చ
ఇదం మహర్షిభి ర్దృష్టం నిర్యాణ మితి మే మతిః. 43
- సమ్యగాహః ప్రవేక్ష్యామి న చే తృశ్యామి జానకీమ్
సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ. 44

- ప్రభగ్నా చిరరాత్రీయం మమ సీతా మపశ్యతః
తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః. 45
- నేతః ప్రతిగమిష్యామి తా మదృష్ట్వా ౭ సితేక్షణామ్
యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతా మనధిగమ్య తామ్. 46
- అంగద స్సహ తై స్సర్వై ర్వానరై ర్భవిష్యతి
వినాశే బహవో దోషా జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి. 47
- తస్మా త్ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ద్రువో జీవితసంగమః
ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ముహూః. 48
- నాధ్యగచ్ఛత్తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః
రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలమ్. 49
- కామ మస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి
అథ వైనం సముత్క్షిప్య హ్యుప ర్యుపరి సాగరమ్. 50
- రామా యోపహరిష్యామి పశుం పశుపతే రివ
ఇతి చింతాం సమాపన్న స్సీతా మనధిగమ్య తామ్. 51
- ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః
యావ త్సీతాం న పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీమ్. 51
- తావ దేతాం పురీం లంకాం విచిన్తోమి పునః పునః
సంపాతివచనా చ్ఛాపి రామం య ద్యానయా మ్యహమ్ 53
- అపశ్యన్ రాఘవో భార్యాం నిర్దహే త్పర్వవానరాన్
ఇహైవ నియతాహరో వత్స్యామి నియతేంద్రియః. 54
- న మత్క్రూతే వినశ్యేయ స్సర్వే తే నరవానరాః
అశోకవనికా చేయం దృశ్యతే యా మహాద్రుమా. 55
- ఇమా మధిగమిష్యామి నహీయం విచితా మయా
వసూన్ రుద్రాం ప్రథా ౭ ౭ దిత్వా నశ్వినౌ మరుతో ౭ పి చ. 56

- నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః
జిత్వా తు రాక్షసాన్ సర్వా నిక్ష్వాకుకులనందినీమ్. 57
- సంప్రదాస్యామి రామాయ యథా సిద్ధిం తపస్వినే
స ముహూర్త వివధ్యాత్వా చింతావగ్రథితేంద్రియః. 58.
- ఉదతిష్ఠ నృహోతేజా హనుమా న్మారుతాత్మజః
నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై
నమోఽస్తు రుద్రేంద్ర యమానిలేభ్యో
నమోఽస్తు చంద్రార్క మరుద్గణేభ్యః 59
- స తేభ్య స్తు నమస్కృత్య సుగ్రీవాయ చ మారుతిః. 60
- దిశ స్సర్వా స్సమాలోక్య హ్యశోకవనికాం ప్రతి
స గత్వా మనసా పూర్వ మశోకవనికాం శుభామ్. 61
- ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతాత్మజః
ధ్రువం తు రక్షోబహుళా భవిష్యతి వనాకులా. 62
- అశోకవనికాఽచింత్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా
రక్షణ శ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాఞ్. 63
- భగవా నపి సర్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవాతి వై
సంక్షిప్తోఽయం మయాఽఽత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ. 64
- సిద్ధిం మే సంవిధాస్యంతి దేవా స్సర్విగణా స్త్విహ
బ్రహ్మో వ్యయంభూ ర్భగవాన్ దేవా శ్చైవ దిశంతు మే. 65
- సిద్ధి మగ్ని శ్చ వాయు శ్చ పురుహూత శ్చ వజ్రభృత్
వరుణః పాశహస్త శ్చ సోమాదిత్యౌ తథైవ చ. 66
- అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుత శ్చర్మ ఏవ చ
సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః. 67

దాస్యంతి మమ యే చాన్యే హ్యదృష్టాః పథి గోచరాః

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణమ్

శుచిస్మితం పద్మపలాశరోచనమ్

ద్రక్ష్యే తదార్యావదనం కదాన్వహమ్

ప్రసన్న తారాధిపతుల్యదర్శనమ్.

68

క్షుద్రేణ పాపేన నృశంసకర్మణా

సుదారుణాలంకృత వేషధారిణా

బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ

కథం ను మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్.

69

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,

చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్

శ్రీమత్సుందరకాండే త్రయోదశస్సర్గః.

అథ చతుర్దశస్సర్గః

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా మనసా చాధిగమ్య తామ్

అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేళ్ళనః.

1

స తు సంహృష్టస్త్వంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః

పుష్పితాగ్రా నృసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్

2

సాలా నళోకా న్భవ్యాం శృ చంపకాం శృ సుపుష్పితాన్

ఉద్దాలకా న్నాగవృక్షాన్ శూతాన్ స్కపిముఖా నపి.

3

అథామ్రవణసంఘన్నాం లతాశతపమావృతామ్

జ్యాముక్త ఇవ నారాచః పుష్పవే వృక్షవాటికామ్.

4

స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితామ్

రాజత్రైకాంచనై శ్చైవ పాదపై స్సర్వతో వృతామ్.

5

విహగై ర్మృగసంఘై శృ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్

ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమా న్స్కపిః.

6

- వృతాం నానావిధై ర్వృక్షైః పుష్పైఃఫలౌపగైః
కోకిలై ర్భృంగరాజై శ్చ మత్తై ర్నిత్యనిషేవితామ్. 7
- ప్రహృష్టమనుజే కాలే మృగపక్షిసమాకులే
మత్తబర్హిణసంఘమష్టాం నానాద్విజగణాయుతామ్. 8
- మార్గమాణో వరారోహం రాజపుత్రీ మనిందితామ్
సుఖప్రసుప్తా నిద్రహగాఽ బోధయామాస వానరః. 9
- ఉత్పతద్భి ర్ద్విజగణైః పక్షై స్సాలా సుమాహతాః
అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః. 10
- పుష్పావకీర్ణ శృశుభే హనుమా న్మారుతాత్మజః
అశోకవనికామధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః. 11
- దిశ స్సర్వాః ప్రధావంతం వృక్షషండగతం కపిః
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే. 12
- వృక్షేభ్యః పతితై పుష్పై రవకీర్ణా పృథగ్విధైః
రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమ దేవ విభూషితా. 13
- తరస్వినా తే తరవ స్తరసా భిప్రకంపితాః
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్పృజః కపినా తదా. 14
- నిర్ధూతపత్రశిఖరా శ్శీర్ణపుష్పఫలా ద్రుమాః
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః. 15
- హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః
పుష్పవర్ణ ఫలా న్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః. 16
- విహంగసంఘై ర్హి నా స్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః
బభూవు రగమా స్సర్వే మారుతే నేవ నిర్దుతాః. 17
- నిర్ధూతకేశీ యువతి ర్యథా మృదితవర్ణకా
నిష్పీతశుభదంతోష్ఠీ నఖై ర్దంతై శ్చ విక్షతా. 18

తథా లాంగూలహస్తై శ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా
బభూ వాశోకవనికా ప్రభగ్నవరపాదపా. 19

మహాలతానాం దామాని వృధమత్తరసా కపిః
యథా ప్రాప్యషి వింధ్యస్య మేఘజాలాని మారుతః. 20

స తత్ర మణిభూమీ శ్చ రాజతీ శ్చ మనోరమాః
తథా కాంచనభూమీ శ్చ దదర్శ విచర స్కపిః. 21

వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా
మహార్ణై ర్మణిసోపానై రుపవన్నా స్తత స్తతః. 22

ముక్తాప్రవాళసికతాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః
కాంచనై స్తరుభి శ్చిత్రైస్తీరజై రుపశోభితాః. 23

పుల్లపద్మోత్పలవనా శ్చక్రవాకోపకూజితాః
నత్యహ రుతసంఘస్త్వా హంససారసనాదితాః. 24

దీర్ఘాభి ర్ద్వీమయుక్తాభి స్పరిద్భి శ్చ సమంతతః
అమృతోపమ తోయాభి శ్శివాభి రుపసంస్కృతాః. 25

లతాశతై రవతతా స్సంతానకుసుమావృతాః
నానాగుల్మవృతఘనాః కరవీరకృతాంతరాః. 26

తతో ఒంబుధర సంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిమ్
విచిత్రకూటం కూటై శ్చ సర్వతః పరివారితమ్. 27

శిలాగృహై రవతతం నానావృక్షై స్సమావృతమ్
దదర్శ హరిశార్దూలో రవ్యం జగతి పర్వతమ్. 28

దదర్శ చ నగాత్రిస్మా న్నదీం నిపతితాం కపిః
అంకా దివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్. 29

జీవిపతితాగ్రై శ్చ పాదస్పై రుపశోభితామ్
వార్యమాణా మివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః. 30

- పున రావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః
ప్రసన్నా మివ కాంతస్య కాంతాం పున రుపస్థితామ్. 31
- తస్యాఽదూరా తృపద్మిన్యో నానాద్విజగణాయుతాః
దదర్శ హరిశార్దూలో హనుమా న్మారుతాత్మజః. 32
- కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్. 33
- వివిధై ర్మృగ సంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్
ప్రాసాదై స్సమహద్భి శ్చ నిర్మితై ర్విశ్వకర్మణా 34
- కాననైః కృత్రిమై శ్చాపి సర్వత స్సమలంకృతామ్
యే కేచి త్పాదపా స్తత్ర పుష్పోపగళలోపగాః. 35
- సచ్చత్రా స్సవితర్దీకా స్సర్వే సావర్ణవేదికాః
లతాప్రతానై ర్బహుభిః పరైశ్చ బహుభి ర్వృతామ్. 36
- కాంచనీం శింశుపా మేకాం దదర్శ హరియూథపః
వృతాం హేమమయీభి స్తు వేదికాభి స్సమంతతః. 37
- తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరో రివ దివాకరః
అమన్యత తదా వీరః కాంచనో ఽస్మీతి వానరః. 38
- సోఽపశ్య ద్భూమిభాగాం శ్చ గర్తప్రసవణాని చ
సువర్ణవృక్షా నపరాన్ దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్. 39
- తాం కాంచనై స్తరుగణై ర్మారుతేన చ వీజితామ్
కింకిణీశతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్మయ మాగమత్. 40
- స పుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకురపల్లవామ్
తా మారుహ్య మహాబాహు శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్. 41
- ఇతో ద్రక్ష్యమి వైదేహీం రామదర్శనలాలసామ్
ఇత శ్చేత శ్చ దుఃఖార్తాం సంవతంతీం యదృచ్ఛయా. 42

అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్య దురాత్మనః
చంపకై శృందనై శ్వాపి వకులై శ్చ విభూషితా. 43

ఇయం చ నలినీ రమ్య ద్విజసంఘనిషేవితా
ఇమాం సా రామమహిషీ నూన మేష్యతి జానకీ. 44

సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ
వనసంచారకుశలా నూన మేష్యతి జానకీ. 45

అథవా మృగశాబాక్షీ వన స్యాప్య విచక్షణా
వన మేష్యతి సాఽఽర్యేహ రామచింతానుకర్పితా. 46

రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా
వనవాసే రతా నిత్య మేష్యతే వనచారిణీ. 47

వనేచరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా
రామస్య దయితా భార్య జనకస్య సుతా సతీ. 48

సంధ్యాకాలమనా శ్యామా ద్రువ మేష్యతి జానకీ
వదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ. 49

తస్యా శ్చా ప్యనురూపేయ మశోకవనికా శుభా
శుభా యా పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా. 50

యది జీవతి సా దేవీ తారాధిపనిభావనా
ఆగమిష్యతి సాఽవశ్య మిమాం శివజలాం వదీమ్. 51

ఏవం తు మత్స్యా హనుమా న్మహాత్మా
ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీమ్
ఆవేక్షమాణ శ్చ దదర్శ సర్వమ్
సుపుష్పితే పల్లభునే నిలీనః. 52

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే చతుర్దశస్సర్గః.

అథ పంచదశస్కర్గః

- స వీక్షమాణ స్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీం
అవేక్షమాణ శ్చ మహీం సర్వాం తా మన్వవైక్షత. 1
- సంతానక లతాభి శ్చ పాదపై రుపశోభితాం
దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వత స్సమలంకృతామ్. 2
- తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభి రావృతాం
హర్మ్యప్రాసాదసంబాధాం కోకిలాకులనిస్సనామ్. 3
- కాంచనోత్పలపద్మాభి ర్వాపీభి రుపశోభితాం
బహ్వసనకుఢోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతామ్. 4
- సర్వర్తుకుసుమై రమ్యం ఫలవద్భి శ్చ పాదపైః
పుష్పితానా మశోకానాం శ్రియా సూర్యోదయప్రభామ్. 5
- ప్రదీప్త మివ తత్రస్థో మారుతి స్సముదైక్షత
నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణా మివాసకృత్. 6
- వినిష్పతద్భి శ్చతశ శ్చిత్రైః పుష్పావతంసతైః
ఆమూలపుష్పనిచితై రశోకై శ్శోకనాశనైః. 7
- పుష్పభారాతిభారై శ్చ స్పృశద్భి రివ మేదినీం
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకై శ్చ సుపుష్పితైః. 8
- స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః
పున్నాగా స్సప్తవర్ణా శ్చ చంపకోద్దాలకా స్తథా. 9
- వివృద్ధమూలా బహవ శ్శోభంతే స్మ సుపుష్పితాః
శాంతకుంభనిభాః కేచి త్కేచి దగ్నిశిఖోపమాః. 10
- నీలాంజననిభాః కేచి త్తత్రాఽశోకా స్సహస్రశః
నందనం వివిధోద్భూతం చిత్రం చైత్రరథం యథా. 11

- అతివృత్త మివాచింత్యం దివ్యం రమ్యం శ్రియా వృతం
ద్వితీయ మివ చాకాశం పుష్పజ్యోతి ర్గణాయుతమ్. 12
- పుష్పరత్నశలై శ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా
సర్వర్తుపుష్పై ర్నిచితం పాదపై ర్మధుగంధిభిః. 13
- నానానినాదై రుద్యానం రమ్యం మృగగణై ర్ద్విజైః
అనేకగంధప్రహం పుణ్యగంధం మనోరమమ్. 14
- తైలేంద్ర మివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనం
అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః. 15
- స దదర్శావిదూరస్థం చైత్యప్రాసాద ముచ్చితం
మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాండురమ్. 16
- ప్రవాళకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికం
ముష్టంత మివ చక్షూషీ ద్యోతమాన మివ శ్రియా. 17
- నిమలం ప్రాంశుభావత్వా దుల్లిఖంత మివాంబరం
తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభి స్సమావృతమ్. 18
- ఉపవాసకృశాం దీనాం నిశ్చ్యసంతీం పునః పునః
దదర్శ శుక్లవక్షాదౌ చంద్రరేఖా మివామలామ్. 19
- మందం ప్రభామయానేన రూపేణ రుచిరప్రభాం
పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖా మివ విభావసోః. 20
- వీతే నైకేన సంవీతాం క్లిష్టే వోత్తమవాససా
సపంకా మనలాకారాం విపద్మా మివ పద్మినీమ్. 21
- ప్రీతితాం దుఃఖసంతప్తాం పరిమృణాం తపస్వినీం
గ్రేహే ణాంధారకే జేన వీడితా మివ రోహిణీమ్. 22
- అశ్రుపూర్ణముఖం దీనాం కృశా మనశనేన చ
శోకధ్యావపరాం దిశాం విత్యం దుఃఖపరాయణామ్. 23

- పీయం జన మపశ్యంతీం పశ్యంతీం రాక్షసీగణం
స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణాభివృతా మివ. 24
- నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనం గత యైకయా
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీ మివ. 25
- సుఖార్థాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానా మకోవిదాం
తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీ మధికం మలినాం కృశామ్. 26
- తర్కయాయాస సీతేతి కారణై రుపపాదిభిః
హ్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా. 27
- యథారూపా హి దృష్ట్వా వై తథా రూపేయ మంగనా
పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్తపయోధరామ్. 28
- కుర్వంతీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః
తాంనీలకేశీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితామ్. 29
- సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా
ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్ర ప్రభామివ. 30
- భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతా మివ తాపసీం
నిశ్వాసబహుళాం భీరుం భుజగేంద్రవధూ మివ. 31
- శోకజాలేన మహతా వితలేన వ రాజతీం
సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖా మివ విభావసోః. 32
- తాం స్మృతీ మివ సందిగ్ధా మృద్ధిం నిపతితా మివ
విహతా మివ చ శ్రద్ధా మాశాం ప్రతిహతా మివ. 33
- సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషా మివ
ఆభూతే నాపవాదేన కీర్తిం నిపతితా మివ. 34
- రామోషరోధవృధితాం రక్షోహరణకర్షితామ్
ఆబలాం మృగశాబాక్షీం వీక్షమాణాం తత స్తతః. 35

- బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన క్షష్ణవక్రాక్షిపక్షణా
వదనే నాప్రసన్నేన నిశ్శ్వసంతీం పునః పునః. 36
- మలపంకధరాం దీనాం మండనార్ద్రా మమండితామ్
ప్రభాం సక్షతరాజవ్య కాలమేఘై రివావృతామ్. 37
- తస్య సందిదిహే బుద్ధి ర్ముహు స్సీతాం నిరీక్ష్య తు
ఆమ్నాయానా మయోగేన విద్యాం ప్రశిధిలా మివ. 38
- దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనుమా నవలంకృతామ్
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచ మర్థాంతరం గతామ్. 39
- తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీ మనిందితామ్
తర్కయామాస పీతేతి కారణై రుపపాదిభిః. 40
- వైదేహ్య యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్యకీర్తయత్
తా న్యాభరణజాలాని శాఖాశోభీ న్యలక్షయత్. 41
- సుకృతౌ కర్ణవేష్టా చ శృదంస్త్రి చ సుసంఘ్నతౌ
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తే హ్యాభరణాని చ. 42
- శ్యామాని చిరయుక్తత్వా త్తథా సంస్థానవంతి చ
తాన్యే వైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్యకీర్తయత్. 43
- తత్రయా న్యవహీనాని తా న్యహం నోపలక్షయే
యా న్యస్యా నావహీనాని తా నీమాని న సంశయః. 44
- పీతం కనకపట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభం
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః. 45
- భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్ట్వాని ధరణీతలే
అనయై వాపవిద్ధాని ప్సవంతి మహంతి చ. 46
- ఇదం చిరగృహీతత్వా ద్వసనం క్లిష్టవత్తరం
తథాఽపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమ ద్యథేతరత్. 47

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా
ప్రణవ్త్వాపి సతీ యాఽస్య మనసో న ప్రణశ్యతి. 48

ఇయం సా యత్కృతే రామ శృతుర్భిః పరితప్యతే
కారుణ్యే నాన్యశంస్యేన శోకేన మదనేన చ. 49

స్త్రీ ప్రణవ్త్వేతి కారుణ్యా దాశ్రితే త్యాన్యశంస్యతః
పత్నీ నవ్త్వేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ. 50

అస్యా దేవ్యా యథా రూప మంగప్రత్యంగ సౌష్ఠవం
రామస్య చ యథారూపం తస్యేయ మసితేక్షణా. 51

అస్యా దేవ్యా మన ప్రస్థిం ప్రస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితం
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్త మపి జీవతి. 52

దుష్కరం కృతవా న్రామో హీనో య దనయా ప్రభుః
ధారయ త్యాత్మనో దేహం న శోకే నావసీదతి. 53

దుష్కరం కురుతే రామో య ఇమాం మత్త కాశినీమ్
సీతాం వినా మహాబాహు ర్ముహూర్త మపి జీవతి. 54

ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్. 55

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచదశస్సర్గః.

అథ షోడశస్సర్గః

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః
గుణాభిరామం రామం చ పున శ్చింతాపరో ఽభవత్. 1

స ముహూర్త మివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః
సీతా మాశ్రిత్య తేజస్వీ హనుమా స్విలలాప హ. 2

- మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా
యది సీతాఽపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః. 3
- రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః
నాత్మర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే. 4
- తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్షణామ్
రాఘవో ఽర్హతి వైదేహీం తం చేయ మసితేక్షణా. 5
- తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతా మివ శ్రియమ్
జగామ మనసా రామం వచనం చేద మబ్రవీత్. 6
- అస్యా హేతో ర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః
రావణవ్రతిమో వీర్యే కబంధ శ్చ నిపాతితః. 7
- విరాధ శ్చ హత స్సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః
వనే రామేణ విక్రమ్య. మహేంద్రేణేవ శంబరః. 8
- చతుర్దశపహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణాం
నిహతాని జనస్థానే శరై రగ్నిశిఖోపమైః. 9
- ఖరశ్చ నిహత స్సంఖ్యే త్రిశిరా శ్చ నిపాతితః
దూషణ శ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా. 10
- ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితం
అస్యా ఎమిత్రే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాఙ్మలోకసత్కృతమ్. 11
- పాగర శ్చ మయా క్రాంత శ్శ్రీమా న్నదనదీపతిః
అస్యా హేతో ర్విశాలాక్ష్యాః పురీ చేయం నిరీక్షితా. 12
- యది రామ స్సముద్రాంతాం మేదిసీం పరివర్తయేత్
అస్యాః కృతే జగ చ్చాపి యుక్త మిత్యేవ మే మతిః. 13
- రాజ్యం వా త్రిషు రోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా
త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాఘ్నయా త్కలామ్. 14

- ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః
సుతా జనకరాజస్య సీతా భర్తృదృఢవ్రతా. 15
- ఉత్థితా మేదినిం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే
పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః. 16
- విక్రాంత స్సార్వశీలస్య సంయుగే ప్సనివర్తినః
స్నుషా దశరథ స్సృషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ. 17
- ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీవశ మాగతా. 18
- సర్వా నృభీగా నృరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్కృతా
అచింతయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్. 19
- సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణే రతా
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా. 20
- సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మితభాషిణీ
సహతే యాతనా మేతా మనర్థానా మభాగినీ. 21
- ఇమాం తు శీలసంపన్నాం ద్రష్టు మర్హతి రాఘవః
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపా మివ పిపాసితః. 22
- అస్యా నూనం పున ర్లాభా ద్రాఘవః ప్రీతి మేష్యతి
రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినిమ్. 23
- కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ
ధారయ త్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమకాంక్షిణీ. 24
- నైషా పశ్యతి రాక్షసో నేమా నృపుఫలద్రుమాన్
ఏకస్థహృదయా మానం రామ మేవానుపశ్యతి. 25
- భర్తా నామ పరం నార్యా భూషణం భూషణా దపి
ఏషా తు రహితా తేన భూషణార్హాన శోభతే. 26

దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః
ధారయ త్యాత్మనో దేహం న దుఃఖే నావసీదతి. 27

ఇమా మసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణాం
సుఖార్హాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా మమాపి వ్యథితం మనః. 28

క్షితిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్షీ
యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యామ్
సా రాక్షసీభి ర్వికృతేక్షణాభి
స్సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే. 29

హిమహతనలినీన నష్టశోభా
వ్యసనపరంపరయా నిపీడ్యమానా
సహ చరరహి తేవ చక్రవాకీ
జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా. 30

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖా
శ్శోకం దృఢం వై జనయంత్యశోకాః
హిమవ్యపాయేన చ మందరశ్మి
రభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః. 31

ఇ త్యేవ మర్థం కపి రన్వవేక్ష్య
సీతేయ మిత్యేవ నివిష్టబుద్ధిః
సంశ్రిత్య తస్మిన్నిషసాద వృక్షే
బలీ హరీణా మృషభ స్తరసీన్. 32

ఇత్యాదై, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందకాండే షోడశస్కంధః.

అథ సప్తదశస్సర్గః

- తతః కుముదషండాభో నిర్మలో నిర్మలం స్వయం
ప్రజగామ నభ శృంగద్రో హంసో నీల మివోదకమ్. 1
- సాచివ్య మివ కుర్వణ స వ్రభయా నిర్మలవ్రభః
చంద్రమా రశ్మిభి శీతై స్పిషేవే పవనాత్మజమ్. 2
- స దదర్శ తత స్సీతాం పూర్ణ చంద్రవిభాననాం
శోకభారై రివ న్యస్తాం భారై ర్నాన మివాంభసి. 3
- దిద్వక్షమాణో వైదేహీం హనుమా న్మారుతాత్మజః
స దద ర్శావిదూరస్థా రాక్షసీ ర్హ్వరదర్శనాః. 4
- ఏకాక్షీ మేకకర్ణాం చ కర్ణ ప్రావరణాం తథా
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాపికామ్. 5
- అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరాం
ధ్వస్తకేశీం తథాఽకేశీం కేశకంబళధారిణీమ్. 6
- లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరాం
లంబోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ లంబాస్పృర లంబజామకామ్. 7
- హ్రస్వాం దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం వికటాం నామనాం తథా
కరాళాం భుగ్నవక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననామ్. 8
- వికృతాః పింగళాః కాళీః క్రోధనాః కలహాపియాః
కాలాయస మహాశూల కూట ముద్గరధారిణీః. 9
- వరాహ మృగ శార్దూల మహిషాజ శివాముఖీః
గజోష్ఠ హయపాదీశ్వ నిభాతశిరసో పరాః. 10
- ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్చకర్ణికాః
గోకర్ణీర్హస్తీకర్ణీశ్చ హరికర్ణీ ప్రథాపరాః. 11

- అనాసా అతివాసాశ్చ తిర్యజ్జనా వివాసికాః
గజసన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః. 12
- హస్తపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదమాలికాః
అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః. 13
- అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వో నఖా స్తథా
అజాముఖీ ర్హస్తముఖీ ర్గ్రముఖీ స్సూకరీముఖీః. 14
- హయోష్ట్రఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీ ర్హోరదర్శనాః
శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః. 15
- కరాళా ధూమ్రకేశీ శ్చ రాక్షసీ ర్వికృతాననాః
పిబంతీ స్సతతం పానం సదా మాంస సురా ప్రియాః. 16
- మాంసశోణితదిగ్ధాంగీ ర్మాంసశోణితభోజనాః
తా దదర్శ్య కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః. 17
- స్కంధవంత ముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిం
తస్యాధస్తా చ్చ తాం దేవీం రాజపుత్రీ మవిందితామ్. 18
- లక్ష్మయామాస లక్ష్మీవాన్ హనుమాః జనకాత్మజాం
నిష్క్రిభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజామ్. 19
- క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిసతితా మివ
చాత్రితవ్యపదేశాధ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతామ్. 20
- భూషణై రుత్తమై ర్దీనాం భర్తృవాత్సల్యభూషణాం
రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభి శ్చ వినాకృతామ్. 21
- వియూథాం సింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూ మివ
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదాభై రివాన్వతామ్. 22
- క్షిప్తరూపా మసంస్పర్శా దయుక్తా మివ వల్లకీం
సీతాం భర్తృవశే యుక్తా మయుక్తాం రాక్షసీ శే. 23

- అశోకవనికామధ్యే శోకపాగర మాప్లుతాం
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహో మివ రోహిణీమ్. 24
- దదర్శ హనుమాన్ దేవీం లతా మకుసుమా మివ
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా. 25
- మృణాలీ పంకదిగ్ధేన విభాతి న విభాతి చ
మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీమ్. 26
- సంవృతాం మృగశాబాక్షీం దదర్శ హనుమాన్ సృషిః
తాం దేవీం దీనపదనా మదీనాం భర్తృతేజసా. 27
- రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతా మపితలోచనాం
తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశాబవిభేక్షణామ్. 28
- మృగకన్యా మివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః
దహంతీ మివ నిశ్వాసై ర్వృక్షాన్ పల్లవధారిణిః. 29
- సంఘాత మివ శోకానాం దుఃఖ సోఽర్మి మివోర్థితాం
తాం క్షామాం సువిభక్తాంగీం వినాభరణశోభినీమ్. 30
- ప్రహర్ష మతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీం
హర్షజాని చ సోఽశ్రుణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణామ్. 31
- ముమోచ హనుమాం పుత్ర నమ శ్చ క్రేచ రాఘవం
నమస్కృత్వా స రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్. 32
- సీతాదర్శనసంహృష్టో హనుమాన్ సంవృతో లభవత్.

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే సప్తదశస్కంధః.

అథ అష్టాదశస్కంధః

- తథా విప్రేక్షమాణస్య వనం పుష్పితపాదపం
వివిన్వత శ్చ వైదేహీం కించి చేషా నిశా ౭భవత్. 1
- షండంగవేదవిదుషాం క్రతు ప్రవరయాజినాం
శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాం శ్చ విరాతే బ్రహ్మరక్షసామ్. 2
- అథ మంగళవాదిత్రై శ్శబ్దైశ్శ్రోత్రమనోహరైః
ప్రాబుధ్యత మహాబాహు ర్దశగ్రీవో మహాబలః. 3
- విబుధ్యతు యథాకాలం రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్
స్రస్తమాల్యాంబరధరో వైదేహీ మన్యచింతయత్. 4
- భృశం నియుక్త ప్రస్థాం చ మదనేన మదోత్కటః
న స తం రాక్షసః కామం శశా కాత్మాని గూహితుమ్. 5
- స పర్యాభరణై ర్యుక్తో బిభ్ర చ్ఛ్రియ మనుత్తమాం
తాం నగై ర్భహుభి ర్జుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః. 6
- వృతాం పుష్కరిణీభి శ్చ నానాపుష్పోపశోభితాం
పదామదైశ్చ విహగై ర్విచిత్రాం పరమాద్భుతామ్. 7
- ఈహామృగై శ్చ వివిధై ర్జుష్టాం దృష్టిమనోహరైః
వీథీ స్సంప్రేక్షమాణ శ్చ మణికాంచనతోరణాః. 8
- నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితై ర్వృతాం
అశోకావనికా మేవ ప్రావిశ త్సంతత ద్రుమామ్. 9
- అంగనాశతమాత్రం తు తం వ్రజంత మనువ్రజత్.
మహేంద్ర మివ పౌలస్త్యం దేవగంధర్వయోషితః. 10
- వీపికాః కాంచనీః కాశ్చి జ్వగృహు స్తత్ర యోషితః
నాంవృజనహస్తాశ్చ తాంవృంతావి చాపరాః. 11

- కాంచనై రపి భృంగారై ర్జహు స్సలిల మగ్రతః
మండలాగ్రాఽబృహీంచైవ గృహ్యేఽన్యః పృష్ఠతో యయుః. 12
- కాచి ద్రత్నమయీం స్థాలీం పూర్ణాం పానస్య భామినీ
దక్షిణా దక్షిణే నైవ తదా జగ్రాహ పాణినా. 13
- రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభం
సావర్ణదండ మపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ. 14
- నిద్రామదపరీతాక్ష్యే రావణ సోత్తమాః స్త్రియః
అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ. 15
- వ్యావిధ్దహారకేయూరా స్సమా మృదితవర్ణకాః
సమాగళితకేశాంతా స్సస్వేదవదనా స్తథా. 16
- ఘూర్ణంత్యో మదకేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః
స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమా స్సమాల్యాకులమూర్ధజాః. 17
- ప్రయాంతం నైర్మతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః
బహుమానా చ్చ కామాచ్చ ప్రియా భార్యా స్త మన్వయుః. 18
- స చ కామపరాధీనః పతి స్తాసాం మహాబలః
సీతాసక్తమనా మందో మదాంచితగతి ర్భభౌ. 19
- తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిస్సృనం
శుశ్రావ పరమ స్త్రీణాం స కపి ర్మారుతాత్మజః. 20
- తం చాప్రతిమకర్మాణ మచింత్యబలపౌరుషం
ద్వారదేశమనుప్రాప్తం దదర్శ హనుమాఽకపిః. 21
- దీపికాభి రనేకాభి స్సమంతా దవభాసితం
గంధతైలావసీక్తాభి ర్ద్రియమాణాభి రగ్రతః. 22

- కామదర్పమదై ర్యుక్తం జిహ్వాతానూయ తేక్షణం
సమక్ష మివ కందర్ప మవవిధశరాసనమ్. 23
- మథితామృతఫేనాభ మరజోవస్త ముత్తమం
సలీల మనుకర్షంతం విముక్తం సక్త మంగదే. 24
- తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పఘనావృతః
సమీప మివ సంక్రాంతం నిధ్యాతు ముపచక్రమే. 25
- అవేక్షమాణ స్తు తతో దదర్శ కపికుంజరః
రూపయౌవనసంపన్నా రావణస్య వరస్త్రియః. 26
- తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభి ర్మహాయశా
తస్మగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్. 27
- క్షీబో విచిత్రాభరణ శృంకుకర్ణో మహాబలః
తేన విశవసః పుత్రః సృ దృష్టో రాక్షసాధిపః. 28
- వృతః పరమనారీభి స్తారాభి రివ చంద్రమాః
తం దదర్శ మహాతేజా స్తేజోవంతం మహాకపిః. 29
- రావణోఽయం మహాబాహు రితి సంచిత్య వానరః
అవఘ్నతో మహాతేజా హనుమా న్మారుతాత్మజః. 30
- స తథాఽప్యగ్రతేజా స్సన్నిర్ధౌత ప్రస్య తేజసా
పత్రగుహ్యంతరే సక్తో హనుమాన్ సంవృతోఽభవత్. 31
- స తా మసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తవీం
దిదృక్షు రసీతాపాంగా ముపావర్తత రావణః. 32

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టాదశస్కంధః

అథ ఏకోనవింశస్సర్గః

- తస్మి న్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిందితా
రూపయౌవనసంపన్నం భూషణోత్తమభూషితమ్. 1
- తతో దృష్ట్వైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపం
ప్రావేషత వరారోహే ప్రవాతే కదలీ యథా. 2
- అచ్చా ద్యోదరమూరుభ్యాం బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ
ఉపవిష్త్వా విశాలాక్షీ రుదంతీ వరవల్లభీ. 3
- దశగ్రీవ స్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః
దదర్శ సీతాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నా మివార్ణవే. 4
- అసంవృతాయా మాసీనాం ధరణ్యాం సంశ్రితవ్రతాం
ఛిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖా మివ వనస్పతేః. 5
- మలమండనచిత్రాంగీం మండనార్తా మమండితాం
మృణాలీ పంకది గ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ. 6
- సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః
సంకల్పహయసంయుక్తై ర్భృంతీ మివ మనోరథైః. 7
- శుష్కంతీం రుదతీ మేకాం ధ్యానశోకపరాయణాం
దుఃఖ స్థాంత మపశ్యంతీం రామాం రామ మనువ్రతామ్. 8
- వేష్టమానాం తథాఽవిష్టాం పన్నగేంద్రవధూ మివ
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా. 9
- వృత్తశీలకులే జాతా మాచారవతి ధార్మికే
పున స్సంస్కార మాపన్నాం జాతా మివ చ దుష్కలే. 10
- అభూతే నాపవాదేన కీర్తిం నిపతితా మివ
అమృతాయానా మయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలా మివ. 11

- సన్నా మివ మహాక్షీర్తిం శ్రద్ధా మివ విమానితాం
పూజా మివ పరిక్షీణా మాశాం ప్రతిహతా మివ. 12
- ఆయతీ మివ విధ్వస్తా మాజ్ఞాం ప్రతిహతా మివ
దీప్తా మివ దిశం కాలే పూజా మపహృతా మివ. 13
- పద్మినీ మివ విధ్వస్తాం హతశూరాం చమూ మివ
ప్రభా మివ తమోధ్వస్తా ముపక్షీణా మివాపగామ్. 14
- వేదీ మివ పరామృష్టాం శాంతా మగ్నిశిఖా మివ
పార్థమాపీ మివ నిశాం రాహుగ్రస్తేందుమండలాఘ్. 15
- ఉత్కృష్టపల్లకమలాం నిత్రాపితవిహంగమాం
హస్తహస్తపరామృష్టా మాకులాం పద్మినీ మివ. 16
- పతిశోకాతురాం శుష్కాం వదీం విప్రావితా మివ
పరయా మృజయా హీనాం కృష్టపక్షవిశా మివ. 17
- సుకుమారీం మజాతాంగీం రత్నగర్భగృహోచితాం
తప్యమానా మివోష్ణేన మృణాలీ మవిరోద్ధృతామ్. 18
- గృహీతా మాళితాం ప్రంభే యూథపేన వివా కృతాం
నిశ్శ్వసంతీం సుదుఖార్తాం గజరాజవధూ మివ. 19
- ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానా మయత్నతః
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీ మివ. 20
- ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ
పరిక్షీణాం కృశాం దీనా మల్తాహారాం తపోధనామ్. 21
- ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతా మివ
భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవమ్. 22
- సమీక్షమాణాం రుదతీ మనిందితామ్
మపక్ష్య తామ్రాయత శుక్లలోచనామ్

అనువ్రతాం రామ మతీవ మైథిలీమ్

ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః.

23

ఇత్యాద్యే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనవింశస్సర్గః.

అథ వింశస్సర్గః

స తాం పతివ్రతాం దీనాం నిరానందాం తపస్వినీం

సాకారైర్మధురైర్వాక్యైర్వ్యదర్శయత రావణః.

1

మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరం

అదర్శన మివాత్మానం భయా స్నేతుం త్వ మిచ్ఛసి.

2

కామయే త్వాం విశాలాక్షీ బహుమన్యస్య మాం ప్రీయే

సర్వాంగ గుణసంపన్నే సర్వలోకమనోహరే.

3

నేహ కేచి నృనుష్యా వా రాక్షసాః సామరూపిణః

న్యవసర్పతు తే పీతే భయం మత్తస్సముత్థితమ్.

4

స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వధైవ న సంశయః

గమనం వా పరప్రీణాం హరణం సంప్రమథ్య వా.

5

ఏవం చైతదకామాం తు న త్వాం స్పృక్ష్యామి మైథిలి

కామం కామ శ్శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతామ్.

6

దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసీహ ప్రీయే

ప్రణయస్య చ తత్త్వేన మైవం భూ శ్శోకలాంసా.

7

ఏకవేణీ ధరాశయ్యా ధ్యానం మలిన మంబరం

అస్థానే ఒప్యుపవాస శ్చ నైతా న్యోపయికాని తే.

8

విచిత్రాణి చ మాల్యాని చందనా న్యగరూణి చ

నివిధాని చ వాసాంపి దివ్యా న్యాభరణాని చ.

9

- మహార్జుని చ పానాని శయనా న్యాసనాని చ
గీతం నృత్యం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి. 10
- స్త్రీరత్న మపి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణం
మాం ప్రాప్య హి కథం ను స్వాప్న మనర్థా సువిగ్రహే. 11
- ఇదం తే చారు సంజాతం యౌవనం వ్యతివర్తతే
య దతీతం పునర్వైతి సోత శ్శీఘ్ర మపా మివ. 12
- త్వాం కృత్యోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వస్పృహ
న హి రూపోపమా త్వన్యా తవాస్త్రీ శుభదర్శనే. 13
- త్వాం సమాసాద్య వైదేహీ రూపయౌవనశాలినీం
కః పుమా నతివర్తేత సాక్షా దపి పితామహః. 14
- యద్య త్పశ్యామి తే గాత్రం శీతాంశుసదృశాననే
తస్మిం ప్రస్మిక్ష్ణపృథుశ్రోణి చక్షు ర్మమ నిబద్ధతే. 15
- భవ మైథిలి శూర్యా మే మోహ మేనం నిసర్జయ
బహ్వీనా ముత్తమస్త్రీణా మాహృతానా మిత ప్రతః. 16
- సర్వాసా మేన భద్రం తే మమగ్రమహిషీ భవ
లోకేభ్యో యాని రత్నాని ఎంద్రమ ధ్యాహృతాని వై. 17
- తాని మే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైత దహం చతే
విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీమ్. 18
- జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతో ర్విలాపిని
నేహ వశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్. 19
- పశ్య మే సుమహ ద్వీర్య మప్రతిద్వంద్వ మాహవే
అసక్య త్సంయుగే భగ్నా మయా విమృదితధ్వజాః. 20
- అశక్తౌ పత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః
ఇచ్చయా క్రియతా మద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమమ్. 2

- సప్రభా జ్యవనజ్యంతాం తవాంగే భూషణాని చ
సాధు పశ్యామి తే రూపం సంయుక్తం ప్రతికర్మణా. 22
- ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే
భుజ్జీర్క్ష్వభోగా నృథాకామం పిబ భీరు రమస్వ చ. 23
- యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ
లలస్వ మయి విస్రభ్యా ధృష్ట మాజ్ఞాపయస్వ చ. 24
- మత్ప్రసాదా ల్లలంత్యాశ్చ లలంతాం బాంధవా స్తవ
ఋద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశ శ్చ మే. 25
- కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా
నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీ ర్వనగోచరః. 26
- వ్రతీ స్థండిలశాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా
న హి వైదేహి రామ స్త్వాం ద్రష్టుం వాప్యపలప్యతే. 27
- పురో బలాకై రసితై ర్మేఘై ర్జ్యోత్స్నా మివావృతామ్
న చాపి మమ హస్తా త్త్వాం ప్రాప్తు మర్హతి రాఘవః. 28
- హిరణ్యకశిపుః కీర్తి మింద్రహస్తగతామివ
చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాపిని. 29
- మనో హరసి మే భీరు సుపల్లః పన్నగం యథా
క్లిషకౌశేయవసనాం తస్మి మప్యనలంకృతామ్. 30
- త్వాం దృష్త్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభా మ్యహమ్
అంతఃపురనివాసిన్య స్ప్రియ స్సర్వగుణాన్వితాః. 31
- యావంత్యో మమ సర్వాసా మైశ్వర్యం కురు జానకీ
మమ హ్యసితకేశాంతే త్రైలోక్యవరా స్త్రియః. 32
- తాస్త్వాం పరిచరిష్యంతి శ్రియ మప్సరసో యథా
యాని వైశవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ. 33

తాని లోకాంశ సుక్రోణి మాం చ భుజ్జ్య యథాసుఖమ్
న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః. 34

న ధనేన మయా తుల్య స్తేజసా యశసాఽపి వా
పిబ విహర రమస్వ భుజ్జ్య భోగాః
ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినిం చ
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వమ్
త్వయి చ సమేత్య లలంతు బాంధవాస్తే. 35

కుసుమిత తరుజాల సంతతాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని
కనక విమల హారభూషితాంగీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని. 36

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమచ్ఛందరకాండే వింశస్సర్గః.

అథ ఏకవింశస్సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సీతా రోద్రస్య రక్షసః
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ శనైర్వచః. 1

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేషమానా తపస్వినీ
చింతయంతీ వరాహోహో పతి మేన పతివ్రతా. 2

తృణ మంతరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా
నివర్తయ మనో మత్త స్ప్వజనే క్రియతాం మనః. 3

నమాం ప్రార్థయితుం యుక్తం సుసిద్ధి మివ పాపకృత్
అకార్యం న మయా కార్య మేకపత్న్యా విగర్హితమ్. 4

కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా
ఏన ముక్త్యా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ. 5

- రాక్షసం పృష్టతః కృత్వా భూయో వచన మబ్రవీత్
నాహ మౌపయికి భార్యా పరభార్యా సతీ తవ. 6
- సాధు ధర్మ మవేక్షస్వ సాధు సాధునతం చర
యథా తవ తథాఽవ్యేషాం దారా రక్ష్య నిశాచర. 7
- అత్మాన ముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతాం
అతుష్టం స్వేషు దారేషు చవలం చలితేంద్రియమ్. 8
- నయంతి నికృతిప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవమ్
ఇహ సంతో న వా సంతి సతో వా నానువర్తసే. 9
- తథా హి విపరీతా లే బుద్ధి రాచారవర్జితా
వచో మిథ్యా ప్రణీతాత్మా పథ్య ముక్తం విచక్షణైః. 10
- రాక్షసానా మభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే
అకృతాత్మాన మాసాద్య రాజాన మనయే రతమ్. 11
- సమృద్ధాని వివశ్యంతి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ
తథేయం త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నైశ్చ సంకులా. 12
- అపరాధా త్తనైకస్య న చిరా ద్వివశిష్యతి
స్వకృతై ర్హస్యమానస్య రావణా దీర్ఘదర్శినః. 13
- అభినందంతి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః
ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం వక్ష్యంతి నికృతా జనాః. 14
- దిష్ట్యై త ద్వివసనం ప్రాప్తో రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః
శక్యా లోభయితుం నాహ మైశ్వర్యేణ ధనేన వా. 15
- అనన్యా రాఘవే ణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా
ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతమ్. 16
- కథం నామోపధాస్యామి భుజ మన్యస్య కన్యచిత్
తహ మౌపయికి భార్యా తస్యైవ వసుధావతే. 17

- నతస్నాతస్య ధీరస్య విద్యేవ విదితాత్మనః
పాథు రావణ రామేణ మాం సమావయ దుఃఖితామ్. 18
- వనే వాశితయా పార్థం కరేణ్యేన గజాధిపమ్
మిత్ర మౌషయికం కర్తుం రామ స్థానం పరీప్సతా. 19
- వధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాఽసౌ పురుషర్షభః
విదిత స్స హి ధర్మజ్ఞ శృరణాగత వత్సలః. 20
- తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవితు మిచ్ఛసి
ప్రసాదయస్వ త్వం చైనం శరణాగతవత్సలమ్. 21
- మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్మాతయితు మర్తసి
ఏవం హి తే భవే త్వస్తి సంప్రదాయ రఘూత్తమే. 22
- అన్యథా త్వం హి కుర్వాణో వధం ప్రాప్యసి రావణ
నర్జయే ద్వజ ముత్పన్నం నర్జయే దంతక శ్చిరమ్. 23
- త్వద్విధం తు న సంక్రుద్ధో లోకవాథ స్స రాఘవః
రామస్య ధనుష శ్శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనమ్. 24
- శత్రుకతువిస్పృష్టస్య నిర్హోష మశనే రివ
ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః. 25
- ఇషవో నిపతిష్యంతి రామలక్ష్మణలక్ష్మణాః
రక్షాంసీ పరినిఘ్నంతః పుర్యా మస్యాం సమంతతః. 26
- అసంపాతం కరిష్యంతి పతంతః కంకవాససః
రాక్షసేంద్ర మహాసర్పాశ స రామగరుడో మహాన్. 27
- ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైవలేయ ఇవోరగాన్
అపనేష్యతి మాం భర్తాత్పత్ర శీఘ్ర మరిందమః. 28
- అసురేభ్య శ్చియం దీప్తాం విష్ణు ప్రీతి రివ క్రమైః
జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బరే. 29

- అశక్తేన త్వయా రక్షః కృత మేత దసాధు నై
అశ్రమం తు తయో శ్శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః. 30
- గోచరం గతయో ర్భ్రాత్రో రపసీతా త్వయాఽధమ
నహి గంధ ముపాస్థాయ రామలక్ష్మణయో స్త్వయా. 31
- శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయో రివ
తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణ మష్టిరమ్. 32
- వృత్ర స్యేవేంద్రబాహుభ్యాం బాహో రేకస్య నిగ్రహః
క్షీప్రం తవ సనాథో మే రామ స్సౌమిత్రిణా సహ. 33
- తోయ మల్ప మివాదిత్యః ప్రాణా నాదాస్యతే శరైః
గిరిం కుబేరస్య గతోఽపథాయ వా
సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః
అపంశయం దాశరథే ర్ష మోక్ష్యసే
మహాద్రుమః కాలహతో ఽశనేరివ. 34

ఇత్యాద్యై శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే ఏకవింశస్సర్గః.

అథ ద్వావింశస్సర్గః

- సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసాధిపః
ప్రత్యువాచ తత స్సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనామ్. 1
- యథా యథా సాంత్యయితా వశ్య స్త్రీణాం తథా తథా
యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూత స్తథా తథా. 2
- సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామ స్సముత్థితః
ద్రవతోఽమార్గ మాసాద్య హయా నివ సుసాధతిః. 3
- వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే
జే తస్మిన్ స్త్వనుక్రోశ స్సేన్నహశ్చ కిల జాయతే. 4

- ఏతస్మా త్కారణా న్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే
వధార్హా మవమానార్హాం మిథ్యా ప్రసజితే రతామ్. 5
- పరుషా ణీహ వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మాం
తేషు తేషు వధో యుక్త స్తవ మైథిలి దారుణః. 6
- ఏవ ముక్త్వా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః
క్రోధసంరంభసంయుక్త స్సీతా ముత్తర మబ్రవీత్. 7
- ద్వౌ మాసౌ రక్షితవ్యౌ మే యోఽవధి స్తే మయా కృతః
తత శ్చయవ మారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని. 8
- ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం భర్తారం మా మనిచ్చతీం
మమ త్వం ప్రాతరాశార్థ మారభంతే మహానసే. 9
- తాం తర్జ్యమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేంద్రేణ జానకీం
దేవగంధర్వకన్యా స్తావిషేదు ద్వికృతేక్షణః. 10
- ఓష్ఠప్రకారై రపరా వక్తవేత్రై స్తథాఽపరాః
సీతా మాశ్వాపయామాసు స్తర్జితాం తేవ రక్షసాః. 11
- తాభి రాశ్వాసీతా సీతా రావణం రాక్షసాధిపం
ఉవా చాత్మహితం వాక్యం వృత్త శౌండిర్యగర్వితమ్. 12
- మానం న తే జనః కశ్చి దస్తి నిశ్చేయసే స్థితః
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణో ఽస్మా ద్విగర్హితాత్. 13
- మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీ మివ శచీవతేః
త్వదవ్య స్త్రీషురోకేషు ప్రార్థయే న్మనసాఽపి కః. 14
- రాక్షసాధమ రామస్య భార్యా మమితలేజసః
ఉక్తవా నసి యత్పాపం క్వ గత స్తస్య మోక్ష్యసే. 15
- యథా దృష్తశ్చ మాతంగః శశ శ్చ సహితో వనే
తథా ద్విరదవ ద్రామ స్త్వం నీచ శశవ త్స్పృతః. 16

- స త్వ మిక్ష్వాకునాథం వై క్షీప స్నిహ న లజ్జసే
చక్షుషో ద్విషయం తస్య న తావ దుపగచ్ఛసి. 17
- ఇమే తే నయనే క్రూరే విరూపే కృష్ణపింగళ
క్షీతా న పతితే కస్మా న్మామనార్య నిరీక్షతః. 18
- తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీం స్సషాం దశరథస్య చ
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్యే వ్యవశీర్యతే. 19
- అసందేశాత్తు రామస్య తపస శ్చానుపాలనాత్
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్థ తేజసా. 20
- నాపహర్తు మహం శక్యా త్వయా రామస్య ధీమతః
విధి స్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః. 21
- శూరేణ ధనదభ్రాత్రా బలై స్సముదితేన చ
అపోహ్య రామం కస్మాద్ధి దారచౌర్యం త్వయా కృతమ్. 22
- సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః
వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీ మన్వవైక్షతః. 23
- నీలజీమూతసంకాశో మహాభుజశిరోధరః
సింహసత్త్వగతి శ్శీర్షమాన్ దీప్తజిహ్వగ్రలోచనః. 24
- చలాగ్రమకుటప్రాంశు శ్చిత్రమాల్యామలేపనః
రక్తమాల్యాంబరధర స్తప్తాంగదవిభూషణః. 25
- శ్రోణిసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః
అమృతో త్పాదనద్దేన భుజగే నేన మందరః. 26
- తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః
శుశుభే ౭చలసంకాశ శృంగాభ్యామి మందరః. 27
- తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుండలాభ్యాం విభూషితః
రక్తపల్లవపుష్పాభ్యా మశోకాభ్యా మివాచలః. 28

- స కల్పవృక్షప్రతిమో వసంత ఇవ మూర్తిమాఁ
శృశానచైత్యప్రతిమో భూషితోఽపి భయంకరః. 29
- అవేక్షనూణో వైదేహీం కోపసంరక్తలోచనః
ఉవాచ రావణ స్తీతాం భుజంగ ఇవ నిశ్శ్వసన్. 30
- అనయే నాభిసంపన్న మర్థహీన మనువ్రతే
నాశయా మ్యహ మద్య త్వాం సూర్య స్సంధ్యా మివౌజసా. 31
- ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణ శృత్రు రావణః
సందిదేశ తత స్సర్వా రాక్షసీ ర్హరదర్శనాః. 32
- ఏకాక్షీ మేకకర్ణాం చ కర్ణ ప్రావరణాం తథా
గోకర్ణీం హస్తీకర్ణీం చ లంబకర్ణీ మకర్ణికామ్. 33
- హస్తి పాద్యశృపాద్యౌ చ గోపాదీం పాదచూళికామ్
ఏకాక్షీ మేకపాదీం చ పృథుపాదీ మపాదికామ్. 34
- అతిమాత్రశిరోగ్రీవా మతిమాత్రకుచోదరీం
అతిమాత్రాస్య నేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వ మజిహ్వకామ్. 35
- అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీముఖీం
యథా మద్వశగా సీతా క్షీప్రం భవతి జానకీ. 36
- తథా కురుత రాక్షస్య స్సర్వాః క్షీప్రం సమేత్య చ
ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదవై. 37
- ఆవర్జయత వైదేహీం దండ సోద్యమనేన చ
ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేంద్రః పునః పునః. 38
- కామమన్యపరీతఃత్మా జానకీం పర్యతర్జయత్
ఉపగమ్య తతః క్షీప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ. 39
- పరిష్వజ్య దశగ్రీవ మిదం వచన మబ్రవీత్
మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా. 40

వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర
మాన మస్యా మహారాజ న దివ్యాన్ భోగసత్తమాః. 41

విదధా త్యమరశ్రేష్ఠ స్తవ బాహుబలాద్విత్వా
అకామాం కామయానస్య శరీర ముపతప్యతే. 42

ఇచ్చంతీం కామయానస్య ప్రీతి ర్భవతి శోభనా
ఏవ ముక్త స్తు రాక్షస్యా సముత్క్లిప్త స్తతో బలీ. 43

ప్రహసన్మేఘసంకాశో రాక్షస స్సన్యవర్తత
ప్రస్థిత స్స దశగ్రీవః కంపయన్నివ మేదినీమ్. 44

జ్వలద్భాస్కరవర్ణాభం ప్రవివేశ నివేశనమ్
దేవగంధర్వకన్యా శ్చ నాగకన్యా శ్చ సర్వతః. 45

పరివార్య దశగ్రీవం వివిశు స్తం గృహోత్తమమ్
స మైథిలీం ధర్మపరా మవస్థితామ్
ప్రవేశమానాం పరిభర్త్య రావణః
విహాతు సీతాం మదనేన మోహిత
స్య మేవ వేశ్య ప్రవివేశ భాస్కరమ్. 46

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ద్వావింశస్సర్గః.

అథ త్రయోవింశస్సర్గః

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణ శ్శత్రు రావణః
సందిశ్య చ తత స్సర్వా రాక్షసీ ర్ని ర్జగమా హ. 1

నిష్క్రాంతే రాక్షసేంద్రేతు పున రంతఃపురం గతే
రాక్షస్యో భీమరూపా స్తా స్సీతాం సమభిదుద్రువుః. 2

తత స్సీతా ముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీ మిద మబ్రువన్. 3

- పొలస్తస్య పరిష్కస్య రావణస్య మహాత్మనః
 దశగ్రీవస్య భార్య త్వం సీతే న బహుమన్యసే. 4
- తత స్తేష్వికజటా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
 ఆనుంత్యౌ క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీమ్. 5
- ప్రజాపతీవాం షణ్ణాం తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః
 మానవో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః. 6
- పులస్తస్య తు తేజస్వీ మహర్షి ర్మానస స్సుతా
 నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతీసమప్రభః. 7
- తస్య పుత్రో విశాలాక్షీ రావణ శ్శత్రు రావణః
 తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్య భవతు మర్తసి. 8
- మయోక్తం చారుసర్వాంగి వాక్యం కిం వానుమన్యసే
 తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్. 9
- వివర్త్య నయనే కోపా న్మార్జారపద్య శేక్షణా
 యేన దేవా స్త్రయ స్త్రంశ ద్వేషరాజ శ్చ నిర్జితాః. 10
- తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్య భవతు మర్తసి
 తత స్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా. 11
- భర్త్యయంతీ తదా ఘోర మిదం వచన మబ్రవీత్
 వీర్యోత్పిక్తస్య శూరస్య సంగ్రామే ష్యనివర్తినః. 12
- బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్య త్వం కిం న లప్స్యసే
 ప్రీయాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః. 13
- సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వా ముపై ష్యతి రావణః
 సమృద్ధం ప్రీతహస్రేణ నానారత్నో పశోభితమ్. 14
- అంతఃపురం సముత్సృజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః
 అన్య తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్. 15

అసక్య ద్వేవతాయుద్ధే నాగగంధర్వదానవాః
నిర్జితా స్సమరే యేన స తే పార్శ్వ ముపాగతః. 16

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః
కిమద్య రాక్షసేంద్రస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసే ౭౧౧. 17

తత స్తు దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః. 18

న వాతి స్మాయతాపాంగే కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి
పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచు ర్యస్య నై భయాత్. 19

తైలా శ్చ సుభ్రు పానీయం జలదా శ్చ యదేచ్ఛతి
తస్య నైర్వతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని. 20

కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి
సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని. 21

గృహాణ సుస్మితే వాక్య మన్యథా న భవిష్యసి.

ఇత్యార్థే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే త్రయోవింశస్సర్గః.

౧౪ చతుర్వింశస్సర్గః

తత స్త్రీతా ముపాగమ్య రాక్షస్యో వికృతాననాః
పరుషం పరుషా నార్య ఊచు స్తాం వాక్య మప్రియమ్. 1

కిం త్వ మంతఃపురే సీతే సర్వభూత మనోహరే
మహోర్ధ్వయనోపేతే న వాస మనుమన్యసే. 2

మానుషీ మానుషస్త్వై న భార్యాత్వం బహుమన్యసే
వ్రత్యాహార మనో రామా న్న త్వం జాతు భవిష్యసి. 3

- త్రైలోక్యవసుభోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరం
భర్తార ముపసంగమ్య విహరస్య యథాసుఖమ్. 4
- మానుషీ మానుషం తం తు రామ మిచ్ఛసి శోభనే
రాజ్య ధృష్ట మసిద్ధార్థం విక్లబం త్వ మనిందితే. 5
- రాక్షసీనాం వచ శ్శృత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా
నేత్రాభ్యా మశ్రుపూర్ణాభ్యా మిదం వచన మబ్రవీత్. 6
- య దిదం లోకవిద్విష్ట ముదాహరథ సంగతాః
నైత స్మనసి వాక్యం మే కీర్తిషం ప్రతిభాతి హః. 7
- న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవతు మర్తతి
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి నో నచః. 8
- దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః
తం నిత్య మనురక్తాఽస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా. 9
- యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి
ఆరుంధతీ వసిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా. 10
- లోహిణ్యుద్రా యథాఽగష్ట్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా
సావిత్రీ పత్యవంతం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా. 11
- సౌదాసం మదయంతీవ కేశినీ షగరం యథా
నైషధం దమయంతీవ భైమీ పతి మనునతా. 12
- తథాఽహ మిక్ష్వాకువరం రామం పతి మనునతా
సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః. 13
- భర్తృయంతి స్మ పరుషై ర్వాక్యై రావణవోదితాః
ఆవలీన స్స నిర్వాక్యో హనుమాన్ శింశుపాద్రుమే. 14
- సీతాం పంతుర్దయంతీ స్తా రాక్షసీ రశృణో త్కృపః
తా మభిక్రమ్య సంక్రుద్ధా వేపమానాం పమంతతః. 15

- భృశం సంలిలిహర్దిప్రాణ ప్రలంబాణ దశనచ్చదాన్
 ఊచ శృ పరమక్రుద్ధాః ప్రగృహ్యశు పరశ్వధాణ. 16
- నేయ మర్హతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపమ్
 సా భర్తస్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభి ర్వరాననా. 17
- సా బాష్ప ముపమార్జంతీ శింశుపాం తా ముపాగమత్
 తతస్తాం శింశుపాం సీతా రాక్షసీభి స్సమావృతా. 18
- అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థా శోకపరిప్లుతా
 తాం కృశాం దీనవదనాం మలినాంబరధారిణీమ్. 19
- భర్త్యయాంచక్రిరే సీతాం రాక్షస్య స్తాం సమంతతః
 తత స్తాం వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా. 20
- అబ్రవి త్కుపితాకారా కరాళా నిర్ణతోదరీ
 సీతే పర్యాప్త మేతావ ద్భర్తుస్సేహో నిదర్శితః. 21
- సర్వ త్రాతికృతం భద్రే వ్యసనా యోపకల్పతే
 పరితుష్టాస్మి భద్రం తే మానుష స్తే కృతో విధిః. 22
- మమాపి తు వచః పథ్యం బ్రువంత్యాః కురు మైథిలి
 రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్. 23
- విక్రాంతం రూపవంతం చ సురేశ మివ వాసవమ్
 దక్షిణం త్యాగశీలం చ సర్వస్య ప్రియదర్శనమ్. 24
- మానుషం కృపణం రామం త్వక్త్వా రావణ మాశ్రయ
 దివ్యాంగరాగా వైదేహీ దివ్యాభరణభూషితా. 25
- అద్య ప్రభృతి సర్వేషాం లోకానా మీశ్వరీ భవ
 అగ్నే స్సాహో యథా దేవీ శచీ వేంద్రస్య శోభనే. 26
- కిం తే రామేణ వైదేహీ కృపణేన గతాయుషా
 ఏత దుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి. 27

- అస్మి న్మృహూర్తే సర్వా స్త్వాం భక్షయిష్యామహే వయమ్
అన్యాతు వికటా నామ లంబమానపయోధరా. 28
- అబ్రవీ త్కుపితా సీతాం ముష్టి ముద్యమ్య గర్జితీ
బహూ న్యప్రియరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే. 29
- అనుక్రోశా న్మృదుత్వా చ్చ సోదాని తవ మైథిలి
న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాలపురస్కృతమ్. 30
- అనీతాఽసి సముద్రస్య పార మన్యై ర్దురాసదం
రావణాంతాపురం ఘోరం ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి. 31
- రావణస్య గృహే రుద్ధా మస్మాభిస్తు సురక్షితామ్
నత్వాం శక్తః పరిత్రాతు నుపి సాక్షా త్పురందరః. 32
- కురుష్వ హితవాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి
అలి మశ్రుప్రపాతేన త్యజ శోక మనర్థకమ్. 33
- భజ ప్రీతిం చ హర్షం చ త్యజైతాం నిత్యదైన్యతామ్
సీతే రాక్షసరరాజేన సహ క్షీడ యథాసుఖమ్. 34
- జానాసి హి యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవన మద్రుచమ్
యా వన్న తే న్యతిక్రామే త్తావ త్పుణ మవాప్నుహి. 35
- ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ
సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే. 36
- స్త్రీసహస్రాణి తే సప్త వశే స్థాశృంతి మందరి
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్. 37
- ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి
యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావ త్కరిష్యసి. 38
- తత శృండోదరి నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా
భ్రామయంతీ మహ చ్ఛృణో మిదం వచన ముబివీత్. 39

ఇమాం హరిణలోలాక్షీం త్రాసోత్కంపిపయోధరామ్
రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌహృదో మే మహా నభూత్. 40

యక్ష్మతీహ మథోత్పీడం హృదయం చ సబంధనమ్
ఆంత్రాణ్యపి తథా శీర్షం భాదేయ మితి మే మతిః. 41

తత స్తు ప్రథుసా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
కంఠ మస్యా నృశంసాయాః పీడయామ కి మాస్యతే. 42

నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ
నాత్ర కశ్చన సందేహః భాదతేతి స వక్ష్యతి. 43

తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
విశ స్వేమాం తత స్సర్వా స్సమాకృరుత పీలుకాన్. 44

విభజామ తత స్సర్వా వివాదో మే న రోచతే
పేయ మానీయతాం క్షీప్రం లేహ్య ముచ్ఛావచం బహు. 45

తత శ్శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
అజాముఖ్య యదుక్తం హి తదేవ మమ రోచతే. 46

సురా చానీయతాం క్షీప్రం సర్వశోకవినాశినీ
మానూషం మాంస మాస్వాద్య నృత్యామో ౭థ నికుంభిలామ్ 47

ఏవం సంభర్త్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా
రాక్షసీభి స్సుఘోరాభి రైర్య ముత్సృజ్య రోదితి. 48

ఇత్యాదీ, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే చతుర్వింశత్యర్శి.

అథ పంచవింశస్కర్గః

- తథా తాసాం వదంతీనాం పరుషం దారుణం బహు
రాక్షసీనా మసౌమ్యనాం రురోద జనకాత్మజా. 1
- ఏవ ముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభి ర్మనస్వినీ
ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా. 2
- న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితు మర్హతి
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః. 3
- సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా
న శర్మ లేభే దుఃఖార్తా రావణేన చ తర్జితా. 4
- వేపతే స్మాధికం సీతా విశంతీ వాఽంగ మాత్మనః
వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోక్తే రివార్తి తా. 5
- సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖా మాలంబ్య పుష్పితాం
చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నమానసా. 6
- సా స్నావయంతీ విపులా స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః
చింతయంతీ న శోకస్య తదాంత మధిగచ్ఛతి. 7
- సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా
రాక్షసీనాం భయత్రస్తా వివర్ణవదనా లభవత్. 8
- తస్యా స్నా దీర్ఘవిపులా వేపంత్యా సీతయా తదా
దదృశే కంపినీ వేణీ వ్యాళీవ పరిసర్వతీ. 9
- సా నిశ్చ్యసంతీ దుఃఖార్తా శోకోపహతచేతనా
ఆర్తా వ్యసృజ ద్రక్షాణీ మైథిలీ విలలాప హ. 10
- హో రామేతి చ దుఃఖార్తా హో పునర్లక్ష్మణేతి చ
హో శ్శత్రు మమ కౌసల్యే హో సుమిత్రేతి భామినీ. 11

- లోక ప్రవాద స్సత్యోఽయం పండితై స్సముదాహృతః
అకాలే దుర్లభో మృత్యు స్త్రియా వా పురుషస్య వా. 12
- యత్రాహ మేవం క్రూరాభీ రాక్షసీభి రిహోర్దితా
జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్త మపి దుఃఖితా. 13
- ఏషా ల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యా మృనాథవత్
సముద్ర మధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగై రివాహతా. 14
- భర్తారం త మపశ్యంతీ రాక్షసీవశ మాగతా
సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా. 15
- తం పద్మదళపత్రాక్షం సింహవిక్రాంతగామినమ్
ధన్యాః పశ్యంతి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినమ్. 16
- సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా
తీక్ష్ణం విష మివాఽఽస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవితమ్. 17
- కీదృశం తు మయా పాపం పురా జన్మాంతరే కృతమ్
యేనేదం ప్రాప్యతే దుఃఖం మయా ఘోరం సుదారుణమ్. 18
- జీవితం త్యక్తు మిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా
రాక్షసీభి శ్చ రక్షంత్యా రామో నాసాద్యతే మయా. 19
- ధి గస్తు ఖలు మానుష్యం ధి గస్తు పరవశ్యతాం
న శక్యం యత్పరిత్యక్తు మాత్మచ్ఛందేన జీవితమ్. 20

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచవింశస్సర్గః.

అథ షడ్వింశస్సర్గః

ప్రసక్తాశ్రుముఖీ త్యేవం బ్రువంతీ జనకాత్మజా
అధోముఖముఖీ బాలా వింష్ట ముపచక్రమే. 1

ఉన్నత్రేవ ప్రమత్రేవ భ్రాంతచిత్రేవ శోచతీ
ఉపావృత్తా కిశోరీవ వివేష్టంతీ మహీతరే. 2

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా
రావణేన ప్రమథ్యాఽహ మానీతా క్రోశతీ బలాత్. 3

రాక్షసీవశ మాపన్నా భర్తస్యమానా సుదారుణం
చింతయంతీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితు ముత్సహే. 4

న హి మే జీవితై రథోనైవార్థైర్న చ భూషణైః
వసంత్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్. 5

అశ్మసార మిదం నూన మథవా పృజరామరం
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖే నావశీర్యతే. 6

ధి జ్ఞా మనార్యా మసతీం యాఽహం తేన వినా కృతా
ముహూర్త మపి రక్షామి జీవితం పాపజీవితా. 7

కాచ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తం ప్రియం వినా
భర్తారం సాగరాంతాయాః వసుధాయాః ప్రియంవదమ్. 8

భిద్యతాం భిక్ష్యతాం వాపి శరీరం విస్సజా మృహం
న చా మృహం చిరం దుఃఖం సహేయం ప్రియవర్జితా. 9

చరణే నాపసవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరం
రావణం కింపు న రహం కామయేయం విగర్హితమ్. 10

ప్రత్యాభ్యాతం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః క్షులం
యో నృశంస స్వభావేన మాం ప్రార్థయితు మిచ్ఛతి. 11

- భిన్నా భిన్నా విభక్తా వా దీప్తే వాగ్నో ప్రదీపితా
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వ శ్చిరమ్. 12
- భ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశ శ్చ రాఘవః
సద్వృత్తోనిరనుక్రోశ శ్శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్. 13
- రాక్షసానాం సహస్రాణి జనస్థానే చతుర్దశ
యేనై కేన నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే. 14
- నిరుద్ధా రావణే నాహ మల్పవీర్యేణ రక్షసా
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హంతు మాహవే. 15
- విరాధో దండకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః
రణే రామేణ నిహత స్స మాం కిం నాభిపద్యతే. 16
- కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్పుధర్షణా
న తు రాఘవబాణానాం గతిరోధీ హ విద్యతే. 17
- కిన్ను తత్కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః
రక్షసాపహృతాం భార్యా మిష్టాం నాభ్యవపద్యతే. 18
- ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః
జానన్న పి హి తేజస్వీ దర్షణం మర్షయిష్యతి. 19
- హృతేతి యోఽధిగత్వా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః. 20
- కృతం కర్మ మహత్తేన మాం తథా లభ్యవపద్యతా
తిష్ఠతా రావణద్వంద్వే వృద్ధేనాపి జటాయుషా. 21
- యది మా మిహ జానీయా ద్వర్తమానాం స రాఘవః
అద్య బాణై రభిక్రుద్ధః కుర్యా ల్లోక మరాక్షసమ్. 22
- విధమే చ్చ పురీం లంకాం శోషయే చ్చ మహోదధిమ్
రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్. 23

- తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే
యథా హ మేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః. 24
- అన్విష్య రక్షసాం లంకాం కుర్యా ద్రామ స్ఫులక్షణః
న హి తాభ్యాం రిపు ద్ద్వష్టో ముహూర్త మపి జీవతి. 25
- చితా ధూమాకులపథా గృధ్రమండలసంకులా
అవిరేణ తు లంకేయం శ్మశాన సదృశీ భవేత్. 26
- అవిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్వా మ్యేవ మనోరథమ్
దుష్ప్రస్థానో ఽయ మాఖ్యాతి సర్వేషాం వో విపర్యయమ్. 27
- యాదృశా నీహ దృశ్యంతే లంకాయా మశుభాని నై
అవిరేణ తు కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా. 28
- నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధమే
శోషం యాస్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా. 29
- పుణ్యోత్సవసముత్థా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసీ
భవిష్యతి పురీ లంకా నష్టభర్త్రీ యథాంగనా. 30
- నూనం రాక్షసకన్యాసాం రుదంతీనాం గృహే గృహే
శ్రోష్యామి నచిరా దేవ దుఃఖార్తానా మిహ ధ్వనిమ్. 31
- సాంధికారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా
భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః. 32
- యది నామ ప శూరో మాం రామో రక్తాంతలోచనః
జానీయా ద్వర్తమానాం హి రావణస్య నివేశనే. 33
- అవేన తు నృశంసేన రావణే వాధమేనమే
సమయో యస్తు నిర్దిష్ట స్తస్య కాలో ఽయ మాగతః. 34
- అకార్యం యే న జానంతి నైర్మతాః పాపకారిణః
అధర్మాత్తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సాంప్రతమ్. 35

- నైతే ధర్మం విజానంతి రాక్షసాః పిశితాశనాః
ధ్రువం మాం ప్రాతరాశార్థే రాక్షసః కల్పయిష్యతి. 36
- సాఽహం కథం కరిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనమ్
రామం రక్తాంతనయన మపశ్యంతీ సుదుఃఖితా. 37
- యది కశ్చి త్ప్రదాతా మే విష స్యాద్య భవే దిహ
క్షీప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా. 38
- నా జానా జీవతీం రామ స్స మాం లక్ష్మణపూర్వజః
జానంతౌ తౌ న కుర్యాతాం నోర్వాం హి మమ మార్గణమ్. 39
- నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః
దేవలోక మితో సయాత స్తక్త్వా దేహం మహితలే. 40
- ధన్యా దేవా సుగంధర్వా స్సిద్ధా శ్చ పరమర్షయః
మమ పశ్యంతి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్. 41
- అథవా కిన్ను తస్యార్థో ధర్మకామస్య ధీమతః
మయా రామస్య రాజ ర్షే ర్భార్యయా పరమాత్మనః. 42
- దృశ్యమానే భవే త్ప్రీతి స్సౌహృదం నా ప్ర్యపశ్యతః
నాశయంతి కృతఘ్నాస్తు న రామో నాశయిష్యతి. 43
- కిం ను మేన గుణాః కేచిత్కిం వా భాగ్యక్షయో మమ
యాఽహం సీదామి రామేణ హీనా ముఖ్యేన భామినీ. 44
- శ్రేయో మే జీవితా న్మర్తం విహీనాయా మహాత్మనః
రామా దక్లిష్టచారిత్రా చ్చూరా చ్చత్రునిబర్హణాల్. 45
- అథవా న్యస్తశస్త్రైతౌ వనే మూలఫలాశినౌ
భ్రాతరో హి నరశ్రేష్ఠౌ సంవృత్తౌ వనగోచరౌ. 46
- అథవా రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా
చద్రునా ఘాతితౌ శూరౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ 47

సాహ మేవం గతే కాలే మర్తు మిచ్ఛామి సర్వథా
న చ మే విహితో మృత్యు రస్మిన్ దుఃఖేఽపి వర్తతి. 48

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయ స్త్యక్తకీర్తిషాః
జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం న స్తః ప్రియాప్రియే. 49

ప్రియా న్న సంభవే ద్దుఃఖ మప్రియాదధికం భయమ్
తాభ్యం హి యే వియుజ్యంతే నమ స్తేషాం మహాత్మనామ్. 50

సాహం త్వక్తా ప్రియార్హణ రామేణ విదితాత్మనా
ప్రాణాం స్తక్ష్మామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్. 51

ఇత్యార్హే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యపాసికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే షడ్వింశస్సర్గః

అథ సప్తవింశస్సర్గః

ఇత్యుక్తాస్సీతయా ఘోరా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః
కాశ్చి జ్వగ్ము స్తదాఖ్యాతుం రావణస్య తరస్వినః. 1

తత స్సీతా ముపాగమ్య రాక్షసోఽఘోరదర్శనాః
పునఃపరుష మేకార్థ మనర్థార్థ మథాబ్రువన్. 2

ఆద్యేదానీం తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే
రాక్షసోఽభక్షయిష్యంతి మాంస మేత ద్యథాసుఖమ్. 3

సీతాం తాభి రనా ర్యాభి ర్ద్వష్ట్యా సంతర్జితాం తదా
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా శయానా వాక్య మబ్రవీత్. 4

ఆత్మానం ఖాదతా నార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ
జనకస్య సుతా మిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ. 5

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః
రాక్షసానా మభావాయ భర్తు రస్యా భవాయ చ. 6

- ఏవ ముక్తా స్త్రీజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః
సర్వా ఏవాబ్రువ స్థీతా స్త్రీజటాం తా మిదం వచః. 7
- కథయస్వ త్వయా దృష్టః స్వప్నో ఽయం కీదృశో నిశి
తాసాం శ్రుత్వా తు వచనం రాక్షసీనాం ముఖా చ్ఛ్చ్యుతమ్. 8
- ఉవాచ వచనం కాలే త్రిజటా స్వప్నసంశ్రితం
గజదంతమయీం దివ్యాం శిబికా మంతరిక్షగామ్. 9
- యుక్తాం హంససహస్రేణ స్వయ మాస్థాయ రాఘవః
శుక్లమాల్యాంబరధరో లక్ష్మణేన సహగతః. 10
- స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా స్థీతా శుక్లాంబరావృతా
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతం పర్వత మాస్థితా. 11
- రామేణ సంగతా స్థీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా
రాఘవ శ్చ మయా దృష్ట శ్చతుర్దంతం మహాగజమ్. 12
- ఆరూఢ శైలసంకాశం చచార సహలక్ష్మణః
తత స్తా నరశార్దూలౌ దీప్యమానౌ స్వలేజసా. 13
- శుక్లమాల్యాంబరధరో జానకీం పర్యుపస్థితౌ
తత స్తస్య నగ స్యాగ్రే పశ్యకాశ స్థస్య దంతినః. 14
- భద్రా పరిగృహీతస్య జానకీ స్కంధ మాశ్రితా
భర్తు రంకా త్సముత్పర్య తతః కమలలోచనా. 15
- చంద్రసూర్యౌ మయా దృష్టౌ పాణిభ్యాం పరిమార్జితీ
తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యా మాస్థిత స్స గజోత్తమః. 16
- సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరిస్థితః
పాణ్డరర్షభ యుక్తేన రథే నాష్టయుజా స్వయమ్. 17
- ఇహోపయాతః కాకుత్ స్థ స్థీతయా సహ భార్యయా
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ వీర్యవాన్. 18

- ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభం
ఉత్తరాం దిశ మాలోక్య జగామ పురుషోత్తమః. 19
- ఏవం స్వప్నే మయా దృష్టో రామో విష్ణుపరాక్రమః
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా పీతయా సహ భార్యయా. 20
- న హి రామో మహాతేజా శ్శక్యో జేతుం సురాసురైః
రాక్షసైః ర్వాపి చాన్యై ర్వా స్వర్గః పాపజనైరివ. 21
- రావణ శ్చ మయా దృష్టః క్షీతో తైలసముత్క్షీతః
రక్తవాసాః పిబ న్మత్తః కరవీరకృతసజః. 22
- విమానా త్పుష్పకా దద్య రావణః పతితో భువి
కృష్యమాణ స్థ్రియా దృష్టో ముండః కృష్ణాంబరః పునః. 23
- రథేన ఖరయుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః
పిబం స్తైలం హసన్ స్పృత్య భ్రాంతచిత్తాకులేంద్రియః. 24
- గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశ మాస్థితః
పున రేవ మయా దృష్టో రావణో రాక్షసేశ్వరః. 25
- పతితో ౭వాక్చిరా భూమౌ గర్దభా ద్భయమోహితః
సహ సోత్థాయ సంభ్రాంతో భయార్తో మదవిహ్వలః. 26
- ఉన్మత్త ఇవ దిగ్విసౌ దుర్వాకృం ప్రలపన్తహు
దుర్గంధం దుస్సహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమమ్. 27
- మలవంకం ప్రవిశ్యాశు మగ్న స్తత్ర స రావణః
కంఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ. 28
- కాలీ కర్దమలిప్తాంగీ దిశం యామ్యం ప్రకర్షతి
ఏవం తత్ర మయా దృష్టః కుంభకర్ణో నిశాచరః. 29
- రావణస్య సుతా సృర్యే దృష్టా స్తైలసముత్క్షీ తాః
వరాహేణ దశగ్రీవ శ్శింశుమారేణ చేంద్రజిత్. 30

- ఉష్ట్రేణ కుంభకర్ణ శ్చ ప్రయాతో దక్షిణాం దిశమ్
ఏక స్తత్ర మయా ద్భవ్త్వ శ్శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః. 31
- శుక్లమాల్యాంబరధర శ్శుక్లగంధానులేపనః
శంఖదుందుభి నిర్ఘోష్టై ర్నృతగీతై రలంకృతః. 32
- ఆరుహ్య శైలసంకాశం మేఘస్తనితనిస్స్వనమ్
చతుర్దంతం గజం దివ్య మాస్తే తత్ర విభీషణః. 33
- చతుర్భి స్సచివై స్సార్థం వైహాయస ముపస్థితః
సమాజ శ్చ మయా ద్భవ్త్వో గీతవాదిత్రనిస్స్వనః. 34
- పిబతాం రక్తమాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససామ్
లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా. 35
- సాగరే పతితా దృష్ట్వా భగ్నుగోపురతోరణా
లంకా దృష్ట్వా మయా స్వప్నే రావణే నాభిరక్షితా. 36
- దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా
పీత్వా తైలం ప్రవృత్తాశ్చ ప్రహసంత్యో మహాస్వనాః. 37
- లంకాయాం భస్మరూక్షాయాం ప్రవిష్ట్వా రాక్షసస్త్రీయః
కుంభకర్ణాదయ శ్చేమే సర్వే రాక్షసపుంగవాః. 38
- రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్ట్వా గోమయహ్రదే
ఆవగచ్ఛత నశ్యధ్వం సీతా మాప స రాఘవః. 39
- ఘాతయే త్పురమామర్షీ సర్వై స్సార్థం హి రాక్షసైః
ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం వనవాస మనువ్రతామ్. 40
- భర్త్సితాం తర్జితాం వాపి నా నుమంస్యతి రాఘవః
త దలం క్రూరవాక్త్యై ర్వ స్సాంత్య మేవవాభిదీయతామ్. 41
- అభియూచామ వైదేహీ మేతద్ధి మమ రోచతే
యస్యో మేవంవిధ స్సృష్టో దుఃఖితాయాం ప్రదృశ్యతే. 42

సా దుఃఖై ర్వివిధై ర్ముక్తాప్రియం ప్రాప్నో త్యనుత్తమమ్
భర్త్స్వితా మపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా. 43

రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానా ముపస్థితమ్
ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా. 44

అల మేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్
అపి చాస్య విశాలాక్ష్య న కించి దుపలక్షయే. 45

విరూప మపి చాంగేషు సుసూక్ష్మ మపి లక్షణమ్
ఛాయావైగుణ్యమాత్రం తు శంకే దుఃఖ ముపస్థితమ్. 46

అదుఃఖార్థా మిమాం దేవీం వైహాయస ముపస్థితామ్
అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యః పశ్యా మ్యహ ముపస్థితామ్. 47

రాక్షసేంద్రవిनाశం చ విజయం రాఘవస్య చ
నిమిత్తభూత మేత త్తు శోతు మస్య మహ త్ప్రియమ్. 48

దృశ్యతే చ స్ఫురచ్ఛక్తుః పద్మపత్త్ర మివాయతమ్
ఈషచ్ఛ హృషితో వాస్య దక్షిణాయా హ్యదక్షిణా. 49

అకస్మాదేవ వైదేహ్య బాహు రేకః ప్రకంపతే
కరేణుహస్త ప్రతిమ స్సవ్య శోరు రునుత్తమః. 50

వేపమాన స్ఫూచయతి రాఘవం పురత స్థితమ్

పక్షీ చ శాఖానిలయః ప్రహృష్టః
పునః పున శోత్రమ సాంత్యవాదీ
సుస్యౌగతాం వాచ ముదీరయానః
పునః పున శోదయతీవ హృష్టః. 51

ఇత్యాద్యై శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తవింశస్సర్గః.

అథ అష్టావింశస్సర్గః

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో విశమ్య
తద్రావణ స్యా ప్రియ మప్రియార్తా
సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే
సింహాభిషన్నా గజరాజకన్యా. 1

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరు
ర్వాగ్భి ర్భృశం రావణతర్జితా చ
కాంతారమధ్యే విజనేవిస్పష్టా
బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా. 2

సత్యం బలేదం ప్రవదంతి లోకే
నాకాలమృత్యు ర్భవతీతి సంతః
యత్రాహ మేవం పరిభర్త్యుమానా
జీవామి కించిత్క్షణ మప్యపుణ్యా. 3

సుఖా ద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణ
మిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే
విశీర్యతే యన్న సహస్రధాఽద్య
వజ్రాహతం శృంగ మివాఽచలస్య. 4

నైవాస్తి దోషం మమ నూన మత్ర
వధ్యాహ మస్యా ఽప్రియదర్శనస్య
భావం న చాస్యాహ మనుప్రదాతు
మలం ద్విజో మంత్ర మివాఽద్విజాయ. 5

నూనం మమాంగా న్యచిరా దనార్య
శృప్తై శ్శితై శ్శేత్స్వతి రాక్షసేంద్రః
తస్మై న్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే
గర్భస్థజంతో రివ శల్య కృన్తః. 6

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయా
మాసౌ చిరా యాధిగమిష్యతో ద్వౌ
బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాంతే
రాజాపరాధా దివ తస్కరస్య.

7

హో రామ హో లక్ష్మణ హో సుమిత్రే
హో రామమాత స్సహ మే జనన్యా
ఏషా విషద్యా మృహ మల్పభాగ్యా
మహర్ణవే నౌ రివ మూఢవాతా.

8

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య
సత్వేన రూపం మనుజేంద్ర పుత్రౌ
నూనం విశస్తా మమ కారణాత్తౌ
సింహర్షభౌ ద్వా వివ వైద్యుతేన.

9

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ
మా మల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీమ్
యత్రార్యపుత్ర్యం విససర్జ మూఢా
రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ.

10

హో రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో
హో పూర్ణచంద్ర ప్రతిమానవక్త్ర
హో జీవలోకస్య హితః ప్రియ శ్చ
వధ్యాం న మాం వేత్సీ హి రాక్షసానామ్.

11

అనన్యదైవత్వ మియం క్షమా చ
భూమౌ చ శయ్యా నియమ శ్చ ధర్మే
సతివ్రతా త్వం విఫలం మమేదం
కృతం కృతఘ్నో వ్యవ మానుషాణామ్.

12

మోహో హి ధర్మ శ్చరితో మయాఽయమ్
తదైకపత్నీత్వ మిదం నిర్భమ్

యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా
హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా. 13

పిరుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా
వనా నివృత్త శృరితవ్రతశ్చ
స్త్రీభి స్తు మన్యే విపులేక్షణాభి
స్త్యం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః. 14

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా
చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా
మోఘం చరిత్వాథ తపోవ్రతం చ
త్యక్త్యామి ధి గీవిత మల్పభాగ్య. 15

సా జీవితం క్షీప్ర మహం త్యజేయం
విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాపి
విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చి
చ్చస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య. 16

ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య
సర్వాత్మనా రామ మనుస్మరంతీ
ప్రవేషమానా పరిశుష్కవక్త్రా
నగోత్తమం పుష్పిత మాససాద. 17

శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య
సీతాఽథ వేణ్యద్గృథనం గృహీత్వా
ఉద్బుధ్య వేణ్యద్గృథనేన శీఘ్ర
మహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్. 18

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రీ
శాఖాం గృహీత్వాథ నగస్య తస్య
తస్మాస్త. రామం ప్రవిచింతయంత్యా
రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగ్య. 19

శోకానిమిత్తాని తథా బహుని
 ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే
 ప్రాదు ర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః
 పురాపి సిద్ధా న్యుపలక్ష్మితాని.

20

ఇత్యాద్యే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
 శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టావింశస్సర్గః.

అథ ఏకోవత్రింశసర్గః

తథా గతాం తాం వ్యథితా మనిందితామ్
 వ్యపేతహర్షాం పరిదీనమానసామ్
 శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే
 నరం శ్రియా జుష్ట మివోపజీవినః.

1

తస్య శ్శుభం వామ మరాళపక్షమ్
 రాజీవృతం కృష్ణవిశాలశుక్లమ్
 ప్రాస్పందత్రైకం నయనం సుకేశ్య
 మీనాహతం పద్మ మివాభితామ్రమ్.

2

భుజశ్చ చార్వంచిత పీనవృత్తః
 పరార్థకాలాగరుచందనార్హః
 ఆనుత్త మే నాధ్యుషితః ప్రియేణ
 చిరేణ వామ స్సమవేపతాశు.

3

గజేంద్రహస్తప్రతిమ శ్చ పీన
 ప్రయో ర్ద్యయో స్సంహతయో మృజాతః
 ప్రస్పందమానః పున రూరు రస్య
 రామం పురస్తాత్ స్థిత మాచచక్షే.

4

శుభం పున ర్హేమసమానవర్గ
 మీషద్రజో ధృష్టమివామలాక్ష్యః

వాసస్థితాయా శ్శిఖరాగ్రదత్యాః
కించి త్పరిసంసత చారుగాత్యాః. 5

ఏతై ర్నిమిత్తై రపరై శ్చ సుభూ
స్సంబోధితా ప్రాగపి సాధు సిద్ధైః
వాతాతపక్లాంత మివ ప్రణస్తమ్
వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష. 6

తస్యాః పున ర్బింబఫలాధరోష్ఠమ్
స్వక్షిభ్రు కేశాంత మరాళపక్షమ్
వక్త్రం బభాసే సితశుక్లదంష్ట్రమ్
రాహో ర్ముఖా చంద్ర ఇవ ప్రముక్తః. 7

సా వీతశోకా వ్యవనీతతంద్రీ
శాంతజ్వరా హర్షవివృద్ధసత్వా
అశోభ తార్యా వదనేన శుక్లే
శీతాంశునా రాత్రి రివోదితేన. 8

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనత్రింశస్సర్గః.

అథ త్రింశస్సర్గః

హనుమానపి విక్రాంత స్సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః
సీతాయా స్త్రిజటాయా శ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జనమ్. 1

అవేక్షమాణ స్తాం దేవీం దేవతా మివ నందనే
తతో బహువిధాం చింతాం చింతయామాస వానరః. 2

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూ న్యయుతాని చ
దిక్షు సర్వాసు మార్గంలే సేయ మాసాదితా మయా. 3

- చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రో శృక్తి మవేక్షతా
గూఢేన చరతా తావ దవేక్షిత మిదం మయా. 4
- రాక్షసానాం విశేష శృ పురీ చేయ మవేక్షితా
రాక్షసాధిపతే రస్య ప్రభావో రావణస్య చ. 5
- యుక్తం తస్మాదప్రమేయస్య సర్వసత్త్వ దయావతః
సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీమ్. 6
- అహ మాశ్వాసయా మ్యేనాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం
అద్భుష్టదుఃఖాం దుఃఖార్తాం దుఃఖ స్యాంత మగచ్ఛతీమ్. 7
- యద్య ప్యహ మిమాం దేవీం శోకోపహతచేతనాం
అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవ ద్గమనం భవేత్. 8
- గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ
పరిత్రాణ మవిందంతీ జానకీ జీవితం త్యజేత్. 9
- మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచంద్రనిభాననః
సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్య స్తీతాదర్శనలాలసః. 10
- నిశాచరీణాం ప్రత్యక్ష మనర్తం చాపి భాషణం
కథం ను ఖలు కర్తవ్య మిదం కృచ్ఛగతో హ్యహమ్. 11
- అనేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా
సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్యతి జీవితమ్. 12
- రామ శృ యది పృచ్ఛే న్మాం కిం మాం సీతాబ్రవీ ద్వచః
కిం తం ప్రతిబ్రూయా మసంభాష్య సుమధ్యమామ్. 13
- సీతాసందేశరహితం మా మిత స్త్వరయా గతం
... హి దపి కాకుత్స్థః క్రుద్ధ స్తీతా చక్షుషా. 14
- యది చో ద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్
వృద్ధ మాగమనం తస్య సపైన్యస్య భవిష్యతి. 15

- అంతరం త్వహ మాసాద్య రాక్షసీనా మిహ స్థితః
శనై రాశ్వాసంయిష్యామి సంతాపబహుళా మిమామ్. 16
- అహం త్వతితను శ్రేవ వానర శృ విశేషతః
వాచం చో దాహరిష్యామి మానుషీ మిహ సంస్కృతామ్. 17
- యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతి రివ సంస్కృతాం
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి. 18
- వానరస్య విశేషేణ కథం స్యాదభిభాషణం
అవశ్య మేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్య మర్థవత్. 19
- మయా సాంత్యయితుం శక్య నాన్యథేయ మనిందితా
సేయ మాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా. 20
- రక్షోభి స్త్రాసితా పూర్వం భూయ స్త్రాసం గమిష్యతి
తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యా న్మనస్వినీ. 21
- జానమానా విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణం
సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః. 22
- నానాప్రహరణో ఘోర స్సమేయా దంతకోపమః
తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః. 23
- వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యు ర్యత్నం యథాబలం
గృహ్యశాఖాః ప్రశాఖా శృ స్కంధాం శోత్రమశాఖినామ్. 24
- దృష్ట్వా విపరిధావంతం భవేయు ర్భయశంకితాః
మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహత్. 25
- రాక్షసో భయవిత్రస్తా భవేన ర్వికృతాననాః
- - - - - 26
- రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం రాక్షసేంద్రనివేశనే
తే శూలశక్తి నిష్క్రింశ వివిధాయుధపాణయః. 27

- ఆపతేయు ర్విమదేఽస్మి నేగే నోద్విగ్నకారిణః
సంరుద్ధ పైస్తు పరితో విధమన్ రక్షసాం బలమ్. 28
- శక్నుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః
మాం వా గృహ్ణీయ రాఘత్య బహవ శ్శీఘ్రకారిణః. 29
- స్యా దియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్
హింసాభిరుచయో హింస్య రిమాం వా జనకాత్మజామ్. 30
- వివన్నం స్యాత్తతః కార్యం రామసుగ్రీవయో రిదం
ఉద్దేశే నష్టమార్గే ఽస్మిన్ రాక్షసైః పరివారితే. 31
- సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ
విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షోభి ర్మయి సంయుగే. 32
- నాన్యం పశ్యామి రామస్య సాహాయ్యం కార్యసాధనే
విమృశం శ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః. 33
- శతయోజనవిస్తీర్ణం లంఘయేత మహోదధిమ్
కామం హంతుం సమర్థో ఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్. 34
- న తు శక్త్వామి సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః
అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే. 35
- కశ్చ నిస్సంశయం కార్యం కుర్యా త్ప్రాజ్ఞ స్ససంశయమ్
ప్రాణత్యాగ శ్చ వైదేహ్యే భవే దనభిభాషణే. 36
- ఏష దోషో మహాన్ హి స్యా న్మమ సీతాభిభాషణే
భూతా శ్చార్థా వినశ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః. 37
- విక్లబం దూత మాసాద్య తమ స్ఫూర్యోదయే యథా
అర్థా నర్థాంతరే బుద్ధి ర్నిశ్చితాపి న శోభతే. 38
- ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః
న వినశ్యే త్కథం కార్యం వైక్లబ్యం న కథం భవేత్. 39

లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్
కథం ను ఖలు వాక్యం మే శృణుయాన్నో ద్విజేత వా. 40

హా ఇతి సంచింత్య హనుమాం శృకార మతిమా నృతిమ్
రామ మక్లిష్టకర్మాణం స్వబంధు మనుకీర్తయన్. 41

నైనా ముద్వేజ యిష్యామి తద్బంధుగత మానసామ్
ఇక్ష్వాకూణాం పరిష్కస్య రామస్య విదితాత్మనః. 42

శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్
శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబువన్ గిరమ్. 43

శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం తథా సర్వం సమాదధే
ఇతి స బహువిధం మహానుభావో
జగతిపతేః ప్రమదా మవేక్షమాణః
మధుర మవితథం జగాద వాక్యమ్
ద్రుమవిటపాంతర మాస్థితో హనుమాన్. 44

ఇత్యార్థే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే త్రింశస్సర్గః.

అథ ఏకత్రింశస్సర్గః

ఏనం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహాకపిః
సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేవ్య వ్యాజహర హ. 1

రాజా దశరథో నామ రథ కుంజర వాజిమాన్
పుణ్యశీలో మహాకీర్తి ర్భజ రాసీ నృహాయశాః. 2

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠ స్తపసా చర్షిభి స్సమః
చక్రవర్తి కులే జాతః పురందర సమో బలే. 3

అహింసారతి రక్షుద్రో ఘృణీ సత్యపరాక్రమః
ముఖ్య శ్రేష్ఠాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మీవర్ధనః. 4

- పార్థివవ్యంజనైర్భుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః
పృథివ్యాం చతురంతాయాం విశ్రుత స్సుఖద స్సుఖీ. 5
- తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠ స్తారాధిపనిభాననః
రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠ స్సర్వధనుష్మతామ్. 6
- రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరంతపః. 7
- తస్య సత్కాభిసంధస్య వృద్ధ్యః వచనా త్పితుః
సభార్య స్సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవాజితో వనమ్. 8
- తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా
రాక్షసా నిహతా శూరా బహవః కామరూపిణః. 9
- జనస్థానవధం శ్రుత్వా హతా చ ఖరదూషణౌ
తత స్త్వమర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు. 10
- వంచయత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా
స మార్గమాణ స్తాం దేవీం రామ స్సీతా మనిందితామ్. 11
- ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరం
తత స్స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః. 12
- ప్రాయచ్చ త్కపిరాజ్యం తత్సుగ్రీవాయ మహాబలః
సుగ్రీవే ణాపి సందిష్టా హరయః కామరూపిణః. 13
- దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతి సహస్రశః
ఆహం సంపాతివచనా చ్చతయోజన మాయతమ్. 14
- అస్యా హేతో ర్విశాలాక్ష్యా స్సాగరం వేగవాన్ ప్లుతః
యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్. 15
- అశ్రౌషం రాఘవ స్సాహం సేయ మాసాదితా మయా
విరరా మైవ ముక్త్యాసౌ వాచం వానరపుంగవః. 16

జానకీ చాపి తచ్చుత్పా పరం విస్మయ మాగతా
తత స్సా వక్రకేశాంతా సుకేశీ కేశసంవృతమ్. 17

ఉన్నమ్య వదనం భీరు శ్శింశుపావృక్ష మైక్షత
నిశమ్య సీతా వచనం కపేశృ
దిశ శృ సర్వాః ప్రదిశ శృ వీక్ష్య
స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ
సర్వాత్మనా రామ మనుస్మరంతీ. 18

సా తిర్య గూర్ధ్వం చ తథా పృథస్థా
న్నిరీక్షమాణా త మచింత్యబుద్ధిమ్
దదర్శ పింగాధిపతే రమాత్యమ్
వాతాత్మజం సూర్య మినోదయస్థమ్. 19

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకత్రింశస్సర్గః.

అథ ద్వాత్రింశసర్గః

తత శ్శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా
వేష్టి తార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాత పింగళమ్. 1

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినం
పుల్లాశోకోత్కరాభాసం చస్తచామీకరేక్షణమ్. 2

మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా
అహోభీమ మిదం రూపం వానరస్య దురాసదమ్. 3

దుర్నిరీక్ష మితి జ్ఞాత్వా పున రేవ ముమోహ సా
విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా. 4

రామ రామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ
రురోద బహుధా సీతా మందం మందస్వరా సతీ. 5

సా తం దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవ దుపస్థితం
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోఽయ మితి భామినీ 6

సా వీక్షమాణా పృథు భుగ్నవక్త్రమ్
శాఖామృగేంద్రస్య యథోక్తకారమ్
దదర్శ పింగాధిపతే రమాత్యమ్
వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్. 7

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విసంజ్ఞా
గతాసుకల్పేన బభూవ సీతా
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్యభూయో
విచింతయామాస విశాలనేత్రా. 8

స్వప్నే మయాఽయం వికృతోఽద్య దృష్ట
శ్శాఖామృగ శ్శాస్త్రగణై ర్నిషిద్ధః
స్వస్త్యస్తు రామాయ సలక్షణాయ
తథా పితు ర్మే జనకస్య రాజ్ఞః. 9

స్వప్నోఽపి నాయం నహి మేఽస్తి నిద్రా
శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః
సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్మి హీనా
తే నేందుష్కర్ణ ప్రతిమాననేన. 10

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా
విచింత్య వాచా బ్రువతీ త మేవ
తస్మానురూపాం చ కథాం తమర్థ
మేవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి. 11

ఆహం హి తస్మాద్య మనోభవేన
సంపీడితా తద్గతసర్వభావా
విచింతయంతీ సతతం తమేవ
తద్దైవ పశ్యామి తథా శృణోమి. 12

మనోరథ స్స్యాదితి చింతయామి
తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి
కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపమ్
సువృక్ష రూప శ్చ వద త్యయం మామ్. 13

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్జిణే
స్వయంభువే చైవ హుతాశనాయ చ
అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతో
వనాకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా. 14

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ద్వాత్రింశస్సర్గః.

అథ త్రయస్త్రింశస్సర్గః

సోఽవతీర్య ద్రుమా త్తస్మా ద్విద్రుమప్రతిమాననః
వినీతవేషః కృపణః ప్రణేప త్యోపసృత్య చ. 1

తా మబ్రవీ న్మహాతేజా హనుమా న్మారుతాత్మజః
శిర స్యంజలి మాధాయ సీతాం మధురయా గిరా. 2

కా ను పద్మపలాశాక్షీ క్షిప్తకౌశేయవాసిని
ద్రుమస్య శాఖా మాలంబ్య తిష్ఠసి త్వ మనిందితే. 3

కి మర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజం
పుండరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణ మివోదకమ్. 4

సురాణా మసురాణాం వా నాగగంధర్వరక్షసాం
యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా కా త్వం భవసి శోభనే. 5

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే
వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే. 6

- కిన్ను చంద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్
రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠసర్వగుణాన్వితా. 7
- కా త్వం భవసి కల్యాణీ త్వ మనిందితలోచనే
కోపా ద్భా యది వా మోహో దృర్ధార మసితేక్షణే. 8
- వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం నాసి కల్యాణ్యరుంధతీ
కోను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే. 9
- అస్మాల్లోకా దముం లోకం గతం త్వ మనుశోచసి
రోదనా దతినిశ్వాసా ద్భూమిసంస్పర్శనా దపి. 10
- న త్వాం దేవీ మహం మన్యే రాజ్ఞ స్సంజ్ఞావధారణాత్
వ్యంజనాని చ తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే. 11
- మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాసి మే మతా
రావణేన జనస్థానా ద్భలా దపహృతా యది. 12
- సీతా త్వ మసి భద్రం తేత స్మమాచక్ష్య పృచ్ఛతః
యథా హి తవ వై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషమ్. 13
- తపసా చాన్వితో వేష స్త్వం రామమహిషీ ధ్రువం
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా. 14
- ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనుమంతం ద్రుమాశ్రితం
పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః. 15
- స్నుషా దశరథ స్వాహం శత్రుపైన్యప్రతాపినః
దుఃసీతా జనక స్వాహం వైదేహస్య మహాత్మనః. 16
- సీతే నామ నామ్నా లహం భార్య రామస్య ధీమతః
సమ ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే. 17
- భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్ సర్వకామసమ్పద్ధినీ
తత్ర త్రయోదశే వర్షే రాజ్యే నేక్ష్మకునందనమ్. 18

- అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే
తస్మిన్ సంభియమాణే తు రాఘవ స్యాభిషేచనే. 19
- కైకేయీ నామ భర్తారం దేవీ వచన మబ్రవీత్
న పిబేయం న భాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనమ్. 20
- ఏష మే జీవిత స్యాంతో రామో యద్యభిషిచ్యతే
యత్త దుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ. 21
- తచ్చే న్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః
స రాజా సత్యవాగ్దేవ్యా వరదాన మనుస్మరన్. 22
- ముమోహ వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యాః క్రూర మప్రియం
తతస్తు ఫ్థవిరో రాజా సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః. 23
- జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్ర్యం రుద న్రాజ్య మయాచత
స పితు ర్వచనం శ్రీమా నభిషేకా త్పరం ప్రియమ్. 24
- మనసా పూర్వ మాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్
దద్యా న్నప్రతిగృహ్ణీయా న్న బ్రూయా త్కించి దప్రియమ్. 25
- అపి జీవితహేతో ర్వా రామ స్సత్యపరాక్రమః
స విహా యోత్తరీయాణి మహార్థాణి మహాయశాః. 26
- విస్మయ మనసా రాజ్యం జనన్యై మాం సమాదిశత్
సాహం తస్యాగత స్కార్థం ప్రస్థితా వనచారిణీ. 27
- నహా మే తేన హీనాయా వాస స్వర్గేఽపి రోచతే
ప్రాగేవ తు మహాభాగ స్సౌమిత్రి ర్మిత్రనందనః. 28
- పూర్వజ స్యానుయాత్రార్థే ద్రుమచీరై రలంకృతః
తే వయం భర్తు రాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః. 29
- ప్రవిష్టాః స్మ పురా దృష్టం వనం గంభీరదర్శనమ్
వసతో దండకారణ్యే తస్యాహ మమితౌజసః. 30

రక్షసాఁ ౭పహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా
ద్యౌ మాసా తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః. 31

ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తత స్త్వక్షామి జీవితమ్,
ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే త్రయస్త్రింశస్సర్గః.

అథ చతుస్త్రింశస్సర్గః

తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమా న్నరియూథపః
దుఃఖా ద్దుఃఖాభిభూతాయా స్సాంత్య ముత్తర మబ్రవీత్. 1

అహం రామస్య సందేశా ద్దేవి దూత స్తవాగతః
వైదేహి కుశలీ రామ స్త్వాం చ కౌశల మబ్రవీత్. 2

యో బ్రాహ్మ మస్తం వేదాంశ్చ వేద వేదవిదాం వరః
స త్వాం దాశరథీ రామో దేవి కౌశల మబ్రవీత్. 3

లక్ష్మణ శ్చ మహాతేజా భర్తు స్తేనచరః ప్రియః
కృతవాన్ శోకసంతప్త శ్శిరసా తేనభివాదనమ్. 4

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః
ప్రీతిసంహృష్టసర్వాంగీ హనూమంత మథాబ్రవీత్. 5

కల్యాణీ బత గాథేయం తౌకికీ ప్రతిభాతి మా
ఏతి జీవంత మానందో నరం వర్షశతా దపి. 6

తయా సమాగతే తస్మిన్ ప్రీతి రుత్పాదితాఁ ౭ద్భుతా
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తాతౌ ప్రచక్రతుః. 7

తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమా న్నరియూథపః
నీత్రాయా శ్శోకదీనాయా స్సమీప ముపచక్రమే. 8

- యథా యథా సమీపం స హనూమా నుపసర్పతి
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే. 9
- అహోధి గుష్కృత మిదం కథితం హి య దస్య మే
రూపాంతర ముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః. 10
- తా మశోకస్య శాఖాం సా విముక్త్వా శోకకర్షితా
తస్యా మే వానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్. 11
- హనుమా నపి దుఃఖార్తాం తాం దృష్ట్వా భయమోహితామ్
అవందత మహాబాహు స్తత స్తాం జనకాత్మజామ్. 12
- హి చైనం భయవిత్రస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత
తం దృష్ట్వా వందమానం తు సీతా శశినిభాననా. 13
- అబ్రవీ ద్దీర్ఘ ముచ్ఛస్య వానరం మధురస్వరా
మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వం రావణ స్వయమ్. 14
- ఉత్పాదయసి మే భూయ స్సంతాపం త న్నశోభనమ్
స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపధృత్. 15
- జనస్థానే మయా దృష్ట స్త్వం స ఏవాసి రావణః
ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర. 16
- సంతాపయసి మాం భూయ స్సంతప్తాం త న్నశోభనం
అథవా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితమ్. 17
- మనసో హి మమ ప్రీతి రుత్పన్నా తవ దర్శనాత్
యది రామస్య దూత స్త్వ మాగతో భద్ర మస్తు తే. 18
- ప్రచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే
గుణాన్ రామస్య కథయ ప్రీయస్య మమ వానర. 19
- చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః
అహోస్వప్నస్య సుఖతా యూఽహ మేవం చిరాహృతా. 20

- ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనోకసం
స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహలక్ష్మణమ్. 21
- పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ
నాహం స్వప్న మిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరమ్. 22
- న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తం ప్రాప్త శ్చాభ్యుదయో మమ
కిన్ను స్యా చ్చిత్తమోహో ఽయం భవే ద్వాతగతి స్త్వీయమ్. 23
- ఉన్మాదజో వికారో వా స్యా దియం మృగతృష్ణికా
అథవా నాయ మున్మాదో మోహోఽప్యన్మాదలక్షణః. 24
- సంబుధ్యే చాహ మాత్మాన మిమం చాపీ వనోకసమ్
ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలోబలమ్. 25
- రక్షసాం కామరూపత్వా న్మేవే తం రాక్షసాధిపమ్
ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా. 26
- న ప్రతి వ్యాజహారాఽథ వానరం జనకాత్మజా
సీతాయా శ్చింతితం బుద్ధ్యా హనుమా న్మారుతాత్మజః. 27
- శ్రోత్రాసుకూలై ర్వచనైస్తదా తాం సంప్రహర్షయత్
ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంత శ్శశీ యథా. 28
- రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా
విక్రమే ణోపపన్న శ్చ యథా విష్ణు ర్మహాయశాః. 29
- సత్యవాదీ మధుర వాగ్దేవో వాచస్పతి ర్యథా
రూపవాన్ సుభగ శ్శ్రీమాన్ కందర్ప ఇవ మూర్తిమాన్. 30
- స్థానక్రోధః ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః
బాహుచ్ఛాయా మవష్టబ్ధో యస్య లోకో మహాత్మనః. 31
- అపకృష్టాశ్రమపదా న్మృగరూపేణ రాఘవం
శూన్యే యేనాపవీతాసి తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ఫలమ్. 32

- న చిరా ద్రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్
రోషప్రముక్తై రిషుభి ర్జ్వలద్భి రివ పావకైః.
- తే నాహం ప్రేషితో దూత స్త్యత్సకాశ మిహగతః
త్యద్వియోగేన దుఃఖార్త స్స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్. 34
- లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా స్సుమిత్రానందవర్ధనః
అభివాద్య మహాబాహు స్స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్. 35
- రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః
రాజా వానరముఖ్యునాం స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్. 36
- నిత్యం స్మరతి రామ స్త్వాం ససుగ్రీవ స్సలక్ష్మణః
దిష్ట్యా జీవసి వైదేహీ రాక్షసీవశ మాగతా. 37
- న చిరా ద్దృక్ష్వసే రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్
మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసమ్. 38
- అహం సుగ్రీవసచివో హనుమా న్నామ వానరః
ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్. 39
- కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః
త్వాం ద్రష్టు ముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్. 40
- నాహ మస్మి తథా దేవి యథా మా మవగచ్ఛసి
విశంకా త్యజ్యతా మేషాశ్రద్ధత్వ వదతో మమ. 41

ఇత్యాదీ, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే చతుష్త్రింశద్వర్గః.

అథ పంచత్రింశస్సర్గః

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్
ఉవాచ వచనం సాంత్య మిదం మధురయా గిరా. 1

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణం
నానరాణాం నరాణాం చ కథ మాసీ త్సమాగమః. 2

యాని రామస్య లింగాని లక్ష్మణస్య చ వానర
తాని భూయ స్సమాచక్ష్య న మాం శోక స్సమావిశేత్. 3

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం రామస్య కీదృశం
కథ మూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే. 4

ఏవ ముక్త స్తు వైదేహ్య హనుమా న్మారుతాత్మజః
తతో రామం యథాతత్త్వ మాఖ్యాతు ముపచక్రమే. 5

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహీ పరిపృచ్ఛసి
భర్తుః కమలపత్రాక్షీ సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ. 6

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై
లక్ష్మితాని విశాలాక్షీ వదత శృణు తాని మే. 7

రామః కమలపత్రాక్ష స్సర్వసత్వమనోహరః
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రమాతో జనకాత్మజే. 8

తేజసా ౭౭దిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః. 9

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజన స్యాభిరక్షితా
రక్షితా స్వస్య పుత్రస్య ధర్మస్య చ పరంతపః. 10

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణస్య రక్షితా
మార్యాదానాం చ లోకస్య కల్తా కారయితా చ సః. 11

- అర్చిష్మా నర్చితో ఒత్పర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః
సాధూనా ముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞః చ కర్మణామ్. 12
- రాజవిద్యావినీత శ్చ బ్రాహ్మణానా ముపాసితా
శ్రుతవాక్ శీలసంపన్నో వినీత శ్చ పరంతపః. 13
- యజుర్వేద వినీత శ్చ వేదవిద్భి స్సుపూజితః
ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః. 14
- విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవ శ్శుభానసః
గూఢజత్రు స్సుతామ్రాక్షో రామో దేవి జై శ్శృణుతః. 15
- దుందుభి స్సననిర్ఘోష స్సీగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాక్
సమ స్సమవిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః. 16
- త్రిస్థిర స్త్రప్రలంబ శ్చ త్రిసమ స్త్రిషు చోన్నతః
త్రితామ్ర స్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీర స్త్రిషు నిత్యశః. 17
- త్రివలీవాం స్త్ర్యవనత శ్చతుర్వ్యంగ స్త్రిశీర్షవాక్
చతుష్కుల శ్చతుర్లేఖ శ్చతుష్కిష్కు శ్చతుస్సమః. 18
- చతుర్దశసమద్వంద్వ శ్చతుర్దంష్ట్ర శ్చతుర్గతిః
మహోష్ఠహనునాస శ్చ పంచస్నిగ్ధో ఒష్ఠవంశవాన్. 19
- దశపద్మో దశబృహ త్రిభి ర్వాప్తో ద్విశుక్లవాక్
షడున్నతో నవతను స్త్రిభి ర్వాప్తోతి రాఘవః. 20
- సత్యధర్మపర శ్శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః
దేశకాలవిభాగజ్ఞ స్సర్వలోకప్రియంవదః. 21
- భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్ర సౌమిత్ర రవరాజితః
అనురాగేణ రూపేణ గుణై శ్చైవ తథావిధః. 22
- తా వుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనసముత్సుకౌ
విచిన్వంతౌ మహీం కృత్వా మస్మాభి రభిసంగతౌ. 23

- త్వా మేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరామ్
దదర్శతు ర్మృగపతిం పూర్వజే నావరోపితమ్. 24
- ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠే తు బహుపాదపసంకులే
భ్రాతు ర్భయార్త మాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్. 25
- వయం తు హరిరాజం తం సుగ్రీవం సత్వసంగరమ్
పరిచర్యాస్మహే రాజ్యా త్పూర్వజే నావరోపితమ్. 26
- తత స్తా చీరవసనౌ ధనుః ప్రవరపాణినౌ
ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశ ముపాగతౌ. 27
- స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః
అవప్లుతో గిరే స్తస్య శిఖరం భయమోహితః. 28
- తత స్స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః
తయో స్సమీపం మా మేవ ప్రేషయామాస సత్వరమ్. 29
- తా వహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనా త్ప్రభూ
రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలి రుపస్థితః. 30
- తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతినమన్వితౌ
పుష్ట మారోఽప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ. 31
- నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మానే
తయో రన్యోన్య సల్లాపా ద్భృశం ప్రీతి రజాయత. 32
- తత స్తా ప్రీతినంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ
పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా. 33
- తత స్స సాంత్యయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః
స్త్రీహేతో ర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్త మురుతేజసా. 34
- తత స్త్వన్నాశజం శోకం రామ స్సాక్షిష్టకర్మణః
లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్. 35

- స శ్రుత్వా వానరేంద్ర స్తు లక్ష్మణే నేరితం వచః
తదాసీ నిష్ప్రభోః లత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్. 36
- తత స్త్వద్గ్రాత్రశోభీని రక్షసా హియమాణయా
యా న్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే. 37
- తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః
సంహృష్టా దర్శయామాసు ర్గతిం తు న విదుస్తవ. 38
- తాని రామాయ దత్తాని మయై వోపహృతాని చ
స్వనవం త్యవకీర్ణాని తస్మి న్విగతచేతసి. 39
- తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ
తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్. 40
- పశ్యత స్తాని రుదత స్తామ్యత శ్చ పునఃపునః
ప్రాదీపయన్ దాశరథీ స్తాని శోకహుతాశనమ్. 41
- శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా
మయాపి వివిధై ర్వాత్మైః కృచ్ఛాద్ దుత్థాపితః పునః. 42
- తాని దృష్ట్వా మహాబాహు ర్దర్శయిత్వా ముహు ర్ముహుః
రాఘవ స్సహసౌమిత్రి స్సుగ్రీవే స న్యవేదయత్. 43
- స తవాదర్శనా దార్యే రాఘవః పరితప్యతే
మహతా జ్వలతా నిత్య మగ్నినే వాగ్నిపర్వతః. 44
- త్వత్కృతే త మనిద్రా చ శోక శ్చింతా చ రాఘవం
తాపయంతి మహాత్మాన మగ్న్యగౌర మివాగ్నయః. 45
- తవాదర్శనశోకేన రాఘవః ప్రవిచాల్యతే
మహతా భూమికంపేన మహా నివ శిలోచ్ఛయః. 46
- కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రప్రవణాని చ
చరన్తు రతి మాప్నోతి త్వా మపశ్యన్తుపాత్మాజే. 47

స త్వాం మనుజశార్దులః క్షీప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః
సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే. 48

సహితౌ రామసుగ్రీవా వుభా వకురుతాం తదా
సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం తథా. 49

తత స్తాభ్యం కుమారాభ్యం వీరాభ్యం స హరీశ్వరః
కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః. 50

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలిన మాహవే
సర్వర్క్ష హరిసంఘానాం సుగ్రీవ మకరో త్పతిమ్. 51

రామసుగ్రీవయో రైక్యం దే వ్యేవం సమజాయత
హనుమంతం చ మాం విద్ధి తయో ర్ద్విత మిహాగతమ్. 52

స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవ స్సమానీయ హరీశ్వరాః
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాః. 53

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహాజనా
అద్రిరాజప్రతీకాశా స్సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్. 54

తత స్తు మార్గమాణా వై సుగ్రీవ వచనాతురాః
చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం పయ మన్యే చ వానరాః. 55

అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూను ర్మహాబలః
ప్రస్థితః కపిశార్దుల స్త్రిభాగబలసంవృతః. 56

తేషాం నో విప్రణష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే
భృశం శోకపరీతానా మహోర్రాత్రగణా గతాః. 57

తే వయం కార్యనైరాశ్యా త్కాల స్యాతిక్రమేణ చ
భయా చ్చ కపిరాజస్య ప్రాణాం స్తక్తుం వ్యవస్థితాః. 58

విచిత్ర వనదుర్గాణి గిరిప్రసవణాని చ
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాం స్తక్తుం సముద్యతాః. 59

- దృష్ట్యా ప్రాయోపవిష్టాం శ్చ సర్వా న్వానరపుంగవాః
భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయ దంగదః. 60
- తవ నాశం చ వైదేహి వాలిన శ్చ వధం తథా
ప్రాయోపవేశ మస్మాకం మరణం చ జటాయుషః. 61
- తేషాం న స్స్వమిసందేశా న్నిరాశానాం ముమూర్షతాం
కార్యహేతో రివాయాత శ్శకుని ర్వీర్యవాః మహాన్. 62
- గృధ్రరాజస్య సోదర్య స్సంపాతి ర్నామ గృధ్రరాట్
శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపా దిదం వచన మబ్రవీత్. 63
- యవీయా న్నేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః
ఏత దాఖ్యాతు మిచ్ఛామి భవద్భి ర్వానరోత్తమాః. 64
- అంగదోఽకథయ త్తస్య జనస్థానే మహా ద్వధం
రక్షసా భీమరూపేణ త్వా ముద్దిశ్య యథాతథమ్. 65
- జటాయుషో వధం శ్రుత్వా దుఃఖిత స్సోఽరుణాత్మజః
త్వాం శశంస వరారోహే వసంతీం రావణాలయే. 66
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనం
అంగదప్రముఖా స్సార్థం తత స్సంప్రప్థితా వయమ్. 67
- వింధ్యా దుత్థాయ సంప్రాప్తా స్సాగర స్యాంత ముత్తరం
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహ హృష్టా స్తుష్టాః ప్లవంగమాః. 68
- అంగదప్రముఖా స్సర్వే వేలోపాంత ముపస్థితాః
చింతాం జగ్ముః పునర్భీతా స్త్వద్దర్శనసముత్సృకాః. 69
- అథాహం హరిపై న్యస్య సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః
వ్యవధాయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః. 70
- లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా
రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకపరిప్లుతా. 71

- ఏత త్తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్త మనిందితే
అభిభాషస్య మాం దేవి దూతో దాశరథే రహమ్. 72
- తం మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్త మిహోగతం
సుగ్రీవసచివం దేవి బుద్ధ్యస్య పవనాత్మజమ్. 73
- కుశలీ తవ కాకుత్ స్థ స్సర్వశస్త్రభృతాం వరః
గురో రారాధనే యుక్తో లక్ష్మణ శ్చ సులక్షణః. 74
- తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తు స్తవ హితే రతః
అహ మేక స్తు సంప్రాప్త స్సుగ్రీవ వచనా దిహ. 75
- మయేయ మసహాయేన చరతా కామరూపిణా
దక్షిణా ది గనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా. 76
- దిష్ట్యాహం హరి సైన్యానాం త్వన్నాశ మనుశోచతాం
అపనేష్యామి సంతాపం తవాభిగమశంసనాత్. 77
- దిష్ట్యా హి మమ న వ్యర్థం దేవి సాగరలంఘనం
ప్రాప్స్వామ్యహ మిదం దిష్ట్యా త్వద్దర్శనకృతం యశః. 78
- రాఘవ శ్చ మహావీర్యః క్షీప్రం త్వా మభివత్స్యతే
సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్. 79
- మాత్యవా న్నామ వైదేహీ గిరీణా ముత్తమో గిరిః
తతో గచ్ఛతి గోక్షర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః 80
- స చ దేవరిభిర్నిష్ఠః పితా మమ మహాకపిః
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదన ముద్ధరత్. 81
- తస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి
హనుమా నితి విఖ్యాతో లోకే స్సేనైవ కర్మణా. 82
- విశ్వాసార్థం తు వైదేహీ భర్తు రుక్తా మయా గుణాః
అచిరా ద్రాఘవో దేవి త్వా మితో నయితానఘే. 83

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభి శ్శోకకర్మితా
ఉపపన్నై రభిజ్ఞానై ర్నాతం త మవగచ్ఛతి. 84

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్ష్యాభ్యాం ముమో చానందజం జలమ్. 85

చారు త ద్ద్వదనం తస్యా స్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం
అశోభత విశాలాక్ష్య రాహుముక్త ఇవోదురాత్. 86

హనుమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా
అథోవాచ హనుమాం స్తా ముత్తరం ప్రియదర్శనామ్. 87

ఏత త్తే సర్వ మాఖ్యాతం సమాశ్వాసీహి మైథిలి
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియా మ్యహమ్. 88

హతే లసురే సంయతి శంబసాదనే
కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్
తతో లస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి
ప్రభావత స్తత్ప్రతిమ శ్చ వానరః. 89

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వి శత్రుహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచత్రింశస్సర్గః.

అథ షట్త్రిశస్సర్గః

భూయ ఏవ మహాతేజా హనుమా న్మారుతాత్మజః
అబ్రవీ త్పుత్రితం వాక్యం సీతా ప్రత్యయకారణాత్. 1

వానరో లహం మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః
రామనామాంకితం చేదం ఐశ్వ దేవ్యంగుళీయకమ్. 2

ప్రత్యయార్థం తవాల్లసీతం తేన దత్తం మహాత్మనా
సమాశ్వాసీహి భద్రం తే క్షీణ దుఃఖఫలా హ్యసి. 3

- ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ తస్య సీతాయై వానరోత్తమః
గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణమ్
భర్తార మివ సంప్రాప్తా జానకీ ముదితాభవత్. 4
- చారు తద్వదనం తస్యా స్తామ్రశుక్లాయ తేక్షణమ్
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోదురాట్. 5
- తత స్సా హీమతీ బాలా భర్తృసందేశహర్షితా
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిమ్. 6
- విక్రాంత స్త్వం సమర్థ స్త్వం ప్రాజ్ఞస్త్వం వానరోత్తమ
యే నేదం రాక్షసపదం త్వ యైకేన ప్రధర్షితమ్. 7
- శతయోజనవిస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః
విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీకృతః. 8
- న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో రావణా న్నాపి సంభ్రమః. 9
- అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుమ్
యద్యపి ప్రేషిత స్తేన రామేణ విదితాత్మనా. 10
- ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో రామో న హ్యపరీక్షితమ్
పరాక్రమ మవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః. 11
- దిష్ట్యా చ కుశలీ రామో ధర్మాత్మా సత్యసంగరః
లక్ష్మణ శ్చ మహాతేజా స్సుమిత్రానందవర్ధనః. 12
- కుశలీ యది కాకుత్ స్థః కిం మ సాగరమేఖలాం
మహీం దహతి కోపేన యుగాంతాగ్ని రివోత్థితః. 13
- అథవా శక్తిమంతౌ తౌ సురాణా మపి నిగ్రహే
మమైవ తు న దుఃఖానా మస్తి మన్యే విపర్యయః. 14

- కచ్చి న్న వృథితో రామః కచ్చి న్న పరితప్యతే
ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః. 15
- కచ్చి న్న దీనస్సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి
కచ్చి త్పురుషకార్యాణి కురుతే నృపతేస్సుతః. 16
- ద్వివిధం త్రివిధోపాయ ముపాయ మపి సేవతే
విజిగీషు స్సుహృ త్కచ్చి న్నిత్రేషు చ పరంతపః. 17
- కచ్చి న్నిత్రాణి లభతే మిత్రై శ్చా ప్యభిగమ్యతే
కచ్చిత్కుల్యాణమిత్రశ్చ మిత్రై శ్చాపి పురస్కృతః. 18
- కచ్చి దాశాస్త్రీ దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్మజః
కచ్చి త్పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే. 19
- కచ్చి న్న విగతస్నేహః ప్రవాసా న్మయి రాఘవః
కచ్చి న్మాం వ్యసనా దస్మా న్మోక్షయిష్యతి వానర. 20
- సుఖానా ముచితో నిత్య మసుఖానా మనుచితః
దుఃఖ ముత్తర మాసాద్య కచ్చి ద్రామో న సీదతి. 21
- కౌసల్యాయా స్తథా కచ్చి త్సుమిత్రాయా స్తథైవ చ
అభీక్షం శ్రూయతే కచ్చి త్కుశలం భరతస్య చ. 22
- మన్నిమిత్రేన మానార్హః కచ్చి చ్ఛౌకేన రాఘవః
కచ్చి న్నాన్యమనా రామః కచ్చి న్మాం తారయిష్యతి. 23
- కచ్చి దక్షౌహిణీం భీమాం భరతో భ్రాతృవత్సలః
ధ్వజినీం మంత్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్స్కృతే. 24
- వానరాధిపతి శ్రీమాన్ సుగ్రీవః కచ్చి దేష్యతి
మత్స్కృతే హరిభి క్షౌరై ర్వృతో దంతనఖాయుధైః. 25
- కచ్చి చ్చ లక్ష్మణ శూర స్సుమిత్రానందవర్ధనః
అప్రవిచ్చరజాలేన రాక్షసా న్విధ మిష్యతి. 26

రాద్రేణ కచ్చిద్రస్తేణ జ్వలతా నిహతం రణే
ద్రక్ష్యా మ్యలేన కాలేన రావణం ససుహృజ్జనమ్. 27

కచ్చి న్న తద్దేమసమానవర్ణమ్
తస్మాననం పద్మసమానగంధి
మయా వినా శుష్యతి శోకదీనమ్
జలక్షయే పద్మ మి వాతపేన. 28

ధర్మాపదేశా త్యజత శ్చ రాజ్యమ్
మాం చా ప్యరణ్యం సయతః పదాతిమ్
నాసీ ద్యుథా యస్య న భీ ర్ష శోకః
కచ్చిచ్చదైర్యం హృదయే కరోతి. 29

న చాస్య మాతా న పితా చ నాన్య
స్నేహో ద్విశిష్టో లస్తి మయా సమో వా
తావ త్వహం దూత జిజీవిషేయమ్
యాన త్ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య. 30

ఇతీవ దేవీం వచనం మహార్థమ్
తం వానరేంద్రం మధురార్థ ముక్త్వా
శ్రోతుం పున స్తస్య వచో లభిరామమ్
రామార్థయుక్తం విరరామ రామా. 31

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా మూరుతి ర్భీమవిక్రమః
శిర స్సంజలి మాధాయ వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్. 32

న త్యా మిహస్థాం జానీతే చామః కులః కే
తేన త్వాం నానయ త్యాశు శచీ మివ పురందరః. 33

శ్రుత్వా తు వచో మమ్యం ధీమతీ మమ్యం
చమూం ప్రకర్ష న్మహతీం హర్యక్షగణసంకులామ్. 34

- విష్టంభయిత్వా బాణౌఘై రక్షోభ్యం వరుణాలయమ్
కరిష్యతి పురీం లంకాం కాకుత్స్థ శ్శాంతరాక్షసామ్. 35
- తత్ర యద్యంతరా మృత్యు ర్యది దేవా స్సహాసురాః
స్థాస్యంతి పథి రామస్య స తా నపి వధిష్యతి. 36
- త వాదర్శవజే నార్యే శోకేన స పరిష్లుతః
న శర్మ లభతే రామ స్సింహార్దిత ఇవ ద్విషః. 37
- మలయేన చ వింధ్యేన మేరుణా మందరేణ చ
దర్బురేణ చ తే దేవి శశే మూలఫలేన చ. 38
- యథా సునయనం వల్గు బింబోష్ఠం చారుకుండలమ్
ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్ర మివోదితమ్. 39
- క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహీ రామం ప్రసవణే గిరౌ
శతక్రతు మివాసీనం నాకపుష్పస్య మూర్ధని. 40
- న మాంసం రాఘవో భుక్తే న చాఽపి మధుసేవతే
వన్యం సువిహితం నిత్యం భిక్ష మశ్నాతి పంచమమ్. 41
- నైవదంశా న్న మశకా న్న కీటా న్న సరీసృపాః
రాఘవో ఽపనయే ద్గాత్రా త్వద్గతే నాంతరాత్మనా. 42
- నిత్యం ధ్యానపరో రామో నిత్యం శోకపరాయణః
నాన్య చ్ఛింతయతే కించి త్స తు కామవశం గతః. 43
- అనిద్ర స్సతతం రామ స్సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః
సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరన్ ప్రతిబుద్ధ్యతే. 44
- దృష్త్వా ఫలం వా పుష్పం వా యద్వా ఽన్య త్సుమనోహరం
బహుశో హా ప్రియే త్యేవం శ్వసం స్త్వా మభిభాషతే. 45
- స దేవి నిత్యం పరితప్యమాన
స్త్వా మేవ సీతే త్యభిభాషమాణః

ధృతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా
తవైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః. 46

సా రామసంకీర్తనవీతశోకా
రామస్య శోకేన సమానశోకా
శరమ్మఖే సాంబుదశేషచంద్రా
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ. 47

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వి శత్రుహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే షట్త్రింశస్సర్గః.

అథ సప్తత్రింశ సర్గః

సీతా తద్వచనం శ్రుత్వా పూర్ణచంద్రనిభాననా
హనూమంత మువా చేదం ధర్మార్థసహితం వచః. 1

అమృతం విషసంస్పృష్టం త్వయా వానర భాషితం
యచ్చ నాన్యమనా రామో యచ్చ శోకపరాయణః. 2

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే
రజ్జ్వేన పురుషం బద్ధ్వా కృతాంతః పరికర్షతి. 3

విధి ర్నూన మసంహార్యః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ
సామిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్. 4

శోకస్యాస్య కదా పారం రాఘవో లఙ్ఘిగమిష్యతి
ప్లవమానః పరిశ్రాంతో హతనా స్సాగరే యథా. 5

రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణం
లంకా మున్ములితాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః. 6

స వాచ్య స్సంతర్పర స్వేతి యావ దేవ న పూర్యతే
ఆయం సంవత్సరః కాల స్తావద్ధి మమ జీవితమ్. 7

- వర్తతే దశమో మాసో ద్వౌతు శేషో ప్లవంగమ
రావణేన నృశంసేవ సమయో యః కృతో మమ. 8
- విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి
అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్కురుతే మతిమ్. 9
- మమ ప్రతి ప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే
రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశం గతమ్. 10
- జ్యేష్ఠా కన్యానలా నామ విభీషణసుతా కపే
తయా మమేద మాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్. 11
- అసంశయం హరిశ్రేష్ఠ క్షీప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః
అతరాత్మా హి మే శుద్ధ స్తస్మిం శ్చ బహవో గుణాః. 12
- ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వ మాన్యశంస్యం కృతజ్ఞతా
విక్రమ శ్చ ప్రభావ శ్చ సంతి వానర రాఘవే. 13
- చతుర్దశసహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః
జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః క స్తస్య నో ద్విజేత్. 14
- న స శక్య స్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః
అహం తస్య ప్రభావజ్ఞా శక్ర స్వేవ పులోమజా. 15
- శరజాలాంశుమాన్ శూరఃకపే రామదివాకరః
శత్రుర్క్షోమయం తోయ ముపశోషం నయిష్యతి. 16
- ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోకకర్శితామ్
అశ్రుసంపూర్ణనయనా మువాచ వచనం కపిః. 17
- శ్రుత్వా తు వచో మహ్యం క్షీప్ర మేష్యతి రాఘవః
చమూం ప్రకర్ష నృహతీం హర్ష్యక్షగణసంకులామ్. 18
- అథవా మోచయిష్యామి త్వా మద్వైవ వరాననే
అస్మా ద్దుఃఖా దుపారోహ మమ పృష్ఠ మనిందితే. 19

- త్వాం హి పృష్ఠగతాం కృత్వా సంతరిష్యామి సాగరమ్
శక్తి రస్తిహి మే వోడుం లంకా మపి సరావణామ్. 20
- అహం ప్రసవణస్థాయ రాఘవా యాద్య మైథిలి
ప్రాపయిష్యామి శక్తాయ హవ్యం హుత మివానలః. 21
- ద్రక్ష్య స్యద్వైవ వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణమ్
వ్యవసాయసమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా. 22
- త్వద్దర్శనకృతోత్సాహ మాశ్రమన్తం మహాబలమ్
పురందర మివాసీనం నాకరాజస్య మూర్ధని. 23
- పృష్ఠ మారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్వ శోభనే
యోగ మన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకే నేవ రోహిణీ. 24
- కథయం తీవ చంద్రేణ సూర్యేణ చ మహార్చిషా
మత్పృష్ఠ మధిరుహ్య త్వం తరాఽఽకాశమహార్ణవౌ. 25
- న హి మే సంప్రయాతస్య త్వా మితో నయతో ఽంగనే
అనుగంతుం గతిం శక్తా స్సర్వే లంకానివాసినః. 26
- యదై వాహ మిహ ప్రాప్త స్తదై వాహ మసంశయః
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వా ముద్యమ్య విహాయసమ్. 27
- మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠా చ్ఛృత్వా వచన మద్భుతమ్
హర్షవిస్మితసర్వాంగీ హనుమంత మథాబ్రవీత్. 28
- హనుమన్ దూర మధ్వానం కథం మాం వోడు మిచ్ఛసి
తదేవ ఖలు తే మన్యే కపిత్వం హరియూథప. 29
- కథం వా లృశరీర స్త్వం మా మితో నేతు మిచ్ఛసి
సకాశం మానశేంద్రస్య భర్తు ర్మేష్టవగర్హభ. 30
- సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమా న్నార్మతాత్మజః
చింతయామాస లక్ష్మీవా న్నవం పరిభవం కృతమ్. 31

- న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాఽసితేక్షణా
తస్మా తృశ్యతు వైదేహీ యద్రూపం మమ కామతః. 32
- ఇతి సంవింత్య హనుమాం స్తదా ప్లవగసత్తమః
దర్శయామాస వైదేహ్య స్స్వరూప మరిమర్దనః. 33
- స తస్మా త్పాదపా ద్దీమా నాప్లుత్య ప్లవగర్షభః
తతో వర్ధితు మారేభే సీతాప్రత్యయకారణాత్. 34
- మేరుమందరసంకాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః
అగ్రతో వ్యవతస్థో చ సీతాయా వానరోత్తమః. 35
- హరిః పర్వతసంకాశ స్తామ్రవక్త్రో మహాబలః
వజ్రదంష్ట్రనఖో భీమో వైదేహీ మిద మబ్రవీత్. 36
- సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్
లంకా మిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తి రస్తి మే. 37
- త దనస్థాప్యతాం బుద్ధి రలం దేవి వికాంక్షయా
విశోకం కురు వైదేహీ రాఘవం సహలక్ష్మణమ్. 38
- తం దృష్ట్వా భీమసంకాశ మువాచ జనకాత్మజా
పద్మపత్త్రవిశాలాక్షీ మారుత స్సౌరసం సుతమ్. 39
- తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానామి మహాకపే
వాయో రివ గతిం చైవ తేజ శ్చాగ్నే రివాద్భుతమ్. 40
- ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమి మాగంతు మర్హతి
ఉదధే ర ప్రమేయస్య పారం వానరపుంగవ. 41
- జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ
అవశ్యం సంప్రధా ర్యాశు కార్యసిద్ధి ర్మహాత్మనః. 42
- అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ మమ గంతుం త్వయాఽనఘ
వాయువేగసవేగస్య వేగో మాం మోహయే త్తవ. 43

- అహ మాకాశ మాపన్నా హ్యప ర్యుపరి సాగరమ్
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠా ద్భయా ద్వేగేన గచ్ఛతః. 44
- పతితా సాగరే చాహం తిమిన్ద్రకరుషాకులే
భవేయ మాశు వివశా యాదసా మన్న ముత్తమమ్. 45
- న చ శక్త్యే త్వయా సార్థం గంతుం శత్రువినాశన
కళత్రపతి సందేహ స్త్వయ్యపి స్యా దసంశయః. 46
- హియమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః
అనుగచ్ఛేయు రాదిష్ఠా రావణేన దురాత్మనా. 47
- తై స్త్వం పరివృత శ్శూరై శ్శూల ముద్గరపాణిభిః
భవే స్త్వం సంశయం ప్రాప్తో మయా వీర కళత్రవాన్ 48
- సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసా స్త్వం నిరాయుధః
కథం శక్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుమ్. 49
- యుధ్యమానస్య రక్షోభి స్తవతైః క్రూరకర్మభిః
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠా ద్భయార్తా కపిసత్తమ. 50
- అథ రక్షాంసి భీమాని మహంతి బలవంతి చ
కథంచి త్సాంపరాయే త్సాం జయేయుః కపిసత్తమ. 51
- అథనా యుధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః. 52
- మాం వా హరేయు స్త్వ ధస్తా ద్విశసేయు రథాపి వా
అవ్వనస్థా హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ. 53
- అహం వాపి విపద్యేయం రక్షోభి రభితర్జితా
త్వత్ప్రియత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు. 54
- కామం త్వ మసి పర్యాప్తో నిహంతుం సర్వరాక్షసాన్
రాఘవస్య యశో హీయేత్త్వయా శస్త్రస్తు రాక్షసైః. 55

- అథవాఽఽదాయ రక్షాంసి న్యసేయు స్సంవృతే హి మామ్
యత్ర తే నాభిజానీయు ర్ధరయో నాపి రాఘవౌ. 56
- ఆరంభ స్తు మదర్థో ఽయం తత స్తవ నిరర్థకః
త్వయా హి సహ రామస్య మహా నాగమనే గుణః. 57
- మయి జీవిత మాయత్తం రాఘవస్య మహాత్మనః
భ్రాతృణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ. 58
- తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు శోకసంతాపకర్శితౌ
సహ సర్వర్క్షహరిభి స్త్యక్త్యతః ప్రాణసంగ్రహమ్. 59
- భర్తృ భక్తిం పురస్కృత్య రామా దన్యస్య వానర
న స్పృశామి శరీరం తు పుంసో వానర పుంగవ. 60
- య దహం గాత్రసంస్పర్శం రావణస్య బలా ద్గతా
అనీశా కిం కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ. 61
- యది రామో దశగ్రీవ మిహ హత్వా సబాంధవమ్
మా వితో గృహ్య గచ్ఛేత త త్తస్య సదృశం భవేత్. 62
- శ్రుతా హి దృష్టా శ్చ మయా పరాక్రమా
మహాత్మన స్తస్య రణావమర్దినః
న దేవగన్ధర్వభుజంగరాక్షసా
భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే. 63
- సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకార్ముకమ్
మహాబలం వాసవతుల్యవిక్రమమ్
సలక్షణం కో విషహేత రాఘవమ్
హుతాశనం దీప్త మివానిలేరితమ్. 64
- సలక్షణం రాఘవ మాజిమర్దనమ్
దిశాగజం మత్త మివ వ్యవస్థితమ్

సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే
యుగాంతసూర్యప్రతిమం శరాద్విషమ్. 65

స మే హరిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం పతిమ్
సయూధపం క్షీప్ర మిహోపపాదయ
చిరాయ రామం ప్రతి శోకకర్షితామ్
కురుష్య మాం వానరముఖ్య హర్షితాం. 66

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తత్రింశస్సర్గః.

అథ అష్టత్రింశ స్సర్గః

తత స్స కపిశార్దూలస్తేన వాక్యేన హర్షితః
సీతా మువాచ త చ్చుర్భిత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః. 1

యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనాం వినయస్య చ. 2

స్త్రీత్వం న తు సమర్థం హి సాగరం వృథివర్తితుమ్
మా మథిష్ఠాయ విష్ణీర్థం శతయోజన మాయతమ్. 3

ద్వితీయం కారణం య చ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే
రామా దన్యస్య నార్థామి సంస్పర్శ మితి జానకీ. 4

ఏత త్తే దేవి సదృశం పత్న్యా వ్రస్య మహాత్మానః
కా ప్యన్యత్వా మృతే దేవి బ్రూయా ద్దవన మీదృశమ్. 5

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థ స్సర్వం నిరవశేషతః
చేష్టితం య త్వయా దేవి భాషితం మమ చాగ్రతః. 6

కారణై ర్భహుభి ర్దేవి రామప్రియచిక్కిర్యయా
షేహప్రస్కన్న మనసా మయైత త్సముదీరితమ్. 7

- లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వా ద్దుష్టరత్వా నృచోదధేః
సామర్థ్యా దాత్మన శ్చైవ మయైత త్సముదీరితమ్. 8
- ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతు మద్వైవ రఘుబంధునా
గురుష్నేహేన భక్త్యా చ నాన్య ధైత దుదాహృతమ్. 9
- యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్థ మనిందితే
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయా ద్రాఘవో హి తత్. 10
- ఏవ ముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా
ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగఢితాక్షరమ్. 11
- ఇదం శ్రేష్ఠ మభిజ్ఞానం బ్రూయా వ్యంతు మమ ప్రియం
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పురా. 12
- తాపాసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే
తస్మిన్ సిద్ధాశ్రమే దేశే మందాకిన్యా హ్యదూరతః. 13
- తస్యేవననషండేషు నానాపుష్పసుగంధిషు
విహృత్య సలిలక్లిన్నా తవాంకే సముపావిశమ్. 14
- తతో మాంససమాయుక్తో వాయసః పర్యతుండయత్
త మహం లోష్ఠ ముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసమ్. 15
- దారయన్ స చ మాం కాక స్తత్రైవ పరిలీయతే
న చాప్యవారమ స్మాంపా ద్భక్షార్థీ బలిభోజనః. 16
- ఉత్కర్షన్త్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్షిణీ
ప్రస్యమానే చ వసనే తతోదృష్ట్వా త్వయా హ్యహమ్. 17
- త్వయా ౭వహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా
భక్షగృధ్రేన కాకేన దారితా త్వా ముపాగతా. 18
- ఆసీనస్య చ తే శ్రాంతా పున రుత్సంగ మావిశమ్
క్రుద్ధంతీ చ ప్రహృష్టేన త్వయా ౭హం పరిసాంత్యతా. 19

- బాష్పపూర్ణ ముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమార్జితీ
లక్ష్మితా లహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా. 20
- పరిశ్రమా త్ప్రసుప్తా చ రాఘవాంకే లప్యహం చిరమ్
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతా గ్రజః. 21
- స తత్ర పునరే వాథ వాయస స్సముపాగమత్
తత స్సుప్తప్రబుద్ధాం మాం రామ స్యాంకా త్సముత్థితామ్. 22
- వాయస స్సహసాగమ్య విదదార స్తనాంతరే
పునః పున రథోత్పత్య విదదార స మాం భృశమ్. 23
- తత స్సముత్క్షిప్తో రామో ముక్తై శ్శోణితబింధుభిః
వాయసేన తత స్తేన బలవత్ క్లిశ్యమానయా. 24
- స మయా బోధిత శ్శ్రీమాన్ సుఖసుప్తః పరంతపః
స మాం దృష్ట్వా మహాబాహు ర్పితున్నాం స్తనయో స్తదా. 25
- ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్ వాక్య మభాషత
కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వై స్తనాంతరమ్. 26
- కః క్రిడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా
వీక్షమాణ స్తత స్తం వై వాయసం సముద్వైక్షత. 27
- నఖై స్సరుధిరై స్తీక్ష్ణై ర్మా మే వాభిముఖం స్థితమ్
పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః. 28
- ధరాంతరగత శ్శ్రీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః
తత స్తస్మి న్మహాబాహుః కోపసంవర్తి తేక్షణః. 29
- వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం మతిం మతిమతాం వరః
స దర్శం సంస్తరా ద్గృహ్య బ్రాహ్మేణ యోజయత్. 30
- స దీప్త ఇవ కాలాగ్ని ర్జ్వాలా లాభిముఖో ద్విజమ్
స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్శం తం వాయసం ప్రతి. 31

- తత స్తం వాయసం దర్శ సోంబరే ౭నుజగామ హ
అనుస్పష్ట స్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిమ్. 32
- లోకకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ
స పిత్రా చ పరిత్యక్త స్సరై శ్చ సమహర్షిభిః. 33
- త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్య శ్శరణాగతమ్. 34
- వధార్థ మపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్
న శర్మ లబ్ధ్వా లోకేషు త మేవ శరణం గతః. 35
- పరిద్యునం విషణ్ణం చ స త మాయాంత మబ్రవీత్
మోఘం కర్తుం న శక్యం తు బ్రాహ్మ మస్తం తదుచ్యతామ్. 36
- హినస్తు దక్షిణాక్షి త్వచ్చర ఇత్యథ పో౭బ్రవీత్
తత స్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్. 37
- దత్వా స దక్షిణం వేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః
స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ. 38
- విస్పష్ట ప్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్
మత్కృతే కాకమాత్రే తు బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితమ్. 39
- కస్మా ద్యో మాం హరే త్వత్తః క్షమసే తం మహీపతే
స కురుష్వ మహోత్సాహః కృపాం మయి నరర్షభ. 40
- త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే
ఆన్యశంస్యం పరో ధర్మ స్త్వత్త ఏవ మయా శ్రుతః. 41
- జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలమ్
అపారపార మక్షోభ్యం గాంభీర్యా త్నాగరోపమమ్. 42
- భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమమ్
ఏవ మస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠ స్సత్యవా న్బలవా నపి. 43

- కిమర్థ మస్తం రక్షస్సు న యోజయతి రాఘవః
న నాగా నాపి గంధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః. 44
- రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమాధితుమ్
తస్య వీర్యవతః కశ్చి ద్యద్భస్తి మయి సంభ్రమః. 45
- కిమర్థం న శరై స్తీక్ష్ణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్
భ్రాతు రాదేశ మాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః. 46
- కస్య హేతో ర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః
యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయుగ్నిసమ తేజసౌ. 47
- సురాణా మసి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మా ముపేక్షతః
మమైవ దుష్కృతం కించి న్మహా దస్తి న సంశయః. 48
- సమర్థా వపి తౌ య న్మాం నావేక్షేతే పరంతపౌ
వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్. 49
- అథాబ్రవీ న్మహాతేజా హనుమా న్మారుతాత్మజః
త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన మే శపే. 50
- రామే దుఃఖాభివన్నే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే
కథంచి ద్భవతీ దృష్ట్వా న కాలః పరిశోచితుమ్. 51
- ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం ద్రక్ష్య స్యంత మనిందితే
తా నృభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ. 52
- త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః
హత్వా చ సమరే క్రూరం రావణం సహబాంధవమ్. 53
- రాఘవ స్త్వాం విశాలాక్షి నేష్యతి స్వాం పురీం ప్రతి
బ్రూహి యద్రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణ శ్చ మహాబలః. 54
- సుగ్రీవో నాపి తేజస్వీ హరయోఽపి సమాగతాః
ఇత్యుక్తవతి తస్మిం స్తు సీతా సురసుతోపమా. 55

- ఉవాచ శోకసంతప్తా హనుమంతం ప్లవంగమం
కాసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్వినీ. 56
- తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ
సజ శృ సర్వరత్నాని ప్రియా యా శృ వరాంగనాః. 57
- ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యా మపి దుర్లభమ్
పితరం మాతరం చైవ సమ్మా న్యాభిప్రసాద్య చ. 58
- అనుప్రప్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః
అనుకూలేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖ మనుత్తమమ్. 59
- అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయ స్వనే
సింహస్కంధో మహాబాహు ర్మనస్వీ ప్రియదర్శనః. 60
- పితృవ ద్వర్తతే రామే మాతృవ న్మాం సమాచరన్
ప్రియమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణాః. 61
- వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాక్ శక్తో న బహుభాషితా
రాజపుత్రః ప్రియశ్శ్రేష్ఠ స్సదృశ శ్వశురస్య మే. 62
- మమ స్థియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణాః
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తా ముద్వహతి వీర్యవాక్. 63
- యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్త మార్య మనుస్మరేత్
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనా న్మమ. 64
- మృదు ర్నిత్యం శుచి ర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణాః
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్. 65
- త్వ మస్మిన్ కార్యనిర్వోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ
రాఘవ స్త్వత్సమారంభా న్మయి యత్పథరో భవేత్. 66
- ఇదం బ్రూయా శృ మే నాథం శూరం రామం పునఃపునః
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ. 67

ఊర్ధ్వం మాసా న్న జీవేయం సత్యే నాహం బ్రవీమి తే
రావణే నోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా. 68

త్రాతు మ్హర్షసి వీర త్వం పాతాళా దివ కౌశికీమ్
తతో వస్త్రగతం ముక్త్యా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్. 69

ప్రదేయో రాఘవా యేతి సీతా హనుమతే దదౌ
ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్న మనుత్తమమ్. 70

అంగుళ్యా యోజయామాస న హ్యస్య ప్రాభవ ద్భుజః
మణిరత్నం కపీవరః ప్రతిగృహ్యే లభివాద్య చ. 71

సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వత స్థితః
హర్షేణ మహతా యుక్త స్సీతాదర్శనజేన సః. 72

హృదయేన గతో రామం శరీరేణ తు విష్మితః
మణివర ముపగృహ్య తం మహర్తమ్
జనకన్యపాతృజయా ధృతం ప్రభావాత్
గిరి రివ పవనావధూతముక్త
స్సృఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే. 73

ఇత్యాద్యై, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టత్రింశస్సర్గః.

అథ ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః

మణిం దత్వా తత సీతా హనుమంత మథా లబ్రవీత్
అభిజ్ఞాన మభిజ్ఞాత మేత ద్రామస్య తత్త్వతః 1

మణిః తు దృష్ట్వా రామో వై త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి
వీరో జనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ. 2

స భూయ స్త్వం సముత్సాహే చోదితో హరిసత్తమ
అస్మిన్ కార్య సమారంభే ప్రచింతయ య దుత్తరమ్. 3

- త్వ మస్మై కార్యనిర్వోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ
హనుమక్ యత్న మాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ. 4
- తస్య చింతయతో యత్నో దుఃఖక్షయకరో భవేత్
స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతి ర్భీమవిక్రమః. 5
- శిరసా వంద్య వైదేహీం గమనా యోషచక్రమే
జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం మారుతాత్మజమ్. 6
- బాష్పగద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్య మబ్రవీత్
కుశలం హనుమక్ బ్రూయా స్సహితౌ రామలక్ష్మణౌ. 7
- సుగ్రీవం చ సహమాత్యం వృధాన్ సర్వాం శృ వానరాన్
బ్రూయాస్త్యం వానరశ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మసంహితమ్. 8
- యథా స చ మహాబాహు ర్మాం తారయతి రాఘవః
అస్మా ద్దుఃఖాంబుసంరోధా త్త్వం సమాధాతు మ్మర్హసి. 9
- జీవంతీం మాం యథా రామ స్సంభావయతి కీర్తిమాన్
తత్తథా హనుమ న్వాచ్యం వాచా ధర్మ నువాఘ్నుహి. 10
- నిత్య ముత్సాహయుక్తాశ్చ వాచ శృణ్వత్స త్వ యేరితాః
వర్ధిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదవాస్తయే. 11
- మత్సందేశయుతా వాచస్త్యత్త శృణ్వత్సా చ రాఘవః
సరాక్రమవిధిం వీరో విధివ త్సంవిధాస్యతి. 12
- సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమా న్మారుతాత్మజః
శిర స్సంజలి మాధాయ వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్. 13
- క్షీప్ర మేష్యతి కాకుత్ స్థో హర్యక్షప్రవరై ర్వుతః
యస్తే యుధి విజి త్యారీశోకం వ్యపనయిష్యతి. 14
- స హి పశ్యామి మర్త్యేషు నాసురేషు సురేషు వా
య స్తస్య క్షిపతో బాణాన్ స్థాతు ముత్సహతే ౭గ్రతః. 15

- అప్పుర్క మపి పర్జన్య మపి వైవస్వతం యమం
స హి సోధుం రణే శక్త స్తవ హేతో ర్విశేషతః. 16
- స హి సాగరపర్యంతాం మహీం శాసితు మీహతే
త్వన్నిమితో హి రామస్య జయో జనకనందిని. 17
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సమ్యక్ కృత్యం సుభాషితం
జానకీ బహు మేనే ౭థ వచనం చేద మబ్రవీత్. 18
- తత స్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునఃపునః
భర్తృస్నేహాన్వితం వాక్యం సౌహార్దా దనుమానయత్. 19
- యదివా మన్యసే వీర వసై కాహ మరిందమ
కస్మిం శ్చి త్సంవృతో దేశే విశ్రాంత శ్శ్వో గమిష్యసి. 20
- మమ చె దల్పభాగ్యాయా స్సాన్నిధ్యాత్తవ వానర
అస్య శోకస్య మహతో ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్. 21
- గతే హి హరిశార్దూల పున రాగమనాయ తు
ప్రాణానా మపి సందేహో మమ స్యా న్నాత్ర సంశయః. 22
- తవాదర్శనజ శ్శోకో భూయో మాం పరితా పయేత్
దుఃఖా ద్దుఃఖపరామృష్టాం దీపయ న్నివ వానరః. 23
- అయం చ వీర సందేహి ప్రిష్ఠ తీవ మమాగ్రతః
సుమహాం వ్రత్యహోయేషు హర్యక్షేషు హరీశ్వర. 24
- కథం ను ఖలు దుష్కారం తరిష్యంతి మహోదధిం
తాని హర్యక్షపైన్వాని తౌ వానరవరాత్మజౌ. 25
- త్రయాణా మేవ భూతానాం సాగర స్యాస్య లంఘనే
శక్తి స్స్యా ద్దైవతే యస్య తవ వా మారుతస్య వా. 26
- తదస్మిన్ కార్యనిర్వోగే వీరైవం దురతిక్రమే
కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం నరః. 27

- కామ మస్య త్వ మేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్య స్తే ఫలోదయః. 28
- బలై స్సమగ్రై ర్యది మాం రావణం జిత్య సంయుగే
విజయీ స్వపురం యాయాత్తత్తు మే స్యా ద్యశస్కరమ్. 29
- శరై స్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః
మాం నయే ద్యది కాకుత్స్థస్త త్తస్య సదృశం భవేత్. 30
- తద్యథా తస్య విక్రాంత మనురూపం మహాత్మనః
భవే దాహవశూరస్య తథా త్వ ముపపాదయ. 31
- తదర్థో పహితం వాక్యం సహితం హేతుసంహితం
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్. 32
- దేవి హర్యక్షపైన్యానా మీశ్వరః వైవతాం వరః
సుగ్రీవ స్సత్త్వసంపన్న స్తవార్థే కృతనిశ్చయః. 33
- స వానరసహస్రాణాం కోటిభి రభిసంవృతః
క్షీప్ర మేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః. 34
- తస్య విక్రమసంపన్నా స్సత్త్వసంతో మహాబలాః
మన స్సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయస్థితాః. 35
- యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్య క్షజ్జలే గతిః
న చ కర్మసు సీదంతి మహత్స్వమితతేజసః. 36
- అసకృత్తైర్మహోత్సాహై స్ససాగరధరాధరా
ప్రదక్షిణేకృతా భూమి ర్భాయుమార్గానుసారిభిః. 37
- మద్విశిష్టా శ్చ తుల్యా శ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చ న్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ. 38
- అహం తావ దిహ ప్రాప్తః కింపున స్తే మహాబలాః
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః. 39

- తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే
ఏకోత్పాతేన తే లంకా మేష్వంతి హరియాథపాః. 40
- మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యా వివోదితౌ
త్పత్సకాశం మహాసత్త్వా నృసింహో వాగమిష్యతః. 41
- తౌ హి వీరౌ నరవరో సహితౌ రామలక్ష్మణౌ
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకై ర్విధమిష్యతః. 42
- సగణం రావణం హత్వా రాఘవో రఘునందనః
త్వా మాదాయ వరారోహే స్వపురం ప్రతి యాస్యతి. 43
- త దాశ్వసీహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ
న చిరా ద్దృక్ష్వసే రామం ప్రజ్వలంత మివానలమ్. 44
- నిహతే రాక్షసేంద్రే ఓస్మిన్ సపుత్రామాత్యబాంధవే
త్వం సమేష్వసి రామేణ శశాంకే నేవ రోహిణీ. 45
- క్షీప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం యాస్యసి మైథిలి
రావణం చైవ రామేణ నిహతం ద్రక్ష్యసే ఓచిరాత్. 46
- ఏవ మాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమా న్మారుతాత్మజః
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పున రబ్రవీత్. 47
- త మరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణీం లంకాద్వార ముపస్థితమ్. 48
- నఖదంష్ట్రాయుధా స్వీరాఽ సింహశార్దూలవిక్రమాన్
వానరా న్సారణేంద్రాభాన్ క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాః. 49
- శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు
నర్దతాం కపిముఖ్యానా మార్యే యూథా నృనేకశః. 50
- స తు మర్మణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా
స శర్మ లభితే రామ స్సింహార్దిత ఇవ ద్విషః. 51

- ఏష చూడమణి రివ్యో మయా సుపరిరక్షితః
ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్ట్యామి వ్యసనే త్వా మివానఘ. 7
- ఏష నిర్యాతిత శ్శ్రీమా న్మయా తే వారిసంభవః
అతః పరం న శక్ష్వామి జీవితం శోకలాంసా. 8
- అసహ్యోని చ దుఃఖాని వాచ శ్చ హృదయచ్చిదః
రాక్షసీనాం సుఘోరాణాం త్వత్కృతే మర్షయా మ్యహమ్. 9
- ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్రుసూదన
ఊర్ధ్వం మాసా న్న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ. 10
- ఘోరో రాక్షసరాజో ఽయం దృష్టి శ్చ న సుఖా మయి
త్వాం చ శ్రుత్వా విపద్యంతం న జీవేయ మహం క్షణమ్. 11
- వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితం
అథాబ్రవీ న్మహాతేజా హనుమా న్నారుతాత్మజః. 12
- త్వచ్ఛృణోమి ధీమతీ రామో దేవి సత్యేన తే శసే
రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే. 13
- కథంచి ద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుం
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానా మంతం ద్రక్ష్యసి భామిని. 14
- తా వుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ వరిందమౌ
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః. 15
- హత్వా తు సమరే క్రూరం రావణం సహజాంధనం
రాఘవౌ త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రాపయిష్యతః. 16
- యత్తు రామో విజానీయా దభిజ్ఞాన మనిందితే
ప్రీతిసంజననం తస్య భూయ స్త్వం దాతుమర్హసి. 17
- సాబ్రవీ ద్దత్త మేవేతి మయాభిజ్ఞాన ముత్తమం
ఏత దేవ హి రామస్య దృష్ట్వా మత్కేశభూషణమ్. 18

శ్రద్ధేయం హనుమ న్వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి
స తం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్ ప్లవగసత్త మః. 19

ప్రణమ్య శిరసా దేవీం గమనా యోపచక్రమే
త ముత్పాతకృతోత్సాహ మవేక్ష్య హరిపుంగవమ్. 20

వర్ధమానం మహావేగ మువాచ జనకాత్మజా
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగర్గదయా గిరా. 21

హనుమన్ఁ సింహసంకాశౌ భ్రాతరో రామలక్ష్మణౌ
సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాన్భూయ హ్యనామయమ్. 22

యథా చ స మహాబాహు ర్మాం తారయతి రాఘవః
అస్మా ద్దుఃఖాంబుసంరోధా త్త్వం సమాధాతు మ్మర్హసి. 23

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం
రక్షోభి రేభిః పరిభర్తనం చ
బ్రూయా స్తు రామస్య గత స్సమీపం
శివ శ్చ తే లభ్యాస్తు హరిప్రవీర. 24

స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః
కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః
అల్పవశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం
దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ. 25

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే చత్వారింశస్సర్గః

అథ ఏకచత్వారింశస్సర్గః

స చ వాగ్విః ప్రశస్తాభి ర్గమిష్యపూజిత స్తయా
తస్మా ద్దేశా దప్రకమ్య చింతయామాస వానరః. 1

అల్పశేష మిదం కార్యం దృష్ట్యేష మపితేక్షణా
శ్రీ మపాయా నతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ విద్యతే. 2

న సామ రక్షస్సు గుణాయ కల్పతే
న దాన మర్థోపచితేషు యుజ్యతే
న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనాః
పరాక్రమ స్త్యేన మమేహ రోచతే. 3

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమా దృతే
వినిశ్చయః కశ్చి దిహోపపద్యతే
హతప్రవీరా హి రణే హి రాక్షసాః
కథంచి దీయు ర్భది హాద్య మార్దవమ్. 4

కార్యే కర్మణి నిర్దిష్టే యో బహూ న్యపి సాధయేత్
పూర్వకార్యానిరోధేన స కార్యం కర్తు మర్హతి. 5

న హ్యేక స్సాధకో హేతు స్స్వల్ప స్సాపీహ కర్మణః
యో హ్యర్థం బహుథా వేద స సమర్థో ల్లర్థసాధనే. 6

ఇహైవ తావ త్క్రుతనిశ్చయో హ్యహం
యదిప్రజేయం ప్లవగేశ్వరాలయం
పరాత్మా సమ్మర్దవిశేషతత్త్వవి
త్తతః కృతం స్యా న్మమ భర్తృశాసనమ్. 7

కథం ను ఖ ల్పద్య భవే త్సుఖాగతం
ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసై స్సహ
తదైవ ఖ ల్పాత్మబలం చ సారవ
త్సమ్మానయే న్మాంచ రణే దశాననః. 8

- తత స్సమాసాద్య రణే దశాననం
సమంత్రవర్గం సబలప్రయాయినం
హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై
సుఖేన మత్వాహ మితః పున ర్వృజే. 9
- ఇద మస్య నృశంసస్య నందనోపమ ముత్తమం
వనం నే త్రమనఃకాంతం నానాద్రుమలతాయుతమ్. 10
- ఇదం విధ్వంసయిష్యామి శుష్కం వన మివానలః
అస్మిన్ భగ్నే తతః కోపం కరిష్యతి దశాననః. 11
- తతో మహ త్సాశ్వమహారథద్విపం
బలం సమాదేక్ష్యతి రాక్షసాధిపః
త్రిశూలకాలాయసపట్టిసాయుధం
తతో మహ ద్యుద్ధ మిదం భవిష్యతి. 12
- అహం తు తై స్సంయతి చండవిక్రమై
స్సమేత్య రక్షోభి రసహ్యవిక్రమః
నిహత్య తద్రావణచోదితం బలం
సుఖం గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్. 13
- తతో మారుతవ త్క్రుద్ధో మారుతి ర్భీమవిక్రమః
ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాన్ క్షేప్త మథారభత్. 14
- తత స్తు హనుమా స్వీరో బభంజ ప్రమదావనం
మత్తద్విజసమాఘుష్టం నానాద్రుమలతాయుతమ్. 15
- తద్వనం మథితై ర్వృక్షైర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రై శ్చ బభూ వాప్రియదర్శనమ్. 16
- నానాశకుంతవిరుతైః ప్రభిన్నై స్సలిలాశయైః
తానైః కిసలయైః క్లాంతైః క్లాంతద్రుమలతాయుతమ్. 17

న బభౌ తద్వనం తత్ర దావానలహతం యదా
వ్యాకులావరణా రేజు ర్విష్వలా ఇవ తా లతాః. 18

లతాగృహై శ్చిత్రగృహైశ్చ నాశితై
ర్మహోరగై ర్వాళమృగై శ్చ నిర్మతైః
శిలాగృహై రున్మథితై స్తథా గృహైః
ప్రణష్టరూపం త దభూ న్మహద్వనమ్. 19

సా విహ్వలా శోకలతాప్రతానా
వనస్థలీ శోకలతా ప్రతానా
జాతా దశాస్యప్రమదావనస్య
కపే ర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య. 20

స తస్య కృత్వార్థపతే ర్మహాకపి
ర్మహద్వ్యలీకం మనసో మహాత్మానః
యుయుత్సు రేకో బహుభి ర్మహాబలై
శ్శ్రియా జ్వలన్ తోరణ మాస్థితః కపిః. 21

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే ఏకచత్వారింశస్సర్గః

౨౪ ద్వీచత్వారింశస్సర్గః

తతః పక్షినినాదేన వృక్షభంగస్వనేన చ
బభూవు స్తాపసంధ్రాంతా స్ఫుర్యే లంకానివాసినః. 1

విద్రుతా శ్చ భయత్రస్తా వినేదు ర్మృగపక్షిణః
రక్షసాం చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే. 2

తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షసోఽపి కృతాననాః
తద్వనం దదృశు ర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిమ్. 3

- స తా దృష్ట్వా మహాబాహు ర్మహాసత్వో మహాబలః
చకార సుమహాద్రూపం రాక్షసీనాం భయావహమ్. 4
- తత స్తం గిరిసంకాశ మతికాయం మహాబలం
రాక్షసీభ్య వానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛ ర్జనకాత్మజామ్. 5
- కోఽయం కస్య కుతో వాయం కిన్నిమిత్త మిహగతః
కథం త్వయా సహనేన సంవాదః కృత ఇత్యుత. 6
- అచక్ష నో విశాలాక్షి మా భూత్తే సుభగే భయం
సంవాద మసీతాపాంగే త్వయా కిం కృతవా నయమ్. 7
- అథాబ్రవీ న్మహాసాధ్వీ సీతా సర్వాంగమందరీ
రక్షసాం భీమరూపాణాం విజ్ఞానే మమ కా గతిః. 8
- యూయ మే వాభిజానీత యోఽయం యద్వా కరిష్యతి
అహి రేవ హ్యహేః పాదా న్నిజానాతి న సంశయః. 9
- అహ మ ప్యస్య భీతాస్మి నైనం జానామి కో న్వయం
వేద్మి రాక్షస మేనైనం కామరూపిణ మాగతమ్. 10
- నైదేహ్య వచనం శ్రుత్వా రాక్షసీభ్య విద్రుతా దిశః
స్థితాః కాశ్చి ధృతాః కాశ్చి ద్రావణాయ నివేదితుమ్. 11
- రావణస్య సమీపే తు రాక్షసీభ్య వికృతాననాః
విరూపం వానరం భీమ మాఖ్యాతు ముపచక్రముః. 12
- అశోకపనికామధ్యే రాజ్ఞా భీమవపుః కపిః
సీతయా కృతసంవాద ప్రేష్ఠ త్యమితవిక్రమః. 13
- న చ తం జానకీ సీతా హరిం హరిణిలోచనా
అస్మాభి ర్భహుదా పృష్ఠా నివేదయితు మిచ్ఛతి 14
- వాసవస్య భవే ద్దూతో దూతో వైశ్రవణస్య వా
ప్రేషితో వాప రామేణ సీతాన్వేషణకాంక్షయా. 15

- తేన తృడ్కుతరూపేణ యత్ర త్వన సునోహరమ్.
నానామృగగణాకీర్ణం ప్రమృష్టం ప్రమదావనమ్. 16
- న తత్ర కశ్చి దుద్దేశో య స్తేన న వినాశితః
యత్ర సా జానకీ సీతా స తేన న వినాశితః. 17
- జానకీరక్షణార్థం వా శ్రమా ద్వా నోపలభ్యతే
అథవా క శ్చమ ప్రస్య సైవ తే నాభిరక్షితా 18
- చారుపల్లవపుష్పాఢ్యం యం సీతా స్వయ మ్మాస్తితా
ప్రవ్రద్ద శ్శింశుపావృక్ష స్స చ తే నాభింక్షితః. 19
- తస్యోగ్రరూప స్యోగ్ర త్వం దండ మాజ్ఞాతు మ్మర్హసి
సీతా సంభాషితా యేన తద్వనం చ వినాశితమ్. 20
- మనః సరిగృహీతాం తాం తవ రక్షోగణేశ్వర
క స్సీతా మభిభాషేత యో న స్యా త్ప్రకటివిహః. 21
- రాక్షసీనాం వచ శ్శుత్యా రావణో రాక్షసేశ్వరః
హుతాగ్ని రివ జజ్వల కోపసంవర్తితేక్షణః. 22
- తస్య క్షుద్దస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపత న్నాస్రబిందవః
దీప్తాభ్యా మివ దీపాభ్యాం సార్చిష స్సేహబిందవః. 23
- ఆత్మ న సృద్భృశా శూరా కింకరా న్నామ రాక్షసా
వ్యాదదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః. 24
- తేషా మశీతిసాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినామ్
నిర్యయు ర్భవనా త్తస్మా త్కుటముద్గరపాణయః 25
- మహోదరా మహోదః స్త్వా ఘోరరూపా మహాబలా
యుద్ధాభిమనస సుర్వే హనుమద్గ్రహణో న్ముఖాః. 26
- తే కపీంద్రం సమాసాద్య తోరణస్థ మవస్థితమ్
అభిషేతు ర్గుహవేగాః పతంగా ఇవ పావకమ్. 27

- తే గదాభి ర్విచిత్రాభిః పరిఘ్నేః కాంచనాంగదైః
అజఘ్ను ర్వానరశ్రేష్ఠం శరై శ్చాదిత్య సన్నిభైః. 28
- ముద్గరైః పట్టపై శ్శూలైః ప్రాసతో మరశక్తిభిః
పరివార్య హనూమంతం సహసా తస్థు రగ్రతః. 29
- హనుమా నపి గేజస్వీ శ్రీమా న్నర్వతసన్నిభః
క్షితా వావిధ్య లాంగూలం ననాద చ మహోష్ఠనమ్. 30
- స భూత్వా సుమహాకాయో హనుమా న్మార్గుతాత్మజః
ధృష్ట మాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్. 31
- తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా సానునాదినా
పేతు ద్విహంగా గగనా దుచ్చై శ్చేద మహోషయత్. 32
- జయ త్యతిబలో రామో లక్ష్మణ శ్చ మహాబలః
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవే ణాభిపాలితః. 33
- దాసో లహం కోసలేంద్రస్య రామ స్సాక్షిష్టకర్మణః
హనుమాన్ శత్రు సైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః. 34
- స రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపై శ్చ సహస్రశః. 35
- అర్తయిత్వా పురీం లంకా మభివాద్య చ మైథిలీం
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్. 36
- తస్య సన్నాదశబ్దేన తేలభః స్వయశంకితాః
దదృశు శ్చ హనూమంతం సంధ్యామేఘ మివాన్నతమ్. 37
- స్వామిసందేశనిశ్చంకా స్తతస్తే రాక్షసాః కపిం
చిత్రైః ప్రహరణై ర్భీమై రభిసేతు స్తత స్సతః. 38
- స తై పరివృతః శూరైః స్వర్వత స్సుమహాబలః
ఆససాదాలయసం భీమం పరిఘం తోరణాశితమ్. 39

స తం పరిఘ మాదాయ జఘాన రజనీచరాన్
స పన్నగ మివాదాయ స్ఫురంతం వినతాసుతః. 40

విచనా రాంబరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః
స హత్వా రాక్షసాన్ స్వీరాక్షింకరా న్మారుతాత్మజః 41

యుద్ధకాంక్షీ పున ర్వీర స్తోరణం సముపాశ్రితః
తత స్తస్మా ద్భయా న్ముక్తాః కతిచి త్తత్ర రాక్షసాః 42

నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్ రావణాయ న్యవేదయన్
స రాక్షసానాం నిహతం మహద్బలమ్
నిశమ్య రాజా పరివృత్తభోచనః
సమాదిదే శాప్రతిమం వేరాక్రమే
ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయమ్. 43

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ద్విచత్వారింశస్సర్గః.

అథ త్రిచత్వారింశస్సర్గః

తత స్స కింకరా వ్నత్వా హనుమా న్ధ్యాన మాప్థితః
వనం భగ్గుం మయా చైత్యప్రాసాదో వ వినాశితః. 1

తస్మా త్ప్రాసాద మప్యేవం భీమం విధ్వంసయా మ్యహమ్
ఇతి సంచిత్వ మనసా హనుమాన్ దర్శయన్ బలమ్. 2

చైత్యప్రాసాద మాఘత్య మేరుశృంగ మివోన్నతమ్
ఆరురోహ కపిశేషో హనుమా న్మారుతాత్మజః. 3

ఆరుహ్య గిరిసంకాశం ప్రాసాదం హరియూథవః
బభౌ స సుమహాలేఖా ప్రతిసూర్య ఇవోదితః. 4

సం ప్రదృశ్య చ దుర్ధర్షం చైత్యప్రాసాద ముత్తమమ్
హనుమాన్ ప్రజ్వంక్ష లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమో ౨భవత్. 5

- స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావా న్మారుతాత్మజః
ధృష్ట మాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్. 6
- తస్యాఽఽస్ఫోటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా
పేతు ర్విహంగమా స్తత్ర చైత్యపాలా శ్చ మోహితాః. 7
- అస్త్రవిజ్ఞయతాం రామో లక్ష్మణ శ్చ మహాబలః
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవే ణాభిపాలితః. 8
- దాసో ఽహం కోపలేంద్రస్య రామ స్యాకీష్టకర్మణః
హనుమాన్ శత్రు సైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః. 9
- స రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్
శిలాభి స్తు ప్రహరతః పాదపై శ్చ సహస్రశః. 10
- ఆర్ద్రయిత్వా పురీం లంకా మభివాద్య చ మైథిలీమ్
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్. 11
- ఏవ ముక్త్వా విమానస్థ శైత్యస్థాన్ హరియూథపః
ననాద భీమనిర్హాదో రక్షసాం జనయన్ భయమ్. 12
- తేన శబ్దేన మహతా చైత్యపాలా శ్శతం యయుః
గృహీత్వా వివిధా నస్త్రా న్నాసా న్నద్గా న్నరశ్శతాన్. 13
- విస్ఫుజంతో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్
తే గదాభి ర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః. 14
- ఆజఘ్ను ర్వానరశ్రేష్ఠం బాణై శ్చాదిత్యసన్నిభైః
అవర్త ఇవ గంగాయా స్తోయస్య విపులో మహాన్. 15
- పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః
తతో వాతాత్మజః క్రుద్ధో భీమం రూపం సమాప్తితః. 16
- ప్రాసాదస్య మహాన్తస్య స్తంభం హేమపరిష్కృతమ్
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనుమాన్ పవనాత్మజః. 17

తత స్తం భ్రామయామాస శతధారం మహాబలః
తత్ర చాగ్ని స్సమభవ త్ప్రాసాద శ్చా వ్యదహ్యత. 18

గహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాగం హరియుథపః
స రాక్షసశతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాః. 19

అంతరిక్షే ప్థత శ్రీమా నిదం వచన మబ్రవీత్
మాదృశానాం సహస్రాణి చిస్సప్తాని మహాత్మనామ్. 20

బలనాం వానరేంద్రాణాం సుగ్రీవశవర్తినామ్
అటంతి వసుధాం క్షణ్ణాం వయ మన్యే చ వానరాః. 21

దశనాబలాః కేచి త్కేచి ద్విశగుణోత్తరాః
కేచి న్నాగసహస్రస్య బభూవు స్తుల్యవిక్రమాః. 22

సంతి చౌఘబలాః కేచి త్కేచి ద్భాయాబలోపమాః
అప్రమేయబలా శ్చాన్యే తత్రాస వ్రదియుథపాః. 23

ఈదృగ్విధై స్తు హరిభి ర్వృతో దంఢనాఘృధైః
శతై శ్శతసహస్రై శ్చ కోటిభి రయుతై రపి. 24

ఆగమిష్యతి సుగ్రీవ స్సర్వేషాం వో నిషాదనః
నేయ మస్తి పురీ లంకా న యూయం న చ రావణః
యస్మా దిక్ష్వాకునాథేన బద్ధం వైరం మహాత్మనా 25

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, హల్దికీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ
శ్రీమత్సుందరకాండే త్రిచత్వారింశస్సర్గః.

అథ చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః

సందిష్టో రాక్షసేంద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ
జంబుమాలీ మహాదంష్ట్రో నిర్లగామ ధనుర్ధరః. 1

రక్తమాల్యాంబరధర స్సగ్ధీ రుచిరకుండలః
మహా స్వివృత్తనయన శృంఢ స్సమరదుర్జయః. 2

- ధను శ్శక్రధనుః ప్రఖ్యం మహా ద్రుచిరసాయకం
విష్ఫారయానో వేగేన వజ్రాశనిసమస్వనమ్. 3
- తస్య విష్ఫారఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః
ప్రదిశ శ్చ నభ శైవ సహసా సమపూర్యత. 4
- రథేన ఖరయుక్తేన త మాగత ముదీక్ష్య సః
హనుమా న్వేగంసంపన్నో జహర్ష చ ననాద చ. 5
- తం తోరణ విటంకస్థం హనుమంతం మహాకపిం
జంబుమాలీ మహాబాహు ర్వివ్యాధ నిశితై శ్శరైః. 6
- అర్ధచంద్రేణ వదనే శిర స్యేతేన కణ్ఠినా
బాహ్వో ర్వివ్యాధ నారాచై ర్దశభిస్తం కపీశ్వరమ్. 7
- తస్య త చ్చుశుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖమ్
శర దీ వాంబుజం పుల్లం విద్ధం భాస్కరరశ్మినా. 8
- తత్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖమ్
యథాకాశే మహాపద్మం సిక్తం చందనబిందుభిః. 9
- చుకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః
తతః పార్శ్వే ౭తివిపులాం దదర్శ మహతీం శిలామ్. 10
- తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప బలవద్బలీ
తాం శరై ర్దశభిః క్రుద్ధ స్తాడయామాస రాక్షసః. 11
- విపన్నం కర్మ తద్దృష్ట్వా హనుమాం శ్చండవిక్రమః
సౌం విపుల ముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్. 12
- భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలమ్
చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్ జంబుమాలీ మహాబలః. 13
- సాలం చతుర్థి శ్చిచ్ఛేద వానరం పంచభి ర్భుజే
ఉర స్యేతేన బాణేన దశభి స్తు స్తనాంతరే. 14

స శరైః పూరితతమః క్రోధేన మహతా వృతః
త మేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగతః. 15

అతివేగో ౭తివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః
పరిఘం పాతయామాస జంబుమాలే ర్మహోరసి. 16

తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ న చ జానునీ
న ధను ర్న రథో నాశ్వస్త్రాద్ర్యశృంత నేషవః. 17

స హత స్సహసా తేన జంబుమాలీ మహాబలః
పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగవిభూషణః. 18

జంబుమాలిం చ నిహతం కింకరాం శృ మహాబలాః
చుక్రోధ రావణ శ్చుత్వా కోపసంరక్తలోచనః. 19

స రోషసంవర్జిత తామ్రలోచనః
ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే
అమాత్యపుత్రా నతివీర్యవిక్రమాః
సమాదిదే శాశు నిశాచరేశ్వరః. 20

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యుహసీకాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః

అథ సంచచత్వారింశస్సర్గః

తత స్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మంత్రిణ స్సుతాః
నిర్యయు ర్భవనా త్తస్మా త్సప్త సప్తార్చివర్చసః. 1

మహాబలపరీవారా ధనుష్మంతో మహాబలాః
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయైషిణః. 2

హేమజాలపరిక్షిప్తై ర్ద్వజవద్భిః పతాకిభిః
తోయదస్యననిర్హోషై ర్వాజీయుక్తై ర్మహారథైః. 3

- తప్త కాంచనచిత్రాణి చాపా న్యమితవిక్రమాః
విష్ఫోరయంత స్సంహృష్టౌ స్తటిత్వంత ఇవాంబుదాః. 4
- జనన్య స్తు తత స్తేషాం విదిత్వా కింకరా న్నతాన్
బభూవు శ్శేకసంభ్రాంతా స్సబాంధవసుహృజ్ఞనాః. 5
- తే పరస్పరసంఘర్షా త్తప్తకాంచనభూషణాః
అభిషేతు ర్హ నూమంతం తోరణస్థ మవస్థితమ్. 6
- సృజంతో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిస్స్వనాః
వృష్టిమంత ఇవాంభోదా విచేరు ర్దైర్వతాంబుదాః. 7
- ఆవకీర్ణ స్తత స్తాభి ర్హమమాకరవృష్టిభిః
ఆభవ త్సంవృతాకార శ్చైలరా డీవ వృష్టిభిః. 8
- స శరా న్మోఘయామాస తేషా మాశుచరః కపిః
రథవేగం చ వీరాణాం విచర స్విమలే ఽంబరే. 9
- సత్రైః క్రిడ న్తనుష్మద్భి ర్యోష్ణి వీరః ప్రకాశతే
ధనుష్మద్భి ర్మథా మేఘై ర్మారుతః ప్రభు రంబరే. 10
- స కృత్వా వినదం ఘోరం త్రాసయం స్తాం మహాచమూమ్
చకార హనుమాన్ నేగం తేషు రక్షస్సు వీర్యవాన్. 11
- తలే నాభ్యుపాన త్కాంశ్చి త్పాదైః కాంశ్చి త్పరంతపః
ముష్టి నాభ్యుపాన త్కాంశ్చి న్నుతైః కాంశ్చి ద్యృదారయత్. 12
- ప్రమమా ధోరసా కాంశ్చి దూరుభ్యా మపరాన్ కపిః
కేచి త్తస్య వినాదేన తత్రైవ పతితా భువి. 13
- తత స్తే ష్వవసన్నేషు భూమా నిపతితేషు చ
తత్రైస్య మగమ త్పర్యం దిశో దశ భయార్దితమ్. 14
- వినేదు ర్విస్వరం నాగా నిషేతు ర్భువి వాజినః
భగ్నునీడధ్వజచ్చత్రై ర్భూశ్చ కీర్ణాభవ ద్రథైః. 15

సవతా రుధిరే జాథ స్రవంత్యో దర్శితాః పథి
వివిధై శ్చ స్వరై ర్లంకా ననాద వికృతం తదా. 16

స తా నృవృద్ధా స్వినిహత్య రాక్షసాన్
మహాబల శృండపరాక్రమః కపిః
యుయుత్సు రన్యైః పున రేవ రాక్షసై
స్త మేవ వీరో లభిజగామ తోరణమ్. 17

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచచత్వారింశస్సర్గః.

అథ షట్పత్వారింశస్సర్గః

హతాన్ మంత్రిసుతాన్ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మానా
రావణ స్సంవృతాకారః చకార మతి ముత్తమామ్. 1

స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసమ్
ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాః. 2

సందిదేశ దశగ్రీవో వీరా న్నయవిశారదాః
హనుమద్గ్రహణవ్యగ్రా న్నాయువేగాసమా న్మృధి. 3

యాత సేనాగ్రగా స్సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః
సవాజిరథమాతంగా స్స కపి శ్శాస్యతా మితి. 4

యత్తై శ్చ ఖలు భావ్యం న్మాత్త మాసాద్య వనాలయమ్
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశకాల విరోధినమ్. 5

న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతితర్కయన్
సర్వథా తన్మహద్భూతం మహాబలపరిగ్రహమ్. 6

భవే దింద్రేణ వా స్పృష్ట మస్మదర్థం తపోబలాత్
సనాగయక్షగంధర్వా దేవాసురమహర్షయః. 7

- యుష్మాభి సృహితై సృర్యై ర్మయా సహ వినిర్జితాః
తై రవశ్యం విధాతవ్యం వ్యభీకం కించి దేవ నః. 8
- తదేవ నాత్ర సందేహః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతామ్
నావమాన్యో భవద్భి శ్చ హరి ర్ధిరపరాక్రమః. 9
- దృష్ట్వా హి హరయః పూర్వం మయా విపుల విక్రమాః
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో జాంబవాం శ్చ మహాబలః. 10
- సీల సేనాపతి శ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః
నైవం తేషాం గతి ర్భీమాన తేజో న పరాక్రమః. 11
- న మతి ర్న బలోత్సాహౌ న రూపపరికల్పనం
మహా త్పత్త్వ మిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితమ్. 12
- ప్రయత్నం మహా దాస్థాయ క్రియతా మస్య నిగ్రహః
కామం లోకాస్తయ సేన్సంద్రా స్ససురాసురమానవాః. 13
- భవతా మగ్రతః స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే
తథాపి తు నయజ్ఞేన జయ మా కాంక్షతా రణే. 14
- ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధి ర్ని చంచలా
తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహాజనః. 15
- సముత్పేతు ర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః
రథై ర్మతైశ్చ మాతంగై ర్వాజిభి శ్చ మహాజనైః. 16
- శస్త్రై శ్చ వివిధై స్తీక్ష్ణై సృర్యై శ్చోపచితా బలైః
తత స్తం దదృశు ర్విరా దీప్యమానం మహాకపిమ్. 17
- రశ్మిమంత మివోద్వంతం స్వతేజోరశ్మిమాలినమ్
తోరణస్థం మహోత్సాహం మహాసత్త్వం మహాబలమ్. 18
- మహాఘ్రిణిం మహావేగం మహాకాయం మహాబలమ్
తం సమీ క్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వా స్సవస్థితాః. 19

- తై పైః ప్రహరణై ర్భీమై రభిపేతు స్తత స్తతః
తస్య పంచాయసా స్త్రీక్షణా శ్శితాః పీతముఖా శ్శుభాః. 20
- శిర మ్యత్పలపత్తాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః
స తైః పంచభి రావిద్ధ శ్శరై శ్శిరసీ వానరః. 21
- ఉత్పపాత నదః వ్యోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్
తత స్తుదుర్ధరో వీర స్సరథ స్సజ్యకార్ముకః. 22
- కిరః శరశతై స్త్రీక్షణై రభిపేదే మహాబలః
స కపి ర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవన్నరిణమ్. 23
- వృష్టిమంతం పయోదాంతే పయోద మివ మారుతః
అర్ద్యమాన స్తత స్తేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః. 24
- చకార కదనం భూయో వ్యవర్ధత చ వేగవాన్
స దూరం సహ సోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః. 25
- నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశి ర్గిరా వివ
తత స్స మధితాష్టాశ్చం రథం భగ్నాక్షకూబరమ్. 26
- విహాయ న్యపత ద్భూమౌ దుర్ధర స్త్యక్త జీవితః
తం విరూపాక్షయుపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి. 27
- సంజాతరోషా దుర్ధర్వా వుత్పేతతు రరిందుమౌ
స తాభ్యాం సహ సోత్పత్య విష్టితో విమరే ఒంబరే. 28
- ముద్గరాభ్యాం మహాబాహు ర్నక్ష స్యభిహతః కపిః
తయో ర్వేగవతో ర్వేగం వినిహత్య మహాబలః. 29
- నిపపాత పున ర్భూమౌ సుషర్ణ సమవిక్రమః
స సాలవృక్ష మాసాద్య త ముత్పాట్య చ వానరః. 30
- తా వుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః
తత స్తాం స్త్రీక్షణతాః జ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా. 31

- అభిషేదే మహావేగః ప్రపహ్య ప్రఘసో హరిం
భాసక్లర్ణ శృ సంక్రుద్ధ శ్శూల మాదాయ వీర్యవాన్. 32
- ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమ వస్థితమ్
పట్టిసేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యయోధయత్. 33
- భాసక్లర్ణ శృ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమమ్
స తాభ్యాం విక్షతై ర్గాతై రస్సగ్నిగ్ తనూరుహః. 34
- అభవ ద్వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః
సముత్పాట్య గిరే శృంగం సమృగవ్యాళపాదపమ్. 35
- జఘాన హనుమా న్వీరౌ రాక్షసౌ కపికుంజరః
గిరిశృజ్జవినిష్ఠిష్ఠౌ తిలశ స్తౌ బభూవతు
తత స్తే ప్సవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు. 36
- అశ్వై రశ్వౌగజై ర్నాగాః యోధైర్యోధాః రథై రథాః
స కపి ర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్. 37
- హతై ర్నాగై శృ తురగై ర్భగ్నాక్షైశ్చ మహారథైః
హతైశ్చ రాక్షసై ర్భూమీ రుద్ధమార్గా సమంతతః. 38
- తతః కపిస్తాన్ ధ్వజనీపతీన్ రణే
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్
సమీక్ష్య వీరః పరిగృహ్య తోరణమ్
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే. 39

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే షట్పత్వారింశస్సర్గః.

అథ సప్తచత్యారింశస్సర్గః

సేనాపతీఁ పంచ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాఁ సవాహనాఁ
సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖమ్
కుమార మక్షం ప్రసమైక్ష తాగ్రతః.

1

స తస్య దృష్ట్యర్చణసంప్రచోదితః
ప్రతాపవాన్ కాంచనచిత్రకార్ముకః
సముత్పసా తాథ సద స్మృదీరితో
ద్విజాతిముఖ్యై ర్హవిషేన పావకః.

2

తతో మహద్బాలదివాకరప్రభమ్
ప్రతప్తజాంబూనదజాలసంతతమ్
రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్
మహాహరిం తం ప్రతి నైర్యతర్షభః.

3

తత స్తప స్సంగ్రహ సంచయార్జితమ్
ప్రతప్తజాంబూనదజాల శోభితమ్
పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజమ్
మనోజవాష్టాశ్చవరై స్సయోజితమ్.

4

సురాసురాధృష్ట మసంగచారిణమ్
రవిప్రభం వ్యోమచరం స హాహితమ్
సతూణ మష్టాసేనిబద్ధబంధురమ్
యథాక్రమావేశిత శక్తితో మరమ్.

5

విరాజమానం ప్రతిపూర్ణ వస్తునా
సహేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా
దివాకరాభం రథ మాస్థిత స్తత
స్స నిర్జగా మామరతుల్యవిక్రమః.

6

స పూరయన్తాం చ మహీం చ సాచలామ్
 తురంగమాతంగ మహారథస్వనైః
 బలై స్సమేలై స్సహి తోరణస్థితమ్
 సమర్థ మాసీన ముపాగమ త్కపిమ్.

7

స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో
 యుగాంతకాలాగ్ని మివ ప్రజాక్షయే
 అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమ
 స్సమైక్ష తాక్షో బహుమానచక్షుషా.

8

స తస్య వేగం చ కపే ర్మహాత్మనః
 పరాక్రమం చారిషు పార్థివాత్మజః
 విచారయన్ స్వం చ బలం మహాబలో
 హిమక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధతే.

9

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమమ్
 స్థిర స్థిత స్సంయతి దుర్నివారణమ్
 సమాహితాత్మా హనుమంత మాహవే
 ప్రచోదయామాస శరైః ప్రీభి శ్శితైః.

10

తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్భితమ్
 జితశ్రమం శత్రుపరాజయోర్జితమ్
 అవైక్ష తాక్ష స్సముదీర్ఘమానస
 స్స బాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః.

11

స హేమ నిష్కాంగద చారుకుండల
 స్సమాససాదా ౭శు పరాక్రమః కపిమ్
 తయో ర్భూతా వాప్రతిమ స్సమాగమ
 స్సురాసురాణా మపి సంభ్రమప్రదః.

12

రరాస భూమి ర్న తతాప భానుమాన్
 వవో న వాయుః ప్రచచాల చాచలః

కపేః కుమారస్య చ వీక్ష్య సంయుగమ్
ననాద చ ద్యౌ రుదధి శ్చ చుక్షుభే. 13

తత స్స వీర స్సముఖాన్ పతత్రీణ
స్సవర్ణపుంఖాన్ సవిషా నివోరగాః
సమాధిసంయోగ విమోక్షతత్త్వ వి
చృరా నథ త్రీన్ కపిమూ ర్ధ్వపాతయత్. 14

స తై శ్శరై ర్మూర్ధ్ని సమం నిపాతితైః
క్షర వృషదగ్ధ వివృత్తలోచనః
నవోదితాదిత్యనిభ శ్శరాంశుమా
వ్యరాజ తాదిత్య ఇవాంశుమాలికః. 15

తత స్స పింగాధిసమంత్రసత్తమ
స్సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మాజం రణే
ఉదగ్రచిత్రాయుధ చిత్రకార్ముకమ్
జహర్ష చాపూర్యత హహవోన్ముఖః. 16

స మందరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలికో
వివృద్ధకోపో బలవీర్యసంయుతః
కుమార మక్షం సబలం సవాహనమ్
దదాహ నేత్రాగ్ని మరీచిభి స్తదా. 17

తత స్స బాణాసనచిత్రకార్ముక
శ్శర వ్రవర్షో యుధి రాక్షసాంబుదః
శరా న్ముమో చాశు హరీశ్వరాచలే
వలాహకో వృష్టి మివాచలలోత్తమే. 18

తతః కపి స్తం రణచండవిక్రమమ్
వివృద్ధతేజో బలవీర్యసంయుతమ్
కుమార మక్షం ప్రసమీక్ష్య సంయుగే
ననాద హర్షా ధ్ధనతుల్యవిక్రమః. 19

స బాలభావా ద్యుధి వీర్యదర్పితః
ప్రవృద్ధమన్యుః క్షతజోపమేక్షణః
సమాససా దాస్రతిమం కపిం రణే
గజో మహాకూప మివావృతం తృణైః. 20

స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితై
శృకార నాదం ఘననాదనిస్స్వనః
సముత్పపా తాశు నభ స్స మారుతి
ర్భుజోరువిక్షేపణ ఘోరదర్శనః. 21

సముత్పతంతం సమభిద్రవ దృలీ
స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్
రథీ రథిశ్రేష్ఠతమః కిరణ శరైః
పయోధర శ్వేల మివాశ్రవప్టిభిః. 22

స తాన్ శరాం స్తస్య హరి ర్విమోక్షయన్
చచార వీరః పథి వాయుసేవితే
శరాంతరే మారుతవ ద్వినిష్పత
స్మనోజవ స్సంయంతి చండవిక్రమః. 23

త మాత్త బాణాసన మాహవోన్ముఖం
ఖ మాస్తృణంతం విశిభై శ్శరోత్తమైః
అవైక్ష తాక్షం బహుమాన చక్షుషా
జగామ చింతాం చ స మారుతాత్మజః. 24

తతశ్శరై ర్భిన్నభుజాంతరః కపిః
కుమారవీరేణ మహాత్మనా సదన్
మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవి
ద్విచింతయామాసరణే పరాక్రమమ్ 25

అబాలవద్బాలదివాకర ప్రభః
కరో త్యయం కర్మ మహా న్మహాబలః
న చాస్య సర్వాహవకర్మశోభినః
ప్రమాపణే మే మతి ర్భ్రత జాయతే. 26

అయం మహాత్మా చ మహాం శ్చ వీర్యత
స్సమహిత శ్చాతినహ శ్చ సంయుగే
అపంశయం కర్మగుణో దయా దయం
పనాగయక్తై ర్మునిభి శ్చ పూజితః 27

పరాక్రమోత్సాహవిప్రద్ధమానస
స్సమీక్షితే మాం ప్రముఖాగ్రత స్థితః
పరాక్రమో హ్యస్య మనాంపి కంపయే
త్సరాసురాణా మపి శీఘ్రగామినః 28

న ఖ ల్యయం నాభిభవే దుపేక్షితః
పరాక్రమో హ్యస్యరణే వివర్ధతే
ప్రమాపణం త్వేన మమాద్య రోచతే
న వర్ధమానో లగ్ని రుపేక్షితుం క్షమః 29

ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్
స్వకర్మయోగం చ విధాయ వీర్యవాన్
చకార వేగం తు మహాబల స్తదా
మతిం చ చక్రేఽస్య వధే మహాకపిః 30

స తస్య తా నష్టహయా న్మహాజవాన్
సమాహితాన్ భారసహ స్వివర్తనే
జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే
తల్లప్రహారైః పవనాత్మజః కపిః 31

తత స్తలే నాభిహతో మహారథ
స్స తస్య పింగాధిపమంత్రినిర్జితః

ప్రభగ్ననీడః పరిము క్తకూబరః
పపాత భూమౌ హతవాజి రంబరాత్. 32

స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం
స కార్ముకః ఖడ్గధరః ఖ ముత్పతన్
తపోఽభియోగా దృషి రుగ్రవీర్యవాన్
వీహాయ దేహం మరుతా మివాలయమ్. 33

తతః కపి స్తం ప్రచరంత మంబరే
పతత్రి రాజానిలసిద్ధసేవితే
సమేత్య తం మారుతతుల్య విక్రమః
క్రమేణ జగ్రాహ సపాదయో ర్ద్వధమ్. 34

స తం సనూవిద్య సహస్రశః కపి
ర్మహారగం గృహ్య ఇవాండజేశ్వరః
ముమోచ వేగా త్పితృతుల్యవిక్రమో
మహీతలే సంయతి వానరోత్రమః. 35

స భగ్న బాహూరుకటీరోధరః
క్షరన్నస్పృజ్మిర్మథితాస్థిలోచనః
స భగ్నసంధిః ప్రవిక్లిర్ణ బంధనో
హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః 36

మహాకపి ర్భూమితలే నిపీడ్య తమ్
చకార రక్షోధిపతే ర్మహద్భయమ్
మహర్షిభి శృక్రచరై ర్మహావ్రతై
స్సమేత్య భూతై శ్చ సయక్షపన్నగైః 37

సురైశ్చ సేం ద్రై ర్భృశజాతవిస్మయై
ర్హతే కుమారే స కపి ర్నిరీక్షితః
నిహత్య తం వజ్రసితోపమస్రభమ్
కుమార మక్షం క్షతజోపమేక్షణమ్

త మేవ విరోఽభిజగామ తోరణమ్

కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే.

38

ఇత్యర్థే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తచత్వారింశస్సర్గః.

అథ అష్టచత్వారింశస్సర్గః

తత స్స రక్షోధిపతి ర్మహాత్మా
హనూమతాఽక్షే నిహతే కుమారే
మన స్సమాధాయ తదేంద్రకల్పమ్
సమాదిదే శేంద్రజితం సరోషమ్.

1

త్య మస్త్రవి చృస్త్రవిదాం పరిష్క
స్మరాసురాణా మపి శోకదాతా
మరేషు సేంద్రేషు చ ధృష్టకర్మా
పితామహారాధనసంచితాస్త్రః

2

తవాస్త్రబల మాసాద్య నాసురా న మరుద్గుణాః
న శేకు స్సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమా శ్రితాః

3

న కశ్చిత్త్రిషు లోకేషు సంయుగే న గతశ్రమః
భుజవీర్యాభిగుప్త శ్చ తపసా చాభిరక్షితః
దేశ కాలవిభాగజ్ఞ స్త్వ మేవ మతిసత్తమః

4

న తేఽస్త్యశక్యం సమరేషు కర్మణా
న తేఽస్త్యకార్యం మతిపూర్వమంత్రణే
న సోఽస్తి కశ్చి త్త్రిషు సంగ్రహేషునై
న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే.

5

మమానురూపం తపసో బలం చ తే
పరాక్రమ శ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే

- న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్తే
మన శ్శృమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్. 6
- నిహతాః కింకరా స్సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః 7
- అమాత్యపుత్త్వా వీరాశ్చ సంచసేనా గ్రయాయినః
బలాని సుసమ్మద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ. 8
- సహోదర స్తే దయితః కుమారోఽక్షస్స సూదితః
న హి తే ష్యేవ మే సారో యస్త్య య్యరినిషూదన. 9
- ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమ స్మహద్బలమ్
కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ
త్వ మాత్మన శ్చాపి సమీక్ష్య సారం
కురుష్య వేగం స్వబలానురూపమ్. 10
- బలావమర్త స్త్వయి సన్నికృష్టే
యథాగతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
సమారభ స్వాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ. 11
- న వీర సేనా గణాశో చ్యవంతి
న వజ్ర మాదాయ విశాల్పసారమ్
న మారుత స్యాప్య గతేః ప్రమాణమ్
న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుమ్ 12
- తమేవ మర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా
స్మరం శ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్రవీర్యమ్
ప్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్య. 13
- న ఖ ల్వియం మతి శ్శేష్టా యత్త్వాం సం ప్రేషయా మ్యహమ్
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రిస్య చ మతి ర్మతా. 14

నానాశస్త్రై శ్చ సంగ్రామే వైశారద్య మరిందమ
అవశ్య మేవ యోద్ధవ్యం కామ్య శ్చ విజయో రణే. 15

తతః పీతు స్తద్వచనం నిశమ్య సదక్షిణం దక్షసుత ప్రభావః
చకార భర్తార మదీనసత్వో రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః 16

తత స్తై స్వగణై రిష్టై రింద్రజితృగ్రీపూజితః
యుద్ధోద్ధతః కృతోత్సాహ స్సంగ్రామం ప్రత్యపద్యత. 17

శ్రీమా న్నదృపరాశాక్షో రాక్షసాధిపతేస్సుతః
నిర్జగామ మహాతేజా స్సముద్ర ఇవ పర్వసు. 18

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై
ర్వ్యాజై శ్చతుర్భి సేతతీక్షణదంష్ట్రైః
రథం సమాయుక్త మసంగవేగం
సమారురో హేంద్రజి దింద్రకల్యః 19

స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠ శ్శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః
రథే నాభియుయో క్షీప్రం హనుమా న్యత్ర సోఽభవత్. 20

స తస్య రథనిర్హాతం జ్యోస్వనం కార్ముకస్య చ
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సః ప్రహృష్టతరోఽభవత్. 21

సుమహ చ్ఛ్రాప మాదాయ శితశల్యాం శ్చ సాయకాన్
హనుమంత మభిప్రేత్య జగామ రణపండితః. 22

తస్మిం స్తత స్సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ
దిశ శ్చ సర్వాః కలుషాబభూవు
ర్మృగా శ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః 23

సమాగతా స్తత్ర తు నాగయక్షా
మహర్ష య శ్చక్రవరా శ్చ సిద్ధాః

- నభ స్సమావృత్య చ పక్షిసంఘా
 వినేదు రుచ్చైః పరమ ప్రహృష్టైః 24
- ఆయాంతం సరథం దృష్ట్వా తూర్ణ మింద్రజితం కపిః
 విననాద మహానాదం వ్యవర్థత చ వేగ వాన్ 25
- ఇంద్రజిత్తు రథం దివ్య మాస్థిత శ్చిత్రకార్ముకః
 ధను ర్విష్ణోరయామాస తటిదూర్జితనిస్స్వనమ్ 26
- తత స్సమేతావతి తీర్క్షణవేగా
 మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ
 కపి శ్చ రక్షోధిపతే శ్చ పుత్రౌ
 స్ఫురాసురేంద్రా వివ బద్ధవైరౌ. 27
- స తస్య వీరస్య మహారథస్య
 ధనుష్మత స్సంయతి సమ్మతస్య
 శర ప్రవేగం వ్యహస త్ప్రవృద్ధ
 శ్చచార మార్గే పితుర ప్రమేయే. 28
- తత శ్శరా నాయతతీర్క్షణశల్యాన్
 సుప్రతిణః కాంచన చిత్రపుంభాన్
 ముమోచ వీరః పరవీరహంతా
 సుసన్న తాన్ వజ్రనిసాతవేగాన్ 29
- తత స్తు తత్సృందననిస్స్వనం చ
 మృదంగభేరీపటాహస్వనం చ
 వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య
 నిశమ్య ఘోషం పున రుత్పపాత. 30
- శరాణా మంతరే ష్వాశు వ్యవర్తత మహాకపిః
 హరి స్తస్యాభిలక్ష్యస్య మోఘయన్ లక్ష్యసంగ్రహమ్. 31

శరాణా మగ్రత స్తస్య పున స్సమభివర్తత
ప్రసార్య హస్తా హనుమా మత్పపాతానిలాత్మజః 32

తా పుభౌ వేగ సంపన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ
సర్వభూతమనో గ్రాహి చక్రతు ర్యుద్ధ ముత్తమమ్. 33

హనుమతో వేద న రాక్షసోఽంతరమ్
న మారుతి స్తస్య మహాత్మనోఽంతరమ్
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతు
స్సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమా. 34

తతస్తు లక్ష్మ్యే స విహన్యమానే
శరే శ్వమౌ ఘోషు చ సంపతత్సు
జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా. 35

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను
శ్చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే
అవధ్యతాం తస్య కపే స్సమీక్ష్య
కథం నిగచ్ఛే దితి నిగ్రహార్థమ్. 36

తతః పై తామహం వీర స్సోఽస్త్ర మస్త్రవిదాం వరః
సందధే సుమహాతేజా స్తం హరిశ్రవరం శ్రతి. 37

అవధ్యోఽయ మితి జ్ఞాత్వా త మస్త్రేణా స్త్రతత్త్వనిల్
నిజగ్రాహ మహాబాహు ర్మారుతాత్మజ మింద్రజిత్ 38

తేన బద్ధ స్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః
అభవ స్నిర్విచేష్ట శ్చ పపాత చ మహీతలే. 39

తతోఽథ బుద్ధ్వా స తదాస్త్రబంధమ్
ప్రభోః ప్రబావా ద్విగతాత్మవేగః

పితా మహానుగ్రహ మాత్మనశ్చ
విచింతయామాస హరి ప్రవీరః 40

తత స్వామ్యంభువై ర్మంత్రై ర్భిహ్మస్త్ర మభిమంత్రితమ్
హనుమాం శ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్. 41

న మేఽస్త్రబంధస్య చ శక్తి రస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్
ఇ త్యేవ మత్వా విహితోఽస్త్రబంధో
మయాఽఽత్మ యోనే రసువర్తితవ్యః 42

స వీర్యమస్త్రస్య కపి ర్విచార్య
పితామహాను గ్రహ మాత్మన శ్చ
విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
పితామహాజ్ఞా మనువర్త తేస్మ
అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే
పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షిత స్యావితేన చ. 43

గ్రహణే చాపి రక్షోభి ర్మహా న్మే గుణదర్శనః
రాక్షసేంద్రేణ సంవాద స్తస్మాద్గృహ్లాంతు మాంపరే. 44

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా
సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః
పరైః ప్రస హ్యభిగతై ర్నిగృహ్య
ననాద తై స్తైః పరిభర్త్యమానః 45

తత స్తం రాక్షసా దృష్ట్వా నిర్వచేష్ట మరిందమమ్
బబంధు శ్శుణవత్కై శ్చ ద్రుమచీరై శ్చ సంహతైః 46

స రోచయామాస పరై శ్చ బంధనమ్
ప్రసహ్య వీరై రభిని గ్రహం చ

కౌతుహలా న్మాం యది రాక్షసేంద్రో
ద్రష్టుం వ్యవస్యే దితి నిశ్చితార్థః 48

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్
ఆస్త్రబంధస్సచాన్యం హి న బంధ మనువర్తతే 49

అథేంద్రజిత్తు ద్రుమచీరబద్ధమ్
విచార్య వీరః కపిసత్తమం తమ్
విముక్త మస్త్రేణ జగామ చింతామ్
నాన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతేఽస్త్రమ్. 50

అహో మహా త్కర్మ కృతం నిర్దర్శకం
న రాక్షసై ర్మంత్రగతి ర్విమృష్టా
పున శ్చ నాస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్య
త్ప్రవర్తతే సంశయితా స్మృసర్వే 51

ఆస్త్రేణ హనుమాన్ముక్తో నాత్మాన మవబుధ్యత
కృష్యమాణ స్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బంధైర్నివీడితః 52

హన్యమాన స్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాష్ఠముష్టిభిః
సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః 53

అథేంద్రజిత్తం ప్రసమీక్ష్య ముక్త
మస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః
వ్యదర్శయత్తత్ర మహాబలం తమ్
హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే. 54

తం మత్త మివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమమ్
రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్. 55

కోఽయం కస్య కుతో వాఽత్ర కిం కార్యం కో వ్యపాశ్రయః
ఇతి రాక్షసవీరాణాం తత్ర సంజజ్ఞ రే కథాః 56

హన్యతాం దహ్యతాం వాఽపి భక్ష్యతా మితి చాపరే
రాక్షసా స్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పర మథాఽబ్రువన్ 57

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా
స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్
గృహం మహారత్న విభూషితం చ. 58

స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపీసత్తమమ్
రక్షోభి ర్వికృతాకారైః కృష్యమాణ మిత స్తతః 59

రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపీసత్తమః
తేజో బలసమాయుక్తం తపంత మివ భాస్కరమ్. 60

సరోషసంవర్తిత తా మ్రదృష్టి
ర్దశానన స్తం కపి మన్యవేక్ష్య
అథో పవిష్టాన్ కుశీలవృద్ధాన్
సమాదిశత్తం న్నతి మంత్రి ముఖ్యాన్. 61

యథాక్రమం తైస్స కపి ర్విప్లవైః
కార్యార్థ మర్థస్య చ మూల మాదౌ
వివేదయామాస హరీశ్వరస్య
దూత స్సకాశా దహ మాగతోఽస్మి. 62

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్సహ స్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టచత్వారింశస్సర్గః.

అథ ఏకోనపంచాశస్సర్గః

- తత స్స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః
హనుమా న్నోషతామ్రాక్షో రక్షోధిప మవై క్షత. 1
- భ్రాజమానం మహార్థేణ కాంచనేన విరాజతా
ముక్తాజాలావ్య తే నాథ మకుటేన మహద్భృతిమ్. 2
- వజ్రసంయోగసంయుక్తై ర్మహార్థమణివిగ్రహైః
హైమై రాభరణై శ్చిత్రై ర్మనసేన ప్రకల్పితైః 3
- మహార్థ క్షౌమసంవీతం రక్తచందనరూషితం
స్వనులిప్తం విచిత్రాభి ర్వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః. 4
- వివృత్తైర్మనీయై శ్చ రక్తాక్షై ర్భీమదర్శనైః
దీప్త తీర్క్షణమహోదంష్ట్రైః ప్రలంబదశనచ్ఛదైః 5
- శిరోభిర్దశభి ర్భీరం భ్రాజమానం మహాజసం
నానావ్యాళసమాక్షిరై శ్చిఖరై రివ మందరమ్. 6
- నీలాంజనచయప్రఖ్యం హారేణోరసి రాజతా
పూర్ణ చంద్రాభవత్కేణ సబలాక మివాంబుదమ్. 7
- బాహుభి ర్బద్ధ కేయూరై శ్చందనోత్త మరూషితైః
భ్రాజమానాంగదైః పీనైః పంచశీరై రివోరగైః 8
- మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసంయోగసంస్కృతే
ఉత్తమా స్తరణా స్తీర్ణే సూపవిష్టం వరాసనే 9
- అలంకృతాభి రత్నార్థం ప్రమదాభి స్సమరేతతః
వాఙ్మజనహస్తాభి రారా త్నముపసేవితమ్. 10
- దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా
మంత్రిభి ర్మంత్రతత్త్వజ్ఞై ర్వికుంభేన చ మంత్రిణా. 11

- సుఖోపవిష్టం రక్షోభి శృతుర్భి ర్బలదర్పితైః
కృత్స్నః పరివృతో లోక శృతుర్భి రివ సాగరైః 12
- మంత్రిభి ర్మంత్రతత్త్వజ్ఞై రన్యై శ్చ శుభబుద్ధిభిః
అన్యాన్యమానం రక్షోభి స్సరై రివ సురేశ్వరమ్. 13
- అపశ్య ద్రాక్షసపతిం హనుమా నతితేజసం
విష్మితం మేరుశిఖరే సతోయ మివ తోయదమ్. 14
- స తై స్సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభి ర్భీమవిక్రమైః
విస్మయం పరమం గత్వా రక్షోధిప మవైక్షత. 15
- భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనుమా న్రాక్షసేశ్వరమ్
మనసా చింతయామాస తేజసా తస్య మోహితః 16
- అహో రూప మహో ధైర్య మహో సత్త్వ మహో ద్యుతిః
అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా. 17
- య ద్యధర్మో న బలవాన్ స్యా దయం రాక్షసేశ్వరః
స్యా దయం సురలోకస్య సశక్ర స్యాపి రక్షితా 18
- అస్య క్రూరై ర్భృశంపై శ్చ కర్మభి ర్లోకకుత్స్ని తైః
తేన బిభ్యతి ఖల్వస్మా ల్లోకా స్సామరదానవాః 19
- ఆయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః కర్తు మేకార్ణవం జగత్
ఇతి చింతాం బహువిధా మకరో న్మతిమాన్ హరిః
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావ మమితౌజసః. 20

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనపంచాశస్సర్గః.

అథ పంచాశపుర్గః

త ముద్వీక్ష్య మహాబాహుః పింగాక్షం పురత స్థితమ్
కోపేన మహతాఽఽవిష్టో రావణో లోకరాచణః. 1

శంకాహృతాత్మా దధ్యే స కపీంద్రం తేజసా వృతమ్
కి మేష భగవా న్నందీ భవే త్సాక్షా దిహగతః 2

యేన శప్తోఽస్మి కైలాసే మయా సంచాలితే పురా
సోఽయం వానరమూర్తి స్స్వా త్కింస్విద్భాణోఽపివాఽసురః 3

స రాజా రోషతామ్రాక్షః ప్రహస్తం మంత్రిసత్తమమ్
కాలయుక్త మువా చేదం వచో విపుల మర్థవత్. 4

దురాత్మా పృచ్ఛ్యతా మేష కుతః కిం వాఽస్య కారణమ్
వనభంగే చ కోఽస్యార్థో రాక్షసీనాం చ తర్జనే. 5

మత్పురీ మప్రధృష్ట్యాం వాఽఽగమనే కిం ప్రయోజనమ్
ఆయోధనే వా కిం కార్యం పృచ్ఛ్యతా మేష దుర్మతిః 6

రావణస్య వచ శృణ్వత్వా ప్రహస్తో వాక్య మబ్రవీత్
సమాశ్నసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే. 7

యది తావ త్త్వ మింద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయం
తత్త్వ మాఖ్యాహి మాభూ త్తే భయం వానర మోక్ష్యసే. 8

యది వైశవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య చ
చారరూప మిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పురీ మిమామ్. 9

విష్ణునా ప్రేషితో వాసి దూతో విజయకాంక్షిణా
న హి తే వానరం తేజో రూపమాత్రం తు వానరమ్. 10

తత్త్వతః కథయ స్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే
అన్యతం వదత శ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితమ్. 11

అథవా యన్నిమిత్తం తే ప్రవేశో రావణాలయే
ఏవ ముక్తో హరిశ్రేష్ఠ స్తదా రక్షోగణేశ్వరమ్. 12

అబ్రవీ న్నాస్మి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య వా
ధనదేన న మేసఖ్యం విష్ణునా నాస్మి చోదితః 13

జాతి రేవ మమ త్వేషా వానరోఽహ మిహాగతః
దర్శనే రాక్షసేన్ద్రస్య దుర్లభే తదిదం మయా. 14

వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థే వినాశితం
తత స్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాంక్షీణః 15

రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే
అస్త్రపాశై ర్న శక్యోఽహం బద్ధం దేవాసురై రపి. 16

ఏతామహా దేవ వరో మమా ప్యేషోఽభ్యుపాగతః
రాజానం ద్రష్టుకామేన మయాస్త్ర మనువర్తితమ్ 17

విముక్తో హ్యహ మస్త్రేణ రాక్షసై స్త్యభిషీడితః
కేనచి ద్రాజకార్యేణ సంప్రాప్తోఽస్మితవాన్తికమ్. 18

దూతోఽహ మితి విజ్ఞేయో రాఘవ స్యామితౌ జసః
శ్రూయతాం చాపి వచనం మమ పథ్య మిదం ప్రభో 19

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహ స్రీకాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచాశస్సర్గః.

అథ ఏకపంచాశస్సర్గః

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్ హరిసత్తమః
వాక్య మర్థవ దవ్యగ్ర స్తమువాచ దశాననమ్ 1

ఆహం సుగ్రీవసన్దేశా దిహ ప్రాప్తస్తవాలయం
రాక్షసేన్ద్రో హరీశ స్త్వాం భ్రాతా కుశల మబ్రవీత్. 2

- భ్రాతు శ్శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః
ధర్మార్థోపహితం వాక్య మిహ చాముత్ర చ క్షమమ్. 3
- రాజా దశరథో నామ రథ కుష్మావరా వాజిమాన్
పితేవ బన్ధు ర్లోకస్య సురేశ్వర సమద్యుతిః 4
- జ్యేష్ఠ స్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియకరః ప్రభుః
పితు ర్నిదేశా నిష్క్రాంతః ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్. 5
- లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చాపి భార్యయా
రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యం పన్థాన నూశ్రితః 6
- తస్య భార్య వనే నష్టా సీతా పతి మనువ్రతా
వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞో జనకస్య మహాత్మనః 7
- సమార్గమాణ స్తాం దేవీం రాజపుత్ర సృహానుజః
ఋశ్యమూక మనుప్రాప్త స్సుగ్రీవేణ సమాగతః 8
- తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణం
సుగ్రీవ స్యాపి రామేణ హరి రాజ్యం నివేదితమ్. 9
- తత స్తేన మృథే హత్యా రాజపుత్రేణవాలినం
సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్ష్య క్షాణాం గణేశ్వరః 10
- త్యయా విజ్ఞాతపూర్వ శ్రవాణీ వానరపుంగవః
రామేణ నిహత సజ్యేశరేణై కేన వానరః 11
- స సీతామార్గణే వ్యగ్ర స్సుగ్రీవ స్సత్యసంగ్రహః
హరీక్ష పంప్రేషయామాస దిశ స్సర్వా హరీశ్వరః. 12
- తాం హరీణాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ
దిక్షు సర్వాసు మార్గన్తే హృథ శ్శోపరి చామ్బరే. 13
- వైనతేయసమాః కేచి త్కేచి త్ర త్రానిలోపమాః
అసజ్గతయ శ్శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః. 14

- అహం తు హనుమా న్నామ మారుత స్వారస స్సుతః
 సీతాయా స్తు కృతే తూర్ణం శతయోజన మాయతమ్. 15
- సముద్రం లఙ్ఘయి తైవ తాం దిదృక్షు రిహోఽగతః
 భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహే తే జనకాత్మజా. 16
- తదృవాన్ దృష్టధర్మార్థ స్తపఃకృతపరిగ్రహః
 పరదారా న్మహా ప్రాజ్ఞ నోపరోద్ధుం త్వ మ్మృషి. 17
- న హి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వపాయేషు కర్మసు
 మూలఘాతిషు సజ్జన్తే బుద్ధిమన్తో భవద్విధాః 18
- కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం రామకోపానువర్తినామ్
 శరాణా మగ్రతః స్థాతుం శక్తో దేవాసురే ష్వపి. 19
- న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజ స్విద్యేత కశ్చన
 రాఘవస్య వ్యభీకం యః కృత్వా సుఖ మవాప్నుయాత్. 20
- తత్త్రికాలహితం వాక్యం ధర్మ్య మర్థానుబంధి చ
 బుధ్యస్య నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతామ్. 21
- దృష్ట్వా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం య దిహ దుర్లభమ్
 ఉత్తరం కర్మ య చేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః. 22
- లక్ష్మితేయం మయా సీతా తథా శోకపరాయణా
 గృహ్య యాం నాభిజానాసి పశ్చాన్య మివ పన్నగీమ్. 23
- నేయం జరయితుం శక్యా సాసురై రమరైరపి
 విషసంస్పృష్ట మత్కర్ణం భుక్త మన్న మివౌ జనా. 24
- తప స్సన్తాపలబ్ధస్తే యోఽయం ధర్మపరిగ్రహః
 న స నాశయితుం న్యాయ్య ఆత్మ ప్రాణపరిగ్రహః. 25
- అవధ్యతాం తపోభి ర్భ్యాం భవాన్ సమనుపశ్యతి
 ఆత్మన స్సాసురై ర్దేవై ర్దేతు స్తత్రా ప్యయం మహాన్ . 26

- సుగ్రీవో న హి దేవోయం నాసురో న చ రాక్షసః
న దానవో న గంధర్వో న యక్షో న చ పన్నగః 27
- తస్మా త్ప్రాణపరిత్రాణం కథం రాజ స్క రిష్యసి
న తు ధర్మోపసంహార మధర్మఫలసంహితమ్. 28
- త దేవ ఫల మన్వేతి ధర్మ శృధర్మనాశనః
ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావ ద్భవతా నాత్ర సంశయః 29
- ఫల మస్యా వ్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే
జనస్థానవధం బుద్ధ్యా బుద్ధ్యా వాలివధం తథా 30
- రామసుగ్రీవసభ్యం చ బుధ్యస్య హిత మాత్మనః
కామం ఖ ల్పహ మత్యేక స్సనాజిరథకుశ్చరామ్. 31
- లజ్జాం నాశయితుం శక్తస్తస్యైషతః న నిశ్చయః
రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్ష్యక్షగణసన్నిధౌ. 32
- ఉత్సాదన మమిత్రాణాం సీతా యైస్తు ప్రధర్షి తా
అపకుర్వన్తి రామస్య సాక్షా దపి పురందరః 33
- న సుఖం ప్రాప్నుయా దన్యః కిం పున స్త్వద్విధో జనః
యాం సీతే త్యభిజానాసీ యేయం తిష్ఠతి తేవశే. 34
- కాలరాత్రీతి తాంవిద్ధి సర్వలజ్జావినాశినీం
తదలం కాలపాశేన సీతావిగ్రహరూపిణా. 35
- స్వయం స్కన్ధావపక్తేన క్షమ మాత్మని చిన్త్యతాం
సీతాయా స్తేజసా దగ్ధాం రామకోషప్రపీడితామ్. 36
- దహ్యమానా మిమాం పశ్య పురీం సాట్టప్రతౌలికాం
ప్యాని మిత్రాణి మన్త్రిం శ్చ జ్ఞాతీన్ బ్రాతృన్ సుతాన్ హితాన్. 37
- భోగాన్దారాం శ్చ లజ్జాం చ మా వినాశ ముపాసయ
సత్యం రాక్షస రాజేన్ద్ర శృణుష్య వచనం మమ. 38

- రామదాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః
సర్వాః లోకాః సుసంహృత్య సభూతాః పచరాచరాః. 39
- పున రేవ తథా స్రష్టం శక్తో రామో మహాయశాః
దేవాసురనరేంద్రేషు యక్షరక్షోగణేషు చ. 40
- విద్యాధరేషు సర్వేషు గన్ధర్వే షూరగేషు చ
సిద్ధేషు కిన్నరేంద్రేషు పత త్రిషు చ సర్వతః 41
- సర్వభూతేషు సర్వ త్ర సర్వకాలేషు నాస్తి సః
యో రామం ప్రతియుద్ధ్యేత విష్ణుతుల్యపరాక్రమమ్. 42
- సర్వలోకేశ్వర సైవం కృత్వా విప్రియ ముత్తమం
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితమ్. 43
- దేనా శ్చ దైత్యా శ్చ విశాచరేంద్రా
గన్ధర్వ విద్యాధరనాగయక్షాః
రామస్య లోకత్రయనాయకస్య
స్థాతుం నశక్తా స్సమరేషు సర్వే. 44
- బ్రహ్మ స్వయమ్భూ శ్చతురాననో వా
రుద్రప్రిణేత్ర స్త్రిపురాన్తకో వా
ఇంద్రో మహేంద్రో స్సురనాయకో వా
త్రాతుం న శక్తా యుధి రామవధ్యమ్. 45
- స సౌష్ఠవో పేత మదీనవాదినః
కపే ర్విశ మ్యా ప్రతిమోఽప్రియం వచః
దశాననః కోపవివృత్తలోచన
స్సమాదిశత్రస్య వధం మహాకపే. 46

ఇత్యాదీ, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వార్మికీయే,
చతుర్వింశత్యహ స్రీకాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకపంచాశ్చర్షాః

అథ ద్విపంచాశస్సర్గః

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వానరస్య మహాత్మనః
ఆజ్ఞాపయ ద్వధం తస్య రావణః క్రోధమూర్ఛితః 1
- వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా
నివేదితవతో దౌత్యం నానుమేనే విభీషణః 2
- తం రక్షోధిపతిం క్రుద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితమ్
విదిత్వా చింతయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః 3
- నిశ్చిత్తార్థస్తత స్సామ్నా పూజ్య శత్రుజి దగ్రజమ్
ఉవాచ హిత మత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః 4
- క్షమస్య రోషం త్వజ రాక్షసేంద్ర
ప్రసీద మద్వాక్య మిదం శృణుష్వ
వధం న కుర్వన్తి పరావరజ్ఞాః
దూతస్య సన్తో వసుధాధిపేన్ద్రాః. 5
- రాజధర్మవిరుద్ధం చ లోకవృత్తేశ్చ గర్హితమ్
తవ చాసదృశం వీర కపే రస్య ప్రమాపణమ్ 6
- ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మ విశారదః
పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వ మేవ పరమార్థవిత్. 7
- గృహ్యన్తే యది రోషేణ త్వాదృశోఽపివిపశ్చితః
తత శ్శాస్త్రవిపశ్చిత్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలమ్. 8
- తస్మాత్ప్రసీద శత్రుఘ్న రాక్షసేంద్ర దురాసద
యుక్తాయుక్తం వినిశ్చిత్య దూతదణ్డో విధీయతామ్. 9
- విభీషణవచ శృణ్వ రావణో రాక్షసేశ్వరః
రోషేణ మహతాఽఽవిష్టో వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్ 10

న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శ్రతుసూదన
తస్మా దేనం వధిష్యామి వానరం పాపచారిణమ్ 11

అధర్మమూలం బహుదోషయుక్త
మనార్యజుష్టం వచనం నిశమ్య
ఉవాచ వాక్యం పరమార్థతత్త్వమ్
విభీషణో బుద్ధిమతాం పరిష్కః. 12

ప్రసీద లక్ష్మేశ్వర రాక్షసేన్ద్ర
ధర్మార్థయుక్తం వచనం శృణుష్వ
దూతా నవధ్యాన్ సమయేషు రాజన్
సర్వేషు సర్వత వదన్తి సంతః. 13

అసంశయం శ్రతు రయం ప్రవృద్ధః
కృతం హ్యనే నాప్రియ మప్రమేయమ్
న దూతవధ్యాం ప్రవదన్తిసంతో
దూతస్య దృష్టా బహవో హి దణ్డాః. 14

వైరూప్యమజ్గేషు కశాభిఘాతో
మౌఙ్డ్యం తథా లక్షణసన్నిపాతః
ఏతాః హి దూతే ప్రవదన్తి దణ్డాః
వధ స్తు దూతస్య న న శ్శృతోఽపి. 15

కథం చ ధర్మార్థవినీతబుద్ధిః
పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః
భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠేత్
కోపం నియచ్ఛన్తి హి సత్పవన్తః. 16

న ధర్మవేదే న చ లోకవృత్తే
న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషుచాపి
విద్యేత కశ్చిత్తవ వీర తుల్య
స్త్వం-ఘృతమ స్సర్వసురాసురాణామ్. 17

న చాప్యస్య కపే ర్వాతే కంచి త్ప్రశ్యా మ్యహం గుణమ్
తే స్వయం పాత్యతాం దణ్డోయై రయం ప్రేషితః కపిః 18

సాధు ర్వా యది వాఽసాధుః పరై రేష సమర్పితః
బ్రువ న్పరార్థం పరవాక్ న దూతో వధ మర్హతి. 19

అపి చాస్మిన్స్తతే రాజ న్నాన్యం పశ్యామి భేచరమ్
ఇహ యః పున రాగచ్ఛే త్పరం పారం మహోదధేః 20

తస్మాన్నాన్య వధే యత్నః కార్యః పరపురష్ఠాయ
భవాన్ పేన్ద్రేషు దేవేషు యత్న మాస్థాతు మర్హతి. 21

అస్మిన్సినష్టే న హి దూత మన్యమ్
పశ్యామి యస్తా నరరాజపుత్రై
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్విసీతా
పుద్యోజయే ద్విర్రపథావరుద్ధా. 22

పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ
సురాసురాణా మపి దుర్జయేవ
త్యయా మనో నన్దన నైర్మతానామ్
యుద్ధాయతి ర్నాశయితుం న యుక్తా. 23

హితా శ్చ ఖారా శ్చ సమాహితా శ్చ
కులేషు జాతా శ్చ మహాగుణేషు
మనస్విన శ్చస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః
కోట్య గ్రహస్తే సుభృతా శ్చ యోధాః 24

త దేక దేశేవ బలస్య తావ
త్కేచి త్రవాఽదేశక్యతోఽభియాన్తు
తౌ రాజపుత్రై వినిగృహ్య మూఢౌ
వరేషు తే భావయితుం ప్రభావమ్. 25

నిశాచరాణా మధిపోఽనుజప్య
 విభీషణ సోమత్రమవాక్య మిష్టమ్
 జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రు
 ర్మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః.

26

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
 శ్రీమత్సుందరకాండే ద్విపంచాశస్సర్గః.

అథ త్రిపంచాశస్సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవో మహాబలః
 దేశకాలహితం వాక్యం భ్రాతు రుత్తర మబ్రవీత్.

1

సమ్య గుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా
 అవశ్యం తు వధా దన్యః క్రియతా మస్య నిగ్రహః.

2

కపీనాం కిల లాంగూల మిష్టం భవతి భూషణమ్
 తదస్య దీప్యతాం శీఘ్రం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు.

3

తతః పశ్యం త్విమం దీన మజ్జనైరూప్యకర్మితమ్
 సమిత్రజ్ఞాతయ స్సర్వే బాన్ధవా స్సమహ్వాజ్ఞనాః.

4

ఆజ్ఞాపయ ద్రాక్షసేన్త్రాః పురం సర్వం సచత్వరమ్
 లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభిః పరిణీయతామ్.

5

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షసాః కోపకర్షితాః
 వేష్టయన్తి స్మ లాంగూలం జీర్ణైః కార్పాసజైః పటైః.

6

సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్జిత మహాకపిః
 శుష్క మిన్దన మాసాద్య వనే ష్వివ హుతాశనః.

7

తైలేన పరిషి చ్యాథ తేఽగ్నిం తత్రా భృపాతయన్
 లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసాం స్తా వహితయత్.

8

- రోషామర్ష పరీతాత్మా బాలసూర్యసమాననః
లాంగూలం సంప్రదీప్తం తు ద్రష్టుం తస్య హనూమతః. 9
- సహస్రీ బాలవృద్ధా శృ జగ్ముః ప్రీతా నిశాచరాః
స భూయ స్సజ్జతైః క్రూరైః రాక్షసైర్వరిసత్తమః. 10
- నిబద్ధః కృతవా స్వీర స్తత్కాలసదృశీం మతిమ్
కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధ స్యాపి రాక్షసాః. 11
- ఛిత్వా పాశాన్ సముత్పత్య హన్యా మహ మిమా మ్మనః
యది భర్తుర్నితార్థాయ చరంతం భర్తృశాసనాత్. 12
- బద్ధు వ్యేతే దురాత్మానో న తు మే నిష్క్రుతిః కృతా
సర్వేషా మేవ పర్యాప్తో రాక్షసానా మహం యుధి. 13
- కింతు రామస్య ప్రీత్యర్థం విషహిష్యే లహ మీదృశం
లజ్జా చారయితవ్యా వై పున రేవ భవే దితి. 14
- రాత్రౌ న హి సుదృష్టా మే దుర్గకర్మవిధానతః
అవశ్య మేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే. 15
- కామం బద్ధస్య మే భూయః పుచ్చ సోదీపనేన చ
పీడాం కుర్వన్తు రక్షాంసి న మేలస్తి మనస శ్శిమః. 16
- తత స్తే సంవృతాకారం సత్త్వవంతం మహాకపిం
పరిగృహ్య యయు ర్హృష్టా రాక్షసాః కపికుఞ్జరమ్. 17
- శఙ్ఖభేరీవినాదై స్తం ఘోషయన్త స్స్వకర్మాభిః
రాక్షసాః క్రూరకర్మాణ శ్చారయన్తి స్మ తాం పురీమ్. 18
- అస్మీయమానో రక్షోభి ర్యయా సుఖ మర్హిస్తమః
హనుమాం శ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపురీమ్. 19
- అథాపశ్య ద్విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః
సంవృతాన్ భూమిభాగాం శ్చ సువిభక్తాం శ్చ చత్వరాన్ 20

- వీధీ శృ గృహసంబాధాః కపి శృజ్జాటకాని చ
తథా రథ్యోపరథ్యా శృ తదైవ గృహకాంతరాన్. 21
- గృహం శృ మేఘసంకాశాన్ దదర్శ పవనాత్మజః
చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తదైవ చ. 22
- ఘోషయన్తి కపిం సర్వే చారీక ఇతి రాక్షసాః
ప్రీబాల వృద్ధా నిర్జగ్ము స్తత్ర తత్ర కుతూహలాత్. 23
- తం ప్రదీపితలాఙ్గాలం హనుమంతం దిదృక్షవః
దీప్యమానే తత స్తస్య లాఙ్గాలాగ్రే హనూమతః. 24
- రాక్షస్య స్తా విరూపాక్ష్య శృంశు ర్దేవ్యాస్త దప్రియమ్
య స్త్వయా కృతసంవాద స్సీతే తామ్రముఖః కపిః. 25
- లాఙ్గాలేన ప్రదీప్తేన స ఏష పరిణీయతే
శ్రుత్వా తద్వచనం క్రూర మాత్మాపహరణోపమమ్. 26
- వైదేహీ శోకసంతప్తా హుతాశన ముపాగమత్
మజ్జలాభిముఖీ తస్య సా తదా ౨౨సీ నృహోకపేః
ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనం. 27
- యద్యస్తి పతిశుశ్రూషా యద్యస్తి చరితం తపః
యది చా స్త్యేకపత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః. 28
- యది కించి దనుక్రోశ స్తస్య మయ్యస్తి ధీమతః
యది వా భాగ్యశేషో మే శీతో భవ హనూమతః. 29
- యది మాం వృత్తపంపన్నాం తత్సమాగమలాలసామ్
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః. 30
- యది మాం తారయే దార్శ్య స్సుగ్రీవ స్సత్యసక్లరః
అస్మా ద్దుఃఖామ్బుసంరోధా చ్చీతో భవ హనూమతః. 31

- తత స్తీక్షణార్చి రవ్యగః ప్రదక్షిణశిఖోఽనలః.
జజ్వల మృగశాబాక్ష్య శృంస నివ శివం కపేః. 32
- హనుమజ్జనక శ్చాపీ పుచ్చానలయుతోఽనిలః
వవా స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః ప్రారేయానిలశీతలః. 33
- దహ్యమానే చ లాంఙ్గాలే చింతయామాస వానరః 34
- ప్రదీప్తోఽగ్ని రయం కస్మా న్న మాం దహతి సర్వతః
దృశ్యతే చ మహాజ్వలః కరోతి న చ మే రుజమ్. 35
- శిశిర శ్చేన సమ్మాతో లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః
అథవా తదిదం వ్యక్తం యద్దృష్టం వ్లనతా మయా. 36
- రామప్రభావా దాశ్చర్యం పర్వత స్సరితాం పతౌ
యది తావ త్సముద్రస్య మైనాకస్య చ ధీమతః. 37
- రామార్థం సంభ్రమ స్తాదృ క్కీ మగ్ని ర్న కరిష్యతి
సీతాయా శ్చాన్యశంశ్యేన తేజసా రాఘవస్య చ. 38
- పితు శ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పాచకః
భూయ స్స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుఞ్చరః. 39
- ఉత్పసా తాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః
పురద్వారం తత శ్శీర్షిమాశ్చ శైలశ్చక్ష మివోన్నతమ్. 40
- విభక్తరక్త స్సంబాధ మాససా దానిలాత్మజః
స భూత్వా శైలపశ్కాశః క్షణేన పున రాత్మవాన్. 41
- హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తో బద్ధనా న్యవశాతయత్
విముక్త శ్చాభవ చ్ఛ్రీమాన్ పునః పర్వతవన్నిభః. 42
- వీక్షమాణ శ్చ దదృశే పరిఘం తోరణాశ్రితమ్
స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయసపరిష్కృతమ్. 43

రక్షణ స్తాఁ పున స్సర్వాఁ సూదయామాస మారుతిః
 స తా నిహత్యా రణచణ్డవిక్రమ
 స్సమీక్షమాణః పున రేవ లజ్జామ్
 ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
 ప్రకాశతాఽఽదిత్య ఇవార్చిమాలీ.

44

ఇత్యార్థే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
 శ్రీమత్పుండరకాండే త్రిపంచాశస్సర్గః.

అథ చతుః పంచాశస్సర్గః

వీక్షమాణ స్తతో లజ్జామ్ కఫః కృతమనోరథః
 వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేష మచింతయత్.

1

కిన్ను ఖ ల్పవశిష్టం మే కర్తవ్య మిహ సామృతమ్
 యదేషాం రక్షసాం భూయ స్సన్తాపజననం భవేత్.

2

వనం తావ త్ప్రమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః
 బలైకదేశః క్షపిత శ్శేషం దుర్గవివాశనమ్.

3

దుర్గే వినాశితే కర్మ భవే త్పుణ్యపరిశ్రమమ్
 అల్పయత్నేన కార్యే ఽస్మిన్ మమ స్యా త్సఫల కృమః.

4

యో హ్యయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః
 అస్య సవర్చణం న్యాయ్యం కర్తు మేభి ర్గృహోత్తమైః.

5

తతః ప్రదీప్తలాంగూల స్సవిద్యు దివ తోయదః
 భవనాగ్రేషు లజ్జాయా విచచార మహాకపిః.

6

గృహో ద్గృహం రాక్షసానా ముద్యానాని చ వానరః
 వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాం శ్చ చచార సః.

7

ఆవస్తుత్య మహావేగః ప్రహవ్రష్య నివేశనమ్
 అగ్నిం తత్ర స నిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ.

8

- తతోఽన్య త్పుష్లవే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాఙ్
ముమోచ హనుమా నగ్నిం కాలానలశిఖోపమమ్. 9
- వజ్రదంష్ట్రస్య చ తదా పుష్లవే స మహాకపిః
శుకస్య చ మహాతేజా స్సారణస్య చ ధీమతః. 10
- తథా చేంద్రిజితో వేశ్మ దదాహ హరియూథపః
జమ్బుమాలే స్సుమాలే శ్చ దదాహ భవనం తతః. 11
- రశ్మికేతో శ్చ భవనం సూర్యశత్రో స్తథైవ చ
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః. 12
- యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తీముఖస్య చ. 13
- కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి
కుమ్భకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవ హి. 14
- యజ్ఞశత్రో శ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రో స్తథైవ చ
సరాంతకస్య కుమ్భస్య నికుమ్భస్య దురాత్మనః. 15
- వర్షయిత్వా మహాతేజా విభీషణగృహం ప్రతి
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుంగవః. 16
- తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః
గృహే ష్వృద్ధిమతా మృద్ధిం దదాహ స మహాకపిః. 17
- సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేంద్రియ వీర్యవాఙ్
ఆపసా దాథ లక్ష్మీవాఙ్ రావణస్య నివేశనమ్. 18
- తత స్తస్మి న్నృహే ముఖ్యే నానారత్న విభూషితే
మేరుమందర సజ్గా కే సర్వమగ్గళ శోభితే. 19
- ప్రదీప్త మగ్ని ముత్సృజ్య లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితం
సనాథ హనుమా వీరో యుగాంతజలదో యథా. 20

- శ్వసనేన చ సంయోగా దతివేగో మహాబలః
కాలాగ్ని రివ జజ్వల ప్రావర్ధత హుతాశనః. 21
- ప్రదీప్త మగ్నిం పవన స్తేషు వేశ్మ స్వచారయత్
అభూ చ్ఛ్వసనసంయోగా దతివేగో హుతాశనః. 22
- తాని కాశ్చనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ
భవనా న్యవశీర్యంత రత్నవన్తి మహాన్తి చ. 23
- తాని భగ్న విమానాని నిపేతు ర్వసుధాతలే
భవనా నీవ సిద్ధానా మమృరా త్పుణ్యసజ్జక్షయే. 24
- సంజజ్ఞే తుముల శ్శబ్దో రాక్షసానాం ప్రధావతాం
స్వగృహస్య పరిత్రాణే భగ్నీత్సాహోర్దితశ్రియామ్. 25
- నూన మేషోఽగ్ని రాయాతః కపిరూపేణ హా ఇతి
క్రంతన్త్య స్సహసా పేతు స్సనన్ధయధరాః స్త్రియః. 26
- కాశ్చ దగ్నిపరీతేభ్యో హర్మ్యేభ్యో ముక్తమూర్ధజాః
పతన్త్యో రేజిరేఽభ్రేభ్య స్సౌదామిన్య ఇవామృరాత్. 27
- వజ్ర విద్రుమ వైడూర్య ముక్తా రజత సంహితాః
విచిత్రా నృవనా న్ధాళూన్ స్యన్తమానా న్తదర్శ సః. 28
- నాగ్ని స్తృప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం హరియూథపః
నాగ్నే ర్నాపి విశస్తానాం రాక్షసానాం వసున్ధరా. 29
- క్వచి త్క్రింశుకసజ్కా శాః క్వచి చ్ఛాల్మలిసన్నిభాః
క్వచి త్కుఙ్కుమసజ్కాశా శ్శిఖా వహ్నే శ్వకాశిరే. 30
- హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మనా
లంకాపురం ప్రదగ్ధం తద్రుద్రేణ త్రిపురం యథా. 31
- తత స్తు లజ్కాపుర పర్వతాగ్రే
సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః

ప్రసార్య చూడావలయం ప్రదీప్తో
హనూమతా వేగవతా విస్ఫుట్టః. 32

యుగాన్త కాలానలతుల్యవేగ
స్సమారుతోఽగ్ని ర్వవధే దివిస్సృక్
విధూమరశ్మిర్భవనేషు సక్తో
రక్ష శృరీరాజ్యసమర్పితార్పిః. 33

ఆదిత్యకోటీసదృశ స్సతేజా
లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్
శబైరనేకై రశనిప్రరూఢై
ర్భిదై నివాణ్డం ప్రబభౌ మహాగ్నిః. 34

తత్రాఘ్నరా దగ్ని రతిప్రవృద్ధో
రూక్షప్రభః కింశుకపుష్ప చూడః
నిర్వాణాధూమాకులరాజయ శ్చ
నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽభ్రాః. 35

వజ్రీ మహేన్ద్రా స్త్రిదశేశ్వరో వా
సాక్షా ద్యమో వా వరుణోఽనిరో
రుద్రోఽగ్ని రర్కో ధనద శ్చ సోమో
న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః. 36

కిం బ్రహ్మణ స్సర్వ పితామహస్య
సర్వస్య ధాతు శ్చతురాననస్య
ఇహోఽగతో వానర రూపధారీ
రక్షోపసంహారకరః ప్రకోపః. 37

కిం వైష్ణవం వా కపిరూప మేత్య
రక్షో వినాశాయ పరం సుతేజః
అనన్త మవ్యక్త మచిన్త్య మేకమ్
స్వమాయయా సామృత మాగతం వా. 38

ఇత్యేవ మూచు ర్భహవో విశిష్టా
రక్షోగణాస్తత్ర సమేత్య సర్వే
సప్రాణిసంఘాం సగృహం సవృక్షామ్
దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్ష్య. 39

తత స్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా
సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా
సపక్షిసంఘా సమృగా సవృక్షా
రురోద దీనా తుములం సశబ్దమ్. 40

హో తాత హో పుత్త్రక కాన్త మిత్ర
హో జీవితం భోగయుతం సుపుణ్యమ్
రక్షోభి రేవం బహుధా బ్రువద్భి
శృబ్జః కృతో ఘోరతర స్సుభీమః. 41

హుతాశనజ్వాలసమావృతా సా
హతప్రవీరా పరివృత్త యోధా
హనూమతః క్రోధ బలాభిభూతా
బభూవ శాపోపహతేవ లంకా. 42

స సమృమ తస్త్రివిషణ్ణ రాక్షసామ్
సముజ్జ్వల జ్వాలహుతాశనాజ్ఞీతామ్
దదర్శ లంకాం హనుమా నృహామనాః
స్వయంభుకోపోపహతా మివావనిమ్. 43

భజ్క్త్వా వనం పాదపరత్నసంక్కులమ్
హత్వా తు రక్షాంసి మహాన్తి సంయుగే
దగ్ధ్వా పురీం తాం గృహరత్న మాలినీమ్
తస్థా హనుమా నృవనాత్మజః కపిః. 44

త్రికూటశృంగగ్రతలే విచిత్రే
ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహః

ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ

వ్యరాజతా ౭౭దిత్య ఇవాంశుమాలీ.

45

స రాక్షసాం స్తాన్ సుబహూం శృ హత్వా

వనం చ భజ్క్త్వా బహుపాదపం తత్

విస్సృజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిమ్

జగామ రామం మనసా మహాత్మా.

46

తతుస్తు తం వానరవీరముఖ్యమ్

మహాబలం మారుతతుల్య వేగమ్

మహామతిం వాయుసుతం పరిష్కమ్

ప్రతుష్టపు ర్దేవగణా శృ సర్వే.

47

భజ్క్త్వా వనం మహాతేజా హత్వా రక్షాంసీ సంయుగే

దగ్ధ్వా లంకాపురీం రమ్యాం రరాజ స మహాకపిః.

48

తత్ర దేవా స్సగన్ధర్వా స్సీద్ధా శృ పరమర్షయః

దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్మయం పరమం గతాః.

49

తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనుమంతం మహాకపిం

కాలాగ్ని రితి సశ్చీవ్య సర్వభూతాని తత్రనుః.

50

దేవా శృ సర్వే మునిపుంగవా శృ

గన్ధర్వా విద్యాధర నాగయక్షాః

భూతాని సర్వాణి మహాన్తి తత్ర

జగ్ముః పరాం ప్రీతి మతుల్యరూపామ్.

51

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,

చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్

శ్రీమత్సుందరకాండే చతుఃపంచాశస్సర్గః.

అథ పంచపంచాశస్సర్గః

- లంకాం సమస్తాం సందీప్య లాంగూలాగ్నిం మహాబలః
నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః. 1
- సందీప్యమానాం విధ్వస్తాం త్రస్తరక్షోగణాం పురీమ్
అవేక్ష్య హనుమా న్లంకాం చింతయామాస వానరః. 2
- తస్యాభూ త్సుమహం స్త్రాసః కుత్సా చాఽత్మ నృజాయత
లంకాం ప్రదహతా కర్మ కింస్వీ త్కృత మిదం మయా. 3
- ధన్యాస్తే పురుషశ్రేష్ఠా యే బుద్ధ్యా కోప ముత్థితమ్
నిరున్దన్తి మహాత్మానో దీప్త మగ్ని మివావృషా. 4
- క్రుద్ధః పాపం న కుర్యా త్కః క్రుద్ధో హన్యా ద్గురూనపి
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నర స్సాధూ నధిక్షిపేత్. 5
- వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి క్షర్తిచిత్
నాకార్య మస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్. 6
- య సృముత్పత్తితం క్రోధం క్షమ యైవ నిరస్యతి
యథోరగ స్త్వచం జీర్ణాం స వై పురుష ఉచ్యతే. 7
- ధి గస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమమ్
అచింతయిత్వా తాం సీతా మగ్నిదం స్వామిఘాతుకమ్. 8
- యది దగ్ధా త్ప్రియం లంకా నూన మార్యాఽపి జానకీ
దగ్ధా తేన మయా భర్తుర్వతం కార్య మజానతా. 9
- యదర్థ మయ మారమ్భ స్తత్కార్య మవసాదితమ్
మయా హి దహతా లంకాం న సీతా పరిరక్షితా. 10
- ఈషత్కార్య మిదం కార్యం కృత మాసీ న్న సంశయః
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః. 11

వినష్టా జానకీ నూనం న పృథగ్ః ప్రదృశ్యతే
లంకాయాం కశ్చి దుద్దేశ స్సర్వా భస్మీకృతా పురీ. 12

యది తద్విహతం కార్యం మమ ప్రజ్ఞా వివర్యయాత్
ఇహైవ ప్రాణసన్న్యాసో మమాపి హృద్య రోచతే. 13

కిమగ్నో నిపతా మృద్య ఆహోస్వి దృఢబాముఖే
శరీర మాహో సత్త్వానాం దద్మి సాగరవాసినామ్. 14

కథం హి జీవతా శక్యో మయా ద్రష్టుం హరీశ్వరః
తా వా పురుషశార్దూలౌ కార్యసర్వస్వఘాతినా. 15

మయా ఖలు తదే వేదం రోషదోషాత్ప్రదర్శితమ్
ప్రథితం త్రిషు లోకేషు కపిత్వ మనవస్థితమ్. 16

ధి గన్తు రాజసం భావ మనీశ మనవస్థితమ్
ఈశ్వరేణాపి యద్రాగా న్మయా సీతా న రక్షితా. 17

వినష్టాయాం తు సీతాయాం తా పుభౌ వినశిష్యతః
తయో ర్విनाశే సుగ్రీవ స్సబన్ధ ర్వినిశిష్యతి. 18

ఏత దేవ వచశ్శృత్వా భరతో భ్రాతృవత్సలః
ధర్మాత్మా సహశత్రుఘ్నః కథం శక్ష్మతి జీవితుమ్. 19

ఇక్ష్వాకువంశే ధర్మిష్ఠే గతే నాశ మసంశయమ్
భవిష్యన్తి ప్రజా స్సర్వా శ్శోకసన్తాపపీడితాః. 20

తదహం భాగ్యరహితో లుప్తధర్మార్థసంగ్రహః
రోషదోషపరీతాత్మా వ్యక్తం లోకవిनाశనః. 21

ఇతి చిన్తయత స్తస్య నిమిత్తా న్యుపపేదిరే
పూర్వ మప్యపలభాని సాక్షా త్పున రచిన్తయత్. 22

అథవా చారుసర్వాజ్ఞే రక్షితా స్సేన తేజసా
న నశిష్యతి కల్యాణీ నాగ్ని రగ్నౌ ప్రవర్తతే. 23

- న హి ధర్మాత్మన స్తస్య భార్య మమితతేజసః
స్వచారిత్రాభిగుప్తాం తాం స్పృష్టు మర్హతి పావకః. 24
- నూనం రామప్రభావేన వైదేహ్యో స్సుకృతేన చ
యన్మాం దహనకర్మా ఽయం నాదహ ధ్వవహనః. 25
- త్రయాణాం భరతాదీనాం భ్రాతృణాం దేవతా చ యా
రామస్య చ మనఃకాంతా సా కథం వినశిష్యతి. 26
- యద్వా దహనకర్మాఽయం సర్వత్ర ప్రభు రవ్యయః
న మే దహతి లాఙ్గూలం కథ మార్యాం ప్రథక్ష్యతి. 27
- పున శ్చాచింత య త్తత్ర హనూమా స్విస్మిత స్తదా
హిరణ్యనాభస్య గిరే ర్జలమధ్యే ప్రదర్శనమ్. 28
- తపసా సత్కవాక్యేన అనన్యత్వా చ్చ భర్తరి
అపి సా నిర్దహే దగ్నిం న తా మగ్నిః ప్రథక్ష్యతి. 29
- స తథా చింతయం స్తత్ర దేవ్యా ధర్మపరిగ్రహమ్
శుశ్రావ హనుమాన్ వాక్యం చారణానాం మహాత్మనామ్. 30
- అహో ఖలు కృతం కర్మ దుష్కర్మం హి హనుమతా
అగ్నిం విసృజతా ఽభీక్షణం భీమం రాక్షసవేశ్మని. 31
- ప్రపలయిత రక్షః స్త్రీ బాలవృద్ధసమాకులా
జనకోలాహలాధ్మాతా క్రంతస్తీ వాదికన్దరే. 32
- దగ్ధేయం నగరీ సర్వా సాట్టప్రాకారతోరణా
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయో ఽదృచ్ఛత ఏవ నః. 33
- స నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్హైకారణైశ్చ మహాగుణైః
ఋషివాక్యైశ్చ హనుమా నభవ త్ప్రీతమానసః. 34
- తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థ
స్తా మక్షతాం రాజసుతాం విదిత్వా

ప్రత్యక్షత స్తాం పునరేవ దృష్ట్వా
ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార.

35

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచపంచాశస్సర్గః.

అథ షట్పంచాశస్సర్గః

తత స్తు శింశుపామూలే జానకీం పర్యుపస్థితామ్
అభివా ద్యాబ్రవీ ద్దిష్ట్వా పశ్యామి త్వా మిహోక్షతామ్.

1

తత స్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః
భర్తృస్నేహోన్మితం వాక్యం హనుమంత మభాషత.

2

కామ మస్య త్వ మేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్య స్తే బలోదయః.

3

శరై స్తు సజ్కులాం కృత్వా లఙ్కాం పరబలార్దనః
మాం నయే ద్యది కాకుత్ స్థ స్త త్తస్య సదృశం భవేత్.

4

తద్యథా తస్య విక్రాంత మనురూపం మహాత్మానః
భవ త్యాహవశూరస్య తథా త్వ ముపపాదయ.

5

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితమ్
నిశమ్య హనుమాం స్తస్యా వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్.

6

క్షీప్ర మేష్యతి కాకుత్ స్థో హర్యక్షప్రవరై ర్వుతః
య స్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం న్యపనయిష్యతి.

7

ఏవ మాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమా న్మారుతాత్మజః
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీ మభ్యవదయత్.

8

తత స్స కపిశార్దూల స్సామిసవర్తనోత్సుకః
ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠ మరిష్ఠ మరిమర్దనః.

9

- తుజ్గపద్మకజష్టాభి ర్నీలాభి ర్వనరాజిభిః
సోత్తరీయ మివామ్బోదై శృజ్గాన్తరవిలమ్పిభిః. 10
- బోధ్యమాన మివ ప్రీత్యా దివాకరకరై శ్శుభైః
ఉన్మిషన్త మివోద్ధూతై ర్లోచన్త రివ ధాతుభిః. 11
- తోయకౌఘనిస్సన్తై ర్మన్తైః ప్రాథీత మివ పర్వతమ్
ప్రగీత మివ విస్పష్టై ర్నానాప్రసవణస్వన్తైః. 12
- దేవదారుభి రత్యుచ్చై రూర్ధ్వబాహు మివ స్థితమ్
ప్రపాతజలనిర్ఘోష్టైః ప్రాకృప్త మివ సర్వతః. 13
- వేపమాన మివ శ్యామైః కమ్పమానై శ్శరద్ధన్తైః
వేణుభి ర్మారుతోద్ధూతైః కూజన్త మివ కీచకైః. 14
- నిశ్శ్వసన్త మివామర్షా ద్ధోరై రాశీవిషోత్తమైః
నీహారకృతగమ్భీరై ర్ధ్యాయన్త మివ గహ్వరైః. 15
- మేఘపాదనిభైః పాదైః ప్రక్రాన్త మివ సర్వతః
జృమ్భమాణ మివాఽకాశే శిఖరై రభ్రమాలిభిః. 16
- కూటై శ్చ బహుధాకీర్తై శ్శోభితం బహుకన్తరైః
సాలతాలాశ్వకన్తై శ్చ వంశై శ్చ బహుభి ర్వృతమ్. 17
- లతావితానై ర్వితతైః పుష్పవద్భి రలఙ్కృతం
నానామృగ గణాకీర్ణం ధాతునిష్కన్తభూషితమ్. 18
- బహుప్రసవణోపేతం శిలాసఞ్చయసంక్రూటమ్
మహర్షి యక్ష గన్ధర్వ కిన్నరోరగ సేవితమ్. 19
- లతాపాదపఙ్ఖాతం సింహాధ్యుషితకన్తరమ్
వ్యాఘ్రసంజ్ఞసమాకీర్ణం స్వాదుమూలఫలద్రుమమ్. 20
- త మారురోహ హనుమాన్ పర్వతం పవనాత్మజః
రామ దర్శనశీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః. 21

- తేన పాదతలక్రాంతా రమ్యేషు గిరిసానుషు
సఘోషా స్సమశీర్షంత శిలా శ్చూర్ణీకృతా స్తతః. 22
- స త మారుహ్య శైలేంద్రం వ్యవర్ధత మహాకపిః
దక్షిణా దుత్తరం పారం ప్రార్థయత్కలవణామ్భసః. 23
- అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః
దదర్శ సాగరం భీమం మీనోరగనిషేవితమ్. 24
- స మారుత ఇవాఽకాశం మారుతస్యాఽత్మ సమ్భవః
ప్రపేదే హరిశార్దూలో దక్షిణా దుత్తరాం దిశమ్. 25
- స తదా పీడిత స్తేన కపినా పర్వతోత్తమః
రరాస సహ తై ర్భూతైః ప్రవిశ న్వసుధాతలమ్. 26
- కమ్రమానై శ్చ శిఖరైః పతద్భి రపి చ ద్రుమైః
తస్యోరు వేగోన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః. 27
- నిపేతు ర్భూతలే రుగ్ధా శ్చక్రాయుధ హతా ఇవ
కన్ధరాస్తరసంస్థానాం పీడితానాం మహాజసామ్. 28
- సంహానాం నినదో భీమో నభో భిన్నన్ స శుశ్రువే
ప్రస్తవ్యావృత్త వసనా వ్యాకులీకృతభూషణాః. 29
- విద్యాధర్య స్సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్
అతిప్రమాణా బలినో దీప్తజిహ్వో మహావిషాః. 30
- నిపీడిత శిరోగ్రీవా వ్యచేష్టంత మహాహయః
కిన్నరోరగ గన్ధర్వ యక్షవిద్యాధరా స్తదా. 31
- పీడితం తం నగవరం త్యక్తైః గగన మాస్థితాః
స చ భూమిధర శ్శ్రీమా న్బలినా తేన పీడితః. 32
- స వృక్షశిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలం
దశయోజనవిస్తార ప్రింశద్యోజన ముచ్చితః. 33

ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః

స లిలజ్ఞ యిషు ర్భీమం సలీలం లవణార్ణవమ్.

34

కల్లోలాస్ఫాల వేలాంత ముత్తపాత నభో హరిః.

ఇత్యాద్యై, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,

చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్

శ్రీమత్సుందరకాండే షట్పంచాశస్సర్గః.

అథ సప్తపంచాశస్సర్గః

సచన్త్ర కుముదం రమ్యం సార్క కారణ్ణవం శుభం

తిష్కృతవణకాదమ్బ మభ్రశైవాలశాద్వలమ్.

1

పునర్వసు మహామీనం లోహితాఙ్గమహాగ్రహం

ఐరావత మహాద్వీపం స్వాతీహంసవిలోలితమ్.

2

వాతసఙ్ఖతజాతోర్మి చన్ద్రాంశుశిరామ్బుమత్

భుజ్జగ్గ యక్ష గన్ధర్వ ప్రబుద్ధ కమలోత్పలమ్.

3

హనుమా న్మారుతగతి ర్మహానౌ రివ సాగరం

అపార మపరిశ్రాంతం పుష్పవే గగనార్ణవమ్.

4

గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిప మిలోల్లిఖః

హర న్నివ సనక్షతం గగనం సార్కమణ్డలమ్.

5

మారుత స్యాత్మజ శ్రీమా న్కపి ర్యోమచరో మహాన్

హనుమా న్నేఘజాలాని వికర్ష న్నివ గచ్ఛతి.

6

పాణ్డూరారుణవర్ణాని నీలమాఞ్జేష్మకాని చ

హరితారుణవర్ణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే.

7

ప్రవిశ న్నభజాలాని నిష్పతం శ్చ పునః పునః

ప్రచున్న శ్చ ప్రకాశ శ్చ చన్ద్రమా ఇవ లక్ష్యతే.

8

- వివిధాభిషునాపన్నగోచరో ధవళామృతః
దృశ్యాదృశ్యతను ర్వీర స్తదా చంద్రాయతే లుప్తరే. 9
- తార్క్ష్యాయమాణో గగనే బభాసే వాయునన్దనః
దారయ న్మేఘబృన్దాని నిష్పతం శ్చ పునః పునః. 10
- నద న్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః
ప్రవరా న్రాక్షసాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః. 11
- ఆకులాం నగరీం కృత్వా వృథయిత్వా చ రావణం
అర్దయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీ మభివాద్య చ. 12
- ఆజగామ మహాతేజః పున ర్మధ్యేన సాగరమ్
పర్వతేన్ద్రం సునాభం చ సముపస్పృశ్య వీర్యవాన్. 13
- జ్యాముక్త ఇవ నారాచో మహావేగో లుభ్యపాగతః
స కించి దనుసంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిమ్. 14
- మహేన్ద్రం మేఘసంక్రాంతం ననాద హరిపుష్కవః
పూరయామాస కపిర్దిశో దశ సమన్తతః. 15
- నద న్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః
స తం దేశ మనుప్రాప్తః సుహృద్దర్శనలాలసః. 16
- ననాద హరిశార్దూలో లాంగూలం చాప్యకమ్పయత్
తస్య నానద్యమానస్య సువర్ణ చరితే పథి. 17
- ఘంఘ్రా వాస్య ఘోషేణ గగనం సార్క మణ్డలమ్
నే తు తత్రో త్తరే తీరే సముద్రస్య మహాబలాః. 18
- పూర్వం వివిష్టితా శ్శూరా వాయుపుత్త్రా దిదృక్షవః
మహా వాతనున్నస్య తో యద స్వేవ గర్జితమ్. 19
- శుశ్రువు స్తే తదా ఘోష మూరువేగం హనూమతః
తే దీనమనస స్స ర్వే శుశ్రువుః కాననౌకసః. 20

- వానరేంద్రస్య నిర్దోషం పర్జన్యవినదోపమం
నిశమ్య నదతో వాదం వానరా స్తే సమస్తతః. 21
- బభూవు రుత్సుకా స్రుర్వే సుహృద్దర్శనకాజ్ఞీక్షణః
జామ్బవాః స హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసంహృష్టమానసః. 22
- ఉపామన్త్య హరీన్ సర్వా నిదం వచన మబ్రవీత్
సర్వథా కృతకార్యో ఽసౌ హనుమా న్నాత్ర సంశయః. 23
- స హ్య స్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవంవిధో భవేత్
తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః. 24
- నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్పేతు స్తత స్తతః
తే నగాగ్రా న్నగాగ్రాణి శిఖరా చ్చిఖరాణి చ. 25
- ప్రహృష్టా సృమపద్యంత హనుమంతం దిదృక్షుః
తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గృహ్య శాఖా సుఽవిష్మితాః. 26
- వాసాం సీవ ప్రశాఖా శృ సమావిధ్యంత వానరాః
గిరిగహ్వరసంలీనో యథా గర్జతి మారుతః. 27
- ఏవం జగర్జ బలవాన్ హనుమా న్మారుతాత్మజః
త మభ్రువునసజ్కాశ మాపతంతం మహాకపిమ్. 28
- దృష్ట్వా తే వానరా స్రుర్వే తస్థుః ప్రాశ్చలయ స్తదా
తత స్తు వేగవాం స్తస్య గిరే ర్గిరినిభః కపిః. 29
- నిపపాత మహేంద్రస్య శిఖరే పాదపాకులే
హర్షేణాపూర్యమాణో ఽసౌ రమ్యే పర్వతనిర్హరే. 30
- చిన్నపక్ష ఇవాఽకాశా త్పపాత ధరణీధరః
తత స్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుంగవాః. 31
- హనుమంతం మహాత్మానం పరివా ర్యోపతస్థితే
పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతి ముపాగతాః. 32

- ప్రహృష్టవదనా స్సర్వే త మరోగ ముపాగతమ్
ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ. 33
- ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్రేష్ఠం హరయో మారుతాత్మజమ్
హనుమాం స్తు గురూ స్పృద్ధాన్ జామృవత్ప్రముఖాం స్తదా. 34
- కుమార మజ్గదం చైవ సోఽవస్తత మహాకపిః
స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభి శ్చ ప్రసాదితః. 35
- దృష్ట్వా సీతేతి విక్రాంత స్సంక్షేపేణ న్యవేదయత్
నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలిన స్సుతమ్. 36
- రమణీయే వనోద్దేశే మహేస్త్రస్య గిరే స్తదా
హనుమా నబ్రవీ ధృష్ట స్తదా తా న్వానరర్షభాః. 37
- అశోకవనికాపంస్థా దృష్ట్వా సా జనకాత్మజా
రక్ష్యమాణా సుఘోరాభీ రాక్షసీభి రనిన్దితా. 38
- ఏకవేణీధరా బాలా రామదర్శనలాలసా
ఉపవాసపరిశ్రాంతా జటిలా మలినా కృశా. 39
- తతో దృష్టేతి వచనం మహార్థ మమృతోపమం
నిశమ్య మారుతే స్సర్వే ముదితా వానరాభవన్. 40
- క్షేళ న్యన్యే నద న్యన్యే గర్జ న్యన్యే మహాబలాః
చక్రుః కిలికిలా మన్యే ప్రతిగర్జన్తి చాపరే. 41
- కేచి దుచ్చితలాంగులాః ప్రహృష్టాః కపికుష్మాదాః
అశ్శ్రీతాయతదీర్ఘాణి లాంగులాని ప్రవివృధుః. 42
- అపరే చ హనూమంతం వానరా వారణోపమం
ఆఘ్రత్య గిరిశృంగేభ్యః సంస్పృశన్తి స్మ హర్షితాః. 43
- ఉక్తవాక్యం హనూమంత మజ్గద స్త మథాఽబ్రవీత్
సర్వేషాం హరివీరాణాం మధ్యే వచన ముత్తమమ్. 44

సత్వే వీర్యే న తే కశ్చి త్సమో వానర విద్యతే
య దవపుత్య విస్తీర్ణం సాగరం పున రాగతః. 45

అహో స్వామిని తే భక్తి రహో వీర్య మహో ధృతిః
దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ. 46

దిష్ట్యా త్యక్ష్యతి కాకుత్ స్థ శ్శోకం సీతావియోగజం
తతో లజ్గదం హనూమంతం జామృవంతం చ వానరాః. 47

పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులా శ్శిలాః
శ్రోతుకామా స్సముద్రస్య లజ్జనం వానరోత్తమాః. 48

దర్శనం చాపి లజ్కాయా స్సీతాయా రావణస్య చ
తస్థః ప్రాశ్నాలయ స్సర్వే హనుమద్దదనోన్ముఖాః. 49

తస్థా తత్రాలజ్గద శ్శ్రీమా న్వానరై ర్మహుభి ర్వుతః
ఉపాస్యమానో విబుధై ర్దిని దేవపతి ర్యథా. 50

హనుమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
తథాజ్గదే నాజ్గదబద్ధబాహునా
ముదా తదాలజ్గదాసిత మున్నత మ్మహా
న్మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రియా లభవత్. 51

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తపంచాశస్సర్గః.

అథ అష్టపంచాశస్సర్గః

తత స్తస్య గిరే శ్శృజ్గే మహేన్ద్రస్య మహాబలాః
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్ము రుత్తమామ్. 1

తం తతః ప్రీతిసంహృష్టః ప్రీతిమంతం మహాకపిమ్
జామృవా న్కార్యవృత్తాన్త మప్సచ్ఛ దనిలాత్మజమ్. 2

- కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే
తస్యాం వా స కథం వృత్తః క్రూరకర్మా దశాననః. 3
- తత్త్వత స్పర్శ మేత న్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే
శ్రుతార్థా శ్చింత యిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయమ్. 4
- య శ్చార్థ స్తత్ర వక్తవ్యో గతై రస్మాభి రాత్మవాన్
రక్షతవ్యం చ య త్రత్ర తద్భవా న్యాయకరోతు నః. 5
- స నియుక్త స్తత్ర ప్తేన సంప్రహృష్టతనూరుహః
ప్రణమ్య శరసా దేవ్యే సీతాయై ప్రత్యభాషత. 6
- ప్రత్యక్ష మేవ భవతాం మహేంద్రాగ్రాత్మ మాప్లుతః
ఉదధే రక్షణం పారం కాజ్ఞేక్షమాణ స్సమాహితః. 7
- గచ్ఛత శ్చ హి మే హోరం విఘ్నరూప మినాభవత్
కాశ్చానం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి మమనోహరమ్. 8
- స్థితం పన్థాన మావృత్త్య మేనే విఘ్నం చ తం నగమ్
ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాశ్చానం నగనత్తమమ్. 9
- కృతా మే మనసా బుద్ధి ర్భేత్తవ్యో ఽయం మయేతి చ
ప్రహతం చ మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరే. 10
- శిఖరం మార్యసజ్కాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా
వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః. 11
- పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రప్లోదయ న్నివ
పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః. 12
- మైనాక మితి విఖ్యాతం నివసంతం మహాదధౌ
పక్షవన్తః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః. 13
- ఛన్దతః పృథివీం నేరు ర్వాధమానా స్సమన్తతః
శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేంద్రః పాకశాపనః. 14

- చిచ్చేద భగవాన్ సృక్షాన్వజే జైషాం సహస్రశః
అహం తు మోక్షిత స్తస్మా త్రవపిత్రా మహాత్మనా. 15
- మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తోఽస్మి మహార్ణవే
రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్య మరిన్దమ. 16
- రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేన్ద్రసమవిక్రమః
ఏత చ్చుత్వా వచ స్తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః. 17
- కార్య మావేద్య తు గిరే రుద్యతం చ మనో మమ
తేన చాఽహ మనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా. 18
- స చా ప్యన్తరిత శ్చైలో మానుషేణ వపుష్మతా
శరీరేణ మహాశైలః శైలేన చ మహోదధౌ. 19
- ఉత్తమం జవ మాస్థాయ శేషం పన్థాన మాస్థితః
తతోఽహం సుచిరం కాలం వేగే నాభ్యగమం పథి. 20
- తతః పశ్యా మ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరమ్
సముద్రమధ్యే సాదేవీ వచనం మా మభాషత. 21
- మమ భక్తః ప్రదిప్త స్త్వ మమరైర్లరిసత్తమ
అత స్త్వాం భక్తయిష్యామి విహిత స్త్వం చిరస్య మే. 22
- ఏవ ముక్త స్సురసయా ప్రాశ్నాలిః ప్రణతః స్థితః
విన్లవదనో భూత్వా వాక్యం చేద ముదీరయమ్. 23
- రామో దాశరథి శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్
లక్ష్మణేన సహాభ్రాత్రా సీతయా చ పరన్తపః. 24
- తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా
తస్యా స్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్. 25
- కర్తు మర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతి
అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్షిప్తకారిణమ్. 26

- ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే
ఏవ ముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ. 27
- అబ్రవీ న్నాతివర్తేత కశ్చి దేష వరో మమ
ఏవ ముక్త స్సురపయా దశయోజనమాయతః. 28
- తతో లర్థగుణవిస్తారో బభూ వాహం క్షణేన తు
మత్ప్రమాణానురూపం చ వ్యాదితం చ ముఖం తయా. 29
- తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం చాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం వపుః
తస్మి న్ముహూర్తే చ పున ర్భభూ వాఙ్మృతమాత్రకః. 30
- అభిష త్యాశు తద్వక్త్రం నిర్గతో లహం తతః క్షణాత్
అబ్రవీ త్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః. 31
- అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్
సమానయ చ వై దేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా. 32
- సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాలస్మి తవ వానర
తతోలహం సాధు సాద్వితి సర్వభూతైః ప్రశంసితః. 33
- తతోలస్తరిక్షం విపులం ప్లుతో లహం గరుడో యథా
చాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన. 34
- సోలహం విగతవేగ స్తు దిశో దశ విలోకయన్
న కించి త్రత్ర పశ్యామి యేన మేలపహృతా గతిః. 35
- తతో మే బుద్ధి రుత్పన్నా కి న్నామ గగనే మమ
ఈదృశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపం యత్ర న దృశ్యతే. 36
- అధోభాగేన మే దృష్టి శ్శౌచలా పాతితా మయా
తతోలద్రాక్ష మహం భీమాం రాక్షసీం పలిలేశయామ్. 37
- ప్రహస్య చ మహానాద ముక్తోలహం భీమయా తయా
అవస్థిత మసంభ్రాన్త మిదం వాక్య మశోభవమ్. 38

క్వాసి గన్తా మహాకాయ క్షుధితాయా మ మేప్పితః
భక్షః ప్రీణయ మే దేహం చిర మాహారవర్జితమ్. 39

బాధ మిత్యేన తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్లా మహం తతః
ఆస్యప్రమాణా దధికం తస్యాః కాయ మపూరయమ్. 40

తస్యా శ్వాస్యం మహద్భీమం వర్ధతే మమ భక్షణే
న చ మాం సాధు బుబుధే మమ వా నికృతం కృతమ్. 41

తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాంతరాత్
తస్యా హృదయ మాదాయ ప్రపతామి నభస్ఫులమ్. 42

సా విస్పష్టభుజా భీమా పపాత లవణామ్భుసి
మయా పర్వతసజ్కాశా నికృత్త హృదయా సతీ. 43

శృణోమి ఖగతానాం చ సిద్ధానాం చారణై స్సహ
రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనుమతా హతా. 44

తాం హత్వా పున రేవాఽహం కృత్య మాత్యయికం స్మరన్
గత్వా చాహం మహాధ్వానం పశ్యామి నగమణ్డీతమ్. 45

దక్షిణం తిర ముదధే ర్లజ్కా యత్ర చ సా పురీ
లస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురమ్. 46

ప్రవిష్టో ఽహ మవిజ్ఞాతో రక్షోభి ర్భీమవిక్రమైః
తత్ర ప్రవిశత శ్చాపి కల్పాంతఘనసన్నిభా. 47

లట్టహాసం విముఞ్చస్తీ నారీ కా పృథ్వితా పురః
జిఘాంసంతి తత స్తాం తు జ్వలదగ్నిశిరోరుహమ్. 48

సవ్యముష్టిప్రహారేణ పరాజిత్య సుభైరవామ్
ప్రదోషకారే ప్రవిశన్ భీతయా ఽహం తయోదితః. 49

లహం లజ్కాపురీ వీరనిర్జితా విక్రమేణ తే
యస్మాత్త స్మా ద్విజే తాసి సర్వరక్షాం పృశేషతః. 50

- తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచిన్వజనకాత్మజామ్
రావణాన్తఃపురగతో న చాపశ్యం సుమధ్యమామ్. 51
- తత స్సీతా మపశ్యం స్తు రావణస్య నివేశనే
శోకసాగర మాసాద్య న పార ముపలక్షయే. 52
- శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణ సమావృతమ్
కాఞ్చనేన వికృష్టేన గృహోపవన ముత్తమమ్. 53
- సప్రాకార మవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపమ్
అశోకవనికామధ్యే శింశుపాపాదపో మహాన్. 54
- త మారుహ్య చ పశ్యామి కాఞ్చనం కదలీవనమ్
అదూరే శింశుపావృక్షా త్పశ్యామి వరవర్ణినీమ్. 55
- శ్యామాం కమలపత్రాక్షీ ముపవాసకృశాననామ్
తదేకవాసస్సంవీతాం రజోద్భవ శిరోరుహామ్. 56
- శోకసంతాపదీనాఙ్గం సీతాం భర్తృహితే స్థితామ్
రాక్షసీభి ర్విరూపాభిః క్రూరాభి రభిసంవృతామ్. 57
- మాంసశోణిత భక్షాభి ర్వ్యాఘ్రీభి ర్ధరిణీ మివ
సామయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముపహ ర్ముహుః. 58
- ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా
భూమిశయ్యా వివర్ణాఙ్గీ పద్మినీవ హిమాగమే. 59
- రావణా ద్వినివృతార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా
కథంచి స్మృగశాబాక్షీ తూర్ణ మాసాదితా మయా. 60
- తాం దృష్ట్వా తాదృశిం నారీం రామపత్నీం యశస్వి నీ.
తత్రైవ శింశుపావృక్షే పశ్య న్నహ మవస్థితః. 61
- తతో హంహలాశబ్దం కాఞ్చీనూపురమిశ్రితమ్
శృణో మృధికగమ్భీరం రావణస్య నివేశనే. 62

- తతో ౭హం పరమోద్విగ్నః స్వం రూపం ప్రతిసంహరణ్
అహం తు శింశుపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః. 63
- తతో రావణదారా శృ రావణ శృ మహాబలః
తం దేశం సమనుప్రాప్తా యత్ర సీతా ౭భవత్ స్థితా. 64
- తం దృష్ట్వాథ వరారోహః సీతా రక్షోగణేశ్వరం
సంక్కుచ్యోరూస్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ. 65
- విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్షమాణాం తత స్తతః
త్రాణం కించి దపశ్యంతీం వేషమానాం తపస్వినీమ్. 66
- తా మువాచ దశగ్రీవ స్సీతాం పరమదుఃఖితా
అవాక్పిరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్వ మా మితి. 67
- యది చేత్త్వం తు దర్పా న్మాం నాభినన్దసి గర్వితే
దౌ మాసా వన్తరం సీతే పాస్యామి రుధిరం తవ. 68
- ఏత మ్భ్రుత్వా వచ స్తస్య రావణస్య దురాత్మనః
ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచన ముత్తమమ్. 69
- రాక్షసాధమ రామస్య భార్యా మమితతేజసః
ఇక్ష్వాకుకులనాథస్య స్నుషాం దశరథస్య చ. 70
- అవాచ్యం వదతో జిహ్వీ కథం న పతితా తవ
కించి ద్వీర్యం తవానార్య యో మాం భర్తు రసన్నిధౌ. 71
- అపహృత్యా ౭౭గతః పాప తేనా౭దృష్టో మహాత్మనా
న త్వం రామస్య సదృశో దాస్యే౭ప్యస్య న యుజ్యసే. 72
- యజ్జీయ సృత్యవాదీ చ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః
జానక్యా పరుషం వాక్య మేవ ముక్తో దశాననః. 73
- జజ్వాల సహసా కోపా చ్చితాస్థ ఇవ పావకః
వివృత్య నయనే క్రూరే ముష్టి ముద్యమ్య దక్షిణమ్. 74

- మైథిలీం హస్తు మారబ్ధః స్త్రీభి ర్హాహీకృతం తదా
స్త్రీణాం మధ్యా త్సముత్పత్త్య తస్య భార్యా దురాత్మనః. 75
- వరా మన్దోదరీ నామ తయా చప్రతిషేధితః
ఉక్త శ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్దితః. 76
- సీతయా తవ కిం కార్యం మహేన్ద్రాసమవిక్రమ
దేవగన్ధర్వకన్యాభి ర్భక్తకన్యాభి రేవ చ. 77
- సార్థం ప్రభో రమ స్వేహ సీతయా కిం కరిష్యసి
తత స్తాభి స్సమేతాభి ర్నారీభి స్స మహాబలః. 78
- ప్రసాద్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః
యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షసోఽపి వికృతాననాః. 79
- సీతాం నిర్భర్తృయామాసు ర్వాక్యైః క్రూరై స్సుదారుణైః
తృణవ ద్భృషితం తాసాం గణయామాస జానకీ. 80
- గర్జితం చ తదా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకం
వృథాగర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షసః పీఠితాశనాః. 81
- రావణాయ శశంసు స్తా స్సీతా ఒధ్యవసితం మహత్
తత స్తా స్సహితా స్సర్వా నిహతాశా నిరుద్యమాః. 82
- పరిక్షిప్య సమన్తా త్తాం నిద్రావశ ముపాగతాః
తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా. 83
- విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా
తాసాం మధ్యా త్సముత్థాయ త్రిజటా వాక్య మబ్రవీత్. 84
- ఆత్మానం ఖాదత క్షీప్రం న సీతా వినశిష్యతి
జనక స్యాత్మజా సాధ్వీ స్నుషా దశరథస్య చ. 85
- స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః
రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తు రస్యా జయాయ చ. 86

- అల మస్మా త్పరిత్రాతుం రాఘవా ద్రాక్ష సీగణం
అభియాచామ వైదేహీ మేత ద్ధి మమ రోచతే. 87
- యస్యా హ్యేవంవిధ స్సప్సో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే
సా దుఃఖై ర్వివిధై ర్ముక్తా సుఖ మాప్నో త్యనుత్తమమ్. 88
- ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా
తత స్సా హీమతీ బాలా భర్తు ర్విజయహర్షితా. 89
- అనోచ ద్యదిత త్తథ్యం భవేయం శరణం హి వః
తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశామ్. 90
- చింతయామాస విక్రాంతో న చ మే నిర్వృతం మనః
సంభాషణార్థం చ మయా జానక్యా శ్చిన్తితో విధిః. 91
- ఇక్ష్వాకూణాం హి వంశ స్తు తతో మమ పురస్కృతః
శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణపూజితామ్. 92
- ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాహ్మిః పిహితలోచనా
క స్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ. 93
- కా చ రామేణ తే ప్రీతి స్త న్మే శంసిత ముర్హసి
తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా హ్యహ మస్యబ్రువం వచః. 94
- దేవి రామస్య భర్తు స్తే సహాయో భీమవిక్రమః
సుగ్రీవో నామ విక్రాంతో వానరేంద్రో మహాబలః. 95
- తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనుమంత మిహోఽఽగతమ్
భర్తాహం ప్రేషిత స్తుభ్యం రామేణోఽక్లిప్తకర్మణా. 96
- ఇదం చ పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్ దాశరథి స్స్వయమ్
అఙ్గులీయ మభిజ్ఞాన మదా త్తుభ్యం యశస్వినీ. 97
- త దిచ్ఛామి త్వయాఽఽజ్ఞప్తం దేవి కిం కరవాణ్యహమ్
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కి ముత్తరమ్. 98

- ఏత చ్చుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకవన్దిసి
ఆహ రావణ ముత్సాద్య రాఘవో మాం నయ త్ప్రీతి. 99
- ప్రణమ్య శిరసా దేవీ మహ మార్యా మన్దితామ్
రాఘవస్య మనోహ్లాద మభిజ్ఞాన మయాచిషమ్. 100
- అథ మా మబ్రవీ త్సీతా గృహ్యతా మయ ముత్తమః
మణి ర్ఘేన మహాబాహూ రామ స్త్వాం బహు మన్యతే. 101
- ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహో మణిప్రవర మద్భుతమ్
ప్రాయుచ్చ త్పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ. 102
- తత స్తస్యై ప్రణ మ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః
ప్రదక్షిణం పరిక్రామ మిహాభ్యుద్గతమానసః. 103
- ఉక్తో ఽహం పున రేవేదం నిశ్చిత్త మనసా తయా
హనుమ న్మమ వృత్తాంతం వక్తు మర్హసి రాఘవే. 104
- యథా శ్రుత్వైవ న చిరా త్తా వుభౌ రామలక్ష్మణౌ
సుగ్రీవసహితౌ వీరా వుపేయాతాం తథా కురు. 105
- య ద్యన్యథా భవే దేత ద్ద్వౌ మాసౌ జీవితం మమ
న ఘాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్ స్థో మ్రియే సాఽహ మనాథవత్. 106
- తచ్ఛుత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మా మభ్యవర్తత
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం నార్యశేష మనన్తరమ్. 107
- తతో ఽవర్థత మే కాయ స్తదా పర్వతసన్నిధిః
యుద్ధకాంక్షీ వనం త చ్చ వినాశయితు మారభే. 108
- తద్భగ్నం వనషణ్డం తు భ్రాన్త త్రస్త మృగద్విజమ్
ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షన్తే రాక్షసోః ఎకృతాననాః. 109
- మాం చ దృష్ట్వా ఛనే తస్మిన్ సమాగమ్య తత స్తతః
తా స్సమభ్యాఽఽగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే. 110

- రాజ స్వన మిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల. 111
- దుర్బుద్ధే స్తస్య రాజేన్ద్రో తవ విప్రియకారిణః
వధ మాజ్ఞాపయ క్షీప్రం యథాసౌ విలయం ప్రజేత్. 112
- తచ్చుర్నిత్యా రాక్షసేన్ద్రేణ విస్ఫుష్టా భృశదుర్జయాః
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోనుగః. 113
- తేషా మశీతిసాహసం శూలముద్గరపాణినాం
మయా తస్మి న్సనోద్దేశే పరిఘేణ నిఘాదితమ్. 114
- తేషాం తు హతశేషా యే తే గత్వా లఘువిక్రమాః
నిహతం చ మహ త్సైన్యం రావణాయాచచక్షిరే. 115
- తతో మే బుద్ధి రుత్పన్నా చైత్య ప్రాసాద మాక్రమం
తత్రస్థా న్నాక్షసా న్నత్వా శతం స్త మేన వై పునః. 116
- లలామభూతో లజ్కాయా స్స వై విధ్వంసితో మయా
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జంబుమాలిన మాదిశత్. 117
- రాక్షసై ర్భహుభి స్సార్థం ఘోరరూపై ర్భయానకైః
తం మహాబలసంపన్నం రాక్షసం రణకోవిదమ్. 118
- పరిఘే ణాతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగం
త చ్చుర్నిత్యా రాక్షసేంద్రస్తు మంత్రిపుత్త్రాన్ మహాబలాన్. 119
- పదాతిబలసమృన్నాః ప్రేషయామాస రావణః
పరిఘే ణైవ తాన్ సర్వా న్నయామి యమసాదనమ్. 120
- మన్త్రిపుత్రా న్నతా ఇచ్చుర్నిత్యా సమరే లఘువిక్రమాః
పశ్య సేనాగ్రగా ఇచ్చారాన్ ప్రేషయామాస రావణః. 121
- తా నహం సహపైన్యా న్నై సర్వా నేవాభ్యసూదయం
తతః పున ర్దశగ్రీవః పుత్ర మక్షం మహాబలమ్. 122

- బహుభీ రాక్షసై స్సార్థం ప్రేషయామాస రావణః
తం తు మన్దోదరీపుత్రం కుమారం రణపక్షితమ్. 123
- సహసా ఖం సముత్కృంతం పాదయో శ్చ గృహీతవాన్
చర్మాపినం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయమ్. 124
- త మ్నక్ష మాగతం భగ్నం నిశవ్య స దశావనః
తత ఇన్ద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణ స్సుతమ్. 125
- వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధో బలినం యుద్ధదుర్మదమ్
తచ్ఛా వ్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుజ్జవమ్. 126
- నష్టాజసం రణే కృత్వా పరం హర్ష ముపాగమమ్
మహతాపి మహాబాహుః ప్రత్యయేన మహాబలః. 127
- ప్రేషితో రావణే నైవ సహ వీరై ర్మదోత్కృటైః
సోఽవిషహ్యం హి మాం బుద్ధ్వా స్వం బలం చావమర్శితమ్. 128
- బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ స తు మాం ప్రాబద్నా చ్ఛాతివేగితః
రజ్జుభి శ్చాభిబద్ధన్తి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః. 129
- రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మా ముపానయన్
దృష్ట్వా సంభాషిత శ్చాహం రావణేన దురాత్మనా. 130
- పృష్ట శ్చ లఙ్కాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధమ్
తత్సర్వం చ మయా తత్ర సీతార్థ మితి జల్పితమ్. 131
- లస్యాహం దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్త స్తద్భవనం విభో
మారుత స్సౌరసః పుత్రో వానరో హనుమా నహమ్ 132
- రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవసచివం కపిమ్
సోఽహం దూత్యేన రామస్య త్వత్సకాశ మిహాగతః 133
- సుగ్రీవ శ్చ మహాతేజా స్స త్వాం కుశల మబ్రవీత్
ధర్మార్థకామసహితం హితం పథ్య మువాచ చ. 134

- వసతో ఋశ్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే
రాఘవో రణవిక్రాంతో మిత్రత్వం సముపాగతః. 135
- తేన మే కథితం రాజ్ఞా భార్యా మే రక్షసా హృతా
తత్ర సాహాయ్య మస్మాకం కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా. 136
- మయా చ కథితం తస్మై వాలిన శ్చ వధం ప్రతి
తత్ర సాహాయ్య హేతో ర్మై సమయం కర్తు మర్హసి. 137
- వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ మహాప్రభుః
చక్రే లగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవ స్సహలక్ష్యణః. 138
- తేన వాలిన ముత్పాట్య శరే జైకేన సంయుగే
వానరాణాం మహారాజః కృత స్స ప్లవతాం ప్రభుః. 139
- తస్య సాహాయ్య మస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహ
తేన ప్రస్థాపిత స్తుభ్యం సమీప మిహ ధర్మతః. 140
- క్షీప్ర మానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవాయ చ
యావ న్న హరయో నీరా విధమన్తి బలం తవ. 141
- వానరాణాం ప్రభావో హి న కేన విదితః పురా
దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛన్తి నిమన్తితాః. 142
- ఇతి వానరరాజ స్త్వా మాహే త్యభిహితో మయా
మా మైక్షత తతః క్రుద్ధ శ్చక్షుషా ప్రదహ న్నివ. 143
- తేన వధ్యో లహ మాజ్ఞప్తో రక్షసా రౌద్రకర్మణా
మత్ప్రభావ మవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా. 144
- తతో విభీషణో నామ తస్య భ్రాతా మహామతిః
తేన రాక్షసరాజో లహ యాచితో మమ కారణాత్. 145
- నైవం రాక్షసశార్దుల త్యజ్యతా మేష నిశ్చయః
రాజశాస్త్రవ్యపేతో హి మార్గ స్సంపేద్యతే త్వయా. 146

- దూతవధ్యా న దృష్ట్వా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస
దూతేన వేదితవ్యం చ యథార్థం హితవాదినా. 147
- సుమహ త్యపరాధేఽపి దూత స్యాతులవిక్రమ
విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తీతి శాస్త్రతః. 148
- విభీషణో నైవ ముక్తో రావణ స్సందిదేశ తాన్
రాక్షసా నేత దేవాస్య లాఙ్గూలం దహ్యతా మితి. 149
- తత స్తస్య వచ శ్చుత్వా మమ పుచ్చం సమన్తతః
వేష్టితం శణవల్క్నే శ్చ జీర్ణైః కార్పాసజైః పటైః. 150
- రాక్షసా స్పీర్థపన్నాహో స్తతస్తే చణ్డవిక్రమాః
తదా దహ్యంత మే పుచ్చం నిఘ్నంతః కాష్ఠముష్టిభిః. 151
- బద్ధస్య బహుభిః పాశై ర్భవంతస్య చ రాక్షసైః
తత స్తే రాక్షసా శ్చూరా బద్ధం మా మగ్నిసంవృతమ్. 152
- అఘోషయ న్నాజమార్గే నగరద్వార మాగతాః
తతోఽహం సుమహ ద్రూపం సంక్షిప్య పున రాత్మనః. 153
- విమోచయిత్వా తం బన్ధం ప్రకృతిస్థః స్థితః పునః
ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాం స్యసూదయమ్. 154
- తత స్తన్నగరద్వారం వేగే నాఘ్రతవా నహమ్
పుచ్చేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్టగోపురామ్. 155
- దహో మృహ మసంభ్రాన్తో యుగాన్తాగ్ని రివ ప్రజాః
వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్గః ప్రదృశ్యతే. 156
- లఙ్కాయాం కశ్చి దుద్దేశ సర్వా భస్మీకృతా పురీ
దహతా చ మయా లఙ్కాం దగ్ధా సీతా న సంశయః. 157
- రామస్య హి మహాత్కార్యం మయేదం వితథీకృతమ్
ఇతి శోకపమావిష్ట శ్చిన్తా మహ ముపాగతః. 158

అథాహం వాచ మశ్రేషం చారణానాం శుభాక్షరామ్
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదంత భాషిణాన్. 159

తతో మే బుద్ధి రుత్పన్నా శ్రుత్వా తా మద్భుతాం గిరమ్
అదగ్ధా జానకీ త్యేవం నిమిత్తై శ్చోపలక్ష్మితా. 160

దీప్యమానే తు లాజ్గులే న మాం దహతి పావకః
హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతా స్సురభి గన్ధినః. 161

తై ర్నిమిత్తై శ్చ దృష్టార్థైః కారణై శ్చ మహాగుణైః
ఋషివాక్యై శ్చ సిద్ధార్థై రభవం హృష్టమానసః. 162

పున ర్నృష్ట్యా చ వైదేహీం విస్మయ శ్చ తయా పునః
తతః పర్వత మాసాద్య తత్రారిష్ట మహం పునః. 163

ప్రతిష్ఠవన మారేభే యుష్మద్దర్శనకాక్ష్యయా
తతః పవనచన్ద్రార్క సిద్ధగన్ధర్వ సేవితమ్. 164

పన్థాన మహ మాక్రమ్య భవతో దృష్టవా నిహ
రాఘవస్య ప్రభావేన భవతాం చైవ తేజసా. 165

సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వ మనుష్ఠితమ్
ఏత త్పుర్వం మయా తత్ర యథావ దుపపాదితమ్. 166

అత్ర యన్న కృతం శేషం త త్పుర్వం క్రియతా మితి.

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టపంచాశస్సర్గః.

అథ ఏకోవషష్ఠితమస్సర్గః

ఏత దాఖ్యాయత త్సర్వం హనుమా న్మారుతాత్మజః
భూయ స్సముపచక్రామ వచనం వక్తు ముత్తరమ్. 1

సఖలో రాఘవోద్యోగ స్సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః
శీల మాసాద్య పీతాయా ఘమ చ ప్రవణం మనః. 2

తపాసా ధారయే ల్లోకా న్కుర్మద్ధో వా నిర్దహే దపి
సర్వ ధాతిప్రవృద్ధో ఽసౌ రావణో రాక్షసాథిపః. 3

తస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితం
న తదగ్నిశిఖా కుర్యా త్సంస్పృష్టా పాణినా సతీ. 4

జనక స్యాత్మజా కుర్యా ద్యత్కృధ కలుషీకృతా
జామృతప్రముఖాః సర్వాననుజ్ఞాప్య మహాహరీన్. 5

అస్మి న్నేవం గతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే
న్యాయ్యం స్మ సహ వైదేహ్యే ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్మజౌ. 6

అహ మేకో ఽపి పర్యాప్త స్పరాక్షసగణాం పురీం
తాం లబ్ధ్వా తరసా హస్తం రావణం చ మహాబలమ్. 7

కిం పున స్సహితో వీరై ర్భవద్భిః కృతాత్మభిః
కృతాస్త్రైః ప్లవగై శ్శూరై ర్భవద్భి ర్విజయైషిభిః. 8

అహం తు రావణం యుద్ధే స సైన్యం సపురస్కరం
సహపుత్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి. 9

బ్రాహ్మ మైన్ద్రం చ రోద్రం చ వాయుస్యం వారుణం తథా
యది శక్రజితో ఽస్త్రాణి దుర్నిరీక్షాణి సంయుగే. 10

తా న్యహం విధమిష్యామి హనిష్యామి చ రాక్షసాన్
భవతా మభ్యనుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తమ్. 11

- మయాఽతులా విస్పష్టా హి శైలవృష్టి ర్నిరస్తరా
దేవా నపి రణే హన్యా త్కిం పున స్తాన్ని శాచరాన్. 12
- సాగరోఽప్యతియా ద్వేలాం మన్దరః ప్రచలే దపి
న జామ్బవన్తం సమరే కమ్పయే దరివాహినీ. 13
- సర్వరాక్షససజ్ఞానాం రాక్షసా యే చ పూర్వకాః
అల మేకో వినాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః. 14
- వనస స్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః
మన్దరోఽప్యవశీర్యేత కిం పున ర్యుధి రాక్షసాః. 15
- సదేవాసుర యక్షేషు గన్ధర్వోరగ పక్షిషు
మైన్దస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా. 16
- అశ్వపుత్త్వా మహాభాగా వేతౌ ప్లవగపత్తమా
ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజరే. 17
- పితామహవరోత్సేకా త్పురమం దర్శ మాస్థితౌ
అమృతప్రాశనా వేతౌ సర్వవానరపత్తమా. 18
- అశ్వినో ర్మాననార్థం హి సర్వలోకపితామహః
సర్వావధ్యత్వ మతుల మనయో ర్దత్త వా న్పురా. 19
- వరోత్సేకేన మత్తా చ ప్రమథ్య మహతీం చమూమ్
సురాణా మమృతం వీరౌ పీతవన్తౌ ప్లవక్లమా. 20
- ఏతా వేవ హి సంక్రుద్ధౌ సవాజిరథకుశ్చరామ్
లఙ్కాం నాశయితుం శక్తౌ సర్వే తిష్ఠస్త్వ వానరాః. 21
- మయైవ నిహతా లఙ్కా దగ్ధా భస్మీకృతా పునః
రాజమార్గేషు సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా. 22
- జయ త్యతిబలో రామౌ లక్ష్మణ శ్చ మహాబలిః
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవే నాభిపాలితః. 23

- అహం కోసలరాజస్య దాసః పవనసమ్భవః
హనుమా నితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా. 24
- అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః
అధస్తా చ్ఛింశుపావృక్షే సాధ్యే కరుణ మాస్థితా. 25
- రాక్షసీభిః పరివృతా శోకసంతాపకర్మితా
మేఘలేఖాపరివృతా చన్ద్రలేఖేన నిష్ప్రభా. 26
- అచింతయంతీ వైదేహీ రావణం బలదర్పితమ్
పత్యంతా చ సుశ్రోణీ అవష్టభా చ జానకీ. 27
- అనురక్తా హి వైదేహీ రామం సర్వాత్మనా శుభా
అనన్యచిత్తా రామే చ పౌలో మీవ పురన్దరే. 28
- తదేకవాస స్సంవీతా రజోద్వస్తా తదైవ చ
శోకసంతాపదీనాఙ్గీ సీతా భర్తృహితే రతా. 29
- సా మయా రాక్షసీమధ్యే తప్త్యమానా ముహు ర్ముహూః
రాక్షసీభి ర్విరూపాభి ర్దృష్ట్వా హి ప్రమదావనే. 30
- ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా
అధశ్శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే. 31
- రావణా ద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా
కథంచి స్మృగశాబాక్షీ విశ్వాస ముపపాదితా. 32
- తత స్సంభాషితా చైవ సర్వమర్థం చ దర్శితా
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతి ముపాగతా. 33
- నియత స్సముదాచారో భక్తి ర్భర్తరి చోత్తమా
య స్స హన్తి దశగ్రీవం స మహాత్మా కృతాగసమ్. 34
- నిమిత్తమాత్రం రామ స్తు వధే తస్య భవిష్యతి
సా ప్రకృత్యైవ తన్వంగీ తద్వియోగా చ్చ కర్మితా. 35

ప్రతిప త్పాఠశీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా
ఏవ మాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా. 36

య దత్ర ప్రతికర్తవ్యం తత్సర్వ ముపపద్యతామ్.

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహాసికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనషష్టితమస్సర్గః.

అథ షష్టితమస్సర్గః

తస్య తద్యచనం శ్రుత్వా వాలిసూను రభాషత
ఆయుక్తం తు వినా దేవీం దృష్టవద్భి శ్చ వానరాః. 1

సమీపం గన్తు మస్మాభీ రాఘవస్య మహాత్మనః
దృష్ట్వా దేవీ న చా ౭౭నీతా ఇతి తత్ర నివేదనమ్. 2

ఆయుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతవిక్రమైః
న హి నః ప్లవనే కశ్చి న్నాపి కశ్చి త్పరాక్రమే. 3

తుల్య స్సామరదైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః
తే ష్వేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా. 4

కి మన్య దత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీం
త మేవం కృతసంక్కుల్పం జామ్బవా న్దరిసత్తమః. 5

ఉవాచ పరమస్రీతో వాక్య మర్థవ దర్థవిత్
నతాన దేషా మతి రక్షమానో
యథా భవా నృశ్శతి రాజపుత్ర
యథా తు రామస్య మతి ర్నివిష్టా
తథా భవా నృశ్శతు కార్యసిద్ధిమ్. 6

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహాసికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే షష్టితమస్సర్గః.

అథ ఏకషష్ఠితమస్సర్గః

- తతో జాన్మవతో వాక్య మగృహ్లాన్త వనౌకసః
అఙ్గదప్రముఖా వీరా హనుమాం శ్చ మహాకపిః. 1
- ప్రీతిమన్త స్తత స్సర్వే వాయుపుత్రై పురస్సరాః
మహేంద్రాద్రిం పరిత్యజ్య పుష్పపుః ప్లవగర్షభాః. 2
- మేరుమందరసంకాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః
ఛాదయంత ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః. 3
- సభాజ్యమానం భూతై స్త మాత్మవంతం మహాబలం
హనుమంతం మహావేగం వహంత ఇవ దృష్టిభిః. 4
- రాఘవే చార్థనిర్వృత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః
సమాదాయ సమృద్ధార్థాః కర్మసిద్ధిభి రున్నతాః. 5
- ప్రియాఖ్యానోన్ముఖా స్సర్వే సర్వే యుద్ధాభినందినః
సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః. 6
- ప్లవమానాః ఖ మాప్లుత్య తత స్తే కాననౌకసః
నందనోపమ మాసేదు ర్వనం ద్రుమలతాయుతమ్. 7
- య త్త నృధువనం నామ సుగ్రీవ స్కృత్తతం
అధృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూతమనోహరమ్. 8
- య ద్రక్షతి మహావీర్య స్సదా దధిముఖః కపిః
మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః. 9
- తే త ద్వన ముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః
వానరా వానరేంద్రస్య మనః కాంతతమం మహత్. 10
- తత స్తే వానరా హృష్టా దృష్ట్వా నృధువనం మహత్ .
కుమార మభ్యయాదంత మధూని మధుపింగళాః. 11

తతః కుమార స్తాన్ వృద్ధాన్ జాంబవత్ప్రముఖాన్ కపీన్
అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే. 12

తత శ్చానుమతా స్సర్వే సంప్రహృష్టా వనౌకసః
ముదితాః ప్రేరితా శ్చాపి ప్రనృత్యంతో లభవం స్తతః. 13

గాయంతి కేచి త్ప్రణమంతి కేచి
న్నృత్యంతి కేచి త్ప్రహసంతి కేచిత్
పతంతి కేచి ద్విచరంతి కేచిత్
ప్లవంతి కేచి త్ప్రలపంతి కేచిత్. 14

పరస్పరం కేచి దుపాశ్రయంతే
పరస్పరం కేచి దుపాక్రమంతే
పరస్పరం కేచి దుప్రబువంతే
పరస్పరం కేచి దుపారమంతే. 15

ద్రుమా ద్ద్రుమం కేచి దభిద్రవంతే
క్షితౌ నగాగ్రా నిపతంతి కేచిత్
మహీతలా త్రేచి దుదీర్ఘ వేగా
మహాద్రుమాగ్రా ణ్యభిసంపతంతి. 16

గాయంత మన్యః ప్రహస న్నుపైతి
హసంత మన్యః ప్రరుద న్నుపైతి
రుదంత మన్యః ప్రణుద న్నుపైతి
సుదంత మన్యః ప్రణద న్నుపైతి. 17

సమాకులం తత్కపిపైన్య మాసీ
న్మధుప్రపానోత్కటసత్త్వచేష్టమ్
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తో
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ త్ప్రప్తః. 18

తతో వనం తత్పరిభక్త్యమాణమ్
 ద్రుమాం శ్చ విధ్వంసితపత్త్రపుష్పాన్
 సమీక్ష్య కోపా ద్దధివక్త్రనామా
 నివారమామాస కపిః కపీం స్సౌత్. 19

స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్యమానో
 వనస్య గోప్తా హరివీరవృద్ధః
 చకార భూయో మతి ముగ్రతేజా
 వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః. 20

ఉవాచ కాంశ్చి త్పరుషాణి ధృష్ట
 మసక్తమన్యాం శ్చ తల్లెర్దఘాన
 సమేత్య కైశ్చి త్కృలహం చకార
 తథైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్. 21

స తై ర్మదా త్సంపరివార్య వాక్యై
 ర్చలా చ్చ తేన ప్రతివార్యమాణైః
 ప్రధర్షిత స్త్యక్తభయై స్సమేత్య
 ప్రకృష్యతే చా వ్యనవేక్ష్య దోషమ్. 22

నఖై స్తుదంతో దశనై ర్దశంత
 ప్సలై శ్చ పాదై శ్చ సమాపయంతః
 మదా త్కపిం తం కపయ స్సమగ్రా
 మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః. 23

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకషష్ఠ్యశమస్తకః.

అథ ద్విషష్టితమస్సర్గః

- తా నువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనుమా న్వానరర్షభః
అవ్యగ్రమనసో యూయం మధు సేవత వానరాః. 1
- అహ మావారయిష్యామి యుష్యాకం పరిపంథివః
శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరో ౭౦గదః. 2
- ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పీబంతు హరయో మధు
అవశ్యం కృతకార్యస్య వాక్యం హనుమతో మయా. 3
- అకార్య మపి కర్తవ్యం కిమంగ పున రీద్యకం
అంగదస్య ముఖా చ్ఛ్చిత్వా వచనం వానరర్షభాః. 4
- సాధు సాద్వితి సంహృష్టా వానరాః ప్రత్యపూజయన్
పూజయి త్వాంగదం సర్వే వానరా వానరర్షభమ్. 5
- జగ్మూర్మధువనం యత్ర నదీవేగ ఇవ ద్రుతం
తే ప్రవిష్టా మధువనం పాలా నాక్రమ్య వీర్యతః. 6
- అతిపర్గా చ్చ పటవో దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీం
సపు స్సర్వే మధు తదా రణవత్ఫల మాదదుః. 7
- ఉత్పత్య చ తత స్సర్వే వనపాలాః సమాగతాః
తాదయంతి స్మ శతశ స్సక్తా న్మధువనే తదా. 8
- మధూని ద్రోణమాత్రాణి బాహుభిః పరిగృహ్య తే
పీబంతి సహితా స్సర్వే నిఘ్నంతి స్మ తథా పరే. 9
- కేచి త్రీత్వా ౭పవిధ్యంతి మధూని మధుపింగళాః
మధూచ్చిష్టేన కేచి చ్చ జఘ్ను రన్యోన్య ముత్కటాః. 10
- అవరే శ్చక్షుమాలే తు శాఖాం గృహ్య వ్యవస్థితాః
అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్ణా న్యా వీర్య కేరతే. 11

- ఉన్నతభూతాః స్థవగా మధుమత్తా శ్చ హ్నుష్టవత్
క్షిపంతి చ తదాన్యోన్యం స్థలంతి చ తథా ౭పరే. 12
- కేచి త్క్షేపాం ప్రకుర్వంతి కేచి త్కూజంతి హ్నుష్టవత్
హరయో మధునా మత్తాః కేచి త్చుప్తా మహీతలే. 13
- కృత్వా కేచి ద్ధసం త్యన్యే కేచి త్కుర్వంతి చేతరత్
కృత్వా కేచి ద్దదం త్యన్యే కేచి ద్బుధ్యంతి చేతరత్. 14
- యేఽప్యత్ర మధుపాలా స్స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు
తేఽపి తై ర్వానరై ర్భీష్మైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః. 15
- జానుభి స్తు ప్రకృష్టా శ్చ దేవమార్గం ప్రదర్శితాః
అబ్రువన్ పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖం వచః. 16
- హనూమతా దత్తవరై ర్హతం మధువనం బలాత్
వయం చ జానుభిః కృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః. 17
- తతో దధిముఖః క్రుద్ధో వనప స్తత్ర వానరః
హతం మధువనం శ్రుత్వా సాంత్యయామాస తాన్ హరీన్. 18
- ఇహోగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరాన్ బలదర్శితాన్
బలేన వారయిష్యామో మధు భక్షయతో వయమ్. 19
- శ్రుత్వా దధిముఖ స్వేదం వచనం వానరర్షభాః
పున ర్హిరా మధువనం తే నైవ సహసా యయుః. 20
- మధ్యే చైషాం దధిముఖః ప్రగృహ్య తరసా తరుమ్
సమభ్యధావ ద్వేగేన తే చ సర్వే స్థవంగమాః. 21
- తే శిలాః పాదపాం శ్చాపి పర్వతాం శ్చాపి వానరాః
గృహీ త్యాభ్యగమన్ క్రుద్ధా యత్ర తే కపికుష్ఠరాః. 22
- తే స్వామివచనం వీరా హృదయే ప్యవసజ్య తత్
త్వరయా హ్యభ్యధావంత సాలతాలశిలాయుధాః. 23

- వృక్షస్థాంశ్ర తలస్థాం శ్ర వానరాః బలదర్పితాః
అభ్యక్రామం స్తతో వీరాః పాలా స్తత్ర సహస్రశః. 24
- అథ దృష్ట్వా దధిముఖం క్రుద్ధం వానరపుంగవాః
అభ్యధావంత వేగేన హనుమత్ప్రముఖా స్తదా. 25
- తం సవృక్షం మహాబాహుం ఆపతంతం మహాబలమ్
అర్యకం ప్రాహర త్తత్ర బాహుభ్యాం కుపితో ఽంగదః. 26
- మదాంధ శృన వేదైన మార్యకో ఽయం మమేతి సః
అధైనం నిష్ప్రేషే షాశు వేగవ ద్వసుధాతలే. 27
- స భగ్న బాహూరుభుజో విహ్వల శ్శోణితోక్షితః
ముమోహ సహసా వీరో ముహూర్తం కపికుంజరః. 28
- స సమాశ్వాస్య సహసా సంక్రుద్ధో రాజమాతులః
వానరా న్వారయామాస దండేన మధుమోహితాన్. 29
- స కథంచి ద్విముక్త స్తై ర్వానరై ర్వానరర్షభః
ఉవా చైకాంత మాశ్రిత్య భృత్యాన్వాన్వాసముపాగతాః. 30
- ఏతే తిష్ఠంతు గచ్ఛామో భర్తానో యత్ర వానరః
సుగ్రీవో విపులగ్రీవ స్సహ రామేణ తిష్ఠతి. 31
- సర్వం చైవాంగదే దోషం శ్రావయిష్యామి పార్థివే
అమర్షీ వచనం శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాః. 32
- ఇష్టం మధువనం హ్యేత త్సుగ్రీవస్య మహాత్మనః
పితృపైతామహం దివ్యం దేవై రపి దురాసదమ్. 33
- స వానరా నిమాన్ సర్వాన్ మధులుభాన్ గతాయుషః
ఘాతయిష్యతి దండేన సుగ్రీవ స్ససుహృజ్ఞనాః. 34
- వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాజ్ఞా పరిభావినః
అమర్ష ప్రభవో రోష స్సఫలో నో భవిష్యతి. 35

ఏవ ముక్త్వా దధిముఖో వనపాలా నృహబలః
జగామ సహ సోత్పత్య వనపాలై స్సమన్వితః. 36

నిమేషాంతరమాత్రేణ సహ ప్రాప్తో వనాలయః
సహస్రాంశుమతో ధీమాః సుగ్రీవో యత్ర వానరః. 37

రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవ మేవ చ
సమప్రతిష్ఠాం జగతీ మాకాశ నిపపాత హ. 38

సన్నిపత్య మహావీర్య పుర్వై స్తైః పరివారిత
హరి ర్దధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః. 39

స దీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిం
సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్. 40

ఇత్థార్థే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, నాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్పుండరకాండే ద్విషష్టితమస్సర్గః.

అథ త్రిషష్టితమస్సర్గః

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం వానరం వానరర్షభః
దృష్ట్వై వోద్విగ్నహృదయో వాక్య మేత దువాచ హ. 1

ఉత్తి ష్ఠోతిష్ఠ కస్మాత్త్వం పాదయోః సతితో మమ
ఆభయం తే భవే ద్దీర సర్వ మే వాభిధీయతామ్. 2

స తు విశ్వాసిత స్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా
ఉత్థాయ సుమహాప్రాణో వాక్యం దధిముఖో బ్రవీత్. 3

నైనర్క్ష రజసా రాజ వ్న త్వయా వాపి వాలినా
వనం నిస్సృష్టపూర్వం హిబ క్షీతం తచ్చ వానరైః. 4

ఏభిః ప్రధర్షితా శ్చైవ వానరా వనరక్షిభిః
మధూ న్యచింతయి త్వేమా న్నక్షయంతి పిబంతి చ. 5

- శిష్ట మత్రాపవిధ్యంతి భక్షయంతి తథాపరే
నివార్యమాణాస్తే సర్వే భువౌ వై దర్శయంతి హి. 6
- ఇమే హి సంరబ్ధతరా స్తథా తై స్సంప్రధర్షితాః
వారయంతో వనా త్రస్మాత్కురై ర్వానరపుంగవైః. 7
- తత స్తై ర్భహుభి ర్వీరై ర్వానరై ర్వానరర్షభః
సంరక్షనయనైః క్రోధా ధ్రువయః ప్రవిచాలితాః. 8
- పాణిభి ర్నిహతాః కేచి త్కేచి జ్ఞానుభి రాహతాః
ప్రకృష్టా శ్చ యథాకామం దేవమార్గం చ దర్శితాః. 9
- ఏవ మేతే హతా శ్శూరా స్త్వయి తిష్ఠతి భర్తరి
కృత్స్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైః ప్రభక్ష్యతే. 10
- ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం సుగ్రీవం వానరర్ష భమ్
అప్యచ్చ త్తం మహాప్రాజ్ఞో లక్ష్మణః పరవీరహా. 11
- కి మయం వానరో రాజన్ వనపః ప్రత్యుపస్థితః
కం చార్థ మభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్. 12
- ఏవ ముక్త స్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మానా
లక్ష్మణం ప్రత్యవా చేదం వాక్యం వాక్యవిశారదః. 13
- ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః
అంగదప్రముఖై ర్వీరై ర్భక్షితం మధు వానరైః. 14
- విచిత్ర దక్షిణా మాశా మాగలై ర్దరిపుంగవైః
నైషా మకృతకృత్యానా మీదృశ స్స్వ్యా దుషక్రమః. 15
- అగలై శ్చ ప్రమథితం యథా మధువనం హి తైః
ధర్షితం చ వనం కృత్స్న ముపయుక్తం చ వానరైః. 16
- వనం యదా ఽభివన్నా స్తే సాధితం కర్మ వానరైః
దృష్ట్వా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హమామతా. 17

న హ్యన్య స్సాధనే హేతుః కర్మణోఽస్య హనూమతః
కార్యసిద్ధి ర్మతి శ్చైవ తస్మి న్వానరపుంగవే. 18

వ్యవసాయ శ్చ వీర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితమ్
జాంబవా న్యత్ర నేతా స్యా దంగద శ్చ మహాబలః. 19

హనుమాం శ్చా ప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతి రన్యథా
అంగదప్రముఖై ర్హీరై ర్హతం మధువనం కిల. 20

వారయంత శ్చ సహితా స్తథా జానుభి రహతాః
ఏత దర్థ మయం ప్రాప్తో వత్తుం మధురవా గిహ. 21

నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః
దృష్ట్వా సీతా మహాబాహో సౌమిత్రే సశ్య తత్త్వతః. 22

అభిగమ్య తథా సర్వే పిబంతి మధు వానరాః
న చా ప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్రుతాః పురుషర్చభ. 23

వనం దత్తవరం దివ్యం ధర్షయేయు ర్వనౌకసః
తతః ప్రహృష్టౌ ధర్మాత్మా లక్ష్మణ స్సహరాఘవః. 24

శ్రుత్వా క్షరసుఖాం వాణీం సుగ్రీవవదనా చ్యుతామ్
ప్రాహృష్యత భృశం రామో లక్ష్మణ శ్చ మహాబలః. 25

శ్రుత్వా దధిముఖ స్వేదం సుగ్రీవ స్తు ప్రహృష్య చ
వనపాలం పున ర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత. 26

ప్రీతోఽస్మి సోఽహం యద్భుక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః
మర్షితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృతకర్మణామ్. 27

ఇచ్చామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రథానాన్
 శాఖామృగాం స్తాన్ మృగరాజదర్శాన్
 ద్రష్టుం కృతార్థాన్ సహ రాఘవాభ్యామ్
 శోతుం చ సీతాదిగమే ప్రయత్నమ్. 28

ప్రీతిస్సీతాక్షౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ
 దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజా
 అంగై స్సంహృష్టౌ కర్మ సిద్ధిం విదిత్వా
 బాహ్యో రాసన్నాం సో లతిమాత్రం ననంద. 29

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకియే,
 చతుర్వింశత్యపాసికాయాం, సంహితాయామ్
 శ్రీమత్సుందరకాండే త్రిషష్టితమస్సర్గః.

అథ చతుషష్టితమస్సర్గః

సుగ్రీవేనైవ ముక్త స్తు హృష్టో దదిముఖః కపిః
 రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాలభ్య వాదయత్. 1

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహా బభౌ
 వానరై స్సహితై శ్శూరై ర్దీవ మేవోత్సపాత హ. 2

స యతైన లలగతః పూర్వం తతైన త్వరితం గతః
 నిపత్య గగనా ద్భూమౌ తద్దనం ప్రనివేశ హ. 3

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియూథపాఞ్
 విమదా నుత్థితాన్ సర్వాః సేహమానా నృధూదకమ్. 4

స తా నుపాగమ ద్వీరో బద్ధ్వా కరపుటాంజలిమ్
 ఉవాచ వచనం శ్శక్తేణ మిదం హృష్టవ దంగదమ్. 5

సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో యదేభి రభివారితః
 అజ్ఞానా ద్రక్షిభిః క్రోధా ద్భవంతః ప్రతిషేధితాః. 6

యువరాజ స్త్వ మీశ శ్చ వన స్యాస్య మహాబల
 మౌర్యా త్పూర్వం కృతో దోష స్తం భవాః క్షంతు మర్హతి. 7

అఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవృష్ట తపానఘ
ఇహోపయాతం సర్వేషా మేతేషాం వనచారిణామ్. 8

స త్వ దాగమనం శ్రుత్వా సహైభి ర్హరియూథపైః
ప్రహృష్టో న తు రుష్టో ఽసౌ వనం శ్రుత్వా ప్రధర్షితమ్. 9

ప్రహృష్టో మాం పితృవృష్టే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః
శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాం స్తా నితి హోవాచ పార్థివః. 10

శ్రుత్వా దధిముఖ స్వేదం వచనం శ్లక్షణ మంగదః
అబ్రవీత్తాన్ హరిశ్రేష్ఠో వాక్యం వాక్యవిశారదః. 11

శంకే శ్రుతో ఽయం వృత్తాంతో రామేణ హరియూథపాః
తత్ క్షమం నేహ న స్థాతుం కృతే కార్యే వరంతపాః. 12

పీత్వా మధు యథాకామం విశ్రాంతా వనచారిణః
కిం కేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర మే గురుః. 13

సర్వే యథా మాం వక్ష్యంతి సమేత్య హరియూథపాః
తథా ఽస్మి కర్తా క్షత్త ధవద్భిః షరవా నహమ్. 14

వాఙ్మానయుతు మీశో ఽహం యువరాజో ఽస్మి యద్యపి
అయుక్తం కృతకర్మాణో యూయం ధర్షయితుం మయా. 15

బ్రువత శ్చాంగద స్వేవం శ్రుత్వా వచన మవ్యయమ్
ప్రహృష్ట మవసో వాక్య మిద మూచు ర్వనౌకసః. 16

ఏన వక్ష్యతి కో రాజన్ ప్రభు పృథ వానరర్షభ
ఐశ్వర్యమదమల్తో హి సర్వో ఽహ మితి మన్యతే. 17

తవ చేదం సుసదృశం వాక్యం వాన్యస్య కన్యచిత్
పన్నతి ర్ని తవాఖ్యాతి భవిష్య చ్చుభయోగ్యతామ్. 18

సర్వే నయ మపి ప్రాప్తా స్తత్ర గంతుం కృతక్షణాః
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతి రవ్యయః. 19

- త్వయా హ్యనుక్తై ర్దరిభి ర్దైవ శక్యం పదాత్పదమ్
కృచి ద్గంతుం హరిశ్రేష్ఠ బ్రూమ స్సత్య మిదం తు తే. 20
- ఏవం తు వదతాం తేషా మంగదః ప్రత్యువాచ హ
బాధం గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఖ ముత్పేతు ర్మహాబలాః. 21
- ఉత్పతంత మనూత్పేతు స్సర్వే తే హరియూథపాః
కృత్వాకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్క్లిప్తా ఇవాచలాః. 22
- తే లంబరం సహ సోత్పత్య వేగవంతః ప్లవంగమాః
వివదంతో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా. 23
- ఆంగదే హ్యనుప్రాప్తే సుగ్రీవో వాసరాధిపః
ఉవాచ శోకోపహతం రామం కమలలోచనమ్. 24
- సమాశ్వాసీహి భద్రం తే దృష్ట్వా దేవీ న సంశయః
నాగంతు మిహ శక్యం తై రతీతే సమయే హి నః. 25
- న మత్సకాశ మాగచ్ఛే త్కృత్యే హి వివిపాతితే
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతాం ప్రవరో లంగదః. 26
- యద్య వ్యకృతకృత్యానా మీదృశ స్స్యాదుసక్రమః
భవే త్స దీవవదనో భ్రాంత విప్లుతమానసః. 27
- పితృపై తామహం చైత త్సూర్యకై రభిరక్షితమ్
న మే మధువనం హన్యా దహ్నాస్తాః ప్లవగేశ్వరః. 28
- కౌసల్యాసుప్రజా రామ సమాశ్వాసీహి సువ్రత
దృష్ట్వా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా. 29
- న హ్యన్యః కర్మణో హేతు స్సాధనే లస్య హనూమతః
హనూమతి హి పీడ్తి శ్చ మతి శ్చ మతిసత్తమ. 30
- వ్యససాయ శ్చ వీర్యం చ సూర్యే తేజ ఇవ ద్రువమ్
జాంబవా వ్యత్ర నేతా స్యా దంగద శ్చ బలేశ్వరః. 31

హనూమాం శ్చాప్యథిష్ఠాతా న తస్య గతి రన్యథా
మాభూ శ్చింతాసమాయుక్త స్సంప్రత్యమితవిక్రమః. 32

తతః కిలకిలాశబ్దం శ్రుశ్రా వాసన్నమంబరే
హనుమ త్కర్మ దృష్టానాం వర్తతాం కాననౌకసామ్. 33

కీష్కింధా ముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతా మివ
తత శ్శృత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః. 34

ఆయతాంచితలాంగూల సోఽభవ ధృష్టమానసః
ఆజగ్ము ప్తేఽపి హరయో రామదర్శనకాంక్షిణః. 35

అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరమ్
తే లంగదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టా శ్చ ముదాస్వితాః. 36

నిపేతు ర్లరిరాజస్య పమీపే రాఘవస్య చ
హనూమాం శ్చ మహాబాహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః. 37

నియతా మక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్
నిశ్చితార్థ స్తత స్తస్మిన్ సుగ్రీవః పవనాత్మజే. 38

లక్ష్మణః ప్రీతిమా స్త్రితం బహుమానా దవైక్షత
ప్రీత్యా చ రమమాణో లభ రాఘవః పరవీరహా
బహుమానేన మహతా హనుమంత మవైక్షత. 39

ఇత్యార్ద్రే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే చతుష్టష్టితమస్సర్గః.

అథ పంచషష్టితమస్సర్గః

తతః ప్రసవణం శైలం తే గత్వా చిత్ర కాననం
ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్. 1

యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవ మభివాద్య చ
ప్రవృత్తి మథ సీతాయాః ప్రవక్తు ముపచక్రముః. 2

- రావణాంతఃపురే రోధం రాక్షసీభి శ్చ తర్జనం
రామే సమనురాగం చ య శ్చాయం సమయః కృతః. 3
- ఏత దాఖ్యాంతి తే సర్వే హరయో రామసన్నిధౌ
వైదేహీ మక్షతాం శ్రుత్వా రామ స్సూత్రర మబ్రవీత్. 4
- క్వ సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే
ఏత స్మే సర్వ మాఖ్యాతం వైదేహీం ప్రతి వానరాః. 5
- రామస్య గదితం శ్రుత్వా హరయో రామసన్నిధౌ
చోదయంతి హనూమంతం సీతావృత్తాంతకోవిదమ్. 6
- శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం హనుమా న్మారుతాత్మజః
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి. 7
- ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా
సముద్రం లంఘయిత్వా ఽహం శతయోజన మాయతమ్. 8
- అగచ్ఛం జానకీం సీతాం మార్గమాణో దిద్మక్షయా
తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః. 9
- దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే
తత్ర దృష్ట్వా మయా సీతా రావణాంతఃపురే సతీ. 10
- సన్న్యస్య త్వయి జీవంతీ రామా రామమనోరథమ్
దృష్ట్వా మే రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహు ర్ముహుః. 11
- రాక్షసీభి ర్విరూపాభి రక్షితా ప్రమదావవే
దుఃఖ మాసాద్యతే దేవీ తథా ఽదుఃఖోచితా సతీ. 12
- రావణాంతఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభి స్సురక్షితా
ఏకవేణీధరా దీనా త్వయి చింతాపరాయణా. 13
- అధశ్శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే
రావణా ద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా. 14

- దేవీ కథంచి త్యాకుత్ స్థ తృన్మనా మార్గితా మయా
ఇక్ష్వాకువంశవిఖ్యాతం శనైః కీర్తయతానఘ. 15
- సా మయా నరశార్దుల విశ్వాస ముపపాదితా
తత స్సంభాషితా దేవీ సర్వ మర్థం చ దర్శితా. 16
- రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతి ముపాగతా
నియత స్సముదాచారో భక్తి శ్చాస్యాస్తథా త్వయి. 17
- ఏవం మయా మహాభాగా దృష్ట్వా జనకనందినీ
ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ. 18
- అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథావృత్తం తవాంతికే
చిత్రకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసం వ్రతీ రాఘవ. 19
- విజ్ఞాప్య శ్చ నరవ్యాఘ్రో రామో వాయుసుత త్వయా
అఖిలే నేహ యద్దృష్ట మితి మా మాహ జానకీ. 20
- అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యో యత్నా త్పునరిరక్షితః
బ్రువతా వచనా వ్యేవం సుగ్రీవ సోపశ్యన్వతః. 21
- ఏష చూడామణి శ్శ్రీమా మయా సునరిరక్షితః
మనశ్శిలాయా స్త్రిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః. 22
- త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తు మర్హసి
ఏష నిర్యాతిత శ్శ్రీమా న్మయా తే వారిసంభవః. 23
- ఏతం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్యా మివానఘ
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ. 24
- ఉర్ధ్వం మాసా న్న జీవేయం రక్షసాం వశ మాగతా
ఇతి మా మబ్రవీ త్సీతా కృశాంగీ ధర్మచారిణీ. 25
- రావణాంతఃపురే రుద్ధా మృగీ వోత్ఫుల్లలోచనా
ఏత దేవ మయాఽఽఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా. 26

సర్వథా సాగరజలేసంతారః ప్రవిధీయతామ్

తా జాతాశ్వాసా రాజపుత్రౌ విదిత్వా

తచ్చాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ

దేవ్యా చాఖ్యతం సర్వ మేవానుపూర్వ్యా

ద్వాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్ర కృశంస.

27

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచషష్ఠితమస్తంభః.

అథ షట్షష్ఠితమస్తంభః

ఏవ ముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః

తం మణిం హృదయే కృత్వా ప్రరురోద సలక్షణః.

1

తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవ శ్శోకకర్షితః
నేత్రాభ్యా మశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవ మిద మబ్రవీత్.

2

మథైవ ధేను స్సవ్రతి స్నేహో దృత్తస్య వత్సలా
తథా మమాపి హృదయం ముణిరత్నస్య దర్శనాత్.

3

ముణిరత్న మిదం దత్తం వైదేహ్య కృశురేణ మే
వధూకాలే యథాబద్ధ మధికం మూర్ధ్ని శోభతే.

4

ఆయం హి జలసంభూతో మణి స్పృజ్జనపూజితః
యజ్ఞే సరమతుష్టేన దత్త కృతేణ ధీమతా.

5

ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం యథా తాతస్య దర్శనమ్
అద్యాఽస్మ్యవగత స్సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః.

6

ఆయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః
అస్యాఽద్య దర్శనే నాహం ప్రాప్తాం తా మివ చింతయే.

7

కి మాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః
ఏపాసు మివ తో యేన సించంతీ వాక్యవారిణా.

8

ఇతస్తు కిం దుఃఖతరం య దిమం వారిసంభవమ్
మణిం పశ్యామి సామిత్రే వైదేహీ మాగతాం వినా. 9

చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి
క్షణం సామ్య న జీవేయం వినా తా మసితేక్షణామ్. 10

నయ మా మపి తం దేశం యత్ర దృష్ట్వా మమ ప్రియా
న తిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తి ముపలభ్య చ. 11

కథం సా మమ సుశ్రోణీ భీరు భీరు స్స సదా
భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసామ్. 12

శారద స్తిమిరోన్ముక్తా మానం చంద్ర ఇవాంబుదైః
ఆవృతం వదనం తస్యా న విరాజతి రాక్షసైః. 13

కి మాహ సీతా హనుమం స్తత్త్వతః కథ యాద్య మే
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజే నాతురో యథా. 14

మధురా మధురాలాపా కి మాహ మమ భామినీ
మద్విహీనా వరారోహా హనుమత్ కథయస్వ మే. 15

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే షట్షష్ఠతమస్సర్గః.

౬ థ సప్తషష్ఠితమస్సర్గః

ఏవ ముక్త స్తు హనుమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా
సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే. 1

ఇద ముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ
పూర్వవృత్త మభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథమ్. 2

సుఖసుప్తా త్వయా సార్థం జానకీ పూర్వ ముర్థితా
వాయస స్సహ సోత్పత్య విదదార స్తనాంతరే. 3

- పర్యాయేణ చ సుప్త స్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ
పువ శ్చ కిల పక్షీ స దేవ్యా జనయన్ వృథామ్. 4
- పునః పున రుపాగమ్య విదదార భృశం కిల
తత స్త్వం బోధిత స్తస్యా శ్శోణితేన సముత్ క్షిలః. 5
- వాయుసేన చ తే నైవ సతతం బాధ్యమానయా
బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరంతప. 6
- తాం తు దృష్టా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాంతరమ్
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధో నిశ్చస న్నభ్యభాషథాః. 7
- నఖాగ్రైః కేన తే భీరు దారితం తు స్తనాంతరమ్
కః క్షిడతి సరోషేణ పంచపత్త్రేణ భోగినా. 8
- నిరీక్షమాణ స్సహసా వాయసం సమవైక్షథాః
నఖైస్సరుధిరై స్తీక్ష్ణై స్తా మేవాభిముఖం స్థితమ్. 9
- సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః
ధరాంతరచర శ్శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః. 10
- తత స్తస్మి న్మహాబాహో కోపసంవర్తి తేక్షణః
వాయుసే త్వం కృథా క్రూరాం మతిం మతిమతాంవర. 11
- స దర్శం సం స్తరా ద్గృహ్య బ్రహ్మాస్త్రేణ హ్యయోజయః
ప్రదీప్త ఇవ కాలాగ్ని ర్జజ్వలాభిముఖః ఖగమ్. 12
- క్షిప్తవాం స్త్వం ప్రదీప్తం హి దర్శం తం వాయసం ప్రతి
తత స్తు వాయసం దీప్త స్సదర్శో ఽనుజగామ హ. 13
- స పిత్రా చ పరిత్యక్త స్సరై శ్చ సమహర్షిభిః
త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి. 14
- పున రేవాగత ప్రప్త ప్రవృత్తకాశ ముందమ
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్య శ్శరణాగతమ్. 15

- వధార్థమపి కాకుల్ స్థ కృపయా పర్యపాలయః
మోఘ మస్త్రం న శక్యం తు కర్తు మిత్యేవ రాఘవ. 16
- భవాం స్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మన దక్షిణమ్
రామ త్వాం స సమస్కృత్య రాజ్ఞే దశరథాయ చ. 17
- విస్మయ స్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్
ఏవ మస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠ సృత్వవాన్ శీలవా నపి. 18
- కిమర్థ మస్త్రం రక్షస్సు న యోజయతి రాఘవః
న నాగా నాపి గంధర్వా నా సురా న మరుద్గణాః. 19
- న చ సర్వే రణే శక్తా రామం ప్రతి సమాసీతుమ్
తస్య వీర్యవతః కశ్చి ద్య ద్యన్తి మయి సంభ్రమః. 20
- క్షిప్రం సునిశితై ర్భ్రాణై ర్హన్యతాం యుధి రావణః
భ్రాతు రాదేశ మాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః. 21
- స కిమర్థం నరవరో న మాం రక్షతి రాఘవః
శక్తౌతా పురుషవ్యాఘ్రా వాయుగ్నిసమతేజసా. 22
- సురాణా మపి దుర్ధర్షా కిమర్థం మా ముపేక్షతః
మమైవ దుష్కృతం కించి నృహ దస్తి న సంశయః. 23
- సమర్థా సహితౌ యన్మాం నావేక్షితే పరంతపౌ
వైదేహ్య వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్. 24
- పువ రష్యహ మార్యాం తా మిదం వచన మబ్రువం
త్వచ్ఛృణ్వముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే. 25
- రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే
కథంచి దృవతీ దృష్ట్వా న కాలః పరిశోచితుమ్. 26
- అస్మి న్ముహూర్తే దుఃఖానా మంతం ద్రక్ష్యసి భామిని
తా వుభౌ నరశార్దూలా రాజపుత్రౌ వనిందితౌ. 27

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః
హత్వా చ సమరే తౌద్రం రావణం పహబాంధవమ్. 28

రాఘవ స్త్వాం వరారోహే స్వాం పురీం నయతే ద్రువం
యత్తు రామో విజానీయౌ దభిజ్ఞాన మనిందితే. 29

ప్రీతిసంజననం తస్య ప్రదాతుం త్వ మిహోర్హసి
సాభివీక్ష్య దిశ స్సర్వా వేణ్యద్గృధన ముత్తమమ్. 30

ముక్త్యా వస్త్రాద్దదౌ మహ్యం మణి మేతం మహాబల
ప్రతిగృహ్య మణిం దివ్యం తవ హేతో రఘూద్వహ. 31

శిరసా తాం ప్రణ మ్యార్యా మహ మాగమనే త్వరే
గమనే చ కృతోత్సాహ మవేక్ష్య వరవర్ణినీ. 32

వివర్ధమానం చ హి మా మువాచ జనకాత్మజా
ఆశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పసందిగ్ధభాషిణీ. 33

మమోత్పతనసంభ్రాంతా శోకవేగసమాహతా
హనుమన్ పింహసంకాశా వృధౌ తౌ రామలక్ష్మణౌ. 34

సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా హ్యనామయమ్
యథా చ స మహాబాహు ర్మాం తారయతి రాఘవః.
అస్మా దుఃఖాంబుసంరోధా త్వం సమాధాతు మర్హసి. 35

ఇమం చ తీవ్రం నుమ శోకవేగమ్
రక్షోభి రేభిః పరిభర్త్సనం చ
బ్రూయా స్తు రామస్య గత స్సమీపమ్
శివ శ్చ తే ల్లధ్యాస్తు హరిప్రవీర. 36

ఏత త్తవార్యా నృపరాజసింహ
సీతా నయః ప్రాహ విషాదపూర్వమ్

ఏత చ్చ బుద్ధ్యా గదితం మయా త్వమ్

శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రామ్.

37

ఇత్యాదే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయామ్, సంహితాయామ్
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తషష్ఠితమస్సర్గః.

అథ అష్టషష్ఠితమస్సర్గః

అథాహ ముత్తరం దేవ్యా పున రుక్త స్సపంభమః

తవ శ్నేహో న్నర వ్యాఘ్రు సౌహార్దా దనుమాన్యవై.

1

ఏవం బహువిధం వాచ్యో రామో దాశరథి స్త్వయా

యథా మా మాఘ్నుయా చ్చీఘ్రం హత్వా రావణ మాహవే.

2

యది వా మన్యసే వీర వసైకాఽహ మరిందమ

కస్మింశ్చి త్సంవృతే దేశే విశ్రాంత శ్శ్వా గమిష్యసి.

3

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయా స్సాన్నిధ్యాత్తవ వీర్యవ

అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తం స్యా ద్విమోక్షణమ్.

4

గతే హి త్వయి విక్రాంతే పున రాగమనాయవై

ప్రాణానా మపి సందేహో మమ స్యా న్నాత్ర సంశయః.

5

తవాదర్శనజ శ్శ్కో భూయో మాం పరితాపయేత్

దుఃఖా ద్దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీమ్.

6

ఆయం చ వీర సందేహ స్తిష్ఠతీవ మనూగ్రతః

సుమహాం స్త్యత్యహాయేషు హర్యక్షేషు హరీశ్వర.

7

కఠం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిమ్

తాని హర్యక్ష సైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ.

8

త్రయాణా మేవ భూతానాం సాగర స్యాస్య లంఘనే

శక్తి స్స్యాద్వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా.

9

- తదస్మిన్ కార్యనిర్వోగే వీరైవం దురతిక్రమే
కిం పశ్యసి సమాధానం బ్రూహి కార్యవిదాం వర. 10
- కామ మస్య త్వ మేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్య స్తే బలోదయః. 11
- బలై స్సమగ్రై ర్యది మాం హత్వా రావణ మాహవే
విజయీ స్వాం పురీ రామో నయేత్త త్స్యో ద్యశస్కరమ్. 12
- యథాఽహం తస్య వీరస్య వనా దుపధినా హృతా
రక్షసా తద్భయా దేవ తథా నార్హతి రాఘవః. 13
- బలై స్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః
మాం నయే ద్యది కాకుత్ స్థ స్తత్తస్య సదృశం భవేత్. 14
- తద్యథా తస్య విక్రాంత మనురూపం మహాత్మనః
భవ త్యాహవశూరస్య తథా త్వ ముపపాదయ. 15
- తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితమ్
నిశ మ్యాహం తత శ్శేషం వాక్య ముత్తర మబ్రువమ్. 16
- దేవి హర్ష్యక్ష సైన్యానా మీశ్వరః శ్లవతాం వరః
సుగ్రీవ సుత్త్వసంపన్న ప్రవాధే కృతనిశ్చయః. 17
- తస్య విక్రమసంపన్నా సుత్త్వవంతో మహాబలాః
మన స్సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయ స్థితాః. 18
- యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్య క్షజ్జతే గతిః
న చ కర్మమ సీదంతి మహ త్స్వమిత తేజసః. 19
- అసక్యతైర్మహాభాగై ర్వానరై ర్బలదర్శితైః
ప్రదక్షిణీకృతా భూమి ర్వాయుమార్గానుసారిభిః. 20
- మద్విశిష్టా శ్చ తుల్యా శ్చ సంతి తత్ర వనాకసః
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చి న్నాస్తి సుగ్రీవపవ్నిధౌ. 21

అహం తావ దిహ ప్రాప్తః కిం పున స్తే మహాబలాః
నహి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః. 22

తదలం పరితాపేన దేవి మన్యు ర్వ్యపైతు తే
ఏకోత్పా తేన వై లంకా మేష్యంతి హరియూథపాః. 23

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రమార్యా వివోదితౌ
త్వత్సకాశం మహాభాగే నృసింహో వాగమిష్యతః. 24

అరిఘ్నం సింహసంకాశం క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వార ముపస్థితమ్. 25

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్
వానరా న్వారణేంద్రాభాన్ క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్. 26

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుశు
నర్దతాం కపిముఖ్యానా మచిరా చోర్ష్యసి స్వనమ్. 27

నివృత్త వనవాసం చ త్వయా సార్థ మరిందమం
అభిషిక్త మయోధ్యాయాం క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్. 28

తతో మయా వాగ్మి రదీనభాషితా
శివాభి రిష్టాభి రభిప్రసాదితా
జగామ శాంతిం మమ మైథిలాత్మజా
తవాపి శోకేన తదా లభిషీడితా. 29

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీసుందరకాండే అష్టషష్ఠితమస్సర్గః.

శ్రీసుందరకాండః సమాప్తః.

హరిః ఓమ్ శత్రో నత్

సర్వం శ్రీరామచంద్రార్చనమస్తు.

నాగపాశవిమోచనమ్.

యుద్ధకాండ

పంచాశస్సర్గః

- అథోవాచ మహాతేజా హరిరాజో మహాబలః
కి మియం వ్యథితా పేనా మూఢవా లేవ నౌ ర్జలే. 1
- సుగ్రీవస్య వచ శ్చుత్వా వాలిపుత్రోఽఙ్గదోఽబ్రవీత్
న త్వం పశ్యసి రామంచ లక్ష్మణంచ మహాబలమ్. 2
- శరజాలాచితౌ వీరా పుభౌ దశరథాత్మజౌ
శరతల్పే మహాత్మానౌ శయానౌ రుధిరోక్షితౌ. 3
- అథాబ్రవీ ద్వానరేంద్రా సుగ్రీవః పుత్రౌమన్మథమ్
నానిమిత్త మిదం మన్యే భవితవ్యం భయేన తు. 4
- విషణ్ణవదనా హ్యేతే త్యక్త ప్రహరణా దిశః
ప్రవలాయన్తి హరయః ప్రాసా దుత్పల్లలోచనాః. 5
- అన్యోన్యస్య న లజ్జన్తే న నిరీక్షన్తి పృష్ఠతః
విప్రకర్షన్తి చాన్యోన్యం పతితం లజ్జయన్తి చ. 6
- ఏతస్మి న్నన్తరే వీరో గదాపాణి ర్విభీషణః
సుగ్రీవం వర్ధయామాస రాఘవం చ నిరైక్షత. 7
- విభీషణం తం సుగ్రీవో దృష్ట్వా నానరభీషణమ్
ఋక్షరాజం సమీపస్థం జాన్మనన్త మువాచ హ. 8
- విభీషణోఽయం సంప్రాప్తో యం దృష్ట్వా నానరర్షభః
విద్రవన్తి పరిత్రస్త్వా రావణాత్మజ శబ్దయా. 9
- శీఘ్ర మేతాన్మసన్ద్రస్త్వా పృహుధా విప్రధావితాన్
సర్వవస్థాప యాభ్యాహి విభీషణ ముపస్థితమ్. 10
- సుగ్రీవే జైవ ముక్త స్తు జాన్మనా నృక్షపార్థివః
నానరాన్ సాన్త్యయామాస సన్నిరుద్ధ్వప్రధావతః. 11

తే నివృత్తాః పున స్సర్వే వానరా స్త్వక్త సమ్భృమాః
ఋక్షరాజవచ శృణ్వతాం తం చ దృష్ట్వా విభీషణమ్. 12

విభీషణస్తు రామస్య దృష్ట్వా గాత్రం శరై శ్చిత్తమ్
లక్ష్మణస్య చ ధర్మాత్మా బభూవ వ్యధితేన్ద్రియః. 13

జలక్లిన్నేన హస్తేన తయో ర్నేత్రే ప్రమృజ్యచ
శోకసమ్ప్రీడితమనా రురోద విలలాప చ. 14

ఇమౌ తౌ సత్త్వసమ్పన్నౌ విక్రాంతౌ ప్రియసంయుగౌ
ఇమా మవస్థాం గమితౌ రాక్షసైః కూటయోధిభిః. 15

భ్రాతుః పుత్రేణ మే తేన దుష్పుత్రేణ దురాత్మనా
రాక్షస్యా జిహ్మయా బుద్ధ్యా చాలితా వృజువిక్రమా. 16

శరై రిమా వలం విద్ధౌ రుధిరేణ సముత్థితౌ
వసుధాయా మిమౌ సుప్తౌ దృశ్యేతే శల్యకా వివ. 17

యయో ర్వీర్య ముపాశ్రిత్య ప్రతిష్ఠా కాఙ్క్షితా మయా
తా వుభౌ దేహనాశాయ ప్రసుప్తౌ పురుషర్షభౌ. 18

జీవ న్నద్య విపన్నోఽస్మి నష్టరాజ్యమనోరథః
ప్రాప్త ప్రతిజ్ఞ శ్చ రిపుస్సకామో రావణః కృతః. 19

ఏవం విలపమానం తం పరిష్పజ్య విభీషణమ్
సుగ్రీవ స్సత్త్వసమ్పన్నో హరిరాజోఽబ్రవీ దిదమ్. 20

రాజ్యం ప్రాప్స్యసి ధర్మజ్ఞ! లజ్కాయాం నాత్ర సంశయః
రావణ స్సహపుత్రేణ సకామం నేహ లప్స్యతే. 21

న రుజాపీడితా వేతా వుభౌ రాఘవలక్ష్మణౌ
త్యక్త్వా మోహం వధిష్యేతే సగణం రావణం రణే. 22

త మేవం సాన్త్యయిత్వా తు సమాశ్వాస్యచ రాక్షసమ్
మషేణం శ్వశురం పార్శ్వే సుగ్రీవ స్త మువాచ హ. 23

- సహ శూరై ర్ధరిగణై ర్లబ్ధసంజ్ఞా వరిస్తమౌ
గచ్చ త్వం భ్రాతరౌ గృహ్య కిష్కిన్ధాం రామలక్ష్మణౌ. 24
- అహం తు రావణం హత్వా సపుత్రం సహబాన్ధవమ్
మైథిలీ మానయిష్యామి శక్రో నష్టామివ శ్రియమ్. 25
- శ్రుత్వాత ద్వానరేన్ద్రస్య సుషేణో వాక్య మబ్రవీత్
దైవాసురం మహా ద్యుద్ధ మనుభూతం సుదారుణమ్. 26
- తదా స్మ దానవా దేవాః శరసంస్పర్శకోవిదాః
నిజఘ్న శ్శుప్తవిదుష శ్చాదయన్తో ముహుర్భూహుః. 27
- తా నార్తా న్నష్టసంజ్ఞాం శ్చ పరాసూం శ్చ బృహస్పతిః
విద్యాభి ర్మన్తయుక్తాభి రోషధీభి శ్చికిత్సతి. 28
- తా న్యౌషధా న్యానయితుం క్షీరోదం యాన్తు సాగరమ్
జవే వానరా శ్శీఘ్రం సంపాతిపనసాదయః. 29
- హరయ స్తు విజానన్తి పార్వతీస్తా మపశాశధీః
సంజీవకరణీం దివ్యాం విశల్యాం దేవనిర్మితామ్. 30
- చన్ద్రాశ్చనామ ద్రోణశ్చ క్షీరోదే సాగరోత్తమే
అమృతం యత్ర మథితం తత్రతే పరమౌషధీ. 31
- తే తత్ర నిహితే దేవైః పర్యతే పరమౌషధీ
అయం వాయుసుతో రాజ! న్ననూమాం స్తత్ర గచ్ఛతు. 32
- ఏ తస్మి న్నన్తరే వాయు ర్మేఘాంశ్చాపి సవిద్యుతః
పర్యస్య సాగరే తోయం కమ్పయన్నివ మేదిసీమ్. 33
- మహతా పక్షవాతేన సర్వద్రవమహోద్రుమాః
నిపేతు ర్భగ్న విటపాః సమూలా లవణామ్బుసీ. 34
- అభవ న్నన్నగా స్త్రస్తా భోగిన స్తత్ర వాసినః
శీఘ్రం సర్వాణి యాదాంసీ జగ్ముశ్చ లవణార్ణవమ్. 35

- తతో ముహూర్తా ధ్రువం వైనతేయం మహాబలమ్
వానరా దదృశు స్సర్వే జ్వలంత మివ పావకమ్. 36
- త మాగత మభిప్రేక్ష్య నాగా స్తే విషదుద్రువుః
యై స్తా తత్పురుషౌ బద్ధౌ శరభూలై ర్మహాబలౌ. 37
- తత స్సువర్ణః కాకుత్స్థా దృష్ట్వా ప్రత్యభినన్దితః
విమమర్య చ పాణిభ్యాం ముఖే చన్ద్రసమప్రభే. 38
- వైనతేయేన సంస్పృష్టా స్తయో స్సంరురుహు ర్యౌణాః
సువర్ణే చ తనూ స్నిగ్ధే తయో రాశు బభూవతుః. 39
- తేజో వీర్యం బలం చౌజ ఉత్సాహశ్చ మహాగుణః
ప్రదర్శనం చ బుద్ధిశ్చ స్మృతిశ్చ ద్విగుణం తయోః. 40
- తా పుత్థాప్య మహావీర్యౌ గరుడో వాసవోపమా
ఉభౌతౌ సస్వజే హృష్టౌ రామశ్చైవ మువాచహ. 41
- భవత్ప్రసాదా ద్యుసనం రావణీప్రభవం మహత్
ఆవామిహ వృత్తికాన్తౌ పూర్వవ ద్బలినౌ కృతౌ. 42
- యథా తాతం దశరథం యథాఽజం చ పితామహమ్
తథా భవంత మాసాద్య హృదయం మే ప్రసీదతి. 43
- కో భవాన్ రూపసమ్పన్నో దివ్యస్రగనులేపనః
వసానో విరజే వస్త్రే దివ్యాభరణభూషితః. 44
- త మువాచ మహాతేజా వైనతేయో మహాబలః
పతత్త్రి రాజః పీతాత్మా హర్ష పర్యాకులేక్షణః. 45
- అహం సఖా తే కాకుత్ స్థ! ప్రియః ప్రాణో బహిశ్చరః
గరుత్మా నిహ సంప్రాప్తో యువాభ్యాం సాహ్యకారణాత్. 46
- అసురా వా మహావీర్యా దానవా వా మహాబలాః
సురాశ్చాపి సగన్ధర్వాః పురస్కృత్య శతక్రతుమ్. 47

- నేమం మోక్షయితం శక్తా శృరబన్ధం సుదారుణమ్
మాయాబలా దిన్ద్రజితా నిర్మితం కూరకర్మణా. 48
- ఏతే నాగాః కాద్రవేయా స్తీక్షణదంష్ట్రా విషోల్బణాః
రక్షో మాయాప్రభావేన శరా భూత్వా త్వదాశ్రితాః. 49
- సభాగ్య శ్చాసీ ధర్మజ్ఞ! రామ! సత్యపరాక్రమ!
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సమరే రిపుఘాతినా. 50
- ఇమం శ్రుత్వా తు వృత్తాంతం త్వరమాణోఽహ మాగతః
సహసా యువయో స్నేహో తృణితృ మనుపాలయన్. 51
- మోక్షితౌ చ మహాఘోరా దస్మా త్స్థాయకబన్ధనాత్
అప్రమాదశ్చ కర్తవ్యో యువాభ్యాం నిత్యమేవ హి. 52
- ప్రకృత్యా రాక్షసా స్పర్శే సంగ్రామే కూటయోధినః
శూరాణాం శుద్ధభావానాం భవతామార్జవం బలమ్. 53
- తన్న నిశ్చసితవ్యం వో రాక్షసానాం రణాజరే
ఏతే నైవోమానేన నిత్యం జిహ్వాహి రాక్షసాః. 54
- ఏవ ముక్త్యా తతో రామం సువర్ణ స్సమహాబలః
పరివృజ్య సుహృత్స్విగ్ర మాప్రప్టు మువచక్రమే. 55
- సఖే! రాఘవ! ధర్మజ్ఞ! రిపూణా మపి వత్సల!
అభ్యనుజ్ఞాతు మిచ్ఛామి గమిష్యామి యథాగతమ్. 56
- నచ కౌతూహలం కార్యం సఖిత్యం ప్రతి రాఘవ!
కృతకర్మా రణేవీర! సఖిత్య మమవేత్స్యసి. 57
- బాలవృద్ధావశేషాం తు లక్ష్మాం కృత్వా శరోర్మిభిః
రావణం చ రిపుం హత్యాసీతాం సముపలప్స్యసి. 58
- ఇత్యేవ ముక్త్యా వచనం సువర్ణ శ్చీఘ్రవిక్రమః
రామం చ విరుణం కృత్వా మధ్యే తేషాం మహాకామమ్. 59

ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పరిష్పజ్య చ వీర్యవాన్
జగా మాకాశ మావిశ్య సుపర్ణః పవనో యథా. 60

విరుజౌ రాఘవౌ దృష్ట్వా తతో వానరయూథపాః
సింహనాదాం స్తదా నేదు ర్ణాజ్ఞాలా న్తుధువు స్తదా. 61

తతో భేరీ సమజఘ్ను ర్మృదజ్ఞాంశ్చాప్యనాదయన్
దధ్ము శృఙ్ఖణసమ్ప్రహృష్టాః క్షేళ స్త్యపి యథాపురమ్. 62

ఆస్ఫోట్యస్ఫోట్య విక్రాంతా వానరా నగయోధినః
ద్రుమా నుత్పాట్య వివిధాం స్తస్థ శ్శతసహస్రశః. 63

విస్ఫజన్తో మహానాదాం స్త్రాసయన్తో నిశాచరాన్
లఙ్కాద్వారాణ్యపాజగ్ము ర్యోద్ధుకామాః ప్లవజ్గమాః. 64

తత స్తు భీమ స్తుములో నినాదో
బభూవ శాఖామృగయూథపానామ్
క్షయే నిదాఘస్య యథా ఘనానామ్
నాద స్సుభీమౌ నదతాం నిశీథే. 65

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమద్యుద్ధకాండే పంచాశస్సర్గః.

ఆదిత్య హృదయమ్

సప్తాక్షర శతతమస్సర్గః

తతో యుద్ధవర్తిశాస్త్రం సమరే చిన్త యా స్థితమ్
రావణం చాగ్రతో దృష్ట్వా యుద్ధాయ సముపస్థితమ్. 1

దైవతైశ్చ సమాగమ్య ద్రష్టు మభ్యాగతో రణమ్
ఉపాగమ్యా బ్రవీద్రామ మగస్త్యో భగవా నృషిః. 2

రామ రామ మహాబాహో శ్రుణు గుహ్యం సనాతనమ్
యేన సర్వానరీన్ద్రత్య సమరే విజయిష్యసి. 3

ఆదిత్యహృదయం పుణ్యం సర్వశత్రువినాశనమ్
జయావహం జపేన్నిత్యమక్షయ్యం పరమం శివమ్. 4

సర్వమజ్గళమాజ్గళ్యం సర్వపాపప్రణాశనమ్
చింతాశోక ప్రశమనం ఆయుర్వర్ధన ముత్తమమ్. 5

రశ్మిమన్తం సముద్యన్తం దేవాసురనమస్కృతమ్
పూజయన్త వివస్వన్తం భాస్కరం భువనేశ్వరమ్. 6

సర్వదేవాత్మకో హేష తేజస్వీ రశ్మిభావనః
ఏష దేవాసురగణాన్ లోకాన్ పాతి గభస్తీభిః. 7

ఏష బ్రహ్మ చ విష్ణుశ్చ శివః స్కన్దః ప్రజాపతిః
మహేన్ద్రో ధనదః కాలో యమ స్సోమోహ్యపాం పతిః. 8

పితరో వసవః సాధ్యా హ్యశ్వినౌ మరుతో మనుః
వాయుర్వహ్నిః ప్రజాప్రాణ ఋతుకర్తా ప్రభాకరః. 9

ఆదిత్యః సవితా సూర్యః ఖగ పూషా గభస్తీమాన్
సువర్ణసదృశో భానుః పుర్వరేతా దివాకరః. 10

హరిదశ్వః సహస్రార్చిః సప్తసప్తీర్మరీచిమాన్
తిమిరోన్మథనః శమ్భుస్త్యష్టా మార్తాండ ,అంశుమాన్. 11

- హిరణ్యగర్భః శిశిర స్తవనో భాస్కరో రవిః
అగ్నిగర్భోఽదితేః పుత్రః శఙ్ఖ శిశిరనాశనః. 12
- వ్యోమనాథ స్తమోభేదీ ఋగ్యజుస్సామపారగః
ఘనవృష్టిరపాం మిత్రో విస్త్యవీధీప్లవక్లమః. 13
- ఆతపీ మణ్డలీ మృత్యుః పిఙ్గలః సర్వతాపనః
కవిర్విశ్వో మహాతేజా రక్తః సర్వభవోద్భవః. 14
- నక్షత్రగ్రహ తారాణా మధిపో విశ్వభావనః
తేజసామపి తేజస్వీ ద్వాదశాత్మక నమోఽస్తుతే. 15
- నమః పూర్వాయ గిరయే పశ్చిమాయాద్రయే నమః
జ్యోతిర్గణానాం పతయే దినాధిపతయే నమః. 16
- జయాయ జయభద్రాయ హర్యశ్వాయ నమో నమః
నమో నమః సహస్రాంశో ఆదిత్యాయ నమో నమః. 17
- నమ ఉగ్రాయ వీరాయ సారఙ్గాయ నమో నమః
నమః పద్మప్రబోధాయ మార్తాండాయ నమో నమః. 18
- బ్రహ్మేశా నాచ్యుతేశాయ సూర్యాయాదిత్యవర్చసే
భాస్వతే సర్వభక్షాయ రౌద్రాయ వపుషే నమః. 19
- తమోఘ్నాయ హిమాఘ్నాయ శత్రుఘ్నాయామితాత్మనే
కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ జ్యోతిషాం పతయే నమః. 20
- తప్తచామీకరాభాయ వహ్నయే విశ్వకర్మణే
నమస్తమోఽభినిఘ్నాయ రుచయే లోకసాక్షిణే. 21
- నాశయ త్యేష వై భూతం తదేవ సృజతి భుః
పాయ త్యేష తప త్యేష వర్ష త్యేష గభస్తి. 22
- ఏష సుప్తేషు జాగర్తి భూతేషు పరినిష్ఠితః
ఏష ఏవాగ్నిహోత్రశ్చ ఫలశ్చై వాగ్నిహోత్రీణామ్. 23

- వేదాశ్చ క్రతవశ్చైవ క్రతూనాం ఫలమేవ చ
యాని కృత్యాని లోకేషు సర్వ ఏష రషః ప్రభుః. 24
- ఏనమాపత్సు కృచ్ఛేషు కాంతారేషు భయేషు చ
కీర్తయన్ పురుషః కశ్చి న్నావసీదతి రాఘవ. 25
- పూజయస్త్వేన మేకాగ్రో దేవదేవం జగత్పతిమ్.
ఏత త్రిగుణితం జప్త్వా యుద్ధేషు విజయిష్యసి. 26
- అస్మిన్ క్షణే మహాబాహో రావణం త్వం వధిష్యసి
ఏవ ముక్త్వా తదాఽగస్త్యో జగామ చ యథాగతమ్. 27
- ఏతచ్ఛృత్వా మహాతేజా నష్టశోకోఽభవత్తదా
ధారయామాస సుప్రీతో రాఘవః ప్రయతాత్మవాన్. 28
- ఆదిత్యం ప్రేక్ష్య జప్త్వా తు పరం హర్షమవాప్తవాన్
త్రిరాచమ్య శుచిర్బుత్వా ధనురాదాయ వీర్యవాన్. 29
- రావణం ప్రేక్ష్య హృష్టాత్మా యుద్ధాయ సముపాగమత్
సర్వయత్నేన మహతా వధే తస్య ధృతోఽభవత్. 30
- అథ రవి రవదన్నిరీక్ష్య రామమ్
ముదితమనాః పరమం ప్రహృష్యమాణః
నిశిచరపతిసంక్షయం విదిత్వా
సురగణమధ్యగతో వచస్త్వరేతి. 31

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమద్యుద్ధకాండే సప్తోత్తరశతతమస్తర్కః.

రావణ వధ:

ఏకాదశోత్తర శతతమస్సర్గః

అథ సంస్కారయామాస రాఘవం మాతలి స్తదా
అజానన్నివ కిం వీర! త్వమేవ మనువర్తసే. 1

విస్మ జాస్మై వధాయ త్వ మస్తం పైతామహం ప్రభో!
వినాశకాలః కదితో య స్ఫురై స్సోఽద్య వర్తతే. 2

తత స్సంస్కారితో రామ ప్తేన వాక్యేన మాతరేః
జగ్రాహ స శరం దీప్తం నిశ్చసన్త మివోరగమ్. 3

యమస్మైప్రథమం ప్రాదా దగన్తో భగవా నృషిః
బ్రహ్మదత్తం మహాబాణ మమోఘం యుధి వీర్యవాహ. 4

బ్రహ్మణా నిర్మితం పూర్వ మిన్ద్రార్థ మమితౌజసా
దత్తం సురపతేః పూర్వం త్రిలోకజయకాఙ్క్షిణః. 5

యస్య వాజేషు పవనః ఫలే పావకభాస్కరౌ
శరీర మాకాశమయం గౌరవే మేరుమన్దరౌ. 6

జాఙ్గల్యమానం వపుషా సుపుణ్డం హేమభూషితమ్
తేజసా సర్వభూతానాం కృతం భాస్కరవర్చసమ్. 7

సధూమ మివ కాలాగ్నిం దీప్త మాశీవిషం యథా
నరనాగాశ్చబ్రున్దానాం భేదనం క్షీప్రకారిణమ్. 8

ద్వారాణాం పరిఘాణాం చ గిరీణా మపి భేదనమ్
నానారుధిరసిక్తాఙ్గం మేదోద్దిగ్ధం సుదారుణమ్. 9

వజ్రసారం మహానాదం నానాసమితిదారణమ్
సర్వవిత్రాసనం భీమం శ్చసన్త మివ పన్నగమ్. 10

కఙ్కగృధ్రవళానాం చ గోమాయు గణరక్షసామ్
నిత్యం భక్ష్యపదం యుద్ధే యమరూపం భయావహమ్. 11

నన్దనం వానరేన్ద్రాణాం రక్షసామవసాదనమ్
వాజితం వివిధైర్వాజై శ్చాదున్మితై ర్గర్భుత్మతః. 12

- త ముత్తమేషు లోకానా మిక్ష్వాకుభయనాశనమ్
ద్విషతాం కీర్తిహరణం ప్రహర్షకర మాత్మనః. 13
- అభిమన్వ్య తతో రామ స్తం మహేషుం మహాబలః
వేదప్రోక్తేన విధినా సన్దధే కార్ముకే బలీ. 14
- తస్మిన్ సన్ధీయమానే తు రాఘవేణ శరోత్తమే
సర్వభూతాని విత్రేసు శృచాల చ వసున్ధరా. 15
- స రావణాయ సంక్రుద్ధో భృశ మాయమ్య కార్ముకమ్
చిక్షేప పరమాయత్త స్తం శరం మర్మఘాతినమ్. 16
- స వజ్ర ఇవ దుర్ధర్షో వజ్రబాహువిసర్జితః
కృత్వాన్త ఇవ చావార్యో న్యపత ద్రావణోరసిః. 17
- స విస్ఫుష్టో మహావేగ శృరీరాన్తకర శృరః
బిభేద హృదయం తస్య రావణస్య దురాత్మనః. 18
- రుధిరాక్త స్స వేగేన జీవితాన్తకర శృరః
రావణస్య హర న్నాణా స్వివేశ ధరణీతలమ్. 19
- స శరో రావణం హత్వా రుధిరాద్వీ కృతచ్ఛవిః
కృతకర్మా నిభృతవ త్వృతూణిం పునరాగమత్. 20
- తస్య హస్తా ద్దృఢస్యాశు కార్ముకం తత్ర సాయకమ్
విషపాత సహ ప్రాణై ర్భృశ్యమానస్య జీవితాత్. 21
- గతాసు ర్భీమవేగమ్తు నైర్వతేన్దో మహాద్యుతిః
పపాత స్మన్తనా ద్భూమౌ నృతో వజ్రహతో యథా. 22
- తం దృష్ట్వా పతితం భూమౌ హతశేషా నిశాచరాః
హతనాథా భయత్రస్తా స్పర్శత స్సంప్రదుద్రుషుః. 23
- నర్తన్త శృభిపేతు స్తా న్నానరా ద్రుమయోధినః
దశగ్రీవవధం దృష్ట్వా విజయం రాఘవస్య చ. 24
- అర్దితా వానరై ర్మృష్టై ర్లజ్జా మభ్యపత వృయాత్
గతాశ్రయత్వా త్కరుణై ర్భాష్యప్రసవణై ర్ముఖైః. 25

తతో వినేదు స్సంహృష్టా వానరా జితకాశినః
వదంతో రాఘవజయం రావణస్య చ తద్యధమ్. 26

అథాస్తరిక్షే వ్యసద త్సౌమ్య స్త్రిదశదున్దుభిః
దివ్యగన్ధవహ స్తత్ర మారుత స్సుసుఖం వవౌ. 27

నిపపాతా స్తరిక్షాచ్చ పుష్పవృష్టి స్తదా భువి
కర స్తీ రాఘవరథం దురవాపా మనోరమా. 28

రాఘవ స్తవసంయుక్తా గగనేఽపిచ శుశ్రువే
సాధుసాధ్వితి వాగగ్ర్యా దేవతానాం మహాత్మనామ్. 29

ఆవివేశ మహాహరో దేవానాం చారణై స్సహ
రావణే నిహతే రౌద్రే సర్వలోకభయఙ్కరే. 30

తత స్స కామం సుగ్రీవ మజ్గదం చ మహాబలమ్
చకార రాఘవః ప్రీతో హత్వా రాక్షసపుజ్జవమ్. 31

తతః ప్రజగ్ముః ప్రశమం మరుద్గణాః
దిశః ప్రసేదు ర్విమలం నభోఽభవత్
మహీ చకమ్పే న హి మారుతో వవౌ
స్థిరప్రభ శ్చాప్యభవ ద్దివాకరః. 32

తతస్తు సుగ్రీవ విభీషణాదయ
స్సుహృద్విశేషా స్సహలక్ష్మణా స్తదా
సమేత్య హృష్టా విజయేన రాఘవమ్
రణేఽభిరామం విధినాఽభ్యపూజయన్. 33

స తు నిహతరిపుః స్థిరప్రతిజ్ఞ
స్వజనబలాభివృతో రణే రరాజ
రఘుకులనృపనన్దనో మహాజా
స్త్రిదశగణై రభిసంవృతో యథేంద్రః. 34

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమద్యుద్ధకాండే ఏకాదశోత్తరశతమస్సర్గః.

బ్రహ్మదికృత శ్రీరామస్తుతి:

వింశత్యుత్తర శతతమస్తకం:

తతో హి దుర్మనా రామః శ్రుత్యైవ వదతాం గిరః
దధ్యో ముహూర్తం ధర్మాత్మా బాష్పవ్యాకులలోచనః. 1

తతో వైశ్రవణో రాజా యమ శ్చామితకర్మనః
సహస్రాక్షో మహేంద్ర శ్చ వరుణ శ్చ పరంతపః. 2

షడర్ధనయన శ్రీమా న్మహాదేవో వృషధ్వజః
కర్తా సర్వస్య లోకస్య బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదాం వరః. 3

ఏతే సర్వే సమాగమ్య విమానై స్సూర్యసన్నిభైః
ఆగమ్య నగరీం లఙ్కా మభిజగ్ముశ్చ రాఘవమ్. 4

తత స్సహస్రాభరణాః ప్రగృహ్య విపులా న్సుజాః
అబ్రువం స్త్రిదశశ్రేష్ఠాః ప్రాశ్నాలిం రాఘవం ఘీతమ్. 5

కర్తా సర్వస్య లోకస్య శ్రేష్ఠో జ్ఞానవతాం వరః
ఉపేక్షసే కథం సీతాం పతన్తిం హవ్యవాహినే. 6

కథం దేవగణశ్రేష్ఠ మాత్మానం నావబుధ్యసే
ఋతధామా వసుః పూర్వం వసూనాం త్వం ప్రజాపతిః. 7

త్రయాణాం త్వం హి లోకానా మాదికర్తా స్వయం ప్రభుః
రుద్రాణా మష్టమో రుద్ర స్సాధ్యానా మపి పశ్చిమః. 8

అశ్వినౌ చాపితే కర్ణౌ చన్ద్రసూర్యాః చ చక్షుషీ
అన్తే చాదౌ చ లోకానాం దృశ్యసే త్వం పరంతప! 9

ఉపేక్షసే చ వైదేహీం మానుషః ప్రాకృతో యథా
ఇత్యుక్తో లోకపాలై స్తై స్సాంఘీ లోకస్య రాఘవః. 10

అబ్రవీ త్త్రిదశశ్రేష్ఠా న్రామో ధర్మభృతాం వరః
ఆత్మానం మానుషం మేన్య రామరక్షణార్థం. 11

- యోఽహం యస్య యత శ్చాహం భగవాం స్త ద్భ్రవీతు మే
ఇతిబ్రువాణం కాకుల్ స్థం బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదాం వరః. 12
- అబ్రవీ చ్చుగ్రిణు మే రామ! సత్యం సత్యపరాక్రమ
భవా న్నారాయణో దేవ శ్రీహిమాం శ్చక్రాయుధో విభుః. 13
- ఏకశృజ్గో వరాహ స్త్వం భూతభవ్యసపత్నజిత్
అక్షరం బ్రహ్మ సత్యం చ మధ్యే చాస్తే చ రాఘవ! 14
- లోకానాం త్వం పరో ధర్మో విష్వక్సేన శృతుర్భుజః
శార్ఙ్గధన్వా హృషీకేశః పురుషః పురుషోత్తమః. 15
- అజితః ఖడ్గధృ ద్వీష్ణః కృష్ణ శైవ బృహద్బలః
సేనానీ ర్గామణీ శ్చ త్వం బుద్ధి స్సత్త్వం క్షమా దమః. 16
- ప్రభవశ్చా వ్యయశ్చ త్వ ముపేన్ద్రో మధుసూదనః
ఇన్ద్రాకర్మా మహేన్ద్రా స్త్వం పద్మనాభో రణాన్తక్పల్. 17
- శరణ్యం శరణం చ త్వా మాహు ర్దివ్యా మహర్షయః
సహస్రశృజ్గో వేదాత్మా శతజిహ్వో మహర్షభః. 18
- త్వం త్రయాణాం హి లోకానా మాదికర్తా స్వయం ప్రభుః
సిద్ధానా మపి సాధ్యానా మాశ్రయ శ్చాసి పూర్వజః. 19
- త్వం యజ్ఞ స్త్వం వషట్కార స్త్వ మోంకారు పరంతపః
ప్రభవం నిధనం వా తే న విదుః కో భవా నితి. 20
- దృశ్యసే సర్వభూతేషు బ్రాహ్మణేషు చ గోషు చ
దిక్షు సర్వాసు గగనే పర్వతేషు వనేషు చ. 21
- సహస్రచరణ శ్రీహమా శతశీర్ష స్సహస్రధృక్
త్వం ధారయసి భూతాని వసుధాం చ సపర్వతామ్. 22
- అస్తే పృథివ్యా స్ఫలిలే దృశ్యసే త్వం మహోరగః
శ్రీ న్లోకా న్ధారయ న్నామ! దేవగన్ధర్వదానవాన్. 23

- అహం తే హృదయం రామ ! జిహ్వే దేవీ సరస్వతీ
దేవా గాత్రేషు రోమాణి నిర్మితా బ్రహ్మణః ప్రభో! 24
- నిమేష స్తే భవే ద్రాత్రి రున్మేష స్తే భవే ద్ద్వివా
సంస్కారా స్తేభవన్వేదా న తద స్తి త్వయా వినా. 25
- జగత్సర్వం శరీరం తే స్పృశ్యం తే వసుధాతలమ్
అగ్నిః కోపః ప్రసాద స్తే సోమ శ్శ్యానత్సలక్షణః. 26
- త్వయా లోకా స్త్రయః క్రాంతాః పురాణే విక్రమైః స్త్రీభిః
మహేంద్రాశ్చ కృతో రాజా బలిం బద్ధ్వా మహాసురమ్. 27
- సీతా లక్ష్మీ ర్భవా నిష్ఠు ర్దేవః కృష్ణః ప్రజాపతిః
వధార్థం రావణస్యేహ ప్రవిష్టో మానుషీం తనుమ్. 28
- తదిదం నః కృతం కార్యం త్వయా ధర్మభృతాం పర!
నిహతో రావణో రామ! ప్రహృష్టో దివ మూక్రమ. 29
- అమోఘం బలవీర్యం తే అమోఘ స్తే పరాక్రమః
అమోఘం దర్శనం రామ నచ మోఘ స్తనైవ స్తవ. 30
- అమోఘా స్తే భవిష్యన్తి భక్తిమన్త శ్చ యే నరాః
యే త్వాం దేవం ధ్రువం భక్తాః పురాణం పురుషోత్తమమ్. 31
- ప్రాప్నువన్తి సదా కామా నిహలోకే పరత్ర చ
ఇమ మార్షం స్తవం నిత్య మితిహాసం పురాతనమ్. 32
- యే నరాః కీర్త యిష్యన్తి నాస్తి తేషాం పరాభవః

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమద్యుద్ధకాండే వింశత్యుత్తరశతతమస్సర్గః.

శ్రీరామ పట్టాభిషేకః

ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః

- శిరస్యశ్చాలి మాధాయ కై కేయూనన్దవర్ధనః
బభాషే భరతో జ్యేష్ఠం రామం సత్యపరాక్రమమ్. 1
- పూజితా మామికా మాలా దత్తం రాజ్య మిదం మమ
తద్దదామి పునస్తుభ్యం యథా త్వ మదదా మమ. 2
- ధురమేకాకినా న్యస్తా మృషభేణ బలీయసా
కిశోరీవ గురుం భారం నవోధు మహ ముత్సహే. 3
- వారివేగేన మహతా భిన్న స్పేతురివ క్షరన్
దుర్బన్ధన మిదం మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్ర మసంవృతమ్. 4
- గతిం ఖర ఇవాశ్వస్య హంసశ్యవ చ వాయుసః
నాన్యేతు ముత్సహే రామ! తవ మార్గ మరిన్ద్రమ! 5
- యథా చారోపితో వృక్షో జాత శ్చాన్త ర్ని వేశనే
మహాంశ్చ సుదురారోహో మహాస్కన్ధప్రశాఖవాః. 6
- శీర్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్శయన్
తస్య నానుభవే దర్థం యస్య హేతో స్స రోష్యతే. 7
- ఏషోపమా మహాబాహో! త్వమర్థం వేత్తు మర్హసి
యద్యస్మా న్మనుజేన్ద్రా! త్వం భక్తా న్భృత్యా న్నశాధి హి. 8
- జగదద్యాభిషిక్తం త్వా మనుషశ్యతు సర్వతః
ప్రతపన్త మివాదిత్యం మధ్యాహ్నే దీప్తతేజసమ్. 9
- తూర్యసజ్ఘాతనిర్ఘోషైః కాశ్చీనూపురనిస్సృనైః
మధురై ర్గీతశబ్దైశ్చ ప్రతిబుధస్య రాఘవ! 10

- యావ దావర్త తే చక్రం యావతీ చ వసుస్థరా
తావత్త్వ మిహ సర్వస్య స్వామిత్య మనువర్తయః. 11
- భరతస్య వచః శ్రుత్వా రామః పరపురణ్ణయః
తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసాదాసనే శుభే. 12
- తత శ్శత్రుఘ్న వచనా నిపుణాః శ్రుశ్రువర్ధకాః
సుఖహస్తా సుశీఘ్రాశ్చ రాఘవం పర్యుపాసతః. 13
- పూర్వం తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే
సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ రాక్షసేంద్రే విభీషణే. 14
- విశోధితజట స్నాత శ్శిత్రుమాల్యానులేపనః
మహార్హవసనో రామ స్తస్థా తత్ర శ్రియా జ్వలన్. 15
- ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్
లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవా నిచ్చాకు కులవర్ధనః. 16
- ప్రతికర్మ చ సీతాయా స్పర్శా దశరథస్త్రియః
ఆత్మనైవ తదా చక్ర ర్మనస్విన్యో మనోహరమ్. 17
- తతో వానరపత్నీనాం సర్వాసామేవ శోభనమ్
చకార యత్నాత్కౌసల్యా ప్రహృష్టా పుత్రలాలసా. 18
- తత శ్శత్రుఘ్నవచనా త్సుమన్తో నామ సారథిః
యోజయిత్వాఽభిచక్రామ రథం సర్వాఙ్గశోభనమ్. 19
- అర్కమణ్డలసజ్కాశం దివ్యం దృష్ట్వా రథోత్తమమ్
ఆరురోహ మహాబాహూ రామ స్సత్యపరాక్రమః. 20
- సుగ్రీవో హనుమాం శ్వేవ మహేన్ద్రసదృశద్యుతీ
స్నాతౌ దివ్యనిభైర్వస్తైర్దగ్ధు తు శుభకుణ్డలౌ. 21
- వరాభరణసంపన్నా యయు స్తాశ్శుభకుణ్డలాః
మగ్రీవపత్న్య స్సీతా చ ద్రష్టుం నగరముత్సుకాః. 22

అయోధ్యాయాం తు సచివా రాజ్ఞో దశరథస్య యే
పురోహితం పురస్కృత్య మస్త్రయామాసు రథవత్. 23

అశోకో విజయ శ్చైవ సుమస్త్రశ్చైవ సజ్గతాః
మస్త్రయ న్రామవృద్ధ్యర్థ మృద్ధ్యర్థం నగరస్య చ. 24

సర్వమేవాభిషేకార్థం జయార్హస్య మహాత్మనః
కర్తు మర్హథ రామస్య యద్య న్మజ్గళపూర్వకమ్. 25

ఇతి తే మన్త్రిణ స్సర్వే సన్తిశ్యతు పురోహితమ్
నగరాన్నిర్యయు స్సార్థం రామదర్శనబుద్ధయః. 26

హరియుక్తం సహస్రాక్షో రథ మిన్ద్రో ఇవానఘః
ప్రయయౌ రథ మాస్థాయ చామో నగర ముత్తమమ్. 27

జగ్రాహ భరతో రశ్మీన్ శత్రుఘ్నశ్చత్ర మాదదే
లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య మూర్ధ్ని సమృర్యవీజయత్. 28

శ్వేతం చ వాలవ్యజనం జగ్రాహ పురతః స్థితః
అపరం చన్ద్రసన్కాశు రాక్షసేన్ద్రో విభీషణః. 29

ఋషిసంఘై స్తదాకాశే దేదైశ్చ సమరుద్గణైః
స్తాయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః. 30

తత శ్శత్రుం జయం నామ కుఞ్చరం పర్వతోపమం
ఆరురోహ మహాతేజా స్సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః. 31

నవనాగసహస్రాణి యయు రాస్థాయ వానరాః
మానుషం విగ్రహం కృత్వా సర్వాభరణభూషితాః. 32

శఙ్ఖశబ్దప్రణాదైశ్చ దున్దుభీనాం చ నిస్సృవైః
ప్రయయౌ పురుషన్యాఘ స్తాం పురీం హర్మ్యమాలినీమ్. 33

దదృశు స్తే సమాయా న్తం రాఘవం సపురస్సరమ్
విరాజమానం వపుషౌ రథేనాతిరథం తదా. 34

- తే వర్ధయిత్వా కాకుల్ స్థం రామేణ ప్రతివన్దితాః
అనుజగ్ము ర్మహాత్మానం భ్రాతృభిః పరివారితమ్. 35
- అమాత్యై ర్బ్రాహ్మణై శ్చైవ తథా ప్రకృతిభి ర్వృతః
శ్రియా విరుచుచే రామో నక్షత్రై రివ చన్ద్రమాః. 36
- స పురోగామిభి స్సూర్యై స్తాళస్వస్తి కపాణిభిః
ప్రవ్యాహరద్భి ర్ముదితై ర్మజ్గళాని యయౌ వృతః. 37
- అక్షతం జాతరూపం చ గావః కన్యా స్తథా ద్విజాః
నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః. 38
- సఖ్యం చ రామ స్సుగ్రీవే ప్రభావం చానిలాత్మజే
వానరాణాం చ తత్కర్మ రాక్షసానాం చ తద్బలమ్. 39
- విభీషణస్య సంయోగ మాచచక్షే చ మన్త్రిణామ్
శ్రుత్వా తు విస్మయం జగ్ము రయోధ్యాపురవాసినః. 40
- ద్యుతిమానేతదాఖ్యాం రామో వానరసంవృతః
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా మయోధ్యాం ప్రవివేశ హః. 41
- తతో హ్యభ్యుచ్చాయ నౌరాలాః పతాకాస్తే గృహే గృహే
ఐక్ష్యకాధ్యుషితం రమ్య మాసపాద పితు ర్గృహమ్. 42
- అథా బ్రవీ ద్రాజసుతో భరతం ధర్మిణాం వరమ్
అర్థోపహితయా వాచా మధురం రఘునన్దనః. 43
- పితు ర్భవన మాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయీ మభివాద్య చ. 44
- యచ్చ మద్భవనం శ్రేష్ఠం సాశోకవనికం మహత్
ముక్తావైడూర్యసంకీర్ణం సుగ్రీవాయ నివేదయ. 45
- తస్య తద్భవనం శ్రుత్వా భరత స్సత్యవిక్రమః
పాణౌ గృహీత్వా సుగ్రీవం ప్రవివేశ తమాలయమ్. 46

- తత స్తైల ప్రదీపాంశ్చ పర్యజ్ఞాస్తరణాని చ
గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం శత్రుఃఖేన్న ప్రచోదితాః. 47
- ఉవాచ చ మహాతేజా స్సుగ్రీవం రాఘవానుజః
అభీషేకాయ రామస్య దూతా నాజ్ఞాపయ ప్రభో! 48
- సౌవర్ణా న్వానరేంద్రాణాం చతుర్థాం చతురో ఘటాన్
దదౌ క్షిప్రం స సుగ్రీవ స్సర్వరత్నవిభూషితాన్. 49
- యథా ప్రత్యుషసమయే చతుర్థాం సాగరామ్భసామ్
పూర్ణైర్ద్రుటైః ప్రతీక్షధ్వం తథా కురుత వానరాః. 50
- ఏవ ముక్తా మహాత్మానో వానరా వారణోపమాః
ఉత్పేతు ర్గగనం శీఘ్రం గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః. 51
- జామృవాంశ్చ హనూమాంశ్చ వేగదర్శీ చ వానరః
ఋషభ శ్చైవ కలశాశ్చలపూర్ణా నథానయన్. 52
- నదీశతానాం పశ్చాన్నాం జలం కుమ్భేషు చాహరన్
పూర్వా త్సముద్రా త్కలశం జలపూర్ణమథానయత్. 53
- సుషేణ సృత్వసంపన్న స్సర్వరత్న విభూషితమ్
ఋషభో దక్షిణా త్పూర్ణం సముద్రా జ్జల మాహరత్. 54
- రక్తచందనశాఖాభి స్సంవృతం కాశ్చానం ఘటమ్
గవయః పశ్చిమాత్తోయ మాజహర మహార్థవాత్. 55
- రత్నకుమ్భేవ మహతా శీతం మారుతవిక్రమః
ఉత్తరాచ్చ జలం శీఘ్రం గరుడానిలవిక్రమః. 56
- ఆజహర స ధర్మాత్మా నళ స్సర్వ గుణాన్వితః
తత స్తై ర్వానరశ్రేష్ఠైరానీతం ప్రేక్ష్య తజ్జలమ్. 57
- అభీషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్న స్సచివై స్సహ
పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్చ న్యవేదయేత్. 58

శ్రీరామపట్టాభిషేక ఘట్టః

తత స్స ప్రయతో వృద్ధో వసిష్ఠో బ్రాహ్మణై స్సహ
రామం రత్నమయే పీఠే సహసీతం న్యవేశయత్. 59

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలి రథ కాశ్యపః
కాత్యాయన స్సుయజ్జశ్చ గౌతమో విజయ స్తథా. 60

అభ్యషిచ్చ న్నరవ్యాఘ్రం ప్రసన్నేన సుగన్ధినా
సలిలేన సహస్రాక్షం వసవో వాసవం యథా. 61

ఋత్విగ్ని ర్బ్రాహ్మణైః పూర్వం కన్యాభి ర్మన్త్రిభి స్తథా
యోధై శ్చై వాభ్యషిచ్చం స్తే సంప్రహృష్టా స్సనైగమైః. 62

సర్వోషధిరపై ర్దివ్యై రైవతైర్నభసి ఘ్రితైః
చతుర్భి ర్లోకపాలైశ్చ సర్వై ర్దేవైశ్చ సంగతైః. 63

బ్రహ్మణా నిర్మితం పూర్వం కిరీటం రత్నశోభితం
అభిషిక్తః పురా యేవ మనుస్తం దీప్త తేజసమ్. 64

తస్యాన్యవాయే రాజానః క్రమాద్ యేనాభిషేచితాః
సభాయాం హేమకల్గప్తాయాం శోభితాయాం మహాధన్వైః. 65

రత్నై ర్నానా విధై శ్చైవ చిత్రితాయాం సుశోభనైః
నానారత్నమయే పీఠే కల్పయిత్వా యథా విధి. 66

కిరీటేన తతః పశ్చాద్ వసిష్ఠేన మహాత్మనా
ఋత్విగ్ని ర్భూషణై శ్చైవ సమయోక్త్యత రాఘవః 67

ఛత్రం తు తస్య జగ్రాహ శత్రఘ్నః పాణ్డరం శుభమ్
శ్వేతం చ వాలన్యజనం సుగ్రీవో వానరేశ్వరః. 68

అపరం చన్ద్రసంకాశం రాక్షసేన్ద్రో విభీషణః
మాలాం జ్వలన్తీం వపుషా కాశ్చాపీం శతపుష్కరామ్. 69

రాఘవాయ దదౌ వాయు ర్వాసవేన ప్రచోదితః
సర్వరత్న సమాయుక్తం మణిరత్న విభూషితమ్. 70

ముక్తాహారం సరేన్ద్రాయ దదౌ శక్రప్రచోదితః
ప్రజగు ద్వేవగన్ధర్వా నన్యతు శ్చాస్పరోగణాః. 71

అభిషేకే తదర్హ స్య తదా రామస్య ధీమతః
భూమి స్సస్యవతీ చైవ ఫలవ న్తశ్చ పాదపాః. 72

గన్ధవన్తి చ పుష్పాణి బభూవు రాఘవోత్సవే
సహస్రశత మశ్వానాం ధేనూనాం చ గవాం తథా. 73

దదౌ శతం వృషౌ న్నూర్వం ద్విజేభ్యో మమజర్షభః
త్రింశతోఽటీ ర్నిరణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః. 74

నానాభరణవస్త్రాణి మహార్థాణి చ రాఘవః
అర్కరశ్మి ప్రతీకాశాం కాశ్చానీం మణివిగ్రహమ్. 75

సుగ్రీవాయ ప్రజం దివ్యాం ప్రాయచ్చ న్మనుజర్షభః
వైడూర్యమణిచిత్రే చ వజ్రరత్నవిభూషితే. 76

వారిపుత్రాయ ధృతిమా నజ్గదాయాజ్గదే దదౌ
మణిప్రవరజన్తం చ ముక్తాహార మనుత్తమమ్. 77

సీతాయై ప్రదదౌ రామ శ్చన్ద్రరశ్మిసమప్రభమ్
అరజే వాపసీ దివ్యే శుభాన్యభరణాని చ. 78

అవేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే
అవముచ్యాత్మనః కణ్ఠా ద్ధారం జనకవప్తినీ. 79

అవైక్షత హరీః సర్వా న్భర్తారం చ ముహుర్ముహుః
తామిగ్గతజ్ఞ స్సంప్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజామ్. 80

ప్రదేహి సుభగే! హారం యస్య తుష్టాపి భామిని!
పౌరుషం విక్రమో బుద్ధి ర్యస్మి న్నేతాని సర్వశః. 81

దదౌ సా వాయుపుత్రాయ తం హర మసితేక్షణా
హనుమాం స్తేన హరేణ శుశుభే వానరర్షభః. 82

చన్ద్రాంశుచయగౌరేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాఽచలః
తతో ద్వివిదమైనాభ్యాం నీలాయ చ పరంతపః. 83

సర్వా న్కామగుణా స్వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః
సర్వవానరవృద్ధాశ్చ యే చాన్యే వానరేశ్వరాః. 84

వాసోభి ర్భూషణై శ్చైవ యథార్థం ప్రతిపూజితాః
విభీషణోఽథ సుగ్రీవో హనుమా న్జామృవాం స్తథా. 85

సర్వవానరముఖ్యాశ్చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా
యథార్థం పూజితా సర్వైః కామై రత్నేశ్చ పుష్కలైః. 86

ప్రహృష్టమనస సర్వే జగ్ము రేవ యథాగతమ్
దృష్ట్వా సర్వే మహాత్మానం తత స్తే ప్లవగర్హభాః. 87

విసుప్తాః పార్థివేంద్రేణ కిష్కిన్ధా మభ్యుపాగమన్
సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠో దృష్ట్వా రామాభిషేచనమ్. 88

లబ్ధ్వాకులధనం రాజా లబ్ధ్వాం ప్రాయా ద్విభీషణః
స రాజ్యమఖిలం శాప నిహతారి ర్మహాయశాః. 89

రాఘవః పరమోదార శ్శశాస పరయా ముదా
ఉవాచ లక్ష్మణం రామో ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలమ్. 90

ఆతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ! మయా సహేమాం
గాం పూర్వరాజాధ్యషితాం బలేన
తుల్యం మయా త్వం పితృభి ర్భృతా యా
తాం యావరాజ్యే ధుర ముద్వహస్వ. 91

సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానో
యదా న సౌమిత్రి రుపైతి యోగమ్

- నియుజ్యమాన్² పిచ యావరాజ్యే
తతో² భృషిశ్చర్భరతం మహాత్మా. 92
- పాణ్డరీకాశ్వమేధాభ్యాం వాజపేయేన చాసకృత్
అన్యైశ్చ వివిధైర్యజ్ఞైరయజ త్పార్థివర్షభః. 93
- రాజ్యం దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః
శతాశ్వమేధా నాజప్రే సదశ్వా స్ఫూరిదక్షిణాః. 94
- ఆజానులమ్బబాహు స్స మహాస్కన్ధః ప్రతాపవాన్
లక్ష్మణానుచరో రామః పృథివీ మన్వపాలయత్. 95
- రాఘవశ్చాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్య మనుత్తమమ్
ఈజే బహువిధై ర్యజ్ఞైస్ససుహృత్ జ్ఞాతిబాన్ధవః. 96
- న పర్యదేవన్విధవా న చ వ్యాళకృతం భయమ్
న వ్యాధిజం భయం వాపి రామే రాజ్యం ప్రశాసతి. 97
- నిర్దస్య రభవ త్లోకో నానర్థః కంచి దస్ప్రశత్
న చ స్మ వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే. 98
- సర్వం ముదితమేవాసీ త్వర్వో ధర్మపరో² భవత్
రామమేవానుపశ్యంతో నాభ్యహింస స్పరస్పరమ్. 99
- ఆస న్నర్షసహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రిణః
నిరామయా విశోకాశ్చ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి. 100
- రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానా మభవన్ కథాః
రామభూతం జగదభూద్రామే రాజ్యం ప్రశాసతి. 101
- నిత్యపుష్పా నిత్యఫలా ప్తరవ స్కన్ధవిస్తృతాః
కాలే వర్షే చ పర్జన్య స్సుఖస్పర్శశ్చ మారుతః. 102
- బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా శ్శూద్రా లోభవివర్జితాః
స్వకర్మసు ప్రవర్తంతే తుష్టాస్స్వే రేవ కర్మభిః. 103

- అస నృజా ధర్మరతా రామే శాసతి నాన్యతాః
సర్వే లక్షణసంపన్నా స్సర్వే ధర్మపరాయణాః. 104
- దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ
భ్రాతృభి స్సహితః శ్రీమద్రామో రాజ్య మకారయత్. 105
- ధన్యం యశస్య మాయుష్యం రాజ్ఞాం చ విజయావహమ్
ఆదికావ్య మిదం త్సార్వం పురా వాల్మీకినా కృతమ్. 106
- యః పతే చ్చృణుయాత్లోకే నరః పాపా ద్విముచ్యతే
పుత్రకామస్త పుత్రాన్స్తే ధనకామో ధనాని చ. 107
- లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనమ్
మహీం విజయతే రాజా రిపూంశ్చావ్యధితిష్ఠతి. 108
- రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణేన చ
భరతేనేవ కైకేయా జీవపుత్రా స్తథా స్త్రియః. 109
- శ్రుత్వా రామాయణ మిదం దీర్ఘమాయుశ్చ విస్తతి
రామస్య విజయంచైవ సర్వ మక్షిప్తకర్మణః. 110
- శ్రుణోతి య ఇదం కావ్య మార్షం వాల్మీకినా కృతమ్
శ్రద్ధధానో జితక్రోధో ధుర్గాణ్యతితరత్యసౌ. 111
- సమాగమం ప్రవాసాన్తే లభతే చాపి బాన్ధవైః
ప్రాధ్నితాంశ్చ వరాః సర్వాన్ప్రాప్నుయా దిహ రాఘవాత్. 112
- శ్రవణేన సురా స్సర్వే ప్రీయన్తే సంప్రశృణ్వతామ్
వినాయకాశ్చ శామ్యన్తి గృహే తిష్ఠన్తి యస్య వై. 113
- విజయేత మహీం రాజా ప్రవాసీ స్వస్తిమా స్త్రజేత్
స్త్రీయో రజస్వలాః శ్రుత్వా పుత్రాన్సాయు రమత్తమాన్. 114
- పూజయంశ్చ పతంశ్చేమ మితిహాసం పురాతనమ్
సర్వపాపా త్రముచ్ఛేత దీర్ఘమాయు రవాప్నుయాత్. 115

ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం శోతవ్యం క్షత్రియై ర్ద్విజాత్
ఐశ్వర్యం పుత్రతాభశ్చ భవిష్యతి న పంశయః. 116

రామాయణ మిదం కృత్స్నం శ్రుణ్వతః పఠత స్సదా
ప్రీయతే సతతం రామ స్సహి విష్ణు స్సనాతనః. 117

ఆదిదేవో మహాబాహు ర్హరి ర్నారాయణః ప్రభుః
కుటుమ్బవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిమ్
ప్రియశ్చ ముఖ్య స్సఖ ముత్తమం చ
శ్రుత్వా శుభం కావ్య మిదం మహార్థం
ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిమ్. 118

ఆయుష్య మారోగ్యకరం యశస్యమ్
సౌభ్రాతృకం బుద్ధికరం సుఖం చ
శోతవ్యమేత నియమేన సద్భి
రాఖ్యాన మోజస్కర మృద్ధికామైః. 119

ఏవమేత త్పురా వృత్త మాఖ్యానం భద్రమస్తు పః
ప్రవ్యాహరత విస్రజ్ఞం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్. 120

దేవాశ్చ సర్వే తుష్యంతి శ్రవణా ధృహణా త్తథా
రామాయణస్య శ్రవణా తుష్యంతి పితర స్తథా. 121

భక్త్యా రామస్య యే చేమాం సంహితా మృషిణా కృతామ్
లేఖయన్తిహ చ నరా ప్రేషాం వాస ప్రవిష్టపే. 122

ఇత్యార్థే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకియే,
చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం, సంహితాయామ్
శ్రీమద్యుద్ధకాండే శ్రీరామవట్టాభిషేకోనామ
ఏక త్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః.

శ్రీరామచంద్రో శ్శీతపారిజాతః
సమస్త కల్యాణగుణాభిరామః
సీతాముఖామ్నోరుహచక్రరీకో
విదవ్రతం ముజ్గళమాతనోతు.